

50 JAAR JEUGDBOND

Ecxursie vertrekt!

COLOFON

ISBN 97 890 7808 9027

Juni 2008

Uitgave: Jeugdbond voor Natuur en Milieu, Kortrijksepoortstraat 192, 9000 Gent

Redactie: Hazel Vande Kerckhove en Wouter Van Gompel

Vormgeving: Lien van de Eynde en Evelyne Bocquet

Druk: Druk in de weer

Oplage: 600 exemplaren

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgeverij.

Omslagfoto: BJN'ers op vogelkamp te Biesbosch (1967).

Robert Van Den Brande duwt het bootje vooruit dat vast raakte in het slib.

INDEX

Hoofdstuk geschiedenis

- 13 De Belgische Jeugdbond voor Natuurstudie
- 23 Niet toevallig een kritische optimist. De stichter van de Jeugdbond
- 26 De Wielewaaljongeren
- 34 De fusie

Natuurstudie

- 45 Natuurstudie in de Jeugdbond
- 45 PWG
- 53 VWG
- 62 IWG-VBWG
- 71 SWG-KWG
- 76 ARWG
- 80 ZWG

Milieubescherming

- 89 Jeugdbonders op de barricaden

Afdelingen

- 119 Impressies uit het leven van enkele afdelingen
- 123 Antwerpen, waar het allemaal begon
Het Verre Oosten:
- 125 Hasselt en Midden-Limburg
- 127 The Far West: Brughe
- 132 Interview Eckhart
- 134 Turnhout: waar het ook begon
- 137 Schelde-Leie

Natuurbeheer

- 143 Met opgestroopte mouwen
- 149 De Fonteintjes
- 151 Jaren komen en gaan maar het Gulke-Puttenkamp blijft bestaan
- 154 Interview met Wim Slabbaert
De Doode Bemde: een stukje
- 156 Dijlevallei in ere gehouden

- 160 Van de Jeugdbond en de Sint-Pietersberg
- 163 Kwist en Biebel
- 165 De Zwarte Beek

Sfeer en traditie

- 171 Over fossielen,
Coca-Colazweefvliegen,
hupsen, AB's, BB's, HB's en het
heerlijke gebruik van tradities en afk.
- 181 Interview CarineTaffein
- 183 50 jaar swingen en zingen
- 188 Ode (aan de) Jeugdbond

Nationale werking

- 193 Nationale activiteiten
- 207 Het hoofdbestuur
De logo's van de Jeugdbond
- 214 Het bondssecretariaat
- 221 Interview met André Verstraeten
- 222 jnm en personeel: een dankbaar
doch woelig dagboek
- 228 JNM(ers) in de leer
- 231 Internationaal: Jeugdbonders over de schreve
- 238 Publicaties van de jeugdbond

Kampen

- 247 Jeugdbondskampen

Piep en ini

- 265 De 'jonkies' van de JNM: Piep en Initiatie

Bijlage

- 274 HB'ers & kerngroepen doorheen
de jeugdbondsgeschiedenis
- 281 Themafotopagina's
- 302 Nawoord

WOORD VOORAF

Beste groene rakker,

U staat op het punt in een mooi stukje geschiedenis van vijftig jaar Jeugdbond te duiken. Vijftig jaar enthousiaste jongeren werkend aan natuurbehoud en bouwend aan een mens- én milieuvriendelijkere wereld. Dit is een boek voor en door hen geschreven.

Als huidig bondsvoorzitter heb ik de eer deze eerste bladzijden te mogen delen met drie coryfeeën uit de geschiedenis van de Jeugdbond. Achtereenvolgens en ook chronologisch zijn dat Guido Van Steenberghe, Richard Vergaelen en Peter Delvaux.

Al van in zijn kinderjaren was Guido Van Steenberghe gefascineerd door dierenboeken, rond zijn twaalfde was hij met zijn verrekijker niet meer uit de natuur weg te halen. Hij werd actief in de njn en besliste op zijn zestiende om NJN Antwerpen op te richten. Van daaruit blies hij nog tal van andere afdelingen in het leven en werd hij in 1957 de eerste BOVO van de BJN.

“Vijftig jaar Jeugdbond is tevens vijftig jaar vrije jeugdbeweging in Vlaanderen. Dat betekent dat jongens en meisjes tussen 12 en 25 jaar zonder inmenging van ouderen hun Jeugdbond vormgeven. Ze doen dat op pluralistische basis en op democratische wijze.

De jongste kluns heeft evenveel zeggenschap als de bijna oude sok.

Waar het allemaal om draait is de doelstelling: samen natuurstudie bedrijven en zich inzetten voor natuurbehoud en milieuzorg. Die inzet vertaalt zich geregeld ook in een breed maatschappelijk engagement. Meer dan vijftig jaar geleden vonden wij, BJN'ers, onze inspiratie in Nederland bij de NJN. In die tijd was zo'n vrije Jeugdbond in Vlaanderen niet echt vanzelfsprekend.

Toch lukte het.

Nu is de samenleving veel opener en lijkt dat alles doodnormaal. Maar hoe dan ook, de Jeugdbond, nu jnm, blijft een bijzonder en belangrijk fenomeen. En als vijftig jaar lang de essentiële uitgangspunten geldig blijven, zal men daar in de toekomst wel mogen op verder bouwen.

Guido Van Steenberghe

In 1973 splitste de WJA, de jongerenvereniging van de Wielewaal. Twee nieuwe Jeugdbonden gingen elk hun weg: Natuur 2000 en de Wielewaaljongeren (WJ).

Richard Vergaelen, eerste voorzitter van de kersverse WJ vertelt over de eerste jaren.

Nieuwe impulsen!

De eerste periode van de jaren '70 werd niet alleen gekenmerkt door de ontvoogdingsstrijd van de Wielewaaljongeren. We kwamen ook onder invloed van totaal nieuwe visies!

Ulrich Libbrecht, de toenmalige voorzitter van de Stichting Omer Wattez, tevens actief Wielewaallid en professor Oosterse filosofie, bracht ons in contact met een nieuw begrip: natuurbeleving. Genieten van een landschap, in bewondering staan voor een bloem... een levenswijze waar velen amper begrip konden voor opbrengen. De historische toespraak van het indianenopperhoofd Seattle sierde de wanden van menig congres!

De internationale contacten leverden nieuw strijdmateriaal op: de onschuldige verkoop van nestkastjes op markten maakte plaats voor winkelwandelstraten die we volkieperden met lege plastic flessen en dozen om de "consumenten een geweten te schoppen"!

We namen de buitenlandse zusterorganisaties onder de arm om onze politici te overstelpen met petitie en klachtenbrieven tegen milieuschendingen.

Het lied "Laat ons een bloem..." van Louis Neefs vormde de basis van een diamontage over natuurverloedering waarmee we het Vlaamse land rondtrokken.

De kloof tussen Jeugdbonders en traditiegetrouwe ouderen vergrootte zienderogen!

Richard Vergaelen

Op 16 april 1983 was het zover. Na vele uren nachtelijk overleg sloegen de BJN en de WJ de handen in elkaar. De JNM, toen nog een zorgenkindje, begon aan zijn eerste levensjaren... Met succes! Vijfentwintig jaar later is de JNM een bloeiende jeugdbeweging.

Peter Delvaux, eerste BOVO van de JNM, kijkt even achterom:

Twee jaar lang bouwden we aan de verwezenlijking van de lang gekoesterde droom. De Jeugdbondsfusie, een verbreding van het groene front, een versterking van de activiteiten, een wederzijdse bevruchting. Met man en macht timmerden we aan het schip dat op 16 april 1983 de haven zou verlaten. We bouwden een Ark van Noë, niet voor een mannetje en een wijfje van elke soort, wel voor alle Jeugdbonders van de BJN en de WJ, ongeacht hun specifieke interesse in natuur of milieu, ongeacht hun overtuiging, ongeacht hun geschiedenis. We bleven tot op het laatst in het ongewisse over de zeewaardigheid van ons schip en over de koers die ons schip zou nemen eens de zeilen bijgezet. Ja zelfs, hoe groot was het gevaar dat er muiterij zou uitbreken?

Vandaag, vijfentwintig jaar later, is de Jeugdbond geenszins een doel-loos dobberende Ark, integendeel. Natuurlijk vertrouwden we erop dat de typische jeugdbondswaarden, het respect voor het milieu en voor elkaar, de interesse voor de natuur, het democratisch organiseren, de onvoorwaardelijke zelfstandigheid, steeds sterk genoeg zouden blijken om de Jeugdbond verder te laten groeien. Toch is er voor alle Jeugdbonders uit die tijd geen grotere vreugde en dank dan de huidige JNM bezig te zien als een stevige, uit de kluiten gewassen jongerenorganisatie, met meer dan ooit een vaste plaats en een duidelijke opdracht in progressief natuurarm Vlaanderen. De fusie heeft zelfs de 'volwassen' organisaties geïnspireerd om op hun beurt te fusioneren tot het huidige Natuurpunt. Onze stoutste verwachtingen zijn waargemaakt, onze droom een realiteit.

Peter Delvaux

Wanneer ik anno 2008 als jonge snotaap in alle voorzichtigheid even rondkijk, zie ik vandaag 3000 enthousiaste Jeugdbonders rondlopen. We mogen dan wel vijftig jaar oud zijn, we zijn nog steeds springlevend. We slagen er zelfs in om jaar na jaar meer jongeren te laten genieten van het rondwandelen met hun verrekijker in de natuur. Onze uitdagingen blijven razend actueel en de JNM is door zijn unieke positie nog steeds broodnodig.

Merci aan allen die van de JNM iets unieks gemaakt hebben en zullen blijven maken.

Veel plezier met het lezen van en wegdromen bij dit stukje geschiedenis.

Dries Gysels
Bovo 2007-2008

HOOFDSTUK 1 GESCHIEDENIS

DE BELGISCHE JEUGDBOND VOOR NATUURSTUDIE

EVELIEN D'HANIS
HAZEL VANDE KERCKHOVE

NIET TOEVALLIG EEN KRITISCHE OPTIMIST DE STICHTER VAN DE JEUGDBOND

MAARTEN VERBANCK

DE WIELEWAALJONGEREN

PETER DELVAUX

DE FUSIE

PETER DELVAUX

DE BELGISCHE JEUGDBOND VOOR NATUURSTUDIE

EVELIEN D' HANIS
HAZEL VANDE KERCKHOVE

UIT NEDERLAND OVERGEWAAID

Het prille begin van een Belgische Jeugdbond voor Natuurstudie moeten we zoeken in Nederland. De Nederlandse Jeugdbond voor Natuurstudie, kortweg NJN, bestond al sinds het begin van de twintigste eeuw. Na de bevrijding aan het eind van de tweede Wereldoorlog leefde bij de NJN'ers de behoefte aan buitenlandse contacten, en een link met buurland België was daarbij een van de mogelijke pistes. Onmiddellijk na de oorlog kwamen dan ook gesprekken op gang met mensen die actief waren in de Belgische natuurstudiewereld. Spoedig werd het plan opgevat om op Belgische bodem afdelingen van de Nederlandse Jeugdbond te stichten.

De eerste contacten dateerden echter al van voor het uitbreken van de Wereldoorlog. In 1939 telde de NJN immers al een aantal actieve leden in Gent. Die Gentse NJN-afdeling werd al snel verboden en opgedoekt door de Duitse bezetter, maar na de oorlog konden de NJN'ers de contacten relatief gemakkelijk herstellen. De figuur van Professor Paul Van Oye, op dat moment een zeer grote naam binnen de natuurstudiewereld in België, stond centraal in de onderhandelingen die in 1946 door enkele leden van het Nederlandse hoofdbestuur gestart werden. Vlak na de poging om de Gentse afdeling te laten herrijzen, vormde zich ook in Antwerpen een actieve NJN-kern. De Belg Philippe (meestal 'Flip' genoemd) Polk had tijdens de oorlog in Nederland geleefd en had in die periode kennis gemaakt met de Nederlandse Jeugdbond. Na zijn terugkeer in België bleef hij actief in de NJN, waardoor hij een belangrijke schakel vormde tussen België en Nederland. Van een echte Antwerpse afdeling was op dat moment nog geen sprake, die kwam er pas in 1949. In maart van dat jaar hielden enkele NJN-bestuursleden samen

“Die Gentse NJN-afdeling werd al snel verboden en opgedoekt door de Duitse bezetter.”

met een aantal andere Antwerpse geïnteresseerden een heuse stichtingsvergadering, die meteen werd bezegeld met een eerste excursie in Antwerpen. De Antwerpse afdeling concentreerde zich rond het atheneum van Deurne.

In Gent raakte men intussen niet veel verder dan het leggen van contacten. In de publicaties van de NJN is nergens iets terug te vinden over een Gentse NJN-afdeling op het einde van de jaren '40. Pas op 27 december 1957 werd in Gent officieel een NJN-afdeling gesticht!

Afdeling Antwerpen viel echter al na een jaar werking stil doordat de meeste kernleden van het atheneum in Deurne verder gingen studeren in... Gent. Een nieuwe poging werd ondernomen door Guido Van Steenberghe, die afdeling Antwerpen op 22 maart 1954 opnieuw boven de doopvont hield. De nieuwe kern telde niet één lid meer van de oorspronkelijke Antwerpse NJN-afdeling maar bleek veel stabielier samengesteld dan de kern van 1949, doordat er verschillende groepen in opgenomen werden, waaronder oud NJN'ers, jonge leden van de ornithologische vereniging De Wielewaal en gloednieuwe leden. Antwerpen werd een volwaardige NJN-afdeling, die deelnam aan de kampen (zoka's, pakas en heka's), excursies en congressen. Antwerpen werd gezien als een van de NJN-afdelingen binnen het *'achtste district'*, dat Zeeland en de Belgische afdelingen omvatte. Toch ging de werking van afdeling Antwerpen na verloop van tijd weer achteruit: er was weinig contact met de andere NJN-afdelingen, waardoor Antwerpen binnen de NJN toch wel een buitenbeentje bleef. Bovendien daalde het natuurstudiepeil als gevolg van een gebrek aan *'vaklui'* of echte specialisten binnen het natuurhistorisch domein.

Na 1954 vond een bescheiden maar constante groei van de Belgische NJN-afdelingen plaats. Op 15 september 1957 werd een tweede afdeling in Antwerpen (Antwerpen II) opgericht, op 27 december 1957 een afdeling in Gent, gevolgd door afdelingen in Hasselt, Brugge, Diest, Sint-Niklaas en Mechelen. Sommige van die afdelingen was echter geen lang leven beschoren.

In de tweede helft van de jaren '50 oefende het NJN-hoofdbestuur op de Belgische afdelingen een grote druk uit om een Belgische Jeugdbond te vormen, los van de Nederlandse. Het Nederlandse hoofdbestuur vond dat er meer energie moest worden geïnvesteerd in het opstarten van een *'Belgische Jeugdfederatie voor Natuurstudie en Natuurbe-*

"Antwerpen werd gezien als een van de NJN-afdelingen binnen het achtste district."

Een goed gemutste NJN te Bolderberg in de winter van 1966.

scherming'. De reden waarom daar zo'n vaart achter werd gezet, was dat op internationaal vlak werk gemaakt werd van een internationale jongerenorganisatie voor natuurstudie en natuurbehoud, de International Youth Federation of IYF, onder de vlag van de UNESCO. De Nederlanders vonden het raadzaam dat de Belgische NJN-afdelingen bij de oprichting van IYF in 1956 als een onafhankelijke vereniging in de internationale federatie zouden zetelen – volgens kwatongen om de Nederlandse Jeugdbonders toe te laten via twee kanalen invloed uit te oefenen op de IYF-werking. Het kwam zelfs zover dat het hoofdbestuur op de algemene vergadering van het congres in Zuften in 1957 een motie indiende waarin gesteld werd dat *Afdeling Antwerpen op de AV van 1958 verslag uitbrengt van haar vorderingen tot een zelfstandige organisatie*'. Indien de vorderingen onvoldoende bevonden werden, kon de Algemene Vergadering beslissen de Belgen het NJN-lidmaatschap te ontzeggen! Niet alle afdelingen vonden het harde standpunt van het HB terecht, en mildere moties werden ingediend. Toch keurde de AV de strenge motie van het hoofdbestuur goed. Het oprichten van een Belgische Jeugdbond werd daardoor niet langer een vrijblijvend initiatief.

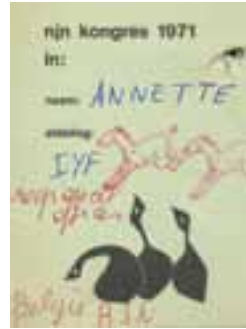
De oprichting van de Belgische Jeugdbond kwam echter te laat: een pas opgerichte Belgische Jeugdfederatie die de Vlaamse en Waalse jongeren vertegenwoordigde, zou de Belgische belangen binnen de IYF verdedigen. Maar de werkzaamheden van de Belgische federatie vielen al snel stil en na de oprichting van de BJN zou de Belgische Jeugdbond de taak overnemen.

De statutaire oprichting van de Belgische Jeugdbond voor Natuurstudie vond plaats in 1959, maar de voorbereidingen waren al gestart voor de impuls van het NJN-hoofdbestuur op de congressen van Gouda en Zuften. Hoewel er al verschillende Belgische NJN-afdelingen bestonden, was het afdeling Antwerpen die het initiatief nam. Guido Van Steenbergen, Carl Dielen en Hugo Van Swinderen waren de nieuwe stichters.

WERKING VAN DE BJN

Vanaf 1959 was er dus sprake van een eigen, Belgische Jeugdbond (BJN), maar de link met Nederland bleef overduidelijk aanwezig. De organisatie en de basisideeën die de werking en mentaliteit van de BJN bepaalden, vinden hun oorsprong in de organisatie en basisideeën in de NJN. De NJN werd gekenmerkt door een bijzonder principiële houding om strikte neutraliteit na te streven (daardoor overleefde de NJN als een van de weinige verenigingen de Duitse bezetting). Neutraliteit ten aanzien van politiek en religie waren evident en het grote respect voor vegetariërs bleek uit de soms fanatieke zorg om het juiste broodbeleg op kampen en congressen te voorzien. Ook het principe van de niet-geleide jeugdbeweging was *'heilig'*, en in de NJN werd je al op 23 jaar oude sok. Nooit werden verantwoordelijkheden gedragen door ouderen in besturen of afdelingen. Ook de BJN kreeg dat keurmerk mee en onderscheidde zich daardoor opvallend van scouts, KSA, Chiro... Naast de veelzijdige en grondige natuurstudie als hoofdkenmerk waren volksdansen (=hupsen) en zingen (=kwelen) als ontspanning in de NJN bijna even vanzelfsprekend. Deze tradities werden in de jonge BJN geïmporteerd door enkelen die hun lessen leerden op kampen en congressen bij de noorderburen. Met blokfluiten, gitaren en -veel later- bandrecorders werd in vele afdelingen op dat vlak zelfs een hoog peil be-

“Het principe van de niet-geleide jeugdbeweging was heilig.”

*“We zijn inderdaad
meer Bourgondisch
aangelegd.”*

reikt. Ook zorgde het samen volksdansen op congressen, kampen of weekends bij de meesten voor een extra band. Toch bleek gaandeweg dat het strikt Nederlandse model in de BJN minder evident was. We zijn inderdaad meer Bourgondisch aangelegd, dat bleek nog maar eens... Sommige NJN'ers kwamen dan ook graag naar het gezellig volkje in het zuiden.

In de beginjaren was er geen sprake van een echt uitgewerkte organisatiestructuur. Er was een BJN-hoofdbestuur (naar het model van het Nederlandse), er waren enkele afdelingen en nog een tweetal plaatselijke kernen actief binnen de Bond. Naarmate de Bond beter werkte en groeide, werd de nood aan een beter uitgebouwde structuur groter. In het huishoudelijk reglement werd dan ook de structuur vervat waarin men bondswerking wilde gieten. Vooral het lokale niveau werd daarbij beter uitgewerkt. Het districts-niveau dat de NJN hanteerde maar dat bij de oprichting van de BJN niet werd ingevuld omdat het aantal afdelingen te klein was, werd van onder het stof gehaald en er kwamen regels voor het oprichten van plaatselijke kernen.

Bij de BJN concentreerden de afdelingen zich vooral rond de steden. Antwerpen en Gent bestonden eerst (Gent omdat Antwerpenaren daar gingen studeren). Op 1 januari 1960 werd afdeling Brugge opgericht, wat een zekere kentering teweegbracht en vooral het gehalte van de natuurstudie deed stijgen. Die afdeling organiseerde datzelfde jaar ook het allereerste werkkamp, namelijk in het BNVR-reservaat De Blankaart, dat pas in 1959 was opgericht en waar de Volkshogeschool voor logies kon zorgen. De nachtelijke roep van de Roerdomp leidde trouwens tot de naam van het afdelingstijdschrift, dat nog altijd bestaat. Tot het midden van de jaren '60 bleef de Jeugdbond klein met een weliswaar stabiel ledenaantal van rond de 300. Toch werden toen al initiatieven genomen die tot de rijke traditie van de BJN gingen behoren: vooral de jaarlijkse *'stookpietentelling'* werd na enkele jaren al samen met de NJN uitgewerkt tot de internationale *'Beached Birds Survey'* (in ons land voortgezet door het INBO met inzet van Jeugdbonders). Ook trektellen en nestkastenwerking waren *'in'*. Pas in de tweede helft van de jaren '60 kwam de eerste sterke groei met nieuwe kernen vanuit de bestaande afdelingen. Zo ontstond vanuit afdeling Brugge de kern Blankenberge die in 1967 een aparte afdeling werd. Iets later ontstonden uit Blankenberge op hun beurt de afdelingen Oostende en Heist (later ook wel Kneist genoemd). Afdeling Kortrijk groeide dan weer uit afdeling Gent doordat Jeugdbonders die daar studeerden de microbe doorgaven. Die groei ging merkwaardig genoeg gepaard met gemengde gevoelens: sommigen vreesden namelijk dat de *'echte Bondsfeer'* door de groei verloren zou gaan. Gelukkig waren de late jaren '60 en begin de jaren '70 sterke natuurhistorische jaren. De afdelingen waren de kern van de jeugdbondswerking, omdat daar de eigenlijke activiteiten plaatsvonden. Het is trouwens een constante dat de werking van de Jeugdbond staat of valt met de afdelingen: als de afdelingen goed draaien, dan leeft de Jeugdbond. Werken de afdelingen niet goed, dan valt ook de werking van de hele Jeugdbond stil. In tal van afdelingen is een geregelde up- en downbeweging kenmerkend gebleven. Afhankelijk van de tijd dat dominante trekkers de zaak in handen hadden en soms te weinig goede opvolgers klaarstoomden. Tot op vandaag is dit niet te vermijden.

Op het lokaal niveau konden ook de eerste verschuivingen op inhoudelijk vlak vastgesteld worden. Van bij het ontstaan tot halfweg de jaren '60 bestonden excursies hoofd-

*“De jaarlijkse
'stookpietentelling'
werd uitgewerkt tot
de internationale
Beached Birds
Survey.”*

1

2

3

4

1. Xaver Mombailliu 'ontdekte' BJN-Brugge wat aanleiding gaf tot het ontstaan van BJN-Roeselare.

2. Xaver met pijp in de mond en Ward De Brabandere worden onderricht door Paul Houwen.

3. Een trotse Cien De Roo met pas geringde dodaars. BJN-Roeselare in de Blankaart 1966.

4. Prille liefde... ook dit hoorde bij de BJN.

6. & 10. Limburgs Paka 1960.

7. BJN-Roeselare ploeterend door de sneeuw in de Voorhaven te Zeebrugge.

8. Biesbosch, maart 1969.

9. Controle van een nestkast. Vanaf het begin was de BJN bezig met nestkastacties.

5

6

7

8

9

10

Fragment uit de beerput van Ingrid Franken (BJN).

zakelijk uit vogels kijken. Vanaf de tweede helft van de jaren '60 trad binnen het domein van het natuurhistorisch onderzoek een eerste verschuiving op: de aandacht ging nu ook uit naar planten en 'hybi' (hydrobiologie) – in sommige afdelingen ook nog naar andere takken van de biologie, zoals insecten, maar dat was geen algemeen verschijnsel. Ook de interesse voor natuurbescherming stak vanaf 1965 de kop op, met onder andere boomplantacties en acties tegen de vogelvangst.

“Ook de interesse voor natuurbescherming stak vanaf 1965 de kop op.”

Halverwege de jaren '70 werd een heus bondssecretariaat opgestart in de Kortrijksepoortstraat te Gent, later uitgebreid met een heuse winkel. Het secretariaat werd aanvankelijk vooral bemand door de leden van afdeling Gent, pas later werd er vanuit de Jeugdbond voor gezorgd dat in het secretariaat een zogeheten gedetacheerde leerkracht tewerkgesteld kon worden. Die stond niet alleen in voor de omkadering maar ook voor de verkoop van boeken in de winkel.

Een minpunt was het toenemend alcoholgebruik in de jaren '70. De problemen die dat met zich meebracht waren van die aard dat het HB en de kamp- en congresleiding zich verplicht zagen mensen uit de vereniging te zetten.

In 1970, niet voor niets het Europees Natuurbeschermingsjaar, trad een zeer plotse omwenteling op van natuurbehoud naar natuurbescherming. De term 'milieu' dook in de vereniging pas op het einde van de jaren '70 voor het eerst op. Dat ging niet zonder slag of stoot want er gingen heftige discussies op diverse congressen aan vooraf.

“In 1970 trad een zeer plotse omwenteling op.”

Het lokale niveau binnen de BJN werd overkoepeld door het nationale niveau, dat alle leden van de afdelingen groepeerde. Iedereen die afdelingslid werd, werd tegelijkertijd ook lid van de BJN. Concreet betekende dat onder meer dat iedereen die aangesloten was bij een afdeling, meteen ook de nationale bondsbladen (zoals Stentor en Filoe) ontving. Er werden activiteiten georganiseerd die voor iedere Jeugdbonder toegankelijk waren. De belangrijkste nationale activiteiten waren de kampen (carnavalkampen, paaskampen, zomerkampen en nazomerkampen), het nazomerfeest en het congres. Soms werden er ook nationale excursies en acties georganiseerd.

Het nationale niveau werd bestuurd door het hoofdbestuur (HB), dat bestond uit de bondsvoorzitter (VZ of BOVO), een secretaris (SEC), een penningmeester (PING), een algemeen natuurhistorisch secretaris (ANS), een kampsecretaris (KSEC), een natuurbeschermingssecretaris (NS), een redacteur (RED) en een uitgever (UITG). Dat waren de centrale functies, aangezien ze de centrale pijlers binnen de Jeugdbond weerspiegelden. Een inhoudelijke verbreding werd dan meestal ook gevolgd door de toevoeging van een functie aan het hoofdbestuur. Zo was er in de beginjaren nog geen natuurbeschermingssecretaris (NBS) maar alleen een ANS omdat de aandacht hoofdzakelijk naar natuurstudie ging. Eveneens van latere datum was de propagandasecretaris (PROPSEC), een functie die te omschrijven valt als pr-man of -vrouw: reclame naar de buitenwereld toe verzorgen.

Een ander belangrijk onderdeel van het nationaal niveau waren de werkgroepen. Werkgroepen brachten mensen met eenzelfde interesse samen. Daarbij ging men zich specialiseren in een bepaalde tak binnen de natuurstudie of de natuurbescherming. Zo waren er onder meer een planten-, een vogel-, een zoogdieren-, een insecten- en een strandwerkgroep, respectievelijk PWG, VWG, ZWG, IWG en SWG. De leden waren vrij om aan te sluiten bij een werkgroep. Men kon trouwens ook lid zijn van verschillende werk-

groepen. Iedere werkgroep had een eigen bestuur, eigen activiteiten en een eigen publicatie. De werkgroepen waren van groot belang voor het inhoudelijk peil van de Jeugdbond. Eerst was dat alleen op natuurhistorisch vlak het geval, later ook op het vlak van milieu en natuurbehoud.

Tot slot nog een woordje over het juridisch statuut van de BJN. Bij de oprichting was dat een feitelijke vereniging, die strikt genomen geen juridische identiteit heeft. Het is niet meer dan een groep van minimum twee personen die samen een doel willen bereiken. Zo'n statuut houdt echter ook in dat, juridisch gesproken, alle leden van de groep verantwoordelijk zijn voor wat ze doen. In de jaren '70 werd echter duidelijk dat dit statuut enorme problemen kon opleveren voor de Jeugdbond in het algemeen en voor het nationaal bestuur in het bijzonder. Doordat de BJN aan protestacties tegen milieuproblemen ging deelnemen en bepaalde vervuilers met de vinger wees, werden de leden bijzonder kwetsbaar voor gerechtelijke vervolging. Ieder lid droeg namelijk de verantwoordelijkheid voor het doen en laten van elk ander lid van de Bond.

Op het congres van 1973 werd beslist de BJN om te vormen tot een vzw. Op 4 mei 1974 werden de statuten ter publicatie in het Belgisch Staatsblad voorgelegd. Het belangrijkste gevolg daarvan was dat de leden van de bond niet langer persoonlijk verantwoordelijk waren voor de Bond en niet langer aansprakelijk konden worden gesteld wanneer het tot een proces zou komen. Ook de verantwoordelijke uitgever, vermeld op pamfletten, publicaties en affiches, werd daardoor niet langer persoonlijk aansprakelijk voor wat gepubliceerd werd.

Door de oprichting van de vzw werd de Algemene Vergadering automatisch het hoogste beslissingsorgaan. Binnen de Jeugdbond was dat geen probleem, aangezien basisdemocratie tot het algemene ideeëngoed behoorde en er in de praktijk dus al met een algemene vergadering gewerkt werd. Het dagelijks bestuur wordt waargenomen door de beheerraad – in BJN-kringen was dat het HB. Statuten waren er ook al van bij de oprichting in 1959, zodat ook daar inhoudelijk niet veel hoefde te veranderen met het oog op de omvorming tot vzw. In de praktijk en op het terrein veranderde die omvorming dus weinig. Het was vooral juridisch een belangrijke beslissing en het bracht met zich mee dat enkele basisideeën een officieel karakter kregen. Bovendien verplichtte het nieuwe statuut de BJN na te denken over het kader waarbinnen het werkte. Dit zou vooral met het oog op de fusie belangrijk blijken.

“Doordat de BJN aan protestacties tegen milieuproblemen ging deelnemen en bepaalde vervuilers met de vinger wees, werden de leden bijzonder kwetsbaar voor gerechtelijke vervolging.”

belgische jeugdbond voor natuurstudie
 vereniging zonder winstoefening
 zetel: lab. voor een., 41, Belgischekstraat 25, 2000 gent
 aent: jmmgcnckstraat 25, 2000 erwervpen, tel. 021 721 81 81

lidkaart 1975

naam: Sjindt Vanden
 adres: Dakruideleweg 325 8800 Roeselare
 afdeling: Roeselare

het hoofdbestuur, het old. bestuur,

luc hilde

VRIJE JEUGDBOND

Het vrije jeugdbonds-idee, dat door de BJN overgenomen werd van de NJN, is een van de basisgedachten van de Jeugdbond. Centraal hierbij staat het begrip 'vrij', dat verschillende ladingen dekt.

Het betekent onder andere dat er geen betutteling is door volwassenen. Alles wordt gedaan voor en door jongeren. Vandaar dat de jeugdbond ook de enige jeugdbeweging is waar een maximum leeftijd geldt; reeds binnen de BJN werd de grens vastgesteld op 25 jaar. Wanneer een Jeugdbonder die leeftijd bereikte werd, zij of hij zonder pardon aan de deur gezet.

Nog een erfenis van de BJN en anders dan bij een 'gewone' jeugdbeweging is dat er geen strikte hiërarchie heerst. Er geldt daarentegen een volledige basisdemocratie. Het hoogste beslissingsorgaan is de AV. Elke Jeugdbonder kan er zijn of haar mening geven over het gevoerde beleid of kan wijzigingen aanbrengen in het AHR door moties in te dienen. Daarenboven kan elke Jeugdbonder er zelf het gevoerde beleid bepalen door een functie op te nemen, hetzij in het afdelingsbestuur, hetzij in het hoofdbestuur, hetzij in een KC, hetzij in een werkgroep.

'Vrij' wil ook zeggen dat er volledige onafhankelijkheid is van politieke organisaties of andere verzuilde organisaties. De BJN was een organisatie die we op geen enkele manier kunnen plaatsen in het verzuilde Vlaanderen van de jaren '50. Dat idee van onafhankelijkheid is nog altijd als het ware 'heilig' binnen de Jeugdbond. Het is de garantie om een kritische houding te kunnen aannemen, niet enkel tegen over de politiek maar ook ten opzichte van andere organisaties die zich bewegen in het middenveld.

Tenslotte betekent 'vrij' ook toegankelijk voor iedereen. De Jeugdbond staat in principe open voor alle levenshoudingen. Zo werd er in de beginjaren van de BJN voor de maaltijden een minuut stilte gehouden, want er zou misschien wel iemand kunnen zijn die wou bidden voor het eten. Door het openstaan voor alle ideologieën en godsdiensten kreeg de BJN echter de bijnaam '*Bond van de Goddelozen*' mee. Nochtans was ze bij aanvang zeker niet opgericht als bond van vrijzinnigen.

De Jeugdbond is er ook voor zowel jongens als meisjes. De dag van vandaag lijkt dat de normaalste zaak van de wereld maar het maakte de BJN uniek in het jeugdwerk van die periode. Voor vele meisjes betekende dit een openbaring. De BJN was voor hen een wereld waar ze als meisje een boel dingen konden die elders onmogelijk waren. Het idee van een gemengde Jeugdbond maakte het voor sommige ouders wel moeilijker om hun kinderen toe te vertrouwen aan de BJN.

1. Lisdodde gevechten zijn van alle tijden. Hier BJN-Heist in actie.
2. BJN-Brugge zet zijn schouders onder de nestkastjes
3. Zeetrekten van op het balkon van een leegstaande villa.
4. BJN-Heist op excursie in de haven van Zeebrugge.

1

2

3

4

PHILIP POLK: DE STICHTER VAN DE JEUGDBOND

MAARTEN VERBANCK

Het leven op aarde ontstond uit zee, de Belgische Jeugdbond uit het enthousiasme van een jonge marinebioloog. Philip Polk, inmiddels 75 en gepensioneerd professor, verontschuldigt zich voor zijn niet meer al te goede gezondheid. Maar een interview? Dat kan best.

ONGEROESTE HANDDRUK, ONGEZOUTEN MENING

De interviewer wordt op een donkere herfstavond aan de uitgang van het Brusselse metrostation Delta in de striemende regen opgewacht door een man in een zwarte regenjas. Van onder een donkere deukhoed houdt hij de vijventwintigjarige snotneus die de trappen beklimt in de gaten. *‘Goedenavond, ik ben Philip Polk, ben jij de interviewer van de BJN?’* Aan de ongeroeste handdruk en de ongezouten mening van professor Polk te merken, valt het met de gezondheid nog wel mee.

Tijdens de autorit naar Eizer, een kleine deelgemeente van Overijse, krijgt Polk in het kort te horen hoe de BJN evolueerde tot JNM. Na die update over de jongste vijventwintig jaar is het tijd voor echt oude geschiedenis, die boeit als een roman. Geschiedenis die begint bij een piepjonge Philip Polk in Amsterdam en Antwerpen. Hij werd in 1932 geboren als kleinzoon van een bekende tuinier en uitvinder van het enten van peren- op appelbomen. Als zoon van een Belgische vader en Nederlandse moeder kreeg kleine Philip een ‘ideale’ achtergrond mee om de BJN in België te stichten. Al gelooft hij zelf niet de passie voor natuur van zijn vader te hebben geërfd. “Interesse in wat rondkruipt geef je niet door via je genen”, zegt Polk. ‘In 1943, ik was net elf geworden, nam mijn nichtje Willie (“Willie Zuiver van afdeling zes”) mij op een zondagmorgen

mee naar een NJN-activiteit in Amsterdam. Mijn moeder was tijdens de oorlog naar haar familie daar gevlucht. De NJN telde er heel wat leden en in een van de 44 Amsterdamse NJN-afdelingen leerde ik hoe leuk en leerrijk het is in groep de natuur te bestuderen.’

OUDEREN MOCHTEN ZICH MET NIETS BEMOEIEN

“Zelfs in mijn vroegste herinneringen was ik al gepassioneerd door wat ik buiten in de natuur vond. We woonden in Deurne-Zuid. Op de grens tussen Borsbeek en Deurne liep aan het einde van een straat een sloot, een pracht van een sloot, waar nog snoeken zaten, en stekelbaarsjes, salamanders, watertorren. Ik noemde die plek ‘Amerika’ omdat het in mijn kinderogen zo ver stappen was. Mijn grootvader wandelde er geregeld met mij naartoe met een netje en wat jampotten. Thuis hield ik alles bij. Dat breidde zich uit met wandelende takken die ik van iemand kreeg, de gebruikelijke huisdiereen, plantjes, en hele verzamelingen schelpen. Ieder schelpje legde ik in een doosje met watten eromheen. Toen ik kon lezen en schrijven gaf ik ze ook een naam.

Op mijn elfde werd ik lid van de Nederlandse Jeugdbond voor Natuurstudie, een schitterende jeugdvereniging. Die jonge mensen organiseerden alles zelf, de ouderen mochten zich met niets bemoeien. Ik vond dat ongelooflijk. Kampen, excursies, congressen. Daar werd mijn passie helemaal gestimuleerd.”

Mijn moeder stond er alleen voor. Helemaal aan het begin van de Tweede Wereldoorlog werd mijn vader opgepakt door de Duitsers, ik was toen acht jaar. Later hoorde ik dat hij in Antwerpen een bekende Trotskist was. Ik vernam dat Trotski bij ons

thuis is geweest en dat ik op zijn schoot heb gezeten. Soms denk ik dus wel eens: het marxisme is langs mijn gat naar binnen gekomen. [...] Via de Begijnenstraat, Breendonk en Dachau werd mijn vader tenslotte samen met alle andere Trotskisten opgesloten in Neuengamme. Bij de bevrijding van de kampen hebben ze hen allemaal op drie boten verzameld om ze naar Denemarken te voeren. Maar Trotskisten waren door niemand geliefd en de Engelsen hebben die boten gebombardeerd. Zij zeggen dat het een vergissing was. Daar twijfel ik aan.”

Fragmenten uit een gesprek tussen Philip Polk en Betty Mellaerts in De Morgen, 16 maart 2002

MULTJES VERSUS OESTERS

“Ik eet graag oesters en andere schaaldieren”, verklaart Philip Polk zijn voorkeur voor de zoutig-natte biologie. Zijn doctoraat over de bestrijding van de muiltjes (*Crepidula fornicata*) die concurreerden met de oesters in de Oostendse spuikom, werd gepubliceerd in het topvakblad *Nature*. Dat was een van de prestaties die leidde tot een benoeming als professor aan de Vrije Universiteit Brussel.

Ook verder van huis, aan de Indische Oceaan in Mombasa, op Cuba en in Japan zijn er sporen van het werk van professor Polk te vinden. Wie oud genoeg is om zich de jongerenprogramma's van Non-

kel Bob te herinneren, kent misschien Polks door-rookte stem. De jonge professor gaf er wekelijks een heldere uitleg over natuurfenomenen.

Philip Polk is niet alleen een veelzijdige doener, maar ook een diepe denker. Het boek *Biologie anders bekeken* uit 2002 biedt een zeldzame, kritische kijk op de klassieke benadering van biologie. Volgens Polk zijn alle levende wezens veel meer dan louter de som van een hoop aparte cellen en chemische reacties. Wie een levend wezen ziet als een hoop cellen, heeft volgens Polk een te beperkte kijk op het leven.

HEEFT POLK ZIJN KRITISCHE LEVENSKIJK OPGEDAAN BIJ DE JEUGDBOND?

“De NJN heeft een diepe indruk gemaakt op mijn leven. NJN'ers waren tegen uniformen en tegen leidinggeven door volwassenen. Dat was in die oorlogstijd echt revolutionair en dat sprak me meteen aan. Ik was al geïnteresseerd in natuur, maar toen ik in Amsterdam terecht kwam tussen al die vakmensen jonger dan 23, volgde ik vol bewondering wat die kritische jongeren me vertelden. Ik leerde razendsnel van specialisten die nauwelijks ouder waren dan ikzelf.

Ik leerde er doorzetten, oplossingen zoeken en een eigen mening vormen. Op congressen maak-

Een fragment uit het foto-album van Edith Van Den Berghe.

ten we na de vergaderingen midden in de nacht De Pestvogel, een ruw gestencild blaadje over wat 's avonds op het congres beslist was. De 'typische jeugdbondssfeer' heeft me praktischer en koppiger gemaakt. Dat hebben ze later aan de universiteit meermaals gemerkt.

In de BJN/NJN heb ik echt alles geleerd. Op kamp leerde ik bijvoorbeeld creatief zijn. We hadden schitterende oplossingen. In het België van de late jaren '40 en vroege jaren '50 was het echt ongehoord dat jongens en meisjes samen op kamp zouden gaan. Maar in de NJN gebeurde dat wel. Om toelating te krijgen van een gemeente waar ons BJN-kamp plaatsvond, organiseerden we twee kampen, elk in een aangrenzende Limburgse gemeente. Het ene kamp voor jongens, het andere voor meisjes. Het kamp vond plaats... op de gemeentegrens. Prachtig was dat”.

'JONGEREN KUNNEN HET NIET ALLEEN'

“De eerste BJN-afdeling in Antwerpen bestond uit mijn kennissen en de kinderen van kennissen van mijn familie. Ons ledentijdschrift heette De Steenuil. Over het algemeen kwamen onze leden uit de vrijzinnige sfeer. We waren dan ook een gemengde afdeling. Omdat de buitenwereld met argusogen naar die zondige gemeenschap van jonge mensen keek, weerklonk het dat “die jongeren dat wel niet alleen zullen kunnen.”

Als reactie op het scepticisme van de ouders waren we juist erg puriteins. Meisjes en jongens sliepen in aparte tenten en op kamp hielden we ons rustig. Onderschat niet hoe verschillend de tijdsgeest toen was. Een gemengd kamp was genoeg om een schandaal te veroorzaken als de pers erachter zou gekomen zijn.”

AAPGROEPEN EN SPECIALISTEN

“Bij NJN, en ook bij BJN was het zo dat afdelingen opsplitsten zodra ze groter werden dan dertig personen. Dat doet me nu denken aan de ideale samenstelling van aapgroepen, die ook splitsen als ze meer dan dertig leden bereiken. Iedere afdeling had vakgroepen met hun eigen specialiteit. Mijn specialiteit werd al gauw alles wat met water te maken had.

Het prachtige aan een jeugdbeweging voor natuur is dat je in contact komt met natuur als je nog heel beïnvloedbaar bent. Vergelijk het maar met het onderzoek van de Oostenrijkse bioloog Konrad Lorenz. Jonge ganzen en andere vogels hebben een bepaalde periode in hun leven waarin ze erg beïnvloedbaar zijn. Wat ze in die periode het meest zien blijven ze de rest van hun leven achternalopen. In mijn leven hebben NJN en BJN net zo'n indruk nagelaten”, besluit Polk.

BUITENBEENTJE DAT VEEL HIELP TE REALISEREN

In zijn leven na de Jeugdbond blijft Philip Polk een buitenbeentje. In zijn universitaire carrière schopte hij tegen heilige academische huisjes. Hij stond mee aan de wieg van het Vlaams Instituut voor de Zee in Oostende (VLIZ) en het Centrum voor Natuureducatie (CVN), dat werd opgericht onder impuls van een mede-BJN'er, ook uit Antwerpen: Guido Van Steenberghe.

Dankzij dit interview kwam Polk die jeugdvriend weer op het spoor. Hij liet prompt een boodschap achter op Guido's antwoordapparaat. Enkele minuten later volgt een telefoongesprek tussen de twee oude sokken. Ze zijn elkaar 35 jaar eerder uit het oog verloren, maar spreken meteen af om herinneringen op te halen aan hun tijd bij de Jeugdbond. De vijventwintigjarige snotneus zat er stilletjes naar te kijken.

DE WIELEWAALJONGEREN

PETER DELVAUX

VAN WIELEWAAL TOT WJA

Op 12 februari 1933 had een hechte groep '*vogelaars*' in Antwerpen de vereniging De Wielewaal opgericht. De ornithologische vereniging droeg eerst de naam Antwerpsche Vogelliefhebbers maar werd drie maanden later omgedoopt tot De Wielewaal. Eerste voorzitter werd E.H. Frans-Jan Segers, onderpastoor te Antwerpen.

Pas twintig jaar later, op 14 maart 1953, dook De Wielewaal in het Belgisch Staatsblad op als nieuwe vereniging zonder winstoogmerk of vzw. Dit statuut gaf de vereniging de mogelijkheid 'vogelreservaten' te verwerven en te beheren.

Intussen was ze uitgegroeid tot een landelijke vereniging met tientallen afdelingen en duizenden leden, waaronder ook veel jongere mensen. Stilaan begonnen sommige jonge Wielewalers aan te voelen dat die jongeren moeilijk geïntegreerd raakten in een verenigingsleven dat nu eenmaal werd georganiseerd en gedomineerd door 'ouderen'. Anderzijds waren de jongeren voor de Wielewaal een belangrijk gegeven om veroudering van de vereniging te voorkomen.

In het Antwerpse namen enkele jeugdige Wielewalers, tijdens een Wielewaaluitstap in de zomer van 1967, in een cafeetje te Lillo het initiatief om een afzonderlijke jongerenwerking te stichten. Aan het cafétafeltje zaten Frank Redant (+), Julius Smeyers en Luc Van Schoor.

Op de Raad van Beheer van de Wielewaal van 29 oktober 1967 werd met enige bezorgdheid kennis genomen van dit Antwerps initiatief. Pastoor Frans Segers, de op dat ogenblik 82-jarige voorzitter van De Wielewaal, roept daarop op 11 november een speciale bijeenkomst van de voornaamste leden van de Beheerraad samen die mede wordt

bijgewoond door de jeugdafgevaardigden van verschillende afdelingen. Er wordt overeengekomen om een nationale jeugdwerking onder de naam ‘Wielewaal-Jeugdafdeling’, kortweg WJA, in het leven te roepen. 11 november 1967 geldt hierdoor als stichtingsdatum en de jeugdafgevaardigden Frank Redant (+), Etienne Van Rooy (+), Julius Smeyers, Luc Van Schoor en Gui Luyts als medestichters van de WJA. Julius Smeyers werd eerste algemeen voorzitter van de WJA.

De zetel van de nieuwe jongerenvereniging bleef gevestigd in het Wielewaal-hoofdkwartier, het zogenaamde Wielewaalhuis in Turnhout, een statige patriciërswoning aan de Graatakker. De interne dienst werd er op dat ogenblik uitgemaakt door de 67-jarige mejuffrouw Emerence Meyers, die van 1934 tot 1982 het secretariaat van De Wielewaal waarnam en er weldra ook de ledenadministratie van de jonge WJA bij nam. Het jaar daarop, het studententenrevoltejaar 1968, werden er twintig jeugdafdelingen opgericht over heel Vlaanderen, van WJA-Westkust tot WJA-Maasland.

Frans Segers bouwde De Wielewaal met sterke (sommigen zegden ijzeren) hand uit tot een grote ornithologische vereniging. Hij overleed tijdens bluswerken in het reservaat De Korhaan te Arendonk (Turnhout), op zondag 29 juni 1969, aan de vooravond van de jaren '70, die voor de vereniging tumultueus zouden worden.

Twee jaren eerder, op 18 maart 1967, was de publieke opinie massaal wakker geschud door de schipbreuk van de 120.000 ton zware supertanker Torrey Canyon voor de kust van Cornwall. Deze schipbreuk, met tienduizenden stookolieslachtoffers op de kusten aan beide zijden van het Kanaal, staat in het collectieve geheugen gegrift en betekende de definitieve doorbraak van de groene bewustwording die de jaren '70 zou kenmerken, in de eerste plaats bij de jeugd. Zij versterkte bij de WJA het gevoel van een eigen identiteit, los van de eenzijdig op vogelstudie gerichte Wielewaal. Het jaar 1970 werd bovendien uitgeroepen tot Europees Jaar van de Natuurbescherming, hetgeen een brede benadering van de natuur en haar bescherming veronderstelde.

Het ledenaantal van de WJA evolueerde van 622 in 1969 naar 1279 in 1971, verspreid over 38 afdelingen. Het zwaartepunt lag in die jaren in de provincie Antwerpen. Er werden paas- en zomerkampen georganiseerd en er ontstonden een strand-, vogel-, planten-, insecten-, braakballen- en ook een heuse milieubehoudswerkgroep.

Opmerkelijk is dat de fusie-idee reeds in 1970, nauwelijks drie jaar na de oprichting van de WJA, herhaaldelijk opdook in het HB. Initiatiefnemer was redactiemedewerker Kris Van Scharen uit WJA-Brussel, maar de HB-vergadering van 19 december 1970 wees de fusie-idee van de hand met 21 stemmen tegen en 1 voor. De argumentatie staat in het verslag te lezen: “*Administratief, financieel en psychologisch is de idee momenteel, noch binnen afzienbare tijd te verwezenlijken, de positieve aspecten van een betere milieubescherming ten spijt.*” En verder: “*Bovendien huldigen ook de meeste bjn-bestuursleden deze zienswijze. (...) Elke vorm van toenadering tot de bjn met het oog op een eventuele fusie zou*

“Opmerkelijk is dat de fusie-idee reeds in 1970, nauwelijks drie jaar na de oprichting van de WJA, herhaaldelijk opdook in het HB.”

“Het ledenaantal van de WJA evolueerde van 622 in 1969 naar 1279 in 1971.”

Een WJ- zonsondergang.

“Om het driejarig bestaan van de WJA te vieren werd een Algemene Ledenbijeenkomst gehouden met onder meer de viering van de duizendste WJA’er en ‘gelegenheid tot mis horen’.”

voor de wja automatisch een definitieve breuk met De Wielewaal betekenen.” Op 29 november 1970 was in het Belgisch Staatsblad overigens de statutenwijziging van De Wielewaal verschenen, in verband met het bestaan van *‘jeugdleden’*.

Om het driejarig bestaan van de WJA te vieren werd van 26 tot 28 december 1971 in Mortsel (Antwerpen) onder het voorzitterschap van Julius Smeyers een Algemene Ledenbijeenkomst (congres) gehouden in de gebouwen van de nv Gevaert-Agfa, met onder meer de voorstelling van het hoofdbestuur 1971, viering van de duizendste WJA’er (Bernard Derveaux uit Brussel, die daarvoor een *‘lezenswaardig’* vogelboek ontving) en *‘gelegenheid tot mis horen’* op zondagavond. (Dat laatste kende geen bijval en werd bij het volgende congres te Sint-Niklaas van de agenda afgevoerd.) Na het congres vertrok een WJA-afvaardiging per autobus naar Brussel om er samen met de BJN deel te nemen aan een betoging tegen stookolieslachtoffers en voor natuurbehoud – die echter niet doorging omdat er geen toelating voor was verleend.

Als jongerenvereniging was de WJA op het vlak van natuurbescherming een stuk progressiever dan De Wielewaal, wat niet door iedereen in dank werd afgenomen. De doelstellingen van het driemaandelijks tijdschrift *‘t Wielewaaltje’* werden discreet veranderd van *‘Vlaams Jeugdblad voor Vogelstudie’* naar *‘Vlaams Jeugdblad voor Natuurstudie’*. Er verschenen naast onschuldige natuurhistorische ook kritische bijdragen – iets wat in vele Wielewaalkringen in die tijd *‘not done’* was – over waterverontreiniging, en tegen jacht, vogelvangst en chemische activiteiten zoals de vestiging van Progil op Antwerpen Linkeroever en het stoken van pitch (zwarte stookolie) in de centrale van Ruien. Ook contrasteerden de activiteiten van de gediversifieerde natuurstudiewerkgroepen fel met de *‘eenzijdige’* ornithologische doelstellingen van De Wielewaal.

DE GROEIPIJNEN VAN DE WJA

Begin 1972 kwam alles plots in een stroomversnelling terecht. Steeds luider begon men zich af te vragen of het niet beter zou zijn zich onafhankelijk van De Wielewaal te organiseren. De manier waarop men aan deze goede bedoelingen gestalte wilde geven, veroorzaakte echter veel deining binnen alle gelederen van de vereniging. Aan de basis lag een opeenvolging van confrontaties tussen de hoofdspelers in de raad van beheer van De Wielewaal en in het WJA-hoofdbestuur.

Op 7 februari 1972 werd op de Wielewaalcentrale te Turnhout de verspreiding van het Wielewaaltje nr.1 geblokkeerd wegens zogenaamde belediging aan het adres van de PSC’er Charles Héger (voormalig minister van landbouw). Het ging om een wellicht wat cru geformuleerde veroordeling van een vergunning voor vogelvangst die men in die tijd bij het ministerie kon aanvragen. Er kwamen brieven, telegrammen en verschillende telefoongesprekken aan te pas om de verzending van het tijdschrift na vier weken vertraging alsnog mogelijk te maken.

Op 12 maart werden bepaalde WJA-hoofdbestuursleden tijdens de jaarlijkse Algemene Vergadering van De Wielewaal openlijk aangevallen omwille van hun onafhankelijkheidsstreven. De vergadering besliste net niet om het WJA-hoofdbestuur af te zetten en de bankrekening te bevriezen... Zes weken later werd op een WJA-hoofdbestuursvergadering afgesproken naar de beheerraad van de Wielewaal te stappen met twee eisen: eigen beheer en eigen centen. Beide eisen vielen evenwel in dovemansoren.

Natuurbeleving
betekent ook volledig
opgaan in het landschap.

Nog eens zes weken later, op 13 mei 1972, vielen op de WJA-hoofdbestuursvergadering ondubbelzinnig de woorden *‘dat de zaak muurvast zit’* en *‘dat er te kiezen valt tussen een verknechte WJA die nog slechts een karikatuur is van de WJA zoals die door haar stichters werd opgevat en een nieuwe, vrije en onafhankelijke organisatie’*. *‘Unaniem’* werd toen beslist het kader van de ornithologische vereniging De Wielewaal te verlaten en een nieuwe Jeugdbond uit te roepen met de naam Natuur 2000, Jongerenorganisatie voor Natuurstudie en Milieubehoud. De soep werd echter niet zo heet gegeten als ze werd opgediend.

Op de Buitengewone Raad van Deelgenoten van De Wielewaal op 24 juni 1972, bijeen-geroepen op verzoek van vele plaatselijke Wielewaalafdelingen en bijgewoond door alle WJA-afgevaardigden, werden de geschillen in der minne geregeld. Er werd besloten dat de jeugdwerking voortaan door het leven zou gaan onder de tweeledige naam *‘Natuur 2000 Wielewaaljongeren’*. Met dat compromis wilde men zowel de *‘progressieven’* in het Antwerpse als de meer behoudsgezinden uit de provincies opnieuw achter één vlag scharen. Tegelijk onderstreepte die naam de nieuwe zelfstandigheid. Dit kwam deels tot uiting in eigen financieel beheer. De Wielewaal zou jaarlijks 50.000 frank overmaken (een bedrag dat tot Jeugdbondsfusie ongeïndexeerd zou blijven bestaan). Bovendien konden de jonge leden zelf de algemeen voorzitter en het bestuur kiezen. Voordien moest het nationaal bestuur van de WJA goedgekeurd worden door de beheerraad van De Wielewaal! Op 1 september werd in de Bervoetstraat 33 te Antwerpen een huis in gebruik genomen als algemeen verenigingslokaal: de ledenadministratie en financiële administratie verhuisden van Turnhout naar Antwerpen.

Korte tijd later bleek evenwel dat de gemoederen daardoor nog niet waren bedaard: op de WJA-hoofdbestuursvergadering van 21 oktober stak de discussie over een al dan niet onafhankelijk voortbestaan opnieuw de kop op. Het hoofdbestuur kwam overeen de beslissing over te laten aan het eerstvolgende congres, in Vrasene. Onder het spandoek *‘5 jaar N2000’* vond daar op 28 december de Algemene Ledenvergadering plaats. Daar werd de toekomst van de Jeugdbond besproken. De meerderheid van de congresgangers bleken een goede afdelingswerking (een hechte samenwerking met De Wielewaal) echter boven de ambitie van een onafhankelijke Jeugdbond te stellen.

“Er werd besloten dat de jeugdwerking voortaan door het leven zou gaan onder de tweeledige naam.”

1. WJ-kamp in de Camargue 1972. Een kuifkoekoek werd net gevangen in de Crau-vlakte.
2. WJA-Turnhout op uitstap in de Kalmthoutse heide eind mei 1969.
3. Johan Maes, een echte WJ-cowboy van afdeling Waasland.
4. Eric Matthé (†) en een vriend op de rotsen langs de Maas eind jaren '80.
5. Nationaal WJ-kamp, 1972.

De onvrede die hieruit resulteerde, leidde in maart 1973 tot een jeugdbondsplitssing waarbij Natuur 2000 werd opgericht als een van De Wielewaal onafhankelijke organisatie met voornamelijk de Antwerpse afdelingen als leden en onder het voorzitterschap van Julius Smeyers. De overige afdelingen gingen verder onder de naam Wielewaaljongeren onder het voorlopig voorzitterschap van Richard Vergaelen. Vlaanderen telde van dan af dus drie Jeugdbonden.

“Vlaanderen telde van dan af drie Jeugdbonden.”

Heel wat leden wisten van deze machtsstrijd niets af. Sinds de winter 1971-1972 was 't Wielewaaltje alleen nog verschenen in de vorm van een tweezijdig bedrukt mededelingenblad met een cryptische samenvatting van de lopende beslommeringen. Groot was de verwondering van 'gewone' leden toen in april 1973 plots een olijfgroen tijdschrift in de bus viel met de futuristische naam Euglena en de veelbetekenende ondertitel *'voortzetting van het tijdschrift Stentor en natuurhistorische artikels van tijdschriften N2000 en Wielewaaltje'*. De redactie bestond uit Iwan Denolf voor BJN, Norbert Desmet voor Wielewaaljongeren en Julius Smeyers voor N2000.

“Een olijfgroen tijdschrift met de futuristische naam Euglena viel in de bus.”

Bedoeling was pseudo-wetenschappelijke natuurhistorische bijdragen uit de drie verenigingen te bundelen. Voor de BJN leek dit nieuwe blad een oplossing voor zijn chronisch tekort aan natuurhistorische bijdragen, maar bij de WJ kwam de nieuwe Euglena veeleer over als een klinisch en stijf tijdschrift dat helemaal geen weerspiegeling meer was van het vereniging - en het afdelingsleven. De WJ kende in tegenstelling tot de BJN namelijk geen Filoe of Burokraat – bladen die een platform waren voor de nationale en plaatselijke jeugdbondswerking, met onbeperkt plaats voor verslagen, mededelingen en luchtige bijdragen. Euglena leek voor veel wj'ers en vermoedelijk ook N2000'ers een schaamlap die tot doel had om de littekens van de woelige 1972-1973-periode af te dekken, nu het duidelijk was dat de Antwerpse afdelingen definitief een nieuwe weg waren ingeslagen. Hoe dan ook, Euglena zou geen lang leven beschoren zijn en verdween na enkele uitgaven einde 1974 weer van het toneel. In de afscheidsbrief van de redactie stond te lezen: *'Lang heeft men gezocht naar een naam voor mij en misschien nog langer naar een drukker. Ik ben over beiden zeer tevreden geweest. Naar het schijnt was ik een te grote verbruiker van centen en werd ik door velen gewoon in de kast geborgen zonder verdere kommentaar. (...)'* De redactie besloot echter met profetisch woorden: *'Misschien nemen enkele mensen later de draad weer op (...) om te proberen iets mee te geven aan alle Jeugdbonders (...)'*. Bij enkele jonge lezers die later de jeugdbondsfusie zouden doorzetten, zijn deze woorden bijna 10 jaar lang blijven nazinderen.

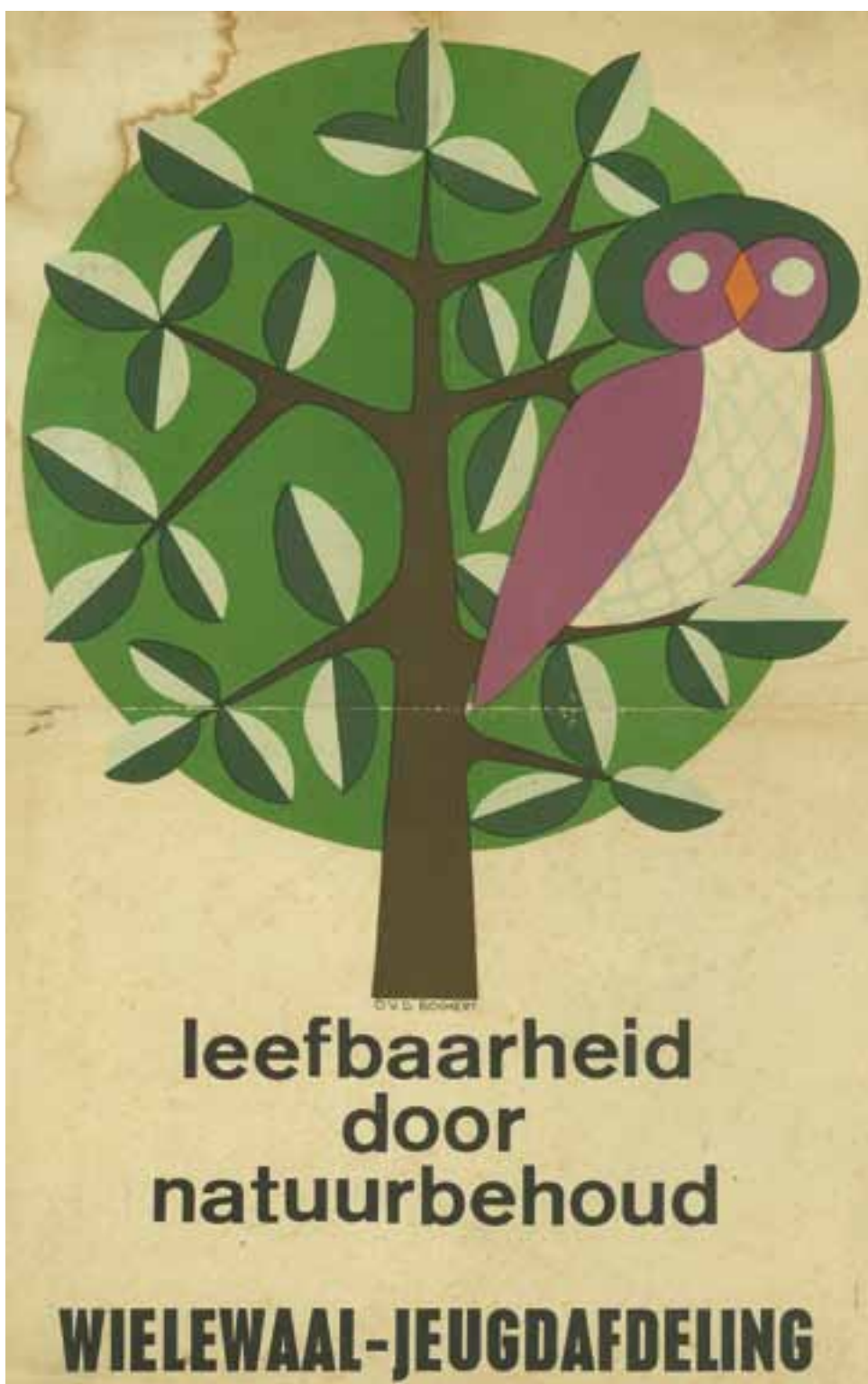
WIELEWAALJONGEREN OP EIGEN BENEN

De jeugdbondsplitssing betekende meteen ook de geboorte van de meer zelfstandige en zelfbewuste jongerenvereniging die de Wielewaaljongeren (WJ) na 1973 zou worden: *'Wielewaaljongeren, Jeugdbond voor Natuurbeleving en Natuurbehoud'*. Hoewel de meeste afdelingen in die tijd nagenoeg uitsluitend op natuurstudie en in het bijzonder vogelstudie focussten, komt het woord natuurstudie in de naam niet (meer) aan bod. Uit verlegen respect voor de Belgische Jeugdbond voor Natuurstudie? Om zich duidelijker te profileren tegen de 'Ornithologische Vereniging' De Wielewaal? Of omdat N2000 zich reeds de ondertitel van 'Vlaamse Jeugdbond voor Natuurstudie en Milieubehoud' had toegeëigend?

Op het eerste WJ-congres in Goferdinge (december 1973) bevestigden de zowat honderd opgekomen deelnemers Richard Vergaelen uit Kalmthout als voorzitter en Jeannine Poorters (+) uit Overpelt als ondervoorzitter. Samen met drijvende Limburgse kracht Albert Mertens had Richard Vergaele tijdens de voorbije strubbelingen als plaatsvervangend voorzitter met zachte diplomatie de schade trachten te beperken en de boel zoveel mogelijk bij elkaar gehouden. Het Kernbestuur, voordien Algemeen Bestuur genaamd, telde elf leden. Om de brug naar De Wielewaal op nationaal vlak te bestendigen had de WJ drie stemmen in de Raad van Beheer van De Wielewaal, die dertien leden telde (de WJ-afgevaardigden inbegrepen). In de andere richting, van De Wielewaal naar de WJ toe, was er geen inmenging – tenminste niet op nationaal vlak. Het Goferdingse congres leverde ook het Wielewaaljongeren Manifest op, dat de doelstellingen van de Jeugdbond vastlegde: in de eerste plaats natuurstudie, natuurbeleving en actieve natuurbescherming, in de tweede plaats aandacht voor milieuacties. Deze terughoudendheid inzake milieuoactivisme, dat in de nieuwe N2000 wel een leidraad werd, zou in de volgende tien jaren voor menig progressief element binnen de WJ een steen des aanstoots blijven. Het Manifest werd op 2000 exemplaren gedrukt voor verspreiding in de afdelingen.

In 1974 keerde eindelijk de rust terug in de herboren Jeugdbond en begon een periode van geleidelijke groei en bloei. Het elfkoppige kernbestuur werd in een zogeheten ‘Stuurgroep’ aangevuld met een afgevaardigde uit elke afdeling. Werkgroepen waren op dat ogenblik eventjes niet meer formeel aanwezig op het nationaal bestuursniveau. De natuurhistorische en in het bijzonder de ‘niet-ornithologische’ werking werd op nationaal vlak vooral gedragen en gepromoot door de Oost-Vlaamse afdelingen, met WJ-Schelde-Leie en WJ-Waasland op kop.

Afdeling Schelde-Leie was jarenlang beresterk bezig, maar moest daarvoor de prijs van de veroudering betalen. Verwonderlijk was dan ook niet dat men precies daar vanaf 1977 begon te experimenteren met een piepwerking. Men had er nuchter vastgesteld dat veertien - vijftienjarigen zich slechts uiterst moeizaam laten overhalen om actieve Jeugdbonders te worden. Ook zag men dat een kinderwerking andere doelstellingen en andere methodes moest hebben om succesvol te zijn. Na twee pioniersjaren kon Schelde-Leie bogen op zón 70 piepers en een goed uitgebouwde kaderwerking. Het voorbeeld van Schelde-Leie zou later gevolgd worden door andere afdelingen en uiteindelijk leiden tot de nationale piepwerking.

DEFINITIEVE AANLOOP NAAR DE FUSIE (1981)

In nationale jeugdbondskringen leefde al jaren de overtuiging dat het naast elkaar bestaan van drie natuurjeugdbonden voor de beoogde natuurstudie en het natuurbehoud geen goede zaak was. Er waren in het verleden dan ook reeds ettelijke pogingen geweest om een samenwerking tussen de bonden op touw te zetten. De uitgave van de vijf gemeenschappelijke Euglena-nummers in 1973-1974 was daarvan wellicht het meest zichtbare initiatief.

Het duo Marc Pallemmaerts, oud-N2000'er en toenmalig voorzitter van de koepelorganisatie IYF, en Jan Van den Berghe, die zowel in de WJ als in de BJN zijn sporen had verdiend, kwam in het voorjaar van 1981 opnieuw op de proppen met de idee de krachten te bundelen. Het opzet zou deze keer uniek zijn want de Jeugdbonden zouden volgens hen kunnen gaan samenwerken met het oog op een volledige fusie in de toekomst. Een idee dat in vorige jaren volledig taboe was geweest, werd ditmaal niet meteen van tafel geveegd maar als een interessante denkpiste ontvangen. Voor deze ommezwaai zijn verschillende redenen.

In de eerste plaats was het kernbestuur van de WJ en met name zijn afgevaardigden in de beheerraad van De Wielewaal (Johan Royeaerd, Peter Delvaux, André Verboven) zelf al een tijdje bezig de vereniging voor te bereiden op een statutaire loskoppeling als vzw, los van De Wielewaal. Hoofddoel hierbij was de WJ als jongerenorganisatie te laten erkennen door het Bestuur voor Jeugdvorming (BJV) teneinde van die instantie werkingstoelagen te kunnen krijgen. De werkingsmiddelen van de WJ kwamen tot dan toe vrijwel uitsluitend uit lidgelden (300.000 frank) – nauwelijks voldoende voor de drukkosten van de 6 nummers van het tijdschrift Wieltje – en een toelage van De Wielewaal (50.000 frank) die grotendeels werd herverdeeld aan de afdelingen. Hierbij moet opgemerkt worden dat de volledige ledenadministratie en de verzending van het tijdschrift verzekerd werden door het Wielewaalsecretariaat, aanvankelijk door Emerence Meyers en vanaf 1978 door gewetensbezwaarde en later bezoldigd medewerker Koen Grolus.

Algemeen werd erkend dat het gebrek aan financiële en materiële middelen en aan personeel een rem was voor de verdere ontwikkeling van de WJ. Met de beperkte middelen en op basis van uitsluitend vrijwillige inzet van het handjevol gekozenen die het Kernbestuur vormden, was het onmogelijk een volwaardige nationale kaderwerking uit te bouwen.

In de tweede plaats woedde in de WJ net als in de andere Jeugdbonden in die jaren een voortdurend intern debat over de richting waarin men wenste te evolueren. In dit debat stonden de voorstanders van de traditionele natuurhistorische werking tegenover een 'progressieve' vleugel, met voorop een activistische milieuwerkgroep en de voorstanders van de alternatieve leefwijze. Dit spanningsveld dreigde aan beide zijden afscheuringen te veroorzaken.

Oude sokken op het fusiecongres

Beide factoren maakten dat het wj-kernbestuur de fusie-idee van Pallemmaerts-Van den Berghe onmiddellijk ernstig nam en dat de wj zelf een beetje de motor werd van de gebeurtenissen.

Ook de BJN kende problemen: de ‘verloedering’ had weer de kop opgestoken. Het hoofdbestuur van de BJN stond in 1981 voor de enorme uitdaging de vereniging opnieuw op het juiste spoor te zetten, de afdelingswerking nieuw leven in te blazen, het historisch lage ledenaantal op te krikken, de deficitaire financiële toestand onder controle te krijgen, de werking van het bondssecretariaat in Gent beter te organiseren en nog veel meer. Dit weinig aantrekkelijk vooruitzicht maakte dat ook voor BJN de tijd rijp was en dat het BJN-hoofdbestuur onmiddellijk bereid werd gevonden tot overleg.

Niet onbelangrijk is bovendien dat in beide jeugdbondsbesturen deze keer wel een voldoende kritische massa aan werkpaarden aanwezig was om de samenwerkingsidee ook werkelijk gestalte te geven. Een goed idee en goede intenties zijn één zaak, ze praktisch realiseren is een andere. De hoeveelheid werk die ermee gepaard ging, zou de volgende jaren voor menig HB’er een onbezoldigde maar bijna voltijdse baan betekenen.

Natuur 2000 keek de kat uit te boom ondanks de diplomatieke inzet van Marc Pallemmaerts. Het water zou voor de nog geen 10 jaar oude vereniging te diep blijken. N2000 wilde wel spreken over een ‘confederatie’: een samenwerkingsverband, vooral op het vlak van de publicaties en de werkgroepen, activiteiten die in die tijd binnen N2000 extra ondersteuning konden gebruiken. Tijdens de volgende maanden zou van een verwezenlijking van deze samenwerkingsidee niet veel in huis komen – met uitzondering van de milieuwerking, die binnen N2000 van oudsher zeer actief was. De MWG was dan ook

“Ook de BJN kende problemen: de ‘verloedering’ had weer de kop opgestoken.”

“De hoeveelheid werk die ermee gepaard ging, zou de volgende jaren voor menig HB’er een onbezoldigde maar bijna voltijdse baan betekenen.”

Ga je ook eens mee op

Werkkamp of

Natuurstudiekamp

met de

Wielewaaljongeren en de
Belgische Jeugdbond voor Natuurstudie

5 Zomers naar :

Terigny I	8-15 juli
Matagne	8-15 juli
Bonnem	9-16 juli
Argonne	12-17 juli
Dender	16-23 juli
Galeghemkreek	17-22 juli
Turnhout	18-27 juli
Bourgoyen	22 juli - 5 augustus
Terigny II	5 juli - 8 augustus

Schilde	28-30 juli
Wingene	1-4 augustus
Tikkebroeken	8-11 augustus
Terchelling	17-20 augustus
Galeghemkreek	20-23 augustus
Cap Gris Nez I	23-30 augustus
Eben-Emael	23-30 augustus
Moasvallei	juli-augustus-september
Cap Gris Nez II	30 augustus - 7 september

In de herfst naar :

Eben-Emael	27-30 september
Hoge Venen	1-4 oktober
Pastel	30 oktober - 3 november

Voor jongeren van 12 tot 25 jaar

Zoogdierenkamp
Libellenkamp
Algemeen Natuurhistorisch kamp

Plantenkamp
Museumkamp

Jongeren van 16 tot 25 jaar zijn welkom op
werkkampen in natuurreservaten

Vraag dan eens inlichtingen bij

BJN sekretariaat - Kortrijksepoortstraat 14 - 9000 Gent - Tel. 09/234791

WJ sekretariaat - Graatbakker 11 - Turnhout 2300 - Tel. 04/42252

Frans Vorsselmans wandelt over de Crau -vlakte.

de enige werkgroep die in de jaren 1981-1982 op een duurzaam samenwerkingsverband tussen de drie Jeugdbonden kon buigen.

BJN en WJ kwamen stilzwijgend overeen dat het realistischer was een fusie met twee na te streven, nog altijd een grote uitdaging maar wel een haalbare kaart. In een later stadium zou men dan de gesprekken met het jongere broertje N2000 opnieuw kunnen opnemen. N2000 werd echter niet uitgesloten van het overleg en ontving alle uitnodigingen en verslagen. Aanvankelijk daagde voor de ene of andere werkgroepsvergadering ook een afgevaardigde van N2000 op, maar slechts als waarnemer zonder mandaat.

Naast het oplossen van de gezondheidsproblemen van beide jeugdbonden vielen van de fusie een aantal synergieën te verwachten. In de WJ-Bestuursberichten nr. 4 van 1982, die voor het eerst ook aan het BJN-HB en aan het bestuur van De Wielewaal werden bezorgd, stonden ze op een rijtje:

- Het gezamenlijk ledenaantal (WJ 1600, BJN 400) zou fors toenemen, met een directe financiële verbetering tot gevolg.
- Er bestond met uitzondering van Kortrijk, Gent en Hasselt geen geografische overlapping van afdelingen; enkel in Hasselt kwam het later tot een probleemsituatie.
- Beide Jeugdbonden richtten zich wel tot jongeren van 12 tot 25 maar de optima lagen verschillend: de gemiddelde leeftijd bij de WJ nauwelijks 18 jaar, bij BJN ver boven de 20 jaar. Bovendien bestond er in de WJ ook een beloftevolle piepwerking voor jongeren tussen 8 en 12 jaar, wat in de BJN niet het geval was.
- Een fusie van de onderlinge natuurhistorische werkgroepsactiviteiten zou de kracht van die werkgroepen duidelijk versterken.
- Een grotere en meer 'volwassen' Jeugdbond zou de nationale kaderwerking ten goede komen.

VOORBEREIDEND WERK

En zo begon deze geweldige onderneming die de jeugdbondsfusie twee jaar later zou worden. Het was alle partijen overduidelijk dat een fundamentele koerswijziging als deze enkel kon met instemming van de respectieve jeugdbondcongressen, met andere woorden indien voorafgaandelijk een brede consensus in alle gelederen van de Jeugdbonden werd bereikt.

In afwachting van deze congressen werden er na de zomer van 1981 een aantal informele verkennende gesprekken gevoerd tussen het BJN-hoofdbestuur en het WJ-kernbestuur. In de zogenaamde stuwgroep die daartoe in het leven werd geroepen, zetelden naast de initiatiefnemers de afgevaardigden van de beide hoofdbesturen (voorzitter, secretaris, penningmeester en redactie) en de voorzitters van de nationale werkgroepen. Op de eerste stuwgroepvergadering waren aanwezig: Jan Van den Berghe (die als jurist advies kon geven in deze aangelegenheden), Marc Pallemmaerts (IYF bruggenhoofd), voor de BJN Yann Feryn, Patrick Bussche, Kris Decleer, Walter Van de Bussche, Dries Gryffroy en Steven Hantson, en voor de Wielewaaljongeren Johan Royaerd, Peter Delvaux, Daniël Acke, Mark Van Mierlo, Nico Michiels, Jos De Laender en Stefaan Nachtergaele.

Naast de jeugdbondcongressen moest men er vooraf ook zeker van zijn dat de Raad van Deelgenoten van De Wielewaal zich positief zou uitspreken over de fusie: in het voorjaar van 1983 diende er binnen de Raad immers een tweederdemeerderheid te zijn om statuten van De Wielewaal in het voordeel van de jeugdbondsfusie te kunnen wijzigen. Dat was een opdracht voor de drie permanente afgevaardigden van de WJ in de beheerraad van De Wielewaal. Ook hier bleek de tijd deze keer rijp, want in tegenstelling tot de woelige jaren zeventig vonden de drie wj'ers binnen de beheerraad een overwegend positieve ingesteldheid.

Op het WJ-congres 1981 in het domein Zilvermeer te Mol (dat officieel Waterrijke gebieden en hun functie's als thema had) kwam de fusie uitgebreid aan bod in verschillende werksessies. Het voornaamste bezwaar dat geuit werd, betrof het hoe en waarom

Peter Delvaux, net voor het JNM-schip te water gelaten werd. (Fusiecongres april 1983).

van de toekomstige samenwerking met De Wielewaal. Het goedkeuren van de basistekst leverde geen moeilijkheden op: met grote meerderheid waren de deelnemers het erover eens dat de mogelijkheden van een fusie ernstig onderzocht moesten worden. Een officiële afvaardiging van de BJN was aanwezig op de bonte avond en liet zich verdienstelijk opmerken bij de natuurquiz.

Een WJ-afvaardiging was aanwezig op het BJN-congres in Gent, waar een namiddag werd besteed aan het 'Groot Fusiedebat' dat werd gemodereerd door André Verstraeten, toenmalig gedetacheerd leerkracht bij de BJN. De voornaamste kritiek kwam daar uit de mond van de voorzitters van Kortrijk en Hasselt, de twee plaatsen waar zowel WJ- als BJN-afdelingen actief waren. Hun tegenargumenten betroffen het feit dat de BJN op dat moment met veel interne moeilijkheden te kampen had, dat de grootschaligheid van de nieuwe bond de inzet van de nationale bestuurders zou verminderen en dat er slechte ervaringen waren opgedaan met combi-excursies. De uiteindelijke stemming leverde 43 stemmen voor op, 1 stem tegen en 1 onthouding. N2000 nam op zijn congres in Kemmel geen officieel standpunt in.

Het daaropvolgende jaar werd uitgeroepen tot het 'feitelijk' fusiejaar, dit betekende dat alle nationale activiteiten, met inbegrip van hoofdbestuur, werkgroepen en publicaties, werden opgezet en uitgevoerd als ware de Jeugdbond reeds gefusioneerd. De afdelingen werden verzocht waar nodig hetzelfde te doen. Dit bood naar verwachting de beste garanties dat zoveel mogelijk mankementen en schoonheidsfoutjes aan de oppervlakte zouden komen en weggewerkt zouden kunnen worden voor de eigenlijke fusie in 1983.

Het tastbaarste bewijs dat de voorbereiding de goede richting uit ging en tevens de grote testcase was de organisatie van de zomerkampen 1982. De lente-uitgave van het Wieltje werd een zeer verzorgde combi-uitgave met BJN Stentor in de vorm van een themanummer rond de zomerkampen, gerealiseerd door de redactiegroep (Dries Gryffroy van BJN en Nico Michiels en Mark Van Mierlo van WJ) alsmede het gemengde BJN-WJ-kampensecretariaat. Het kampenthemanummer was de voortzetting van een initiatief dat een jaar eerder was ingevoerd naar analogie met de Nederlandse Jeugdbonden. Voor het eerst werd zonder uitzondering voor elk kamp een kampcommissie aangeduid, bestaande uit kampvoorzitter, excul en/of werkleider, foer, ping en terreinchef. De kampcommissies kweten zich als nooit tevoren van hun taak, de zomerkampen werden ondanks de gevreesde mentaliteitsverschillen een groot succes, hoewel de afwerking (verslagen, financiële afrekeningen) nog te wensen overliet.

De natuurhistorische werkgroepen waren in 1982 in mindere of meerdere mate gemengd BJN-WJ. De ZWG onder leiding van Jos De Laender speelde de eerste viool wat activiteit en inzet betrof, op afstand gevolgd door de RWG en de PWG. Van een echte VWG-werking was er in 1982 bijna geen sprake. De nieuw opgerichte MWG werd samengesteld met vertegenwoordigers van BJN, WJ én N2000.

Tijdens het najaar van 1982 moest keihard worden doorgewerkt om op tijd klaar te zijn met de voorstellen aan de jeugdbondcongressen. In Gent vonden in die tijd nagenoeg wekelijks werkvergaderingen plaats om dit alles in goede banen te leiden. Hoofdbroek waren de statuten van de nieuwe Jeugdbond, het huishoudelijk reglement, de organisatie van het nieuwe bondsbestuur, de organisatie van de beide secretariaten in Turnhout en in Gent, de MWG-basistekst en de coördinatie van de afdelingswerking.

“1982 werd uitgeroepen tot het ‘feitelijk’ fusiejaar.”

Welke koers het schip zou varen was ongekend...

Het oorspronkelijk idee om juridisch een nieuwe Jeugdbond te creëren en de BJN te ontbinden werd opgegeven. Het bleek immers eenvoudiger het juridisch statuut van de BJN aan te passen en de WJ daarin op te nemen. Die werkwijze kon sneller en voorkwam daardoor eventuele moeilijkheden of vertragingen op het vlak van de broodnodige erkenning als jeugdorganisatie, inclusief het recht op een gedetacheerd leerkracht en gewetensbezwaarden of andere tijdelijke werknemers.

Zoals algemeen verhoopt, werden de voorstellen op beide jeugdbondscongressen positief onthaald en constructief bediscussieerd. Nu restte in de enkele maanden tot de officiële oprichtingsvergadering alleen nog hard werk om alle formaliteiten zo goed mogelijk klaar te hebben. Alleen dat? Er diende nog een andere belangrijke horde genomen te worden: de Raad van Deelgenoten van De Wielewaal moest op 13 maart te Turnhout de jeugdbondsfusie goedkeuren (met een tweederdemeerderheid) én de artikels over de jeugdactiviteiten van De Wielewaal uit de statuten schrappen. De fusiejeugdbond wilde namelijk liever geen nieuwe concurrent in de rangen van De Wielewaal zien verschijnen. Hoewel de onzekerheid tot het laatste moment bleef bestaan, verliep ook deze Raad van Deelgenoten zoals verhoopt. Ironisch genoeg gebeurde dit uitgerekend in het feestelijk jubileumjaar van De Wielewaal: daags na deze Raad van Deelgenoten, op maandag 14 maart 1983, werd De Wielewaal precies vijftig jaar en mocht zij fier de titel *'Koninklijke Vereniging voor Vogel- en Natuurstudie'* voeren – tot zij in 2001 op haar beurt met Natuurreservaten versmolt tot het huidige Natuurpunt.

EEN NIEUWE BOND, EEN NIEUWE NAAM

De congresdeelnemers wachtte nog één belangrijke opgave: een naam voor de nieuwe Jeugdbond. De BJN, in congres te Geraardsbergen, zou op woensdag naar het groot fusiedebat van het WJ-congres in Assenede bussen, de WJ zou op haar beurt op donderdag naar het BJN-congres trekken.

In Assenede kwam na een tweede stemronde als resultaat uit de bus: Jeugdbond voor Ekologie (73), Jeugd en Natuur (57) en Vlaamse Natuurjongeren (24). Dit laatste voorstel verloor zijn waarde toen een wakkere geest opmerkte dat de afkorting VNJ (Vlaams Nationaal Jeugdverband) tot onaangename misverstanden zou leiden.

*“Jeugdbond voor
Ekologie (73), Jeugd
en Natuur (57) en
Vlaamse Natuur-
jongeren (24)”*

Terecht scheen een meerderheid van de congresdeelnemers niet tevreden met de voorstellen. Een volle bus wj'ers trok de volgende dag met deze voorstellen naar het BJN-congres in Geraardsbergen – waar beide voorstellen resoluut van de tafel werden geveegd: *“Jeugdbond voor Ekologie slaat nergens op en draagt een politiek tintje, Jeugd en Natuur zegt te weinig en klinkt naïef,”* heette het. Het uiteindelijke BJN-voorstel luidde Jeugdbond voor Natuurstudie en Milieubescherming, JNM. De stemming over Milieubehoud of Milieubescherming leverde een kleine meerderheid op voor dit laatste.

De WJ-delegatie verklaarde zich na intern beraad unaniem akkoord met dit voorstel, in de overtuiging dat dit voorstel ook op het WJ-congres het meeste bijval zou hebben gekend, mocht het ter stemming zijn voorgelegd.

“Jeugdbond voor Ekologie slaat nergens op en draagt een politiek tintje, Jeugd en Natuur zegt te weinig en klinkt naïef.”

HET FUSIECONGRES EN DAARNA

Op 16 april 1983, na bijna twee jaar hard werken, vond uiteindelijk de Bijzondere Algemene Vergadering van BJN en WJ plaats. Daar werden de statuten van de BJN gewijzigd in de nieuwe statuten van de JNM en sloten de Wielewaaljongeren zich aan bij de JNM. Het stichtingscongres (in Ukkel) werd een plechtig gebeuren, met in de voormiddag de BAV achter gesloten deuren, met daarna enkele lezingen, onder andere over het ontstaan van BJN en WJ. Om het gebeuren de nodige luister bij te zetten, werden er massaal persberichten verstuurd, en werden er prominenten uitgenodigd, onder wie de Vlaamse Gemeenschapsminister van Binnenlandse Aangelegenheden, de Minister van Leefmilieu, Waterbeleid en Onderwijs en de Minister van Cultuur.

De laatste bondsvoorzitter van de BJN (Dirk Geysels) en de laatste voorzitter van de WJ (Peter Delvaux) legden hun functies neer en Peter Delvaux werd verkozen tot eerste BOVO van de JNM. Op het eerstvolgend algemeen congres (december 1983) in Gent werd Jos De Laender gekozen tot nieuwe bondsvoorzitter.

Hoewel de fusie op lange termijn een goede zaak was, had de nieuwe Jeugdbond het onmiddellijk na zijn ontstaan niet gemakkelijk. Financiële, organisatorische en andere problemen doken op. De financiële problemen van de BJN waren groter dan vooraf was ingeschat. Ook de cultuurverschillen tussen beide bonden bleken toch aanzienlijker dan verwacht. Met 1100 leden bereikte het ledenaantal een dieptepunt, afdelingen vielen uit elkaar en het natuurhistorisch peil daalde zienderogen. Toch gaven de Jeugdbonders niet op. Er werd druk promotie gevoerd, het inhoudelijk niveau steeg weer en eind de jaren '80 zou de Bond de kaap van 2000 leden overschrijden...

WIST JE REEDS
VAN DE
FUSIE ?

Wielewaal - Jongeren &

Belgische Jeugdbond voor Natuurstudie

ZIJN GEFUSIONNEERD TOT EEN GROTE NIEUWE JEUGDBOND, nl.

J.N.M. VZW

JEUGDBOND voor NATUUR -
STUDIE en MILIEUBESCHERMING

VOOR ALLE NUTTIGE INLICHTINGEN:

J.N.M.
Kortrijksepoortstraat 140
9000 GENT 091/234761

J.N.M.
Graatakker 11
2300 TURNHOUT
014/612252

K.M. J.N.M. GRAATAKKER 11 TURNHOUT

VAN VAN ZEGEL (AM-100)

HOOFDSTUK 2

NATUURSTUDIE

**NATUURSTUDIE
IN DE JEUGDBOND**
JOACHIM DE MAESENEER

**PWG
VWG
IWG-VBWG
SWG-KWG
ARWG
ZWG**

NATUURSTUDIE IN DE JEUGDBOND

JOACHIM DE MAESENEER

Zowel in BJN als in JNM staat de letter N voor 'Natuurstudie' (de laatste jaren gewoon voor ... 'Natuur'). Natuurstudie vormde ook bij de Wielewaaljongeren de hoofdbrok, al noemden ze zichzelf *'Jeugdbond voor natuurbeleving en natuurbehoud'*. Natuurstudie is altijd één van de pijlers -lang zelfs de enige- van de Jeugdbond geweest. De afdelingen houden zich ermee bezig en ook op de meeste kampen is natuurstudie de hoofdbezigheid. Op nationaal vlak zijn er bovendien een aantal natuurhistorische werkgroepen actief die zich elk richten op een specifiek onderdeel van de natuur.

De Jeugdbond heeft de voorbije vijftig jaar een belangrijke steen bijgedragen aan de natuurhistorische geschiedenis in Vlaanderen (zelfs buiten Vlaanderen heeft ze haar sporen nagelaten). Ze heeft haar oude sokken uitgestuurd naar allerlei administraties, instituten, verenigingen, universiteiten, studiebureau's, politiek... Maar ook de bijdrage van de actieve Jeugdbonders zelf mag niet onderschat worden. Vooral de natuurhistorische werkgroepen, die Jeugdbonders met dezelfde interesse nationaal samenbrengen, spelen een belangrijke rol in deze. Ze bepalen voor een groot deel het inhoudelijke peil van de Jeugdbond.

In de BJN ontstonden de eerste werkgroepen halfweg de jaren '60. Er was een Plantenwerkgroep, een Vogelwerkgroep, een Insectenwerkgroep, een Zoogdierenwerkgroep, een Strandwerkgroep en zelfs een Hybiewerkgroep. De WJ(A) had dan wel geen Strand- of Hybiewerkgroep, maar wel een Amfibieën- en Reptielenwerkgroep. Over de Braakbalenwerkgroep, die binnen de WJ zou hebben bestaan, vonden we weinig terug. Ook in de JNM zijn er nog steeds verschillende werkgroepen aan de slag. Jeugdbonders zijn steeds vrij geweest lid te worden van één of meerdere werkgroep.

In de loop der jaren zijn er zowel BJN- als WJ-afdelingen geweest die er, naast de nationale, eigen werkgroepen op na hielden. Al bestond zo'n lokale werkgroep soms uit niet meer dan een contactpersoon.

Tot halfweg de jaren '60 bestonden BJN-excursies hoofdzakelijk uit vogels kijken. Later kreeg men meer aandacht voor planten en hybi-hydrobiologie, de studie van fauna en flora in water. In sommige afdelingen werden stilaan ook andere groepen zoals insecten bekeken. Een belangrijk obstakel in die beginperiode was het ontbreken van

"Tot halfweg de jaren '60 bestonden BJN-excursies hoofdzakelijk uit vogels kijken."

degelijke Nederlandstalige tabellen en veldgidsen waardoor het niet evident was om andere groepen dan vogels of planten te bestuderen.

Terwijl De Wielewaal zich enkel bezighield met ornithologie, had de in 1967 opgerichte jeugdafdeling al zeer snel haar doelstelling uitgebreid tot algemene natuurstudie. Ook de moedervereniging volgde geleidelijk die tendens, hoewel het haar toch iets te snel ging. Zo schreef de toenmalige voorzitter van De Wielewaal, de heer Franckx, in 1979 aan de ZWG: *“Van jongeren die naar De Wielewaal komen, mag dan toch vanuit gegaan worden dat ze in de eerste plaats belangstelling zouden hebben voor vogels.”*

In de jaren '60 maakte de BJN jaarboeken van alle binnengekomen waarnemingen. Omdat de publicatie ervan nogal eens op zich liet wachten, werd hier al spoedig van af gestapt. De vele inventarisatieprojecten waartoe de werkgroepen in de loop van de jeugdbondsgeschiedenis vaak hebben opgeroepen, kenden klaarblijkelijk enkel succes wanneer ze door de ganse Jeugdbond gedragen werden.

Doorheen de jaren waren er nog tal van andere, al dan niet eenmalige, natuurstudie-initiatieven. Zo vond in 1999 de Natuurstudiedag plaats in De Maten. De Natuurstudie cursus werd in de zomervakanties van 2005 en 2007 georganiseerd. Aan de hand van enkele theoretische en heel wat praktische sessies werd getracht de deelnemers een basis aan natuurstudie bij te brengen.

In 2002 werden alle natuurhistorische werkgroepen, onder impuls van de toenmalige ANS, overkoepeld door een Natuurstudiewerkgroep (NWG). Deze nieuwe werkgroep moest zorgen voor een heropleving van de afzonderlijke werkgroepen. In het slechtste geval zou ze hun werking overnemen. Ook de werkgroep-tijdschriftjes zouden allemaal samensmelten tot één natuurtijdschrift, de Bertram.

Om het natuurstudiepeil binnen de Jeugdbond op te krikken organiseerden enkele enthousiastelingen in 2007 de eerste Ininatuur4daagse, om de initiatieleden warm te maken voor natuurstudie. De NWG organiseerde datzelfde jaar ook het eerste Natuurstudiecongres.

De slecht draaiende werkgroepen worden gezien als symptomatisch voor 'de verflakking van de Jeugdbond', waarvan de jongste jaren sprake is. De NWG staat de dag van vandaag in voor het op poten zetten van veel nationale natuurstudie-activiteiten.

Misschien omdat de werkgroepen (nog) niet sterk genoeg staan, misschien omdat de interesses van de JNM'ers breder geworden zijn?

Een ander fenomeen dat de vervlakking van de JNM zou illustreren, is het ontbreken van grote projecten; zoals het fenologieproject, dat gedurende 30 jaar een zeker elan in de Jeugdbond teweeg bracht.

Vast staat dat de Jeugdbond in de beginjaren heel wat pionierswerk verrichtte. Veel van die projecten zijn echter samen met de oude sokken uit de Jeugdbond verdwenen. Vandaag is de natuurstudiewereld sterk geprofessionaliseerd: Natuurpunt, het INBO, allerhande studiebureaus en het ANB zijn maar enkele van de organisaties die elke dag bezig zijn met onderzoek. Het is niet simpel om daar als JNM tegen op te boksen. De NWG beseft dat zij een grote verantwoordelijkheid draagt en neemt volop initiatieven om de Jeugdbond weer op de kaart te zetten.

“Vast staat dat de Jeugdbond in de beginjaren heel wat pionierswerk verrichtte.”

TIJDSCHRIFTEN VAN DE NATUURHISTORISCHE WERKGROEPEN

Naar het eind van de jaren '70 toe begonnen de werkgroepen zelf tijdschriften uit te geven die naast aankondigingen en verslagen vooral heel wat inhoudelijke artikels bevatten.

Degelijke en betaalbare Nederlandstalige boeken en veldgidsen waren moeilijk te vinden en van internet was er in die dagen nog geen sprake. De artikels die in de werkgroepsbladen verschenen waren voor veel Jeugdbonders lange tijd de enige bron van informatie en dus erg belangrijk voor het democratiseren van de natuurstudie. Sommige van die oude tijdschriften (net als veel afdelingsblaadjes) bleken jaren later overigens van onschatbare waarde te zijn als bron van allerlei verspreidingsgegevens.

Voor elke werkgroep moest je een kleine som lidgeld betalen waarvoor je dan enkele keren per jaar het werkgroepstijdschrift in de bus kreeg. Deze verschenen meestal nogal onregelmatig en het kon best gebeuren dat je betaald had maar dat je toch een volledig jaar kon fluiten naar de boekjes!

In 2002 verschenen de laatste afzonderlijke werkgroepstijdschriftjes. Op het congres van dat jaar werd immers de overkoepelende Natuurstudiewerkgroep opgericht en smolten de tijdschriftjes samen tot het driemaandelijkse Bertram. Ondertussen kreeg de Euglena-redactie meer en meer te kampen met een tekort aan inhoudelijke artikels en ook de redacteurs van Bertram hadden moeite om een zelfde niveau aan te houden. In 2008 probeerde het HB dit probleem op te lossen door alle natuurhistorische artikels voortaan in Euglena te publiceren. De motie tot afschaffing van Bertram kwam aan bod in het voorjaar van 2008...

“Het kon best gebeuren dat je betaald had maar dat je toch een volledig jaar kon fluiten naar de boekjes!”

Limburgs Paka 1960 (BJN).

PLANTENWERKGROEP - PWG

“In 1961 werd door Jeugdbonders een populatie bostulpen van de ondergang gered.”

Tijdens een BJN-kampje in 1964 in Zeebrugge, dat volledig in het teken stond van de studie van de korstmossen op de populieren langs het Boudewijnkanaal, werd door Leo Vanhecke en Herman Stieperaere de Plantenwerkgroep (PWG) opgericht. Hiermee is de PWG is de oudste werkgroep van de Jeugdbond. Maar ook voor het opstarten van de PWG waren er reeds heel wat activiteiten te bespeuren die te maken hadden met het bestuderen of beschermen van onze flora. Zo liep er in 1960 een studieproject over de bosanemoon en een jaar later deed men het project nog eens over maar dan met klein hoefblad en speenkruid als studieobject. In 1961 werd door Jeugdbonders een populatie bostulpen van de ondergang gered -ze werden bedreigd door de uitbreiding van een sluizencomplex- door de bollen uit te graven en ze elders te planten.

De werkgroep vatte zijn bestaan zeer ambitieus aan met onder andere het opstarten van een zeldzaamheidsonderzoekje. De vraag bleek echter te ruim gesteld en daarenboven bleven de massale reacties uit. Daarom heroriënteerde men het project in 1966 tot een muurvegetatieproject, dat meteen heel wat meer succes kende. Het liep alvast nog tot halverwege de jaren '70.

“Enkele misnoegden brachten zelfs een piraatversie van het Mededelingenblad uit.”

Ondanks die veelbelovende start bestond het PWG-bestuur in die jaren slechts uit twee personen. Er kwam weinig of geen hulp, zelfs niet uit onverwachte hoek en ook de lage opkomst op de activiteiten werkte demotiverend. Op het congres van 1970 eiste het oude PWG-bestuur dan ook een totale vernieuwing van het werkgroepsbestuur. Niet zonder slag of stoot werden Lode Bourez, Johnny Jadem en Peter Vandenberghe(†) door alle aanwezigen aanvaard als nieuw en fris PWG-bestuur.

In 1965 kwam men met een eigen tijdschrift op de proppen dat eerst gewoon *‘Mededelingenblad’* werd genoemd en pas in 1977 *‘Uitloper’* ging heten. Toch bleef de activiteitsgraad van de BJN-PWG al die tijd op en neer gaan en in 1975 was het weer hommeles: deze keer waren het de afdelingen die ontevreden waren. Ze vonden dat de PWG meer binnen de Jeugdbond zelf moest werken dan erbuiten. Enkele misnoegden brachten zelfs een piraatversie van het *Mededelingenblad* uit.

1.

1. Het knalgele PWG-hoedje bepaalde in de jaren '90 het gezicht van de PWG.
2. Determinerende JNM'ers in het veld.

2.

Ook bij de Wielewaaljongeren was er in de jaren '70 al een PWG. Deze hield zich vanaf het begin bezig met verspreidings- en standplaatsonderzoek van planten zoals zwanenbloem, pijlkruid, dotterbloem, doornappel, koningsvaren en salomonszegel. Ook de relatie tussen waterplanten en watervervuiling kwam aan bod in een project. In 1976 besloot de werkgroep om de plaatselijke afdelingen te stimuleren meer aan plantenstudie te doen en werd er geen werk meer gemaakt van nationale projecten. Een poging in 1980 om toch weer een nationaal inventarisatieproject op te zetten over orchideeën kon op weinig belangstelling en medewerking rekenen.

“Men bleek namelijk met een gemeenschappelijk probleem opgescheept te zitten.”

In 1976 kwamen de PWG-besturen van de beide Jeugdbonden samen. Men bleek namelijk met een gemeenschappelijk probleem opgescheept te zitten: er waren te weinig mensen met een gedegen plantenkennis actief. De gesprekken leidden tot een gemeenschappelijk plantenkamp tijdens de zomer en het jaar erop stond er in de Uitloper van de BJN een oproep om naar het WJ-plantenkamp af te zakken.

Doch, dit kon het tij niet keren, de werking van de PWG bleef slabakken. In 1978 kreeg het PWG-bestuur, via een brief gepubliceerd in Uitloper, een publieke uitbrander van de ANS. Vooral het gebrek aan activiteit werd hierin op de korrel genomen. Een jaar nadien werd door het intussen volledig vernieuwde PWG-bestuur berekend dat maar vijf personen aan twee of meer PWG-activiteiten deelnamen...

De fusieperikelen zorgden in 1982 voor een nieuw optimisme: de plantenwerkgroepen gingen gemeenschappelijk vergaderen, op weekend en op kamp en Uitloper werd voortaan samen uitgegeven. Er viel zelfs te lezen dat de PWG dat jaar, op de ZWG na, de actiefste werkgroep was!

“De PWG kreeg ervan langs om haar superkapitalistisch gedoe.”

De kritiek werd nu gemoedelijker: op het fusiecongres kreeg de PWG ervan langs om haar 'superkapitalistisch gedoe' of de verkoop van zelfgekweekte plantjes.

Rond die tijd deden de mossen hun intrede in de Jeugdbond. Jarenlang – tot begin jaren '90 met grote regelmaat – bleven ze een erg populair studieonderwerp. In het begin van die jaren '90 vonden er tal van minimaal georganiseerde weekendjes plaats, onder andere in de Ardennen, die mossen en paddenstoelen als thema hadden. Niet enkel de Ardennen werden bezocht, voor een bepaald weekend nam men zijn intrek in verschillende studentenkoten in Oud-Heverlee.

De PWG in de Zwarte Beek eind jaren '90. We herkennen Roland Kums, Noah Janssen, Robin Goubin, 'Tuur', Koen Lock,...

***“Die paardenstront
moest er eerst af.”***

Een geslaagd zomerkamp in Ruiselede zorgde in 1992 voor vers bloed in de PWG. Er werd opnieuw geïnvesteerd in de Uitloper en er kwam weer een vaste excursiekalender met erg uiteenlopende en creatieve activiteiten: mossen in de duinen van de Westhoek en Noord-Frankrijk, natuur in de binnensteden van Gent, Kortrijk en Tongeren, de traditionele voorjaarsweekends en jaarlijks een stevig zomerkamp in bijvoorbeeld Eksaarde, de Boulonnais of Lessen. Het najaar werd gevuld met paddenstoelenweekends in het Meerdaalwoud, op de Sint-Pietersberg en in de Hoge Venen. Tijdens één van die weekendjes werd nagenoeg het voltallige deelnemersveld ziek door het eten van uit de mergelgrotten geplukte champignons. *“Die paardenstront moest er eerst af,”* beseftte foer Bronchart, weliswaar een tikkeltje te laat. Er was ook uitwisseling met de SJOC-werkgroep van de NJN, wat eind 1993 resulteerde in een gezamenlijke Uitloper-Kruipnieuws. Kort daarna werd Uitloper echter opnieuw een eenvoudige nieuwsbrief en in 1996 liep het helemaal fout: het voorziene zomerkamp werd afgelast en de ‘vaste kern’ viel uiteen waarna elk z’n eigen weg opging.

ANS Wouter Silverans, die het wegvallen van de PWG een groot probleem vond, bracht eind 1996 een aantal jonge enthousiastelingen bijeen waardoor nieuwe hoogdagen aanbraken voor de PWG. Een nieuw en jong bestuur, bijgestaan door enkele oude rotten als Steven Clays en Leen Durwael, bruiste in 1997 van de frisse ideeën en energie. Redacteur Robin Goubin zorgde voor een primeur en bracht één van de eerste JNM-webpagina’s op het internet. Je kon er de aankondigingen en verslagen van de PWG-activiteiten vinden en foto’s van de jonge bestuursgoden bewonderen. Na het eerste zomerkamp ‘nieuwe stijl’ in de Gaume was het startschot definitief gegeven en vonden nog meer geïnteresseerden aansluiting bij de werkgroep. Op het congres van 1997 in Mechelen brachten ze naast het brandnetel-T-shirt ook de alom gewilde knalgele zonnehoedjes, die jarenlang hét gezicht

Goele Mahieu en Celine De Caluwé, zwammig opgetut met het pigment van een bloedsteelmycena en peervormige stuifzwammen.... (paddenstoelenweekend 2006)

TIJDLIJN PWG

1964

PWG opgericht binnen BJB

1965

PWG-BJB krijgt een
Mededelingsblad

1966

Muurvegetatieproject
gaat van start

1971

PWG publiceert de Knop-
pentabel

1974

PWG duikt op in WJ

1977

Mededelingenblad
PWG-BJB krijgt de
naam Uitloper

van de PWG zouden bepalen, op de markt.

Eind jaren '90 volgde een mooie reeks PWG-activiteiten met onder meer heel wat kampen waar de mooiste vegetaties van België en omstreken bezocht werden. De Gaume, Viroin, Zwarte beek, Avesnois, Grensmaas... noem maar op. Daarnaast waren er tal van voorjaarsweekendjes, grassen- en varendeterminatieavonden, kanotochten om de muurflora van de Gentse kaaïen te bekijken of een excursie in het Gentse havengebied op zoek naar adventieven. Jaarlijks zorgde men voor minstens één plantenkamp, afwisselend in een bekende en een minder bekende streek. Sommige van die plekken zijn ondertussen vaste waarden geworden, zoals Cap Gris Nez (waar samen met de KWG kampen georganiseerd worden).

Dankzij die constante activiteitenstroom raakte de PWG zonder al te veel problemen het jongste millennium binnen. De vaste zomerkampen bleven: Drenthe, het hartje van de Antwerpse Kempen en de Hoge Venen. De laatste jaren (2005-2007) houdt de PWG zich vooral bezig met paddenstoelen. Er wordt actief deelgenomen aan het paddenstoelenproject van Natuurpunt, dat zich concentreert op zestig makkelijk herkenbare soorten en het nationaal paddestoelenweekend, dat sinds een tijdje elk jaar opnieuw georganiseerd wordt en goed op weg is om een fantastische traditie te worden. Sinds 2006 worden alle JNM-afdelingen aangespoord een paddenstoelenexcursie te organiseren op de nationale Zwamdag. Uiteraard blijven naast de paddo-hype de gewone plantenexcursies, mossentochten, determinatieavonden, enzovoort, gewoon bestaan. De PWG mag zich dus terecht de best werkende natuurhistorische werkgroep van de laatste jaren noemen.

PWG-TIJDSCRIFTEN

Vanaf 1965 had de PWG in de BJB een eigen *'Mededelingenblad'*. Pas in 1977 kreeg het ook een naam: *Uitloper*. Namen die het moesten afleggen tegen Uitloper waren onder meer Zeumerzotjes (sneeuwkllokjes), Hoeze-moeze (vogelmuur), Kletsen (klis), Guichelheiltje, Zaagblad...

Hoe dan ook, samen met die nieuwe naam begon ook de jaargangtelling opnieuw.

De eerste Mededelingenbladen werden op een vijftigtal exemplaren, waarvan er vijfendertig voor leden bestemd waren en vijftien voor buitenstaanders, gestencild. Tien jaar later lag de oplage al rond de honderd exemplaren.

Op verschillende momenten verspreid over de afgelopen jaren kwamen in het PWG-blad enkel nog verslagen, aankondigingen en dergelijke te staan. Inhoudelijke artikels werden doorgegeven aan de redacties van het nationale tijdschrift (Stentor en later Euglena) omdat deze te kampen kregen met een gebrek aan kopij.

1982

Begin van
mossenperiode die
ongeveer 10 jaar zal duren

1997

PWG wordt heropgericht
na 2 jaren van stilte
De gele zonnehoedjes
komen op de markt

2006

Eerste Zwamdag

Het PWG-blad van de Wielewaaljongeren heette Butomus (naar de wetenschappelijke naam voor de zwanenbloem). Het eerste nummer verscheen in 1977, maar reeds in 1979 besloot men het niet langer uit te geven.

In 1983, bij de voorbereiding van de fusie, werd Uitloper het tijdschrift van de twee (aanvankelijk drie) betrokken Jeugdbonden. De Uitloper is in 2003 met de andere natuurstudietijdschriftjes gefusioneerd tot Bertram.

KNOPPENTABEL

De zesde druk werd in 1971 door de Nederlandse Jeugdbonden en de BJN uitgegeven. Uitgenomen een nieuwe en betere lay-out werd er niet veel gewijzigd. De tabel bevat de belangrijkste in Nederland in het wild groeiende bomen en struiken. In de winter groen blijvende soorten zijn niet opgenomen. De tabel is dus zeker niet volledig, maar dat was ook de bedoeling niet. Soms wordt enkel de geslachtsnaam genoemd en vooral bij de wilgen en populieren kun je door de vele kruisingen wel eens verkeerd uitkomen.

Determinatie van de Gentse kaaimuren (PWG 1994)

VOGELWERKGROEP - VWG

De Vogelwerkgroep is, na de Plantenwerkgroep, de oudste werkgroep van de Jeugdbond. In de BJN zijn de eerste tekenen van een werkgroep terug te vinden in 1965. In de wj waren naast een nationale VWG ook vele lokale vogelwerkgroepen actief. In de jaren '70 sprak men er dan ook een tijdje van NVWG of de Nationale Vogelwerkgroep.

Uiteraard bestudeerde men in de BJN ook al vogels vóór Eckhart Kuijken en Luc Maes de VWG oprichtten. In 1960 deed men mee aan een internationaal fenologieproject, opgezet door IYF, rond de gierzwaluw en in 1962 hield men voor de eerste keer een stookolieslachtoffertelling, waarvan de resultaten een jaar later gepubliceerd werden in het jaarboek. Het vogelen vormde reeds voor de oprichting van de VWG de basis en het duurde bijgevolg niet lang voor de VWG een centrale rol ging spelen in het Jeugdbondsgebeuren. Ook al waren de Jeugdbonders bij de eersten die naar andere dieren en planten begonnen te kijken, vogels bleven lange tijd de populairste of zelfs de enige studieobjecten. In tegenstelling tot bijvoorbeeld plantenfenologie of vlinderonderzoek kende het vogeltrekonderzoek een enorm succes. In '79 werd er zelfs een aparte ZTWG of Zee-trekwerkgroep opgericht, die het blad Skua uitbracht. Voor een vogelfenologisch onderzoek was er samenwerking met Nederland, Duitsland, Zweden en Denemarken. Aan dit project hielpen vanaf 1965 zesentachtig mensen mee en het werd in 1981 bekroond met een fenologie-Stentor (samengesteld door John Van Gompel). Ook de ganzenellingen, met als hoogtepunt het ganzenweekend in Damme, bleken voltreffers. Heel wat BJN'ers hielden zich ook bezig met allerlei nestkastprojecten: na het timmeren en het op-hangen werden de kasten stevast gecontroleerd.

Vanaf 1969 tot in de jaren '70 vonden de nazomer- en herfstkampen plaats aan het Veerse Meer en de Oosterschelde in Nederland. De BJN stond toen in voor de volledige telling van de Oosterschelde. De resultaten verschenen in een extra nummer van Stentor. Op het hoogtepunt nam aan deze kampen tot 130 man deel, verspreid over twee kampboerderijen (op Noord-Beveland en Schouwen-Duiveland). Verscheidene vogeltellers hadden een heuse opleiding achter de rug tijdens de gespecialiseerde Vogelwerkgroepkampen van de NJN op Schiermonnikoog. Er werd toen vooral doorgedreven onderzoek verricht naar waadvogels, met hoogwatertellingen en onderzoek naar foera-geermethodes en getijdentrek.

Thomas Bienstman met statief in de aanslag. (Afdeling Gent op weekend in Zeeland midden jaren '90)

WJ in de Camargue, hopen dat er niets achterom passeert.

Vogelkijken kan zelfs romantisch zijn. Hier Natasha Goemaere en Jeroen Debruyne.

“Voor stookolieslachtoffers sprongen ze in de bres.”

Ook als het op vogels beschermen aankwam waren de Jeugdbonders van de partij. Leden van zowel BJN als WJ gingen eind jaren '60, begin jaren '70 tegenbetogen tijdens de jaarlijkse congressen van de vogelvangers. Ook voor stookolieslachtoffers sprongen ze in de bres. De stookpietentellingen groeiden uit tot groots georganiseerde tellingen waarbij de Jeugdbond tijdens de carnavalvakantie tot wel 400 km afliep, van Breskens in Nederland tot Le Havre in Frankrijk.

“Veel kerktorens kregen bezoek van BJN'ers.”

Ook in de afdelingen was het vogelkijken zowat de populairste bezigheid. De kustafdelingen Blankenberge en Heist verrichtten in de jaren '70 pionierswerk met de eerste georganiseerde weidevogelinventarisaties. Begin jaren '70 organiseerde Jan Swimberghe een kerkuilonderzoek in de regio Brugge-Oostkust. Veel kerktorens kregen toen bezoek van BJN'ers. Maar niet iedereen zag in dat het om wetenschappelijk onderzoek ging. Manu Dumoulin en Johan Rappé van afdeling Heist werden in Nieuwmunster, vermoedelijk door de koster, als inbrekers in de torenspits opgesloten maar wisten te ontsnappen voor de arm der wet arriveerde.

Hoewel de WJ is ontstaan uit de 100 % ornithologische Wielewaal, deed men er van in het begin minder exclusief aan vogelstudie dan in de moedervereniging. De oudste sporen die nationaal omtrent vogels terug te vinden zijn dateren van 1972. Toen liep in de WJA de operatie 'Red de Roek', de weidevogelinventarisatie, het voorjaarsonderzoek naar de aankomst van de zomervogels en het onderzoek naar zangperiodes. Maar amper een jaar later bleven slechts het fenologieproject en het weidevogelproject over. Later volgden nog enkele kortdurende nationale projecten maar behalve het klapeksterproject kwamen die nauwelijks van de grond. Lokale projecten daarentegen deden het dan wel weer goed. Een mooi voorbeeld hiervan is het zwaluweninventarisatieproject van afdeling Klein-Brabant.

In samenwerking met het CCBV organiseerde men in oktober 1979 een betoging in De Panne tegen de jacht op trekvogels door Franse jagers. Men spreekt van vierhonderd betogers en vijftientig tegenbetogers; slechts twee Franse en Belgische agenten waren opgetrommeld om het boeltje onder controle te houden... In de jaren '80 startte men nog enkele projecten op zoals het houtsnipproject in 1980 en het kerkuilenproject in 1981. Dit laatste project was niet enkel bedoeld voor de 'ornithologische elite' maar voor

UILEN! WIE ZIJN ZE? WIE ZIJN ZE NIET?

In een duister verleden trokken wij – afdeling Gent van de BJN – op zekere nacht op uilenexcursie naar de Vinderhoutse Bossen, ondanks de naam niet meer dan één bos. We waren stil, niet voor de uilen (alsof die het wat kon schelen: al ooit een kerkuil zien verschieten van oorverdovend klokkenge-luid?) maar omdat we ‘Vijandelijk Gebied’ betraden. De Vinderhoutse Bossen waren toen onder be-heer van De Wielewaal en wij hadden geen toestemming. Uiteraard ook niet gevraagd, uit principe.

Toen we ver genoeg doorgedrongen waren in wat wij mietjes ‘wildernis’ noemen, schakelden we onze low-tech cassette recorder op batterijen (gegarandeerd met echt kwik) in. Na de obligate stilte die uilen altijd in acht nemen, kregen we respons. Vreugde! Maar wel in stilte. We lieten op-nieuw onze roep horen. Weer snel respons. Wie zei er ook alweer dat uilen niet van deze tijd zijn?

Onze uil antwoordt stipt, zeer stipt om zo te zeggen. Een beetje té stipt om zo te zeggen. We worden stiller. En ja hoor: onze stilte wordt beloond. En wel met de volgende frase: *‘Hij antwoordt goed, hij moet hier dichtbij zitten, laten we stiller zijn’*. Ook wij zijn nu stiller dan nooit tevoren, de ‘Vijand’ is vlakbij. Hoe is onze opstelling? Licht er nog een onoverbrugbare sloot tussen hen en ons?

We horen in het donker verontruste én verontrustende uitspraken. *“De vogel is precies gaan vliegen,” dat soort dingen. We laten opnieuw onze uil horen. Ze stinken er direct in: “Ah, daar is hij weer.”* Dat gaat zo een tijd door, we zitten tenslotte in elkaars territorium.

We besluiten ons van onze donkerste kant te laten kennen: we laten de cassette gewoon doorlo-pen! Na steenuil komt bosuil, onmiddellijk gevolgd door verrukte – maar stille – kreetjes aan de over-kant van de gracht. Vervolgens ransuil, courante wintergast maar zeldzaam als broedvogel (herinner ik me dat goed?). De kreetjes verstommen. Dan dwergooruil. Weer kreetjes, maar dan van ongeloof. ‘t Zijn er wel minder, niet iedereen van de overkant is onderlegd (net zo min als wij overigens). Dan oehoe. Tijd om ons uit onze natte voeten te maken. Als ze ‘t nu nog niet door hebben, zijn ‘t geen uilen maar kiekens.

(Koen Mogensen)

DEZE ZWANEN WERDEN VERGIFTIGD

Tijdens het afgelopen weekend gingen de leden van de Belgische Jeugdbond voor Natuurstudie andermaal op speurtocht in de natuur. Deze keer kwamen ze terug met een karrevracht dode zwanen: mooie, grote dieren die evenwel kapot gingen aan de gevolgen van vergiftiging. De oorzaak? Het water waarin zij verjoelden was besmet door een grote toevloed van insecticiden- en herbiciden. Het gaat hier om produkten waarmee de land- en tuinbouwers in vele gevallen hun akkers bespuiten. In dit jaar van de natuurbescherming past het bij elke gelegenheid aandacht te vragen voor ons leefmilieu. Het is maar al te waar dat de mens bezig is dit leefmilieu „onleefbaar“ te maken bij middel van gewasemingen, stookolie, insektendodendmiddelen en noem maar op. Om bij de insektendodende middelen te blijven, weet gij dat gechlloreerde koolwaterstof (bijvoorbeeld DDT) na tien jaar nog altijd 60 % van haar uitwerking behoudt. Insekten doden is op zichzelf allicht een noodzaak, maar bedenken wij even dat het lot van de zwanen op zekere dag ook het onze kan worden. Aldus Dirk Van Collie, student in de biologie en natuurbescherming nummer één van onze stad!

Betoging tegen de jacht aan de grens met Frankrijk eind jaren '70.

iedere Jeugdbonder, zelfs voor de piepers. Het ging immers niet alleen om inventarisatie en studie maar ook om behoud en bescherming. En daar hoorde ook het maken, ophangen en controleren van nestkasten bij. Genoeg te doen dus, zodat iedereen wel met iets kon helpen. Men zocht regioverantwoordelijken en financiële steun voor het project. Die vond men bij de Stichting Leefmilieu en het FIR (Fonds voor Instandhouding van Roofvogels). Ook sponsorwandeltochten brachten extra geld in het laatje voor dit succesvolle project, dat in 1983 een eigen leven ging leiden buiten de Jeugdbond in een nieuwe, onafhankelijke werkgroep. Dit alles tegen de wil in van de VWG en de WJ, te meer omdat de medewerkers aan het kerkuilenproject grotendeels wj'ers waren.

Na de Jeugdbondsfusie en een VWG-dipje bliezen een meute jonge Jeugdbonders de VWG nieuw leven in, onder meer met de publicatie van het VWG-blad Upupa. Kort voordien was in De Panne immers een koppeltje hoppen (*Upupa epops*) gezien en bovendien zou zo'n exotisch klinkende naam mensen aantrekken om mee te doen. Toch ging de nieuwe start van de VWG aanvankelijk zeer moeizaam. Maar een jaar later telde het bestuur toch al acht personen en begonnen de projecten goed te lopen: inventarisatieprojecten voor torenvalk en steenuil, roofvogeltrektellingen langs trekroutes in heel het Vlaamse land en natuurlijk de fenologie, hét vogelproject van de Jeugdbond voor vele jaren – er werkten tegen het einde van de jaren '80 niet minder dan 281 correspondenten aan mee. Voor al die projecten bestonden standaard waarnemingsformulieren die verspreid werden via Upupa en Euglena.

Na wat ups en downs viel in 1989 te lezen dat de VWG helemaal “terug van weggeveest” was. In 1991 hielden de vogelwerkgroepers zich naast de voorjaarsfenologie ook bezig met zwaluwen. Het hoogtepunt, de landelijke zwaluwendag op 30 juni, werd een gigantisch succes. Het doel was in heel Vlaanderen oever- en huiszwaluwen te inventariseren. Hiervoor vonden ze in haast iedere afdeling een projectverantwoordelijke. Ondanks dit welslagen geraakten de gegevens van de oeverzwaluwen pas in 1994 beschreven in een extra themanummer van Euglena. De huiszwaluwgegevens werden niet gepubliceerd maar wel doorgegeven aan de Wielewaal.

Omdat er sinds 1986-1987 niets meer was verwerkt, besloot de VWG in 1993 het fenologieproject uit handen te geven aan de Wielewaal. Dat het project na bijna 30 jaar uit de Jeugdbond verdween, veroorzaakte hier en daar weemoed. Tot dan was de jaarlijkse Euglena met het fenologieformulier immers de vaste lentebode voor veel Jeugdbonders. De JNM bleef wel erg actief meewerken aan dit project. In 1995 werkten niet minder dan 324 waarnemers, waaronder nog steeds heel wat JNM'ers, mee. Een record, er liepen niet minder dan 3046 waarnemingen binnen.

“Men spreekt van vierhonderd betogers en vijfentachtig tegenbetogers; slechts twee Franse en Belgische agenten waren opgetrommeld om het boeltje onder controle te houden...”

POLITIEKE VOGELS VAN VERSCHILLENDE PLUIMAGE

- Voormalig minister Vera Dua (Groen!) heeft aan een erg korte BJN-tijd (1970-1971) de liefde voor het birdwatchen overgehouden. Ze herinnert zich een tocht door de Hoge Venen (met een indrukwekkende zwerm koperwieken) en een excursie in Zeeland, toen het zo koud was dat ze bijna niets kon zien omdat haar verrekijker te veel beefde... Vera Dua is ondertussen getrouwd met een fervente vogelaar en al hun vakanties staan in het teken van vogels kijken.
- Ook Johan Sauwens (VU en CD&V) is minister geweest... én Jeugdbonder. In het begin van de jaren '70 werd hij lid van WJ-Zuid-Limburg. Hij weet nog hoe ze eens tussen Millen en Valmeer 5 km hoogspanningslijn onderzochten op vogelslachtoffers en zeker 120 kadavers terugvonden, waaronder – en dat bleef hem sterk bij – twee woudaapjes. Op zijn website staat te lezen: “Ik ben een verwoed vogelspotter. De verrekijker is nooit ver uit de buurt. Geen sperwer, geelgors of steenuil ontgaat mij. Eén ijsvogel kan een hele rotweek goed maken.”

Deze rare vogel werd gevonden op een nationaal WJ-kamp begin jaren '70.

TIJDLIJN VWG

1960

Eerste fenologieproject rond de gierzwaluw

1962

Eerste stookolieslachtofferonderzoek

1965

Vogelwerkgroep ontstaat in BJN, Grootschalig fenologieproject gaat van start

1967

Eerste nummer van VWG-tijdschrift

1970

Internationale waterwildtellingen

1972

'Red de Roek' actie in de WJA

1975

VWG tijdschrift BJN krijgt de naam Porzana

1979

Jaar van de Zeetrekwerkgroep

1981

Start kerkuilenproject in WJ

Na 1991 stopte het werken rond projecten, op beperkte deelname aan projecten van buiten de vereniging na. In het begin van de 21e eeuw was JNM bijvoorbeeld één van de partners van de broedvogelatlas. De VWG stoomde zijn leden klaar met een broedvogelinventarisatiekadervorming. De VWG bleef echter eigen activiteiten organiseren en een tijdschrift uitgeven.

Recent lijkt de Vogelwerkgroep steeds meer te evolueren tot een heuse twitchgroep. Elke VWG'er is blijkbaar immers 'een beetje meer of minder twitcher'. De jongste jaren wordt eind september stevast het onnavolgbare twitchkamp georganiseerd. Tijdens één van de edities werd een grote grijze snip gevonden. De tweede voor België...

Ook 'gewone' activiteiten staan nog altijd op de VWG-agenda. Denken we maar aan de najaarsweekendjes bij Lac du Der, de voorjaarsweekendjes in De Panne, vogelzangeducatie op de kaderweekends, winterweekends in de polders... Ook zo'n 'gewoon' weekend kan overigens 'super' uitpakken, zoals het weekendje in Prosperpolder (Saeftinghe). Daar kregen de deelnemers tijdens het middagmaal twee zeearenden als toetje!

VWG-TIJDSCRIFTEN

- *Porzana* was het werkgroepstijdschrift van de BJN-vogelwerkgroep. Een eerste mededelingenblad verscheen zonder titel in februari 1967. Het eerste nummer van 1975 bleek plots *Porzana* te heten. Hoewel dit de wetenschappelijke naam is voor de porseleinhoen, bleef de wilde eend als logo behouden. In 1976 verscheen het blad vijf maal, de daaropvolgende jaren werden de nummers alleen maar lijviger. Nog op het einde van de jaren '70 verschenen verschillende themanummers zoals 'Zeetrek', 'Porzana zangvogelinventarisatie 1976-1977', 'Stookolie-Porzana' en 'Meeuwenporzana'. De laatste sporen van *Porzana* dateren van 1980.

- *Skua* was het blad van de zeetrekwerkgroep binnen de BJN. Het eerste nummer verscheen in april 1979.

- De eerste *Upupa* kwam net na de fusie uit, in 1984. Na een kleine pauze van de VWG herstart *Upupa* in 1993 met een nieuwe jaargang. Naast de gewone nummers verschijnen nu en dan eens themanummers, zoals over watervogeltellingen op de Molse Zandputten gedurende de winter 1984-1985 (door Jan Loos). Ook *Upupa* smelt in 2002 uiteindelijk samen met de andere natuurhistorische tijdschriften tot *Bertram*.

1984

VWG start opnieuw op in JNM

1991

Start zwaluwenproject

1993

Fenologieproject
verlaat JNM

1998

De JNM-kledinglijn komt op de markt

VELDORNITHOLOGISCHE JAARBOEKEN EN ATLASSEN

De pioniers zijn wellicht de Brugse Jeugdbonders, met hun Veldornithologisch Jaarboek van Noord-West-Vlaanderen. Dit werk verscheen voor het eerst in 1979 en werd misschien wel 10 jaar werd volgehouden dankzij enkele trekkers als Jan Desmet en Frank Descheemaeker. Ook in de regio Kortrijk maakte de plaatselijke VWG, met sterkhouders als Yann Feryn en Franky Vadorpe, van 1983 tot 1987 een Veldornithologisch Jaarboek van Zuid-West-Vlaanderen. Gentse vogelaars verzamelden genoeg informatie om in 1985 het Veldornithologische Jaarboek van het gewest Gent en Kanaalzone 1984 uit te geven, een uitzonderlijk dik themanummer van *Upupa* en eigenlijk een opvolger van Avifauna van het Gewest Gent en Kanaalzone uit 1979. In 1986 volgde nog een heuse Broedvogelatlas van het gewest Gent en kanaalzone.

STIPPENTABEL

Dat de boog op kamp niet altijd gespannen hoeft te staan, bewijst onderstaande ludieke determinatietabel voor bewegende zwarte punten of stippen boven land, opgesteld in de Argonne (1985) door Dirk De Smet, Kris Peeters, Paul Marquet en Gunther Geerts. (De inleiding over morfologie en grootte-indexen is weggelaten.)

1a Stip verandert van vorm 4
(MUTAMORFIDAE)

1b Stip verandert niet van vorm 2
(IMMOBILITAE)

2a Stip maakt lawaai 3

2b Stip is geruisloos 2'

2'a Afgeronde vorm HELIUM BALLONIDUS, H. ZEPPELINUS

2'b Hoekige vorm ZWEEFVLIEGTUIG

3a Stip kan bidden HELI-KOP-TERAE

3b Stip kan niet bidden AEROPLANEDIDAE
(meest algemeen AEROPLANUS JETTICUS)

4a De stip is net CEDEGEDIDIDAE

4b De stip is niet net CLOCHARIDIDAE - BUTEO BUTEO
(trekt eigenlijk op niets !)
(net = niet slordig getint (1))

5a De stip heeft doorschijnende vlekken en zwarte banden PERNIS APIVORUS

5b De stip is niet doorschijnend 6

6a Stip heeft een afgerond anaal aanhangsel 7

6b Stip heeft een ingesneden anaal aanhangsel MILVUS SPEC.

7a Stip heeft 1 apikaal aanhangsel 8

7b Stip heeft 2 apikale aanhangsels BARBARA REGNANS

8a Stip met grootte-index 3 FALCO SPEC.

8b Stip met grootte-index 4 CIRCUS SPEC.

(1) DE CONINCK, B. (1983) Study on stipical bird behaviour

In: Journal of the loyal British Point Association: 113, 3: 107-115

INSECTENWERKGROEP - VIEZEBEESTJESWERKGROEP IWG-VBWG

INSECTENWERKGROEP/ VIEZEBEESTJESWERKGROEP

“Waarschijnlijk leed de auteur onder dazenaanvallen.”

De werkgroep die zich bezighoudt met ongewervelden ging bij de WJ en in de BJN door het leven als de Insectenwerkgroep (IWG). Later, in de JNM, veranderde de naam in Viezebeestjeswerkgroep (VBWG). Eind jaren '70 zou er reeds een VBWG in de WJ hebben bestaan, naast de IWG. Doorheen de jeugdbondgeschiedenis hebben daarnaast ook tal van subwerkgroepen bestaan die zich focusten op een welbepaalde groep ongewervelden.

INSECTENWERKGROEP IN DE WJ

Het is niet helemaal duidelijk wanneer de IWG begon bij de WJ. Alleszins vóór 1973 aangezien in dat jaar een poging werd ondernomen om de IWG te doen herleven met een loopkeverproject. In de daaropvolgende jaren waren er inventarisatieprojecten voor de koninginnenpage en voor libellen. In 1977 onderhandelen de IWG'en van WJ en BJN om hun tijdschriften, respectievelijk Lugubris en de Drekvlieg, gezamenlijk uit te geven. Het kernbestuur van de WJ keurde de samenwerking goed, maar de IWG van de BJN ging uiteindelijk in zee met de Nederlandse insectenwerkgroepen.

INSECTENWERKGROEP IN DE BJN

In 1975 werd, na eerdere mislukte pogingen, de IWG opgericht onder voorzitterschap van Chris Verlinden. Er werden kampen en andere combi-activiteiten georganiseerd met de IWG van de NJN. In 1977 leidde de samenwerking tot een gezamenlijke uitgave van de werkgroepstijdschriften Agrion, Anax en de Drekvlieg; Stridula. Zweekvliegen, waterbeestjes en libellen waren toen de populairste studieobjecten, naast de – iets toegankelijke – dagvlinders. De indertijd in hoofdzaak anderstalige determinatiewerkjes waren

Thomas Vercauteren in schijnbare rust, klaar om toe te slaan!

vaak van mindere kwaliteit. *‘Waarschijnlijk leed de auteur onder dazenaanvallen toen hij de tabel schreef,’* lezen we in een zoka-verslag over de bestaande determinatietabel voor dazen. Ook andere, mindere evidente groepen, zoals wantsen, kwamen aan bod. Dat resulteerde in de *Boom- en bodemwantsentabel* van Rop Bosmans. Bijna al het onderzoek dat de BJN-IWG in die tijd voerde, stond in teken van de European Invertebrate Survey (EIS): het in kaart brengen van de verspreiding van Europese land- en zoetwaterongewervelden.

Na drie jaar intensieve werking stopte de IWG eind 1978. Er was blijkbaar onenigheid tussen de toenmalige sterkhouders, de voorzitter en de redacteur. Bovendien was het wel erg wetenschappelijke tijdschrift *Stridula* geen echt contactblad meer, met nauwelijks nog BJN-bijdragen.

“Er heerste er een ware slakkendeterminatierage.”

DE VIEZEBEESTJESWERKGROEP (JNM)

Het bleef zowel binnen wj als binnen BJN stil tot de twee insectenwerkgroepen in 1982 gezamenlijk de Libellenwerkgroep (LWG) oprichtten. In de JNM werd in 1984 de VBWG opgericht die bijna meteen op volle toeren draaide. In 1985 heerste er een ware slakkendeterminatierage binnen de Jeugdbond en in 1986 publiceerde de VBWG samen met de Belgische Libellenwerkgroep Gomphus, de voorlopige verspreidingsatlas van de Belgische libellen.

Op een kamp in 1988 in de buurt van Harchies, waar de nieuwe dagvlindertabel getest werd, rees het idee om het dagvlinderproject op touw te zetten. Aan energie was er alvast geen tekort. Zelfs over een verspreidingsatlas van de boom- en bodemwantsen werd gedroomd – maar zover kwam het niet.

In de jaren '90 overtrof het Dagvlinderproject, met meer dan 200.000 waarnemingen, de stoutste verwachtingen. Gelijkaardige projecten volgden al snel voor libellen en sprinkhanen, dankzij het enthousiasme van Koen Lock en Jan Schaerlaeckens. De VBWG-zomerkampen van die jaren werden legendarisch. Het waren kampen waar geen insect kon ontsnappen aan de gretige VBWG-ogen. Boomstammen werden gestroopt voor nachtvinders, zweefvliegen werden onuitputtelijk verzameld en kadavers werden rondom de kampplaats verspreid om aaskevers te lokken. Toen in 1991 het boek *Macro-invertebraten en waterkwaliteit* van de Stichting Leefmilieu en JNM uitkwam, leidde dit tot een ware ‘limnologie-rage’ bij de VBWG. Allerlei zoetwaterongewervelden werden

“Kadavers werden rondom de kampplaats verspreid.”

Gevonden viezebeesten werden bewaard in alcohol.

“De nieuwsbrief werd omgedoopt tot De Floris, naar de meeste charismatische figuur binnen de werkgroep.”

“De bondssectuin werd geïnventariseerd.”

“Deze bollebozen verzamelden op het eiland meer gegevens dan de voorbije zestig jaar!”

toegevoegd aan de te ‘bestuderen soorten’. Ook loopkevers en allerlei vliegen werden in deze jaren massaal onder de bino gelegd.

Aan het succes leek geen einde te komen toen eind jaren '90 een nieuwe lichting VB-WG'ers stond te trappelen. Vooral de kampen, determinatiewoensdagavonden op het bondssec en de weekends waren succesnummers. De nieuwsbrief werd omgedoopt tot De Floris, naar de meeste charismatische figuur binnen de werkgroep. In samenwerking met de libellenwerkgroep Gomphus werd verder gewerkt aan een Verspreidingsatlas voor Libellen in België.

Vanaf 2001 deden de lieveheersbeestjes hun (her)intrede in de Jeugdbond. Het Lieveheersbeestjesproject, opgestart in Wallonië door Jeunes et Nature, werd door Tim Adriaens naar Vlaanderen uitgebreid. Jarenlang bleven ze hét studieonderwerp bij uitstek. Een voorlopige verspreidingsatlas was het resultaat.

De jongste jaren neemt de aandacht voor groepen als sprinkhanen en dagvlinders weer toe. Ook spinnen kregen vanaf 2005 opnieuw meer aandacht. In het kader van Ge-SPOT (Gents SpinnenOnderzoekTeam), een inventarisatie van de Gentse binnenstad in samenwerking met ARABEL (Arachnologia Belgica), werd onder andere de bondssectuin geïnventariseerd en waren er determinatieavonden, een soiree, excursies... Alle verzamelde gegevens worden opgenomen in de Spinnenatlas van België die gepland is voor 2010.

VLINDERSTUDIE

Begin jaren '60 riep Eckhart Kuijken in Stentor de Jeugdbonders voor het eerst op tot deelname aan een trekvlinderonderzoek. Helaas tot driemaal toe bleef zijn vraag onbeantwoord. Vijftien jaar later nam de pas opgerichte IWG van de BJN onder impuls van Paul Durinck deel aan een Waals project rond nachtvlinders en een Nederlands trekvlinderproject – met meer succes: de projecten liepen in de BJN drie jaar lang. Ook op lokaal vlak zijn er binnen de BJN succesvolle verspreidingsonderzoekjes geweest.

Bij de Wielewaaljongeren liep er vanaf 1974 een groot inventarisatieproject: elke werkgroep pikte er enkele soorten uit. De IWG koos eerst alleen de koninginpage, later ook de atalanta en het oranjtipje.

Een mottige avond zonder kampvuur.

Netjes gevangen.

Jo Packet sleept zich erdoor (1994).

Op het Vlieland-kamp in 1990 begon een tiental JNM'ers vlinders te vangen. Deze bollebozen verzamelden op het eiland meer gegevens dan de voorbije zestig jaar! De JNM'ers kregen nu – na eerdere pogingen die niet van de grond kwamen – wel zin in een 'alle soorten omvattend' dagvlinderproject. In 1991 ging men ermee van start, met trekkers als Dirk Maes (oude sok en professionele kracht voor JNM), Bart Vercouteren, Carl Vromant en Luk Daniëls. De Vlinderwerkgroep werd opgericht maar verliet de JNM in 1994 met de toenmalige oude sokken, om na allerlei omzwervingen uiteindelijk deel te gaan uitmaken van Natuurpunt.

Doel van het vlinderproject was 50.000 gegevens te verzamelen. Het ging niet alleen over inventarisatie maar ook monitoring kwam aan bod (het aflopen van gestandaardiseerde trajecten). Om de waarnemingen te laten doorstromen kwam er een constructie met een nationale coördinator, provinciale coördinatoren en een verantwoordelijke per afdeling. De stap naar een afdelingsgenoot is immers sneller gezet dan naar een onbekende in Gent. Met een kleurenfolder werd het project ook buiten de JNM bekendgemaakt.

“De stap naar een afdelingsgenoot is immers sneller gezet dan naar een onbekende in Gent.”

In 1993 bracht de JNM de Voorlopige atlas van de Vlaamse dagvlinders uit, op basis van 56.000 waarnemingen van 380 medewerkers in twee jaar tijd – goed voor 260.000 gegevens van 54 soorten. De definitieve atlas werd in 1999 uitgegeven, maar niet meer door de JNM.

Begin jaren '90 organiseerde JNM nog enkele initiatieven rond dagvlinders: een landelijk dagvlinderweekend, een landelijke piepvlinderdag, die grote perssaandacht kreeg, en de eerste Vlaamse Vlinderstudiedag.

Jeugdbondsuitgaven over dagvlinders

- Maes, D., (1991), Dagvlindermonitoring in Vlaanderen., JNM, Gent.
- Daniëls, L., De Tré, E., Wittoeck, J., Vromant, C., Maes, D., (1992), JNM-Dagvlinderinventarisatie: eerste gedeeltelijke resultaten, JNM, Gent.
- Maes, D., Daniëls, L., (1993), Voorlopige atlas van de Vlaamse dagvlinders, Euglena, JNM, Gent.

LIBELLENSTUDIE

“Pas in 1982 werden libellen echt populair.”

Op het einde van de jaren '60 verzamelden Rop Bosmans, Rudy Jocqué en vooral Ivo Metsu van de BJN libellengegevens op een aantal plaatsen in Vlaanderen. Ook waarnemingen verricht tijdens zomerkampen in het zuiden van het land werden bijgehouden en over de omgeving van Konzen (Hoge Venen) verscheen een publicatie van Ivo Metsu. In een Drekvlieg (BJN) van 1975 stond een oproep om waarnemingen van eileggende waterjuffers en libellen in West-Vlaanderen door te sturen. In het laatste nummer van dat jaar stond al een voorlopig verslag over de libellen in Noordwest-Vlaanderen.

Vanaf 1976 liep ook bij de Wielewaaljongeren een studie over libellen, maar pas in 1982 werd het libellenonderzoek echt populair in de Jeugdbond. Dit gebeurde nadat twee enthousiastelingen van de toenmalige rwg de libellentabel op de markt gooiden. BJN en WJ startten samen een libellenproject en nog datzelfde jaar ontstond de Libellenwerkgroep (LWG), die zich de jaren daarop zou omvormen tot de tweetalige Belgische Libellenwerkgroep Gomphus. Eind 2006, na de publicatie van een Belgische libellenatlas, werd Gomphus opgesplitst in een Franstalige werkgroep en de Libellenvereniging Vlaanderen vzw (LVV).

“De libellen waren samen met de bezielende oude sokken gaan vliegen.”

In 1986 stelde de LWG een voorlopige atlas van België en Luxemburg samen, toen reeds op basis van zowat 15.000 waarnemingen. Daarna bleef het volledig stil rond libellenonderzoek in de JNM: JNM'ers bleken niet zo warm te krijgen voor externe projecten – de libellen waren samen met de bezielende oude sokken gaan vliegen en (het extern geworden) Gomphus had het werk overgenomen. Vanaf 1988 werden libellen weer ondergebracht bij de VBWG, wat zorgde voor heel wat libellenartikels in Euglena en Stridula. In 1992 startte een nieuw JNM-libellenproject om gegevens in te zamelen voor Gomphus. We lezen in de Euglena: *“omdat het JNM-dagvlinderproject bewezen heeft dat de JNM, beter dan welke vereniging ook, in staat is om volledige inventarisaties uit te voeren.”*

Jeugdbondsuitgaven over libellen

- Michiels, N., Van Mierlo, M., (1982), Libellentabel voor België, Wielewaaljongeren (Turnhout). (1^e druk, 1000 exemplaren; 2de druk, in 1991 door JNM, 300 exemplaren)
- Michiels, N., Anselin, A., Goffart, P., Van Mierlo, M., 1986. Voorlopige verspreidingsatlas van de Libellen (Odonata) van België en het Groothertogdom Luxemburg / Atlas provisoire des Libellules (Odonata) de Belgique et du Grandduché de Luxembourg. Euglena/Gomphus extra uitgave/numéro spécial.
- Gomphus: het mededelingenblad van de gelijknamige libellenwerkgroep werd in het begin uitgegeven door de libellenwerkgroep van de JNM. Het verscheen voor het eerst in 1984.

LIEVEHEERSBEESTJES

De eerste poging tot het inventariseren van deze gestipte lievelingen vond plaats eind jaren '60. Vele jaren later bracht de BJN in 1978 een eerste lieveheersbeestjestabel op de markt. Toen de Waalse zustervereniging Jeunes & Nature de werkgroep Coccinula, opstartte kreeg de Jeugdbond in 2000 massaal interesse voor deze pimpampoentjes. Voor de VBWG kwam dit als geroepen, aangezien men op zoek was naar een nieuw project om rond te werken. JNM zou onder impuls van Bram Versonnen en Tim Adriaens het project coördineren voor Vlaanderen. Bedoeling was niet alleen de verspreiding in kaart te brengen, maar ook een beeld te krijgen van ecologie en biotoop. De JNM gaf de Nederlandstalige versie van de nieuwe veldterminatietabel uit waarmee de deelnemers aan de slag konden. In 2004 verscheen als extra-nummer van Bertram reeds een Voorlopige verspreidingsatlas van de Lieveheersbeestjes in Vlaanderen. Bij het project hoort een landelijke *Dag van het Lieveheersbeestje*, die ieder jaar in mei wordt georganiseerd.

“De Jeugdbond kreeg massaal interesse voor pimpampoentjes.”

Jeugdbondsuitgaven over lieveheersbeestjes

- Van Goethem, J.L., (1975). Lieveheersbeestjestabel, Coccinellidae van België. BJN, CJN, KJN, NJN.
- Baugnée, J.-Y., Branquart, E., Maes, D., 2001. Veldterminatietabel voor de lieveheersbeestjes van België (Chilocorinae, Coccinellinae & Epilachninae). JNM, (Gent), Jeunes & Nature asbl (Wavre) in samenwerking met het Instituut voor Natuurbehoud (Brussel).
- Adriaens, T., Maes, D., (2004), Voorlopige verspreidingsatlas van lieveheersbeestjes in Vlaanderen, resultaten van het lieveheersbeestjesproject van de Jeugdbonden. Bertram 2 (1bis) van de JNM, Gent.
- Contactblad Coccinula: tweetalig tijdschriftje, vanaf 2001 uitgegeven door JNM en Jeunes & Nature en gratis opgestuurd naar alle medewerkers van de werkgroep Coccinula (tweemaal per jaar).

SPRINKHANEN

Het georganiseerde sprinkhanenonderzoek kwam binnen de Jeugdbond op nationaal niveau op gang in 1987, met de publicatie van de Nederlandse tabel voor het determineren van de sprinkhanen en krekels van de Benelux. De tabel werd grondig uitgetest en opmerkingen werden mee verwerkt in de tabel van Devriese (1992).

In 1988 en 1989 werden op initiatief van Geert De Knijf en oude sok Rik Devriese de eerste onderzoeken over sprinkhanen op jeugdbondskampen verricht. Deze gegevens werden nadien gepubliceerd in de Euglena en in de nieuwsbrief van Saltabel (de sprinkhanenwerkgroep van de Benelux). In 1992 bracht Saltabel samen met de VBWG een sprinkhanenwaarnemingsboekje uit. Toen dat onvoldoende waarnemingen bleek op te leveren, heeft men in 1995 naar het voorbeeld van het dagvlinder- en libellenproject een sprinkhanenproject opgezet om waarnemingen te verzamelen. In elke Euglena kwam een sprinkhanenartikel, steevast afgesloten met de slogan *'waag een sprong'* en een oproep om waarnemingen op te sturen.

In 2005 en 2006 nam de belangstelling voor sprinkhanen weer toe. Samen met Jeunes & Nature en met de steun van het Brussels Instituut voor Milieubeheer (BIM) startten zij het project SaltaBru, waarbij tijdens twee zomerkampen de sprinkhanen van het volledige Brusselse Gewest geïnventariseerd werden.

“Elke Euglena werd steevast afgesloten met de slogan ‘waag een sprong’.”

Jeugdbondsuitgaven over sprinkhanen

- Devriese, H., (1992). Sprinkhanen en krekels van België: determinatietabel voor beginners en gevorderden. JNM, Gent.
- Beukeboom, L., (1993). De sprinkhanen van Nederland en België. Jeugdbondsuitgeverij, Gent, Utrecht.
- Nieuwsbrieven SaltaBru.

‘Creatief’ met werkgroepstijdschriften.

TIJDLIJN IWG- VBWG

1966

Haftelarventabel van BJN

BEGIN '70

Ontstaan IWG in WJA

1975

Ontstaan IWG in BJN

1977

Drekvlieg verdwijnt
ten gunste van Stridula

1982

Publicatie libellentabel,
start project en oprichting LWG

1984

Oprichting VBWG

1985

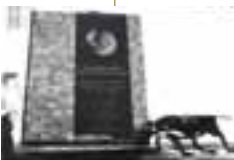
Publicatie slakken-
en wantsentabel

1986

Publicatie voorlopige
libellenatlas

1987

Sprinkhanen komen
de Jeugdbond binnen

SLAKKEN

Rik Devriese publiceerde in 1980 reeds de tabel Naaktslakken van België in Het Wieltje. De meeste soorten kregen bij die gelegenheid hun Nederlandse naam, van jeugdbondsmakelij dus.

Slakken zijn geen insecten en dat is wellicht de reden waarom in 1984, toen de slijmerds erg populair waren binnen de Jeugdbond, de IWG terugkeert als VBWG. Het begon allemaal op een viezebeestjeskamp in de zomer van dat jaar, toen bleek dat de bestaande werken onbruikbaar waren om een aantal landslakken te determineren. Zo groeide het idee om een werkbaar tabel op te stellen voor alle niet-mariene mollusken van de Benelux, gemakkelijk bruikbaar maar daarom niet minder wetenschappelijk verantwoord. Dat lukte onder meer door de tabel zo goed mogelijk te illustreren, uitwendige kenmerken te gebruiken en ingewikkelde vaktermen te vermijden. De eerste druk (500 exemplaren) verscheen in mei 1985, de tweede (1000 exemplaren) in juni 1987, volledig herwerkt en aangevuld met twee nieuw ontdekte slakken. In december 1997 volgde nog een derde druk (500 exemplaren), met verspreidingskaartjes voor België.

De slakkenbelangstelling ging uiteraard verder dan tabellen publiceren en herdrukken. Er was bijvoorbeeld het project 'Inventariseren van de landslakken van de Kempen en van de arme zandgronden in Vlaanderen' en de talrijke slakkenexcursies waar veel gegevens werden verzameld.

Jeugdbondsuitgave over slakken

- Devriese, R., Warmoes, T., Vercoutere, B., (1985, 1987 en 1997) Land- en zoetwatermollusken van de Benelux, JNM, Gent.

Andere Jeugdbondsuitgaven over vieze beestjes

- Bosmans, R., (1975), Boom- en Bodemwantsentabel. BJN, NJN, KJN, CJN, Gent.
- De Pauw, N., Verriest, G., (1963). Bloedzuigers van België en Nederland. BJN, Gent.
- Gijsels, R. Ephemeroptera van België en Nederland, Haftelarventabel, 1966, BJN. (In 1991 is een nieuwe versie van deze tabel uitgegeven door de Jeugdbondsuitgeverij.)
- De Pauw, N., Vannevel, R., (1991 en 1993), Macro-Invertebraten en Waterkwaliteit. Stichting Leefmilieu in samenwerking met JNM, Antwerpen. (Standaardwerk over het bepalen van de waterkwaliteit van stromend water aan de hand van macro-invertebraten en hun gevoeligheid voor verontreiniging, met meer dan 1000 afbeeldingen. Twee drukken in 1991, een derde in 1993.)
- Laget, D., (2005). Determinatietabel voor solitaire bijen in aangeboden nestaanleggenheden. Bertram 2 (bis).

1991

Start vlinderproject
Publicatie boek over
Macro-invertebraten
en Waterkwaliteit

1992

Start 2de libellenproject

1993

Voorlopige
vlinderatlas komt uit

2001

LHB'jes project gaat van start

2004

Publicatie voorlopige
LHB'jes-atlas

2005

Spinnen- en Brussels
sprinkhanenproject van start
Uitgave van gaasvliegtabel en
determinatietabel solitaire bijen

- San Martin, G., Adriaens, T., Fichet, V., (2005) Gaasvliegtabel voor de Benelux, JNM en Jeunes et Nature, Gent en Wavre. (Vertaling uit het Frans door Tim Adriaens, met voorstellen voor het gebruik van Nederlandse namen – en een verklaring voor deze suggesties.)
- Lugubris. Tijdschrift van de RWG bij de Wielewaaljongeren, waarover zeer weinig geweten is behalve dat het waarschijnlijk een kort leven beschoren was. In 1977 wilde men Lugubris samen laten uitkomen met de Drekvlieg van BJN. In 1978 besloot de RWG Lugubris niet meer uit te geven en artikels voortaan in 't Wieltje te publiceren.
- De Drekvlieg. Nieuwsbrief van de RWG in de BJN, vanaf 1975. Verscheen gedurende twee jaar tweemaandelijks. Er kwamen onder meer themanummers over zweefvliegen, zoetwaterbeestjes en bodemdieren.
- Stridula. De goede samenwerking met de Nederlandse jeugdbondcollega's leidde in 1977 tot het gemeenschappelijk tijdschrift Stridula. Na 1978 viel de werking van de RWG-BJN stil en werd Stridula het tijdschrift van alleen nog de Nederlandse insectenwerkgroepen. In het eerste nummer van 1990 lezen we dat Stridula opnieuw het tijdschrift is voor de drie Jeugdbonden. Er stond geen verenigingsnieuws meer in, enkel (hoofdzakelijk Nederlandse) natuurhistorische artikels van een erg hoog niveau over vieze beestjes. Na drie jaar 'onregelmatige samenwerking' stopte de VBWG in 1993 met de samenwerking met de Nederlandse werkgroepen rond Stridula.
- 't Pissebedje. Blad van de VBWG, vanaf 1984. Door een tekort aan bijdragen verschenen slechts twee jaargangen.
- VBWG-nieuwsbrief. Het eerste nummer van de VBWG-nieuwsbrief verscheen in 1991 onder de naam 'Broebel', het tijdschrift van de afdeling Pallieterland (waar Joris Menten en Jan Schaerlaekens actief waren). Vanaf 1992 heette hij gewoon 'VBWG-nieuwsbrief'. Daarin kwamen verenigingsnieuws, verslagen en aankondigingen. De natuurhistorische artikels kwamen normaal in Stridula. Vanaf 1994 bevatte de nieuwsbrief ook artikels omdat de samenwerking rond Stridula stopgezet was. De VBWG-voorzitter vroeg toen ook een naam te bedenken voor de nieuwsbrief.
- De Floris. Pas in 1999 kreeg de VBWG-nieuwsbrief die nieuwe naam, als eerbetoon aan Floris Vanderhaeghe, '*... een uiterst sympathieke jonge heer die zich volledig inzet voor alles wat vies is en uiteraard ook menig ander organisme. Hij is de drijvende kracht tot het waarnemingsverrichten en verzamelen. Wij zijn hem hiervoor uiterst dankbaar.*' Betrokkene suggereerde na twee nummers van naam te veranderen, evenwel zonder succes. De Floris fuseerde in 2003 met de andere werkgroepstijdschriften tot Bertram.

STRANDWERKGROEP - KUSTWERKGROEP

SWG - KWG

In 1974, dus lang voor er sprake was van de kustwerkgroep, had de BJN al een strandwerkgroep. Bijna altijd waren de trekkers – zowel van de SWG als later van de KWG – mensen van de kust, hoewel ze niet altijd van hetzelfde deel van de kust afkomstig waren. In het begin werd de SWG voornamelijk door Oostkusters recht gehouden. Vooral afdeling Heist, waar van oudsher al veel interesse voor zeebeestjes leefde, leverde heel wat volk. Zo hadden Henri en Omer Rappé een toen befaamd zeeaquarium met het vele materiaal dat door beroepsvissers uit zee werd meegebracht en dat tijdens samenkomsten gretig werd bekeken door enkele enthousiaste afdelingsleden. Ongetwijfeld is voor verschillende mensen daar de belangstelling voor het ‘zeeleven’ aangewakkerd.

De aandacht van de SWG ging vooral uit naar het strand en de zee zelf. Duinen en polders kwamen niet aan bod. Die werden beschouwd als landbiotopen en de strandwerkgroep richtte zich op het mariene milieu. Er werden strandwandelingen georganiseerd en verder waren de excursies vooral gericht op strandhoofden, beter bekend als golfbrekers, stookolieslachtoffers en acties tegen de Franse grensjagers. Ook de zeezoogdieren kregen veel aandacht in hun tijdschrift. Net zoals alle werkgroepen zette ook de SWG onderzoeken op. Eentje daarvan valt uit de toon: een onderzoek naar oude volksnamen, dat later werd gepubliceerd in het SWG-blad De Tuimelaar. Daarnaast gebeurden er kleine onderzoekjes, bijvoorbeeld naar de fluwelen zwemkrab, de schaalhoren... Af en toe werd ook een SWG-weekendje gehouden. Helaas, de actieve leden en voortrek-

“Henri en Omer Rappé hadden toen een befaamd zee-aquarium.”

JNM'ers op zoek naar zeebeesten tussen de rotsen van Cap-Griz-Nez.

Ook in de jaren '60 deed men aan natuurfotografie. Het nemen van scherpe kiekjes was echter geen sinecure.

albino kleine mantelmeeuw of grote burgemeester

Boterhammen op het strand...

Uitwaaien en uit-
zwaaien op het strand.

kers werden oude sok en er was geen opvolging klaargestoomd. Hierdoor stopte de SWG in 1980. Een aantal oude sokken van de SWG konden er na hun *'jeugdbondspensioen'* maar niet genoeg van krijgen en richtten al in 1981 de zelfstandige vereniging De Strandwerkgroep op (later met de ondertitel: *'vereniging voor mariene biologie'*), die trouwens nog altijd actief is.

Ook de Wielewaaljongeren hadden een SWG. In 1971-1972 spreekt men van een WJA strandwerkgroep. Frank Redant publiceerde zelfs een verzameling bijzonder verzorgde schema's, tekeningen en tabellen die een idee geven over de morfologie en de anatomie van de voornaamste macroscopische mariene invertebraten. Doch in 1974 was er van deze SWG al geen spoor meer te vinden...

Pas in 1992 – 12 jaar na het verdwijnen van de BJN-strandwerkgroep – waagde een groepje kust-JNM'ers een nieuwe poging, deze keer dan wel onder de naam Kustwerkgroep (KWG). Ze wilden zich immers niet beperken tot het strand, maar ook de polders, duinen en zee induiken. De oprichters kwamen nu van de West- en Middenkust, ondersteund door enkele binnenlanders. De duinen kregen meer aandacht dan bij de SWG, wat dan vooral neerkwam op determineren van planten en amfibieën.

Een eerste KWG-dipe diende zich al in 1994 aan: in Bestuursberichten was te lezen dat de KWG werd opgedoekt... maar men vond toch nog op tijd een nieuw bestuur en de KWG bleef bestaan. Gelukkig maar, want de KWG kende meteen daarna merkwaardig genoeg zijn gloriejaren, onder leiding van een vaste groep enthousiastelingen. Omdat de KWG sterk gebiedsgebonden is en afhangt van de situatie van de kustafdelingen, integreerde de nieuwe ploeg de werking van de KWG in die van de afdelingen: een activiteit van de KWG is steeds een kustactiviteit van een kustafdeling, uitgebreid met andere geïnteresseerden. Men promootte de JNM aan de kust, stimuleerde natuurstudie aan de kust en bevorderde de samenwerking tussen de kustafdelingen. Er kwam onder andere een golfbrekerproject, met als bedoeling een aantal golfbrekers enkele jaren lang te volgen.

Op de kampen van de KWG was vis eten overigens niet uit den boze, uitsluitend zelf gevangen materiaal werd met smaak verorberd. Toen de populatie garnaal te klein werd en er ook geen kilo's in één keer meer gevangen werden (eind jaren '90), werden ze niet meer meegenomen om op te eten. In 2001 bracht de KWG de KWG-lijn op de markt: de T-shirts 'Met de KWG in zee' – met spaghettibandjes – maken er onder andere deel van uit.

Vanaf begin jaren 2000 organiseerde de KWG heel interessante kampen in de Boulonnais, bijna altijd samen met een andere natuurhistorische werkgroep – trouwens, ook toen de KWG 'op zijn gat lag' werden deze kampen nog verdergezet omdat het zo'n schitterend en gevarieerd excursiegebied betrof.

De laatste jaren heeft de kustwerkgroep het moeilijk. In een Bertram en Euglena van 2003 stond zelfs opnieuw het einde aangekondigd *"als er niet snel nieuwe 'onnozele' krachten opdoken"*. De jaren nadien werd steeds wel een verantwoordelijke (de voorzitter dus) aangeduid, maar van een echte werkgroepswerking is geen sprake meer. Er vinden wel nog echte kustactiviteiten plaats, georganiseerd door de KWG-verantwoordelijke samen met de overkoepelende NWG.

"Uitsluitend zelf gevangen materiaal werd met smaak verorberd."

TIJDLIJN SWG- KWG

1971

Strandwerkgroep ontstaat in WJA

1974

Strandwerkgroep ontstaat in BJN

In WJ is er al geen
sprake meer van SWG

1980

Het einde van de SWG in BJN

Publicatie van de
eerste zeewierengids

1982

Publicatie van deel 2 en 3
van de zeewierengids

1992

Oprichting van de KWG in JNM

2001

KWG-lijn komt op de markt

De Rappés waren beroepsvissers en brachten zo interessant materiaal mee uit volle zee.

SWG/KWG-TIJDSCRIFTEN

In juni 1974 kwam de SWG met een Mededelingsblad op de proppen. Ambitieuze stond er 'tweemaandelijks tijdschrift' te lezen wat, zoals met vele werkgroepstijdschriftjes, niet lukte. Pas in de derde jaargang krijgt het tijdschrift zijn definitieve naam, De Tuimelaar. Een naam die het niet haalde was Afrodite, al prijkte die de jaargang voordien wél reeds op het tijdschrift – blijkbaar een voorbarige keuze van de toenmalige redacteur. Andere namen die het niet haalden waren Flustra en Phoxie. Het tijdschrift was voor veel SWG'ers de enige bron van informatie en dus probeerde men de kennis van de Jeugdbonders op te vijzelen door veel informatieve artikels te publiceren, zoals tabellen over kwallen en poliepen. Interessant in De Tuimelaar was ook de rubriek 'Waarnemingen en vondsten', waarin op herhaalde tijdstippen vondsten aan de Belgische kust werden gepubliceerd. Onder meer daardoor is De Tuimelaar terug te vinden in bibliotheken van instellingen zoals het Vlaams Instituut voor de Zee (VLIZ) en kom je hem tegen in de referentieopsommingen van wetenschappelijke artikels of boeken. De Tuimelaar verdween bij het ter ziele gaan van de SWG in 1980.

Het tijdschriftje van de JNM-KWG heette Wullok: deze naam werd bij de oprichting van de KWG (in 1992) verkozen boven 't Nonneke en Zeezout. Na het eerste nummer moest men de voorpagina veranderen omdat ze volgens De Post niet leesbaar genoeg was. Stefaan Van der Meulen was de huistekenaar van het tijdschrift en zorgde voor de kenmerkende erg mooie voorpagina's van de eerste Wullokken. Wullok ging in 2002 samen met de andere natuurwerkgroepstijdschriftjes op in Bertram.

Jeugdbondsuitgaven over strand en kust

- Van Der Ben, D., Coppejans, E., (1980), Zeewierengids voor de Belgische en Noordfranse kust.
- Coppejans, E., (1982), Zeewierengids voor de Belgische en Noordfranse kust, Deel II: beschrijvingen groen- en bruinwieren.
- Coppejans, E., (1982), Zeewierengids voor de Belgische en Noordfranse kust, Deel III: beschrijvingen Roodwieren.

In 1978 was professor dr. Eric Coppejans van de Rijksuniversiteit Gent bezig met een tabel voor zeewieren van de Boulonnais (Noord-Frankrijk) en de Belgische kust. De professor wilde zowel de inheemse als de aangespoelde wieren (en die kunnen van ver komen!) aan bod laten komen in een hanteerbare tabel: heel wat werk aan de winkel! Dus had hij mensen nodig om wieren in te zamelen. De BJN'ers hadden moeite met het op naam brengen van wieren en dus zagen ze wel iets in een samenwerking. Zo had de SWG een specialist om het moeilijke determinatiewerk uit te voeren en had Coppejans een bende jonge enthousiastelingen die voor hem zeewier van de stranden plukten. De BJN bracht deze zeewierengidsen nadien ook als uitgever op de markt. Aan zo'n tabel was nood omdat de reeds bestaande of erg oud of onvolledig of voor een naburige kust waren opgesteld. In 1986 werd nog een vierde deel uitgebracht, maar dat werd uitgegeven door Nationale Plantentuin van België en niet meer door JNM.

AMFIBIEËN- EN REPTIELENWERKGROEP - ARWG

De eerste tekenen van de ARWG vinden we terug bij de Wielewaaljongeren, die in 1978 een ARWG oprichtten – enigszins moeizaam omdat er problemen waren met de publicatie van Het Wieltje (zodat de eerste activiteiten in het water vielen). In die tijd waren er nog zeer grote leemtes in de kennis en literatuur over onze amfibieën en reptielen. Een kans voor de ARWG! Sluitende inventarisaties gebeurden niet, maar men probeerde wel de grote lijnen vast te leggen. Zo onderzocht de ARWG of de vroedmeesterpad (ja), knoflookpad (ja) en groengestipte pad (nee) voorkwamen in Vlaanderen. Om de geringe kennis in Vlaanderen op te vijzelen, publiceerde de werkgroep onmiddellijk een determinatietabel in Het Wieltje. Er kwamen ook een kaderweekend en een zomerkamp. In elke afdeling zocht men een verantwoordelijke om waarnemingen te verzamelen en door te geven. Op beschermingsvlak was de nationale ARWG niet actief, in tegenstelling tot sommige afdelingen zoals Schelde-Leie. Spijtig genoeg was er voor deze werkgroep niet zo veel interesse, hoewel er nog veel te ontdekken en te beschermen viel.

Waar andere werkgroepen sterker uit de fusie kwamen, overleefde de ARWG de overgang niet. In 1983 richtte de Wielewaal RANA (Reptielen en Amfibieën in de Natuur) op, waar JNM een jaar later bij betrokken werd omdat er toch nog een sprankeltje interesse was. Maar ook deze samenwerking duurde niet lang. Pas in 1987 was er opnieuw sprake van een werkgroep voor amfibieën en reptielen. Deze hield zich bezig met padden overzetten, beschermingsmaatregelen, inventarisaties en onderzoekjes. In 1988 bracht de nieuwe ARWG een thema-Euglena over amfibieën uit. Een werkgroepstijdschrift had men toen niet en de werking viel al snel weer stil. Een jaar later is er in de Euglena's geen spoor meer te bekennen van deze opnieuw opgerichte werkgroep...

In 1991 was er het poelenproject van WWF, waar ook JNM aan meewerkte (het was een van de vier landelijke projecten dat jaar). De poelen werden geïnventariseerd en dankzij steun van de Koning Boudewijn-stichting werd ook een aantal poelen gegraven en hersteld. JNM werkte toen wel rond amfibieën, maar van een echte werkgroep was er geen sprake.

Maar vier jaar later prijkte in Euglena nr. 1 een 'geboortekaartje' van de (nieuwe) ARWG. De nieuwe ARWG werkte in de beginjaren zeer goed samen met de zustervereniging Hyla (van de toenmalige Wielewaal). Zo verleende de ARWG in 1998 zijn medewerking aan de derde Vlaamse Herpetologische Studiedag van Hyla. Men hield zich naast de gewone excursies vooral bezig met padden overzetten, inventarisaties en verspreidingsonderzoeken (rond de exoten roodwangschildpad en brulkikker).

Vanaf 1996 verscheen het tijdschrift 't Puitje en werden er ook voorjaars- en zomerkampen ingericht. Tijdens een voorjaarskamp in het Zoniënwoud in 1997 werd bijvoorbeeld een grote poel uitgediept. In 1999 was er het ARWG-zomerkamp in Voeren, waar men met succes op zoek is gegaan naar de vroedmeesterpad en de geelbuikvuurpad (in Nederland). Vruchteloos bleven echter de zoektochten naar locaties

Geen ARWG in de BJN.
Toch schuwden ze het
scheppen niet. (Limburg's
Paka 1960)

Het is soms smoelen
trekken om iets deftig te
kunnen determineren...
Deze slang liet zich niet
zo snel kennen!

Filip 'Jaak' Van Den
Wijngaert krijgt een
schouderklopje van de
kleine boomkikker. (Cap
Griz Nez 1990)

TIJDLIJN ARWG

1978

ontstaan ARWG in WJ

1982

ARWG valt stil

1987

ARWG komt in jnm voor 2 jaar terug

1995

definitieve oprichting ARWG

1996

't Puitje verschijnt voor het eerst

1998

start vuursalamanderproject
en publicatie Belgische tabel

1999

start van paddenoverzetacties
en publicatie Europese tabel

waar in 1964 nog knoflookpadden voorkwamen. Ook tijdens een paaskamp op de Sint-Pietersberg werd gezocht, maar alweer: geen knoflookpadden. De daaropvolgende zoektocht in Zonhoven werd eveneens een flop doordat het was beginnen sneeuwen. Wel werd de soort daar twee weken later met een beperkte groep waargenomen: dat gebeurde tijdens een van de vele excursies die in die tijd niet werden aangekondigd in het Puitje maar waarvoor werd rondgebeld met een telefoonketting of 'piramide'.

In die periode dacht men ook even rond zoetwatervissen te werken: er was immers belangstelling om 'de efficiënte studiemethode elektrisch vissen' uit te proberen. De ARWG vreesde echter dat de AV zijn nieuwe studiemethodes niet zou aanvaarden en dus werkte men op excursies alleen met fuiken (zoals in de Demerbroeken). Dat was echter niet zo leuk als het elektrisch vissen en de interesse ebde weg. Exit zoetwatervissen.

In 1998 ging in samenwerking met afdeling Hageland-Zuiderkempen een succesvol vuursalamanderproject van start: de vuursalamanders in het oosten van Vlaams-Brabant werden in kaart gebracht en daarbij trof men verschillende voorheen onbekende relictpopulaties aan. (Dit project wordt nu nog steeds opgevolgd.)

In 1999/2000 organiseerde de ARWG opnieuw paddenoverzetacties. Later – en nu nog altijd – werden die acties volledig overgenomen door Hyla.

De ARWG speelde eveneens een actieve rol bij het in kaart brengen van de poelen in Vlaanderen, met name bij het Poelenproject van Natuurpunt (2001-2002) en de poeleninventarisatie in het Houtland (voor vinpootsalamander) en de Zwinstreek (voor boomkikker en kamslamander).

De laatste jaren is de ARWG als aparte werkgroep minder actief. Net zoals bij de andere natuurhistorische werkgroepen lijkt er minder interesse te zijn voor uitsluitend één bepaalde werkgroep. Binnen het kader van de NWG worden wel nog amfibieën- en reptielenactiviteiten georganiseerd.

ARWG-TIJDSCRIFT

Het tijdschrift van de ARWG binnen de JNM ging de eerste jaargang door het leven als 't Puitje, vanaf de tweede jaargang als Het Puitje. Namen die het indertijd niet haalden waren 'Burpsken' en 'Kikje'. Opmerkelijk is dat het werkgroepsblad pas tijdens het tweede werkjaar van de nieuwe werkgroep (1996) voor het eerst verscheen. Zoals alle werkgroeps- en de meeste afdelingsblaadjes verscheen het op A5-formaat, behalve in 2002. Bij gebrek aan binnenkomende artikels werd

het dat jaar omgedoopt tot een nieuwsbrief op A4-formaat, met alleen verslagen en aankondigingen van activiteiten. Dat was overigens meteen de laatste jaargang, net zoals bij de andere werkgroepstijdschriften: in 2002 versmolten ze immers allemaal tot Bertram.

Jeugdbondsuitgaven over amfibieën en reptielen

- Parent, H., Burney, J., (1987), Herpetologische bibliografie voor België en Luxemburg – Bibliographie Herpétologique Belgo-Luxembourgeoise
- Themanummer Euglena: amfibieën
In 1988, een jaar na de eerste oprichting van de ARWG in de JNM, werd Euglena 4 volledig gewijd aan amfibieën. Naast de soortbeschrijvingen kwamen ook de overzettingen, de bedreigingen en de bescherming aan bod. Het werd een voorzet voor verschillende JNM-amfibieëntabellen. Dirk Bauwens, André Van Hecke, Stef Boogaerts, Erik Marrecau en Danny Venus schreven dit nummer bij elkaar.
- Vervust, B., (1998). Determinatietabel voor Amfibieën en Reptielen. JNM-ARWG, Gent
Met deze tabel heb je een schat aan informatie in handen en ze bewijst niet enkel in het veld haar diensten. Ongeacht je voorkennis zou je met deze tabel in staat moeten zijn om het even welke amfibieën- of reptielensoort op naam te brengen. Met wat oefening lukt het zelfs om de eiafzettingen en de larven te determineren.
- Speybroeck, J. (1999). Determinatietabel voor de Europese amfibieën en reptielen. JNM-ARWG, Gent.
Niet alleen kun je deze tabel meenemen naar het buitenland, er zijn vaak ook meer kenmerken van de inlandse soorten in opgenomen. Die kunnen dienen als extra informatie, naast de – voor België – essentiële kenmerken uit de 'Belgische' tabel.

Hopelijk verbrandden
deze vuursalamanders
zich niet aan de hete
mensenhanden...

ZOOGDIERENWERKGROEP - ZWG

“Sommigen waren de éézijdige studie van plant- maar vooral van vogelkunde een beetje beu.”

Zoals in wel meer landen in Europa speelde het onderzoek naar zoogdieren zich ook bij ons aanvankelijk vooral af in wetenschappelijke instituten zoals het KBIN en de universiteiten. Hoewel Jeugdbonders ook eind jaren '50 en in de jaren '60 al met zoogdieren bezig waren, begon de 'democratisering' van het zoogdieronderzoek pas in de jaren '70. Dit gebeurde toen omdat sommigen *'de éézijdige studie van plant- maar vooral van vogelkunde een beetje beu waren'*, zo staat te lezen in een van de oude tijdschriftjes. In 1973-1974 was er een eerste project: W. Troukens deed in het Wielewaaltje een oproep om de carnivoren in Vlaanderen te inventariseren. Een jaar later begonnen de Wielewaaljongeren met een eikelmuisenproject onder leiding van Norbert Desmet en in 1975 verschenen de resultaten van beide onderzoeken in het Wielewaaltje. Zo kreeg men de smaak te pakken en op het WJ-congres in Neerpelt (eind december 1975) werd onder impuls van Norbert Desmet besloten met een eigen Zoogdierenwerkgroep te beginnen: *'Om onze zoogdieren te bestuderen én te beschermen'*. De vele gegevens die de leden verzamelden, bijvoorbeeld uit geplozen braakballen, mochten niet meer verloren gaan. Het eikelmuisproject leverde meteen ook een naam voor het WJ-ZWG tijdschriftje: Eliomys. In de beginjaren kwamen nogal wat ZWG-kernleden uit de afdeling Schelde-Leie, maar men wilde natuurlijk in elke afdeling een zoogdierenwerkgroep oprichten. In 1978 vond het eerste ZOOG-ZOKA van de WJ plaats in Kluisbergen en daarover verscheen een thema-combinummer van Het Wieltje/Eliomys. Symptomatisch voor het toenemend succes was dat het Wieltje in 1979 bijdragen vanuit de ZWG weigerde, omdat het 'geen louter zoogdiertijdschrift' was. Vijf jaar na de oprichting telde de ZWG ruim 400 leden (+ 100 extra abonnees op Eliomys).

De BJN richtte zijn eigen ZWG op tijdens het congres van 1973, maar de werking viel na een jaar blijkbaar stil: in 1975 bleken enkele BJN'ers – onder wie Rudi Vantorre en Jan Vandepitte – *“het gesluimer van de zwg beu”* en na een wervende voordracht van Eric Van der Straeten (RUCA) op een kadervormingweekend bliezen ze de ZWG in 1976 opnieuw leven in – compleet met tijdschrift want meteen verscheen de eerste Talpa. (Er zou-

den dat jaar slechts twee nummers verschijnen, net als in 1978.) Het mag dan ook geen wonder heten dat al in 1981 gesprekken begonnen over het mogelijke fusioneren van de Zoogdierenwerkgroepen van de BJN en de Wielewaaljongeren.

Een typische ZWG-bezigheid is en blijft braakbalpluizen. In 1975 hadden verschillende afdelingen van de WJ zelfs een heuse braakballenwerkgroep en in 1978 bracht de ZWG de braakbalpluistabel van Van der Straeten uit. Maar pas halverwege de jaren '90 verscheen met de 'kapstok voor het braakbalpluizen' een nieuwe, niet zo moeilijke tabel beschikbaar voor pluizende Jeugdbonders.

In 1978 begon de ZWG van de WJ met vleermuisactiviteiten en -acties: men inventariseerde ijskelders in Vlaanderen, deed onderzoek naar jagende watervleermuizen, zamelde geld in voor het vleermuisenfonds van de BNVR. Tot halverwege de jaren '80 werden elk jaar wel een paar ijskelders ingericht, vaak met de financiële steun van de Stichting Leefmilieu. JNM-afdelingen Eeklo en Durmeland hebben nog steeds ijskelders in beheer. De ZWG deed ook aan sensibilisering (met een vleermuisenaffiche en een krantencampagne) en experimenteerde vanaf eind jaren '70 al met vleermuiskasten.

De aandacht voor roofdieren dateerde zoals gezegd al van voor het ontstaan van de ZWG. Zo reageerde het WJ-kernbestuur erg kwaad op een krantenbericht dat beweerde dat vijf schapen zouden doodgebeten zijn door een otter (!). In het eerste nummer van Eliomys klaagden de WJ'ers al meteen de verdelging van de vos ter bestrijding van hondsfolheid aan en merkten zij terecht op dat de jacht de ziekte juist sneller doet verspreiden. Eind 1979 ging de Campagne Bescherming Roofdieren van start. De NCBR, de Nationale Campagne voor de Bescherming van de Roofdieren, ontstond trouwens – onder impuls van Dirk Criel – uit de ZWG.

In maart 1979 wist de ZWG tegen de jaarlijkse slachtpartij van zeehondenpups in Canada 13.000 handtekeningen te verzamelen! Drie jaar later verscheen een combi-themanummer van Het Wieltje en Eliomys over 'Zeehond en jacht'. De aandacht voor zeezoogdieren was in de Jeugdbond niet nieuw: de strandwerkgroep van de BJN besteedde in de jaren '60 al aandacht aan gestrande zeezoogdieren.

Na een eerste vraag naar waarnemingen in 1980 en een hamsterdag in 1986 in Bertem en omgeving kwam er in 1994 een volwaardig hamsterproject. De ZWG werkte een inventarisatiemethode uit, deed literatuuronderzoek en toonde aan dat er nog steeds hamsters voorkwamen in Riemst/Tongeren en Bertem. Het project werd later overgenomen door de Wielewaal en ook Afdeling Natuur (huidig ANB) van de Vlaamse gemeenschap kreeg belangstelling voor de bescherming van de hamster.

“Een krantenbericht beweerde dat vijf schapen zouden doodgebeten zijn door een otter (!).”

“De ZWG wist 13.000 handtekeningen te verzamelen!”

Dit is nu eens een live-trap...

Braakballen pluizen... Wie verdient dit jaar de 'bronzen braakbal'?

JNM-Aalst voor een ijskelder. (1985)w

Een onderzoek dat uitgroeide tot een zeer groot succes was het inventarisatieproject, om gegevens uit geheel Vlaanderen te verzamelen en te centraliseren. Een proefproject in Oost-Vlaanderen resulteerde in de uitgave van een provinciale verspreidingsatlas van de zoogdieren. De andere provincies volgden, zodat de Oost-Vlaamse atlas de aanzet werd tot de uitgave van een verspreidingsatlas voor geheel Vlaanderen.

OVER DE DISCUSSIE ROND DODELIJKE KLEMVALLEN IN DE ZWG'S

*“...en de muizen
zijn dood, dus ge-
makkelijker te de-
termineren.”*

In beide Zoogdierenwerkgroepen liep in de jaren '70 de discussie over het gebruik van dodelijke klemvallen voor muizen. Volgens de zwg'ers was het een 'gevoelskwestie', een ethische keuze die ieder voor zich moest maken. Als voordelen werden genoemd: klemvallen zijn veel goedkoper, minder arbeidsintensief en de muizen zijn dood, dus gemakkelijker te determineren. De voorstanders argumenteren ook dat live-traps enkel gebruikt worden voor ecologische studie (waar ze de muizen levend voor nodig hebben) en nooit voor inventarisaties. Toch was het gebruik van klemvallen zelfs in het begin niet vanzelfsprekend en hoewel de nationale ZWG het gebruik ervan verdedigde, probeerde men toch de verschillende types live-traps uit.

In 1981 brak de discussie pas goed los, naar aanleiding van een anoniem artikel pro klemvallen, dat vijf lezersbrieven opleverde. Ook het nationale kernbestuur van de Wielewaaljongeren mengde zich in de discussie, zeer tegen de zin van het ZWG-kernbestuur, en verbood dodelijke vallen op nationale kampen. Ook sponsor Stichting Leefmilieu gaf een negatieve opmerking op het gebruik van de dodelijke vallen. Een jaar later sponsorde Stichting Leefmilieu de aankoop van 40 Scherman live-traps. Het ZWG-bestuur gaf echter niet toe en zei de vallen zodanig te gaan plaatsen dat ze zo weinig mogelijk de beschermde vogels en spitsmuizen zouden vangen. De druk nam evenwel niet af en uiteindelijk werd het gebruik van klemvallen in 1982 definitief gebannen uit de Jeugdbond. Andere zoogdierenonderzoekers volgden spoedig.

Het ZWG logo

Maarten Hens neemt een foto van deze dode hermelijn. (Argonne-kamp 1989)

De twee Zoogdierenwerkgroepen liepen vooruit op de Jeugdbondsfusie: na overleg in 1981 fuseerden ze vanaf 1 januari 1982, los van wat de toekomst nog brengen zou. (De ZWG van Natuur2000 moest wél afhaken toen bleek dat N2000 niet mee fuseerde.) Meteen na de fusie werd gewerkt met één tijdschrift, één kas, gezamenlijke kampen, één bestuur... De ZWG draaide begin jaren '80 dan ook erg goed, met driemaandelijks goed gevulde nummers van Eliomys, jaarlijks een braakballenweekend, twee zomerkampen per jaar, een herfstkamp...

De ZWG ging van dan af steeds specialistischer te werk. Laagdrempelige artikels maakten plaats voor artikels met een meer wetenschappelijke inslag, tekeningetjes van de 'schele muis' werden vervangen door statistieken en ingewikkelde formules, studiekampen vergden een zekere basiskennis. Het hoogtepunt van die gedreven werking waren de uitgave van de Zoogdierenatlas in 1986 en, samen met de Nederlandse Jeugdbonden, de Zoogdierengids van de Benelux (lange tijd hét zoogdierenstandaardwerk in het Nederlandstalige taalgebied).

En toch ging het eind jaren '80 even iets minder goed met de ZWG: de oude garde had er de brui aan gegeven. In 1990 werden BOVO Bart Lamberigts en ANS Johan Vandewalle respectievelijk voorzitter en redacteur van de ZWG omdat volgens hen *“de ZWG steeds het toonbeeld was voor de Jeugdbondswerkgroepen”* en het dus niet kon dat juist dié werkgroep zou stilvallen. In 1992 stond dan ook een nieuwe enthousiaste generatie klaar. De ZWG floreerde weer en het watervleermuizenproject van 1993 groeide uit tot een tweede zoogdierenatlasproject, – dat de ZWG bijna tien jaar in zijn ban zou houden. Om het nieuwe atlasproject in goede banen te leiden werd de ‘Stuurgroep Zoogdierinventarisatie’ in het leven geroepen, vooral om praktische en financiële redenen. In maar liefst 40 van de 45 JNM-afdelingen wist de werkgroep een verantwoordelijke voor het atlasproject te enthousiasmeren.

De handgeschreven waarnemingen moesten in computerbestanden ingevoerd worden, soms 48 uur aan een stuk tijdens marathonweekends. Een Voorlopige verspreidingsatlas verscheen in 1997 als extra Euglena onder redactie van Thierry Onkelinx. In 2000 werd een overeenkomst gesloten met de toen net opgerichte Zoogdierenwerkgroep van de Wielewaal en met de Vleermuizenwerkgroep van Natuurreservaten om samen verder te werken aan de inventarisatie. De nog steeds bestaande gemeenschappelijke

“Een tweede zoogdierenatlasproject zou de ZWG bijna tien jaar in zijn ban houden.”

“De handgeschreven waarnemingen moesten in computerbestanden gevoerd worden.”

TIJDLIJN ZWG

1973

Start wj-roofdierenproject
Oprichting zwg in BJN

1974

Start wj-eikelmuisproject

1975

Publicatie van resultaten beiden
voorgaande projecten in Wielewaaltje
Oprichting van wj-ZWG
Heroprichting ZWG-BJN

1976

1ste jaargang van Eliomys
(wj) en Talpa (BJN)

1977

Einde van Talpa; Eliomys
neemt actieve abonnees over

1978

Uitgave van braakbalpluistabel
van Van der Straeten door wj-ZWG

1979

2de poging uitgave Talpa
Eerste inrichting van ijskelder voor
vleermuizen door wj-ZWG

1980

wj-ZWG roofdierencampagne
gelanceerd

1981

Uit zwg-wj ontstaat de ncbr

1982

Gemeenschappelijke zwg
van Jeugdbonden

1983

Publicatie van Oost-Vlaamse
verspreidingsatlas.

zoogdierendatabank was een onderdeel van deze samenwerking, net als de gratis nieuwsbrief om de medewerkers te informeren over de stand van zaken van het atlasproject.

Halverwege de jaren '90 kreeg de aandacht voor vleermuizen een nieuwe impuls. Naar aanleiding van het soortenbeschermingsplan groeide de belangstelling voor de Antwerpse fortengordel en het belang ervan voor overwinterende vleermuizen. In de winter van 1995-1996 werd een eerste 'fortentelweekend' georganiseerd door de Vleermuizenwerkgroep van Natuurreservaten en de ZWG van de Jeugdbond. In één weekend tijd werden de belangrijkste toegankelijke forten rond Antwerpen geïnventariseerd, met als prettig nevenverschijnsel een uitwisseling van kennis en enthousiasme tussen de oudere generatie van de Vleermuizenwerkgroep en de jongere generatie Jeugdbonders. Ook zomeronderzoek kreeg opnieuw aandacht. Kerkzolderonderzoek en het gebruik van bat-detectoren kwamen goed op dreef en in 2001 maakte men op het ZWG-kamp in de Voerstreek een geluidsopname van wat later de eerste waarneming van een bosvleermuis in Vlaanderen bleek te zijn. Het bleef evenmin bij studie alleen: bij de forten van Bornem (2000), Brasschaat (2003) en Haasdonk (2006) vonden beheerwerkkampen plaats.

NACHT VAN HET ZOOGDIER

Sinds het begin van de jaren '90 organiseert de ZWG het tweede weekend van september de Nacht van het Zoogdier. In 2004 vond in dat kader een erg grote activiteit plaats in het Gravensteen in Gent, waarvoor speciale T-shirts en een website werden ontworpen. Met meer dan 700 deelnemers werd het een zeer groot succes. In tegenstelling tot andere nationale dagen die ontstonden uit de Jeugdbond, blijft de Nacht van het Zoogdier een echt JNM-product. Ook elk jaar, maar dan drie weken eerder, organiseert de Vleermuizenwerkgroep van Natuurpunt de Europese Nacht van de Vleermuis, waar ook telkens heel wat Jeugdbonders paraat zijn.

ZWG-TIJDSCRIFTEN

Eliomys was al van bij de oprichting binnen de Wielewaaljongeren (1976) het driemaandelijks tijdschrift van de zoogdierenwerkgroep. In 1982 was Eliomys eventjes het zoogdierenblad van de drie Jeugdbonden (wj, BJN en N2000) omdat de ZWG al een jaar voor de grote fusie fuseerde. Later werd het logischerwijs het tijdschrift van de Zoogdierenwerkgroep van de JNM. Het was van bij het begin de bedoeling om van Eliomys hét contactblad voor heel zoogdierkijkend Vlaanderen te maken en men publiceerde dan ook alle waarnemingen uit Vlaanderen. In de loop der jaren verschenen themanummers, bijvoor-

1986

Publicatie van de eerste
zoogdierenatlas en determinatieboek
zoogdieren in Benelux

1990

Voorloper Nacht van het Zoogdier
vindt voor het eerst plaats.

1993

Watervleermuizenproject

1994

Start van het hamsterproject en
tweede inventarisatieproject

1996

Eerste fortentelweekend

1997

Uitgave van de voorlopige
verspreidingsatlas

2002

Eliomys fusioneert met ander
werkgroepstijdschriftjes tot Bertram

2004

Tweede Vlaamse zoogdierenatlas
ligt in de winkel

beeld over het hamsterproject (1995). Met de Mammalaar (NJV-ZWG tijdschrift) was er in 1992 een combinummer. In 2002 fusioneerde Eliomys met de andere werkgroepstijdschriftjes tot Bertram.

In de BVN heette het ZWG-tijdschrift Talpa (de wetenschappelijke naam voor mol), maar daarvan verschenen slechts vier nummers (2 in 1976 en 2 in 1979).

Jeugdbondsuitgaven over zoogdieren

- Van der Straeten, E., (1978), Tabel voor Braakbalonderzoek. Zoogdierenwerkgroep van de Wielewaaljongeren. (De meest gebruikte pluistabel in de Jeugdbond is momenteel echter de vereenvoudigde 'Kapstok braakballenpluizen', uitgebracht als extra nummer van Eliomys.)
- Criel, D., De Laender, J., Desmet, N., De Smet, W., Jooris, R., (1983) Bijdrage tot de kennis van de verspreiding van zoogdieren in de provincie Oost-Vlaanderen. Eliomys 8: 86-199, zoogdierenwerkgroep jnm, Gent.
- Holsbeek, L., Lefevre, A., Van Gompel, J., Vantorre, R. (1986). Zoogdieren-Inventarisatie van Vlaanderen (1976-85). Nationale Zoogdierenwerkgroep jnm-uitgeverij, Gent, België.
- Lange, R., Van Winden, A., Twisk, P., De Laender, J., Speer, C. (1986). Zoogdieren van de Benelux. Herkenning en onderzoek. Jeugdbondsuitgeverij (nvn en acjn) en jnm-België, 's Graveland, Zeist en Gent, Nederland en België. (Voorloper van het huidige standaardwerk 'Zoogdieren van West-Europa'.)
- Onkelinx, T., (1997). Voorlopige Atlas van de Vlaamse zoogdieren. Euglena 16(6). Zoogdierenwerkgroep van de jnm, vzw Gent, België.
- Verkem, S., De Maeseneer, J., Vandendriessche, B., Verbeylen, G., Yskout, S., (2003), Zoogdieren in Vlaanderen. Ecologie en verspreiding van 1987 tot 2002. Natuurpunt Studie & jnm-Zoogdierenwerkgroep, Mechelen & Gent, België.

Braakballenpluizen met WJ-Turnhout.

NATUURFOTOGRAFIE- WERKGROEP (NFWG)

Lang voor de Natuurfotografiewerkgroep werd opgericht (en vóór het digitale tijdperk), vond er in 1992 reeds een kaderweekend natuurfotografie plaats op de Kalmthoutse heide. Een paar jaar voor de oprichting was er jaarlijks een natuur- en jeugdbondsfotowedstrijd tijdens het congres. Na de eerste natuurfotografiecursus voor beginners in 2005 nam de belangstelling toe om een werkgroep voor natuurfotografie op te richten. Er werden weekends georganiseerd, evenals een tweede natuurfotografiecursus. Op 1 april 2006 werd de NFWG opgericht in café Die Lederhosen te Diepenbeek en het congres van 2006 in Herk-de-Stad bevestigde die oprichting later officieel.

VERDWENEN WERKGROEPEN

In 1969 had de BJN even een paleontologische werkgroep. Zij hielden zich onder andere bezig met zoeken naar haaientanden. Eveneens binnen de BJN is er ooit sprake geweest van de geologische werkgroep en van het hybiekader. Hybie is in semi-wetenschappelijke kringen de afkorting voor hydrobiologie, dat wil zeggen onderzoek van het plantaardig en dierlijk leven in (zoet) water. Het woord 'kader' werd gebruikt omdat de werkgroep eigenlijk te klein was om van een echte werkgroep te kunnen spreken. Deze werkgroep heeft waarschijnlijk bestaan van 1967 tot en met 1969.

HOOFDSTUK 3

MILIEUBESCHERMING

**JEUGDBONDERS OP DE
BARRICADEN**

WOUTER VAN GOMPEL
MATHIAS BIENSTMAN

JEUGDBONDERS OP DE BARRICADEN

WOUTER VAN GOMPEL

MATHIAS BIENSTMAN

De meeste milieuthema's zijn de afgelopen decennia door de milieuwerkgroep (MWG) van JNM aangesneden. Van zure regen tot de opwarming van de aarde: generaties MWG'ers besteedden er hun tijd en beste ideeën aan. Dat gebeurde met het organiseren van acties of het uitwerken van alternatieven. Het merendeel van die acties was even snel vergeten als voorbereid. Maar enkele hoogtepunten haalden de krantenkoppen. Ze bleven bewaard in het collectieve geheugen van de Jeugdbond. Even boeiend zijn de alternatieven waarmee de milieuwerkgroep experimenteerde: hernieuwbare energie, biologische landbouw of de verdeling van kringlooppapier. Die experimenteerdraft sloeg ook over naar de interne werking: de groep was een labo voor democratische organisatievormen of de wellusten van de spontane creatie.

De milieuwerkgroep werd in de BJN pas in 1978 officieel opgericht, enkele jaren later volgden de Wielewaaljongeren. De jaren voordien gingen gepaard met een gestaag groeiend milieubewustzijn onder de Jeugdbonders en een steeds groter wordende drang om iets te ondernemen. Om te proberen iets te veranderen.

Dit is het relaas van een bende Jeugdbonders die nu eens bewonderd werden omwille van hun gedurfde projecten en dan weer wrevel opwekten door hun radicalisme.

HET LEVEN ZOALS HET WAS ZONDER MWG

1958. De BJN was nog niet helemaal droog achter de oren of er liepen al enkele Jeugdbonders met een spandoek door Kalmthout. Ons bekendste heidegebied werd toentertijd bedreigd en dat kon men niet zomaar laten gebeuren.

Hugo van Swinderen: *"De gemeente Kalmthout had plannen om een groot deel van de Kalmthoutse heide te verkavelen, andere stukken zouden voor recreatie opengesteld worden. Daar werd al jaren tegen geageerd maar opeens had de gemeente een verregaande overeenkomst met de toenmalige vereniging Belgische Vogelreservaten. Een groot deel van het gebied zou verkaveld worden, de natste stukken zouden bewaard en afgesloten worden en enkel toegankelijk blijven voor biologen. Dus besloten we er een kamp te houden en te manifesteren. Op dat kamp gingen we niet alleen op excursie maar staken we ook de betoging ineen, maakten we spandoeken... De manifestatie kwam er voornamelijk op initia-*

"De BJN was nog niet helemaal droog achter de oren of er liepen al enkele Jeugdbonders met een spandoek door Kalmthout."

tief van de Vereniging voor Natuur- en Stedenschoon, die de BJB graag als 'jong bloed' in de armen sloot." Het allereerste milieuactiecamp in Vlaanderen was een feit. Van Swinderen: "De Kalmthoutse heide was nog steeds niet beschermd. Wij eisten dat het hele gebied een staatsreservaat werd. Of er veel volk op de manifestatie was weet ik niet zo goed meer, maar er was alleszins een delegatie uit Nederland, van de BJB."

Toch ging de aandacht in de BJB hoofdzakelijk naar natuurstudie. 'Leefmilieu' was die dagen dan ook niet echt een hot item, niet in de samenleving en evenmin binnen de BJB. Na de oorlog was België, en bij uitbreiding heel Europa, volledig in de ban van de heropbouw; infrastructuurwerken werden in sneltempo afgehandeld. Ondertussen werd de auto steeds populairder, het massatoerisme kende een enorme bloei en een heleboel nieuwe producten deden hun intrede.

De Jeugdbonders werden op hun tochten steeds vaker geconfronteerd met de neveneffecten van die 'vooruitgang'. Hun excursiegebieden verdwenen één voor één of krompen zodanig dat ze de moeite van het bezoeken niet meer waard waren. Geen wonder dat de eerste tekenen van protest bij de BJB'ers zich uitten waar dergelijke gebieden dreigden te verdwijnen.

Soms boekten de BJB'ers op eigen houtje een succesje met de vrijwaring van een gebied. Zo meldde Filoe in 1964 met veel trots dat afdeling Brugge de bescherming van een gebiedje in Tillegem had bedongen. Maar veelal sprongen ze op de kar van bestaande, meestal lokale actiegroepen. Zoals die keer met het Peerdsbos, dat in 1969 bedreigd werd door de aanleg van de E10. Het was voor het eerst in Vlaanderen dat er echt geprotesteerd werd tegen de aanleg van een nieuwe weg. Het Peerdsbos, in de provincie Antwerpen, zou eraan geloven. Een lokale actiegroep werd opgericht en daarin engageerde ook de BJB zich. Er werden enkele betogingen georganiseerd, waarbij ook de Jeugdbonders van zich lieten horen. De strijd tegen nieuwe wegen zou sindsdien steeds een thema blijven binnen de Jeugdbond.

"De Jeugdbonders werden op hun tochten steeds vaker geconfronteerd met de neveneffecten van die 'vooruitgang'."

De allereerste Jeugdbondsactie ooit (BJB, Kalmthout 1958).

De strijd tegen nieuwe wegen zou een thema blijven in Jeugdbond.

Anti- kernwapenbetoging

WJ'ers betogen samen met N2000.

Een relatie die nooit erg gelukkig is geweest, is die tussen jagers en natuurliefhebbers. Ook de prille Jeugdbonders kregen er mee te maken. Niet alleen met jagers trouwens: na de oorlog werd de vogelvangst een populaire 'volkssport'. Jaarlijks werden er om en bij de 6 miljoen wilde vogels weggevangen uit de natuur, een doorn in het oog van de BJN'ers.

In de jaren '60 werd een vogelwacht opgericht met als de doel actief vogelvangers op te sporen en overtredingen te melden. Niet zelden liep dit uit op bitse confrontaties. Eind jaren '60 begon ook de overheid op dat vlak van zich te laten horen en werden allerlei wettelijke beperkingen op de vogelvangst aangekondigd. In 1965 werden de vogelmarkten verboden en in 1968 voerde een KB beperkingen in op de vogelverkoop en op de grootte van de netten.

In 1969 congresseerde de overkoepelende vogelvangersfederatie in Brugge. In hetzelfde weekend organiseerden ze er ook een vogelbeurs. Een optocht van boze vogelvangers die zich door de getroffen maatregelen in hun hobby bedreigd zagen, zou de zondag voor de aanvang van het congres door de Brugse straten trekken. 'Vogelbescherming 1969 Brugge' – een inderhaast opgerichte actiegroep met heel wat BJN'ers en enkele oude sokken in de rangen – hield de dag vóór de optocht een persconferentie en kondigde een tegenbetoging aan. Die zaterdag deelde een kerstman anti-vogelvangst-ballonnen uit in de stad. In de vooravond werden affiches en stickers geplakt in het stadscentrum. Daarnaast wist men binnen te dringen op de beurs en een aantal vogels te bevrijden.

De dag van de manifestatie was de spanning in de stad te snijden. 10.000 opgefokte vogelvangers startten hun betoging. Toen ze een vijftigtal tegenbetogende jongeren tegenkwamen, verloren enkelen hun zelfbeheersing. Het kwam tot een korte maar hevige confrontatie. John Van Gompel: *"Er vielen een paar rake klappen en enkelen van ons zaten boven op het topje van het standbeeld op de Eiermarkt, omsingeld door een bende woeste vogelvangers die hen eraf probeerden te trekken."* De politie had de grootste moeite om de gemoederen te bedaren. Ondertussen was het congres begonnen waar fel van leer werd getrokken tegen de nieuwe regels maar vooral tegen de tegenmanifestanten. Het Volk citeerde één van de sprekers: *"Men geeft een handjevol hippies – schoolkinderen met lang haar en wilde baarden – een hoop geld in de hand en laat hen dan een ganse nacht een stad vol affiches plakken. En de volgende morgen laat men deze kinderen, over wie we ons*

"Na de oorlog werd de vogelvangst een populaire volkssport."

“Men geeft een handjevol hippies een hoop geld in de hand en laten dan een ganse nacht een stad vol affiches plakken.”

als huisvaders zouden schamen, tegenmanifesteren. Het is een schande voor ons, volwassenen, op dergelijke manier door kinderen te moeten worden beledigd.”

John Van Gompel: *“De actie haalde de nationale pers, alle kranten wijdden er uitgebreide artikels aan.”* Ook de daaropvolgende jaren werden – telkens in een andere stad – dergelijke vogelvangerscongressen georganiseerd. Steeds gingen ze gepaard met een optocht. Ook de BJN dook er telkens op om tegen te betogen. En ook de volgende jaren bleven incidenten niet uit. John Van Gompel: *“We herhaalden die actie het volgende jaar in Tienen: zo ongeveer onze hele tegenbetoging werd toen door de rijkswacht opgepakt. We zaten met een goede honderd man opgesloten in een politiebureau. De vogelvangers waren zo woedend dat ze op de poorten beukten om binnen te geraken.”*

De vogelvangst werd uiteindelijk in 1972 officieel verboden maar nog lang daarna werden er illegaal en massaal wilde vogels gevangen. André Verstraeten: *“De vogelvangst was wel afgeschaft maar een vijftal jaren later stelden we vast dat er nog niet veel veranderd was en er nog steeds veel gevangen werd.”* BJN'ers bleven overtreders opsporen en brachten vanaf 1977 jaarlijks een zwartboek over de vogelvangst uit. André: *“Vanaf toen begon de bjn 'raids' te organiseren: bjners gingen gericht op stap om vogelvangers op te sporen. De gegevens werden aan mij doorgegeven en ik kwam dan met de rijkswacht ter plaatse. Alle gegevens werden bijgehouden en in een jaarlijks zwartboek neergeschreven.”* De zwartboeken werden samen uitgegeven met het toenmalige CCBV (Coördinatie Comité voor de Bescherming van de Vogels) maar werden inhoudelijk hoofdzakelijk door Jeugdbonders gedragen.

Ook de Wielewaaljongeren – die toen al een vijftal jaar actief waren – riepen hun leden en afdelingen op dergelijke opsporingstochten te organiseren en de gegevens door te spelen aan de samenstellers van het zwartboek. De zwartboeken zouden uiteindelijk vier keer verschijnen.

Met olie besmeurde zeevogels die steeds opnieuw op het strand werden aangetroffen, drukten de neus op de verregaande vervuiling van de zeeën. Begin de jaren '60 startten Jeugdbonders met het tellen van aangespoelde stookolieslachtoffers. Er werd overigens niet alleen geteld maar ook gemeten en gewogen. De BJN telde niet enkel langs de Belgische kust maar ook langs een groot stuk van de Franse kust (tot soms in Le Havre). Nadat ook de jeugdbonden uit de buurlanden (NJN en DJN) zich aansloten kregen de tellingen stilaan een internationaal karakter. Zelfs over het Kanaal, in Engeland, ging men meetellen en vanaf 1970 droeg ook de WJA zijn steentje bij.

Een citaat uit Filoe: *“Het doel van deze jaarlijkse terugkerende internationale tellingen, is aan de massa en de regeringen te bewijzen dat de stookoliebezoedeling een belangrijk probleem is en blijft. Onze gegevens, verzameld tijdens de tellingen, vormen hier het niet weg te praten bewijs van; door het internationaal karakter van de telling wordt de nadruk gelegd op het feit dat het hier om een wereldprobleem gaat en niet om een plaatselijk.”*

Zo werden een hoop gegevens verzameld waardoor men een beter inzicht kreeg in de problematiek. Men organiseerde er infostanden over en ging met deze stookpietenstanden tentoonstellingen en beurzen over het hele land rond, tot zelfs in Luik. In Brugge kreeg men de toestemming om enkele vierkante meter van een winketalage in te richten. Deze werd prompt gevuld met stookpietjes en er werd een gigantische lijst van gevonden stookolieslachtoffers opgehangen.

“Zelfs over het Kanaal, in Engeland, ging men meetellen en vanaf 1970 droeg ook de WJA zijn steentje bij.”

ZEEBEZOEDLING DOOR STOOKOLIE
NEEMT ERNSTIGE VORMEN AAN!

Roeselaarse studenten "rapen" duizend kilo's dode zeevogels...

Van 8 tot 10 februari hebben jongeren van de Roeselaarse Jeugdbond voor Natuurstudie, waarvan ook stadsgenoot en student-burgemeester Dirk Van Cullie natuurlijk afkomstig is, duizend kilo's dode zeevogels te verzamelen. Het gaat

hier om een overgrote rede van de Belgische Jeugdbond voor Natuurstudie, waarvan ook stadsgenoot en student-burgemeester Dirk Van Cullie natuurlijk afkomstig is, duizend kilo's dode zeevogels te verzamelen. Het gaat

hier om een overgrote rede van de Belgische Jeugdbond voor Natuurstudie, waarvan ook stadsgenoot en student-burgemeester Dirk Van Cullie natuurlijk afkomstig is, duizend kilo's dode zeevogels te verzamelen. Het gaat

hier om een overgrote rede van de Belgische Jeugdbond voor Natuurstudie, waarvan ook stadsgenoot en student-burgemeester Dirk Van Cullie natuurlijk afkomstig is, duizend kilo's dode zeevogels te verzamelen. Het gaat

hier om een overgrote rede van de Belgische Jeugdbond voor Natuurstudie, waarvan ook stadsgenoot en student-burgemeester Dirk Van Cullie natuurlijk afkomstig is, duizend kilo's dode zeevogels te verzamelen. Het gaat

● ZIE VERVOLG BLZ. 9.

ZEEBEZOEDLING

● VERVOLG van blz. 1.

Na een minimum aan slaap zijn ze aan het werk getogen, want de vogels moeten een voor een onderzocht worden op mogelijke olieaantasting. Verder worden ze ook gedetermineerd, gemeten en zo nodig aan dissectie onderworpen om het geslacht te bepalen. De Belgische Jeugdbond voor Natuurstudie doet immers tegelijk aan natuurbescherming en wetenschappelijk werk.

Het is hun bedoeling de resultaten van deze olieslachtoffertelling (dit jaar zijn er drie voorzien) te publiceren om aldus op basis van nauwkeurig cijfermateriaal de autoriteiten te wijzen op een van de tot nadankken stemmende gevolgen van de bezoedeling van onze Noordzee door stookolie, een **PROBLEEM DAT ALARMERENDE VORMEN AANNEEMT**.

nietigen van het zeemilieu. Zo voerde bijvoorbeeld de Seine in 1961 elke dag 1260 kg olie af naar zee.

Wanneer we de voornaamste wegen die gevolgd worden door de schepen gaan bekijken, dan moet het ons niet verwonderen dat de Middellandse zee en de Atlantische oceaan bijzonder erg getroffen zijn.

Tot de meest bezoedelde gebieden behoren verder nog: de Golf van Mexico, de kusten van Louisiana en van Californië, de Perzische Golf en de Rode Zee. De oliepest is werkelijk een wereldprobleem door zijn verspreiding en zijn omvang.

EERSTE SLACHTOFFERS: DE VOGELS

De eerste en meest opvallende slachtoffers van de oliepest zijn de vogels. De vogels en dan meer speciaal de watervogels worden beschermd tegen water en koude door hun pluimenmantel die werkt als een zeer goede isolatie. Wanneer deze pluimen echter in contact komen met olie dan gaan ze samenklieven en de isolerende werking ervan wordt opgeheven. Hoe klein ook de opening in deze pluimenmantel, het water kan er onmiddellijk doordringen. De lichaamstemperatuur van een vogel bedraagt ongeveer 40° C, terwijl de temperatuur van het zeewater in de winter 0° C benadert. Wanneer het water tot op de huid van de zeevogels doordringt zijn zij door het warmteverlies gedoemd te sterven aan longontsteking. Sommige aangeslagen vogels slagen erin levend de kust te bereiken en zo de koude te ontvluchten maar daar sterven zij de honger dood. Zij zijn immers afhankelijk van het water wat hun voedsel betreft.

Een stopkolievlek op zee blinkt en tempt de beweging van het water. Deze twee factoren trekken de vogels aan zodanig dat er geweldig veel slachtoffers te betreuren zijn.

5

1

2

3

4

5

1-3. Grootse stookpietenstunt in Brussel.
4-5. Gestrande stookpieten verzamelen.

De enorme lijsten konden de politiek echter niet bewegen maatregelen te treffen. Actie drong zich op en na enkele jaren getalm besloot de BJN tot actie over te gaan. Vooral de kustafdelingen namen hierin het voortouw. In het nieuws vermeldde een reporter dat er op de dijk van Oostende een vijftigtal stookolieslachtoffers lagen uitgestald, voorzien van een briefje om een poot met daarop de boodschap *"Ik ben een slachtoffer van de zeevervuiling"*. In werkelijkheid had de BJN 200 vogels op de dijk gelegd. Een verontwaardigde man had echter de hulpdiensten verwittigd en de brandweer spoot de vogels van de dijk...

Dat was in 1972. Jaren daarvoor waren er al plannen om een megastookolieactie op touw te zetten – *"...er wordt gesproken van een grootse stookoliestunt met kamions dode vogels op de Grote Markt te Brussel."* Deze grote stunt werd inderdaad reeds lang aangekondigd maar werd steeds weer uitgesteld. In 1970 was het dan eindelijk zover: tijdens het congres van dat jaar trokken de BJN'ers voor hun grootse stookpietenstunt naar Brussel. In allerijl werden de verzamelde stookolieslachtoffers opgehaald om er op het Brouckèreplein – voor de Grote Markt kregen ze geen toestemming – een stookpietenkerkhof mee aan te leggen.

Dirk Van Collie: *"De vogels (ongeveer 1000) die in Brussel gebruikt werden, waren verzameld gedurende de vele stookolieslachtoffertellingen van de voorafgaande jaren. Na het determineren en meten werden ze zorgvuldig ingespoten met formol en, onder andere bij mij thuis op een zolderke, bewaard."* Ondertussen defileerden enkele Jeugdbonders met (tweetalige) borden en vogellijken in de omliggende straten om de omstaanders attent te maken op de pollutie van de zeeën. Dirk Van Collie: *"Het meest spectaculaire was het wandelen tussen de menigte met lange touwen waaraan om de paar meter een dode vogel hing. Veel Brusselaars hebben die dag de met olie besmeurde vogels van zeer nabij gezien (en soms gevoeld!)"*. De talrijk opgekomen politie beval echter al gauw het hele boeltje te ontruimen, ondanks de toestemming die men had gekregen om de actie te voeren. Dirk Van Collie: *"Al van bij de aanvang was er heibel met de politie. Zij wilden dat we het in een tent deden, wij wilden het tonen aan iedereen! We gingen met een paar mensen onderhandelen op het hoofdbureau, waar we een interventie konden vermijden zolang het nodig was. Tegen de middag was voor ons de actie afgelopen en de politie was wel enigszins verwonderd dat we (min of meer) gewillig vertrokken."* In de namiddag probeerde de WJA de actie nog verder te zetten, maar de nog steeds aanwezige politie bleek onverbiddelijk.

Concrete maatregelen lieten echter lang op zich wachten en tot in de jaren '90 bleven Jeugdbonders de olielozingen in zee aanklagen.

"Een grootse stookoliestunt met kamions dode vogels."

"Het meest spectaculaire was het wandelen tussen de menigte met lange touwen waaraan om de paar meter een dode vogel hing."

Stukje uit de beerput
van Lode Bourez (BJN).

MEEST MISLUKTE GELUKTE ACTIE

HANS ROELS

In september 1992 besloot de MWG actie te voeren tegen Europees Commisaris Karel Van Miert: de Europese Unie cofinancierde immers de tunnel voor de autoweg door de Pyrenese Aspevallei. Bedoeling was... een symbolische tunnel te graven in zijn eigen tuin! Bij de actievoorbereidingen rees een onverwacht probleem: Karel Van Miert bleek wel officieel getrouwd, maar woonde in de praktijk op een ander adres bij een andere vrouw. Een put graven in de tuin van die andere vrouw vonden we nogal ongepast en dus kozen we maar voor zijn officiële woonplaats. Een dertigtal JNM'ers groef op de bewuste dag een diepe put in de voortuin van Van Miert, plantte daarnaast enkele grote protest-'verkeersborden' en kon zonder problemen huiswaarts wandelen want politie was er in de verste verte niet te bespeuren. Alles liep gesmeerd... Maar de volgende dag stonden in een vijftal kranten artikels met als titel 'Activisten graven tunnel in de verkeerde tuin'. Enkele journalisten hadden tijdens de actie van mensen in de buurt namelijk ook te horen gekregen dat Van Miert niet meer op het geviseerde adres woonde. Blijkbaar was het lezen van Story, Blik of Dag Allemaal een betere actievoorbereiding geweest dan saaie Europese rapporten!

Van Miert heeft een tunnel in zijn tuin

KORTENBERG — In de tuin van EG-kommissaris voor Verkeer Van Miert in Kortenberg gaapte gisterenmiddag een forse kuil. Een twintigtal jongens en meisjes van de Jeuglbond voor Natuurstudie en Milieubescherming (JNM) groef er een „tunnel“. Zo wilden ze hun ongenoegen uiten over de plannen voor een viervakssnelweg doorheen de Aspe-vallei in de Franse Pyreneeën.

„Tunnelwerk door de Franse Staat gefinancierd met steun van EG“. „Genoeg autostrades“ en „Motorway for way“ zegden de spandoeken waarmee aktievoerders uitpaktten op de oprit naar de woning van de afwezige Van Miert.

Goed uitgerust met spaden en schoppen waren anderen al druk doende het graafwerk van de EG-kommissaris om te ploegen. Het graafwerk moet symboliseren wat er met de Aspevallei gebeurt als ze door een tunnel wordt doorgelaten.

Studente Tine Bern was een van de aktievoerders. „Ik loop al een nationale weg door de Aspe-vallei en een spoorlijn voor vrachtovervoer is sinds de jaren '60 gesloten, omdat ze te weinig wordt gebruikt. Als je dan meer mogelijkheid voor vrachtovervoer wilt, waarom vernieuwen ze dan de bestaande verkeersroutes niet? Dit kost minder geld en de flora en fauna blijven bewaard.“

Dat Karel Van Miert nu wordt uitgeroepen om de plannen te laten, heeft alles te maken met zijn functie van EG-kommissaris van transport en milieu. In die functie moet

De Jeuglbond voor Natuurstudie en Milieubescherming wil met spandoeken en gegraven in Van Miert's tuin de plannen voor een autoweg in de Franse Pyreneeën laten. (foto P. Van den Abele)

hij, volgens de JNM, beweerd heeft geen aanleg van een viervaksweg te overwegen, ber-

wij in een later rapport van de EG-kommissie van Verkeer daar wel sprake van is. (RC)

MISDRIJF

DE AMBASADE VAN DE KONINKRIJK NIGERIA IN HET BELGISCHE KONINKRIJK KONGEST HIERBIJ AAN DAT DE RECEPTIE DIE MOET PLAATSVINDEN OP 1 OKTOBER 1992 OM DE 30STE VERJAARDAG VAN DE ONAFHANKELIJKHEID VAN NIGERIA TE HERKENKEN AFGELAST WORDT ONWILLE VAN DE TRAGISCHE VLEGTUURCRASH IN LAGOS OP 26 SEPTEMBER 1992, WAARIN 103 MENSEN HET LEVEN LIETEN. DE AMBASADE BETRUEFT OP RECHT ELKE ONGELUKKENHEID VOOR VRIENDEN EN SYMPATHISANTEN.

GETEKEND IN AMBASADE VAN DE KONINKRIJK NIGERIA BRUSSEL, 29 SEPTEMBER 1992

WJ200/1992-1

In de loop van de jaren '60 gingen de BJN'ers dus steeds meer actie voeren. De meeste van hun acties stonden echter in het teken van natuurbehoud, echte milieuthema's kwamen zelden aan bod. Toch kreeg men geleidelijk meer aandacht voor de milieuproblematiek. Zo werden in die vroege jaren heel wat tentoonstellingen georganiseerd over alerhande milieu- en natuurbehoudsproblemen.

De spectaculairste was ongetwijfeld de actie Stop, maak van de wereld geen vuilnisbelt van afdeling Roeselare.

Dirk Van Collie: *"Stop, maak van de wereld geen vuilnisbelt was in 1968 een veertien-daagse natuurbeschermingsactie van de nog zeer jonge BJN-afdeling Roeselare. Er werd een reeks voordrachten gegeven in het stadhuis, een brochure verspreid op 7500 exemplaren, een persconferentie gegeven enz. De hoofdbrok van het gebeuren was een grote tentoonstelling in het Arsenaal, waar de milieuproblematiek in al zijn facetten belicht werd. Zo was daar ook een 'echt' vervuild strand aangelegd met bijbehorende olie en olieslachtoffers. Dankzij een vooraf georganiseerde info-avond voor de schooldirecties was er massale belangstelling van de scholen – alles was volgeboekt. Twee weken lang waren er 8 à 9 rondleidingen per dag (soms groepen van meer dan 100 man)."*

De studentenrevoltes en sociale onrusten eind jaren '60 zorgden voor een nieuw elan in de samenleving. Ook in de natuurbeweging en dus ook binnen de BJN was dat merkbaar. Er werd al veel gediscussieerd, maar de discussies kregen al gauw een nieuwe dimensie: de schuld voor de achteruitgang van het milieu en de teloorgang van de natuur werd nu door sommigen onomwonden in de schoenen van het kapitalistisch systeem geschoven. Tot een eind in de jaren '70 werden verschillende moties uitgewerkt en ingediend met als doel de Jeugdbond een ideologisch standpunt te laten innemen. Zonder succes, de Jeugdbond is steeds pluralistisch gebleven.

Intussen was Vlaanderen een Jeugdbond rijker geworden. In 1968 schoot de WJA uit de startblokken. Net zoals bij de BJN ging de meeste aandacht in deze Jeugdbond naar natuurstudie en –beheer. Maar ook zij werden met de neus op de natuur- en milieuverloedering gedrukt, zodat het niet lang duurde voor ook de WJ(A) ging protesteren.

En toen brak een scharniermoment aan voor de natuur- en milieubeweging in Vlaanderen (België): 1970, het internationale Jaar voor het Natuurbehoud, waarin de verloedering van het leefmilieu en de natuur werkelijk een item werd. De media en heel wat politici pikten gretig in op het thema. Milieu-actiegroepen schoten van dan af overal als paddestoelen uit de grond en ook in de Jeugdbonden werd de interesse en de roep om actie steeds luider. De BJN speelde dat jaar hoofdzakelijk in op de problematiek van de olielozingen op zee.

Onder het motto 'Wij willen het anders' werd in hetzelfde jaar samen met tientallen andere jeugdorganisaties het 'Groen Manifest' ondertekend. Het was een eisenpakket, gericht aan de beleidsmakers, waarvoor men zoveel mogelijk handtekeningen probeerde in te zamelen.

In het spoor van deze dynamiek won de NBS-functie (natuurbeschermingssecretaris) opnieuw aan belang binnen het HB van de BJN en werd niet veel later een 'Natuurbeschermingscommissie' opgericht – men sprak later ook wel van NB-werkgroep(en). Bij de Wielewaaljongeren werd een 'Natuurbeschermingssekretariaat' opgericht dat de leden moest informeren en eventuele actiebereide afdelingen met raad moest bijstaan.

"De roep om actie werd steeds luider."

“Men fietste naar de ‘Bazaar’ en pleegde een milk-up.”

Heel wat nieuwe thema's kwamen nu aan bod: van afval over openbaar vervoer tot alternatieve levenswijzen, biologische landbouw, luchtvervuiling, enz. De Filoes stonden voortaan vol met artikels over natuurbescherming, milieuvervuiling en oproepen om te betogen en actie te voeren. Sommige van die oproepen bleven duidelijk ook niet zonder gehoor. In 1975 was er in Brugge een grote betoging – ruim 2700 betogers kwamen opdagen – om de stopzetting te eisen van de fluorlozingen door de Bayer-fabriek; een tweehonderdtal BJN'ers tekende hier present.

Een van die nieuwe thema's waarop werd ingespeeld was de afvalproblematiek. De immer groeiende afvalberg was reeds langer een doorn in het oog van de modale Jeugdbonder. De stortplaatsen barstten stilaan uit hun voegen en steeds vaker struikelde men als het ware over de weggesmeten rommel die ondertussen alomtegenwoordig was geworden in de open ruimte. In de vroegere jaren organiseerde de BJN nog opruimacties – er werden zelfs heuse opruimweekendjes op poten gezet – maar dat bleek dweilen met de kraan open. Daarom besloot men het over een andere boeg te gooien.

In 1972 was er in de BJN heel wat te doen rond wegwerpverpakking. Er werden brieven gestuurd naar bedrijven en samen met N2000 werden enkele afvalacties op poten gezet, onder andere in Brugge, Gent en Antwerpen. Vooral in Antwerpen had men leuke ideeën. Men fietste naar de 'Bazaar' en pleegde er naar analogie van een hold-up een milk-up: de BJN'ers kochten een grote hoeveelheid melk in wegwerpverpakking, goten ze leeg in grote kannen en lieten de verpakking achter aan de kassa.

Men ging niet enkel op de afvalbarricades staan maar stak ook de hand in eigen boezem: de eerste stappen om kringlooppapier te gebruiken dateren bijvoorbeeld uit die tijd; er waren zelfs oproepen om de achterkant van gebruikt (recyclage-)papier te benutten...

In 1974 startte de nieuwe campagne *'In kringloop leven'*, georganiseerd door de BJN, N2000, de Club der Jonge Dier- en Natuurvrienden en atelierklub Alfa. Het doel van deze campagne was *“de grondstoffen- en energieverstopping tegen te gaan en dit door het stimuleren van een kringloop-levenswijze, waarbij alle grondstoffen zoveel mogelijk gerecycleerd worden”* (uit de brochure *'In kringloop leven'*). Men gaf een brochure boordevol informatie en cijfermateriaal uit en organiseerde ook een tentoonstelling en een actiedag in Antwerpen. Die dag werd zoveel mogelijk afval verzameld, en vervolgens op een hoop gegooid in enkele Antwerpse straten. Papier werd apart ingezameld net zoals de plastic flessen van Spa. Paul Van Dijk: *“Spa had nog niet zo lang daarvoor die plastic flessen ingevoerd. Ze hadden er zelfs een designprijs mee gewonnen. Tijdens de actie in Antwerpen hadden we ook heel wat van die flessen bijeengevonden; we hebben ze allemaal teruggestuurd naar de fabrikant, 't is te zeggen, we stuurden ze gewoon op naar 'Spa' zonder meer. Blijkbaar konden ze er daar niet mee lachen, ze dreigden zelfs met een proces.”*

“Blijkbaar konden ze er daar niet mee lachen.”

Met het manifest *'In kringloop leven'* werden voor het eerst door een groep Jeugdbonders radicalere standpunten ingenomen. Men ging ervan uit dat, om de doelstellingen te verwezenlijken, ook ingrijpende wijzigingen nodig zouden zijn in het maatschappelijk en economisch patroon.

Na enkele energiecrisisen – die de wereld begin de jaren '70 teisterden – kwam de geïndustrialiseerde wereld steeds meer in de ban van nucleaire energieopwekking. Ook in Vlaanderen waren er serieuze plannen om kerncentrales te bouwen. Her en der rezen actiegroepen uit de grond; ook de Jeugdbonden lieten zich niet onbetuigd. Op een BJN-

congres werd door de Algemene Vergadering een persmotie de wereld ingestuurd om te protesteren tegen deze nucleaire plannen.

De hele energiekwestie deed ook nadenken over mogelijke alternatieven, onder andere in het manifest *'In kringloop leven'* werd daarop ingespeeld. Men pleitte voor een decentralisatie van de energieproductie en stelde voor om de levenswijze aan te passen door bijvoorbeeld minder te stoken en beter te isoleren. Ook de verdere uitbouw van het openbaar vervoer werd als een deel van de oplossing gezien, eveneens een thema dat sindsdien op gezette tijden terugkeert in de Bond.

Zo groeide het milieubewustzijn en het belang van milieubescherming binnen de Jeugdbonden. Een vaste lijn zat er evenwel niet in en veel van de acties en campagnes speelden zich af op lokaal vlak. Toch slaagde de BJN er af en toe in op nationaal vlak volk op de been te brengen en tegen het einde van de jaren '70 organiseerden ook de Wielewaaljongeren enkele grotere demonstraties tijdens hun congressen.

In de BJN werd nog steeds veel gediscussieerd over politiek, economie en milieu (en de relaties daartussen) en over de rol die milieubescherming binnen de Jeugdbond zou kunnen spelen – en volgens sommigen zou moeten spelen. Veel Jeugdbonders vonden de BJN echter niet geschikt om zich in te laten met milieuthema's (wegens te weinig expertise, te energie-opslorpend...). Ondanks deze tegenkantingen zag in 1977 een nieuwe HB-functie het levenslicht, na een mislukte poging een paar jaar eerder. De functie van NBS werd opgesplitst in NBHS en MBS. Sindsdien is de MBS altijd een volwaardig lid van het HB geweest. Tot de taken behoorden onder andere het contact onderhouden met de IYF, acties organiseren of eraan meedoen, artikels voor Filoe schrijven, literatuur doornemen (en er een korte bespreking van maken voor Filoe) en één of twee stunts proberen uit te werken. Eén van de belangrijkste taken was evenwel de afdelingen (proberen) te activeren.

Nog een jaar later, in 1978, werd de MWG opgericht. Officieel gebeurde dat op het congres van dat jaar maar enkele maanden eerder was men al gestart met de publicatie van de Rode Kool, het milieutijdschrift van de BJN.

Bij de Wielewaaljongeren woedden op dat ogenblik gelijkaardige debatten en ook bij hen waren er in die periode plannen om een milieuwerkgroep op te richten. Echt concreet waren die nog niet maar in 1981 zag ook bij de WJ de MWG eindelijk het levenslicht. Een jaar later rolde het eerste nummer van een nieuw milieutijdschrift – eerst naamloos, later Wablief? – van de persen. Het was een gezamenlijke uitgave van de Wielewaaljongeren, BJN, N2000 & Evergreen. Eens te meer bleek de MWG “progressief en voor op de tijd”, want reeds gefusioneerd.

DE TIJDSCHRIFTEN VAN DE MWG

Enkele maanden voor het congres waarop de MWG officieel opgericht zou worden, was men al begonnen met het publiceren van Rode Kool, het milieutijdschrift van de BJN dat ook buiten de Bond werd verspreid. Na verloop van tijd werd beslist dat het enkel nog zou dienen als regelmatig informatieblaadje. Thema-artikels, bijvoorbeeld over kernenergie, zouden vanaf dan in Stentor (het nationale BJN-blad) worden gepubliceerd. Nieuws van de afdelingen, aankondigingen van acties en verslagen van activiteiten zouden wel nog in het werkgroepstijdschrift verschijnen.

Na enkele jaren van inactiviteit kende de milieuwerkgroep binnen de BJN begin jaren '80 een nieuwe bloei en ook bij de Wielewaaljongeren werd op dat moment ook een Milieuwerkgroep opgericht. In 1982 fuseerden de milieuwerkgroepen van de BJN, de Wielewaaljongeren en N2000. Datzelfde jaar rolde het eerste nummer van een nieuw, gezamenlijk, milieutijdschrift van de persen. Op de voorpagina stond op de plaats van de titel: "Jullie zouden snel voor een passende naam mogen zorgen." Een naam kwam er snel, het driemaandelijks bulletin van de Milieuwerkgroep zou Wablief heten. Het werd hoofdzakelijk een mededelingenblad.

Toen ook Evergreen toenadering zocht tot de MWG werd Wablief uitgegeven door vier verenigingen, in de praktijk om beurten door één van de partners. Na de fusie van bjn en wj werd de samenwerking met N2000 wegens allerlei onenigheden opgeheven. Evergreen begon een kringloopcentrum in Lier.

Inhoudelijke artikels gingen vanaf toen naar Euglena. Om contact te houden met alle medewerkers en geïnteresseerden werden de verslagen van de vergaderingen, aankondigingen en dergelijke verstuurd onder de vorm van extra edities van Bestuursberichten. De eerste 'Milieubébé' werd in 1987 uitgebracht. Daarvoor werd er met de naam en de schrijfwijze nog heel wat gespeeld: Ekstra be.be., Milieu-bestuursberichten, Milieubebe, Mieljeubeebee, Miel Jeu Bébé en Xtra Beebee.

Typisch aan Milieubébé was de ongekleurde voorpagina. Om nog milieuvriendelijker te zijn werden op een bepaald moment zelfs de nietjes weggelaten. Met Milieubébé konden MWG'ers ook hun creativiteit botvieren. Sommige nummers waren echte kunstwerkjes, jammer genoeg niet steeds ten voordele van de leesbaarheid.

Na verloop van tijd verschenen in Milieubébé ook opnieuw inhoudelijke artikels die niet in Euglena gepubliceerd konden worden. In 2008 is ook de mwg verder de digitale weg ingeslagen en verdween Milieubébé. Inhoudelijke artikels verschijnen nog steeds in Euglena en interne communicatie gebeurt nu via mailinglisten op het internet.

JNM-sambaband op een Klimaatactie in Gent (2001).

Actie tegen superstort Zonnebeke (1991).

HET LABORATORIUM MWG

Die eerste MWG-jaren bleek er in ons landje nog steeds niet veel veranderd te zijn. Vlaanderen voerde nog steeds een beleid dat rampzalig was voor het milieu. De landbouw werd verder geïndustrialiseerd, de open ruimte bleef aan een onrustwekkend tempo verdwijnen en bedrijven konden ongebreideld hun gang gaan. De gevolgen waren overal zichtbaar: overbemesting, ruimtelijke wanorde en vervuiling. De milieubeweging was nog een jong schepsel. Ze moest ijveren voor het meest elementaire, een mentaliteitswijziging die de basis kon zijn voor een meer ecologische economie en een vooruitstrevend milieubeleid.

Wim De Groote was begin de jaren '80 actief in de milieuwergroep van de Wielewaaljongeren. Hij verwoordt de toenmalige situatie als volgt: *“Het milieubeleid in Vlaanderen stond nog niet in zijn kinderschoenen, er waren gewoon nog geen schoenen! Er was nog niets: geen milieuadministratie, geen bevoegdheidsverdeling... niets. Alle rivieren waren biologisch dood maar je kon er geen enkele ambtenaar of minister op aanspreken.”*

Er zat voor de MWG niets anders op dan de bevolking en de politiek wakker te schudden. Een voorbeeld uit die tijd komt uit de Denderstreek. De acties voor de rivier zijn in de herinnering van een generatie gegrift. Filip De Bodt vertelt waarom zijn afdeling en in navolging de milieuwergroep in actie kwamen voor de rivier: *“In die tijd was het niet ongewoon dat op de Dender een dikke, vuile schuimlaag dreef. Je zag en rook de vervuiling. De rivier was zo goed als dood. We organiseerden verschillende kampen en betogingen. Een legendarische actie was het afvaren van de Dender met boten. Aan elke brug stopten we en klommen aan wal. We bezetten de brug voor een kwartier, zodat het verkeer niet doorkon, om daarna weer weg te varen. De politie probeerde ons aan wal te volgen, maar kon ons niet echt tegenhouden.”* De acties en betogingen hebben er uiteindelijk toe geleid dat toenmalig minister van leefmilieu De Batselier het probleem van de vuile Dender aanpakte.

“Vlaanderen stond nog niet in zijn kinderschoenen, er waren gewoon nog geen schoenen!”

Niet alle acties waren even succesvol. Veel oudleden van de Milieuwergroep halen glimlachend herinneringen op aan een geschiedenis van half of volledig loze acties. Tine Heyse was ook actief in het begin van de jaren '80: *“Als ik er op terugkijk was de MWG vooral een leerschool. Op m'n 24ste had ik er even genoeg van omdat het me stilaan wat te amateuristisch leek. Maar nu besef ik dat het een stuk van de charme was. De milieuwerg-*

groep moet een leerschool blijven, met experimenten die niet altijd lukken. Zo herinner ik me een actie tegen zure regen. Ze vond plaats bij Kronos, een chemie-bedrijf in de haven van Gent. De actie vond plaats op zondag. Compleet krankzinnig want er passeert echt niemand in de haven op die dag. Het bedrijf zelf was ook gesloten. We stonden daar dus nauwelijks uitgeslapen met onze spandoeken en pamfletten in de complete leegte. Onwaarschijnlijk.”

Uit zulke acties trokken JNM'ers toch hun lessen. Heel snel werd ervaring opgedaan. Iedere generatie werkte naar enkele 'hoogtepunten'.

MET DE FIETS VERVUIL JE NIETS!

Nog voor iemand piepte over fijn stof of wakker lag van de klimaatverandering, wisten Jeugdbonders al dat er niet veel goeds te verwachten viel van het toenemende autogebruik.

Fietsacties zijn een begrip in de geschiedenis van JNM. Ze vonden plaats om fiets-onveilige verkeerssituaties onder de aandacht te brengen of om de fietscultuur te promoten. Bij wijze van actie fietste men in groep een kruispunt op en probeerde men vliegensvlug de verschillende straten te blokkeren. De verwonderde automobilisten hielden halt. De spandoeken kwamen te voorschijn. En dan kwam het spannendste: de aankomst van de flikken. Een warmgelopen politiewoordvoerder probeerde, door zelf-verzekerd met de politie te onderhandelen, de duur van de blokkade te rekken. Als de moraal goed zat, verkoos een deel van de actievoerders de terugrit in de combi boven een strategische terugtrekking van het veroverde kruispunt. In 1980 vond er in Gent een zogenaamde fietseling plaats. De eisen – meer, betere en veiligere fietspaden, fietsstallingen en de opheffing van het éénrichtingsverkeer voor fietsers – komen de daaropvolgende jaren terug bij de meeste fietsacties. Tussen 1989 en 1994 vonden er maar liefst 25 plaats. Twee verkeersongevallen met JNM-slachtoffers brachten het thema onder de aandacht van de hele Jeugdbond. Na een aanrijding in januari 1996 vond er in Leuven een verkeersactie voor Rebecca Lenaerts plaats. Nog geen jaar later vond Thierry Lehaen de dood in het verkeer. De MWG nam het initiatief voor een grote betoging voor verkeersveiligheid in Heusden-Zolder. Honderden JNM'ers en buurtbewoners gingen samen de straat op. Een groots straattoneel met paarden was het sluitstuk van de optocht.

JNM'ers namen het niet enkel op voor zwakke weggebruikers. Ze hebben ook enkele van de meest spraakmakende actiekampen tegen de aanleg van autostrades en andere infrastructuurwerken georganiseerd. In 1978 kon de Rode Kool, het toenmalige blad van de MWG nog schrijven dat *“autostrades leeg blijven en nooit zullen gebruikt worden”*. In de loop van de jaren ruimde dat optimisme plaats voor meer verfijnde argumenten tegen nieuwe wegen. Autostrades vernielen de natuur. Ze lossen de verkeersproblematiek niet op. Ambitieuze inzetten op openbaar vervoer en een doordachte ruimtelijke ordening met het bundelen van activiteiten in de omgeving van steden en dorpen leek JNM'ers beter dan het betonneren van zowat heel Europa. Nergens kwam de tegenstelling tussen ontwikkelingsvisies scherper tot uiting dan in de Franse Pyreneeën. De Aspe was één van de laatste ongerepte valleien in de Pyreneeën, het leefgebied van de zeldzame bruine beer. Dwars door dat pareltje wilde natuur wou de overheid een verbinding voor

“Als de moraal goed zat, verkoos een deel van de actievoerders de terugrit in de combi.”

STOP RALLY!

MIEN DE GRAEVE

Gedurende de tweede helft van de jaren '90 vond er tijdens het laatste weekend van juni steevast een actiekamp plaats in Ieper. Deze waren gericht tegen de '24 Uren van Ieper', een nietsontziende en zeer vervuilende autorally. Heel wat MWG'ers kwamen af naar deze weekendjes en leerden er de knepen van het actievoerdersvak.

Al een aantal jaren protesteerde de Westhoek Anti Rally (WAR), een kleine groep actievoerders waaronder enkele leden van de toenmalige mak, tegen deze '24 Uren van Ieper'. Nadat er tijdens de editie van 1995 een ongeval gebeurde waarbij een kind het leven liet, besloten verschillende organisaties (Natuurfonds Westland, JNM-Westland, WAR, de lokale afdelingen van Agalev) en enkele individuen de handen in elkaar te slaan en richtten ze de AntiRallyKoepel (ARK) op. In september van datzelfde jaar organiseerde de ARK met de '24 uren met de fiets' een eerste ludieke actie. Verder hield men zich vooral bezig met politiek lobbywerk om autorally's op de openbare weg te laten verbieden.

In juni 1996 werd voor de eerste keer een echt actiekamp georganiseerd tijdens de driedaagse autorally. De MWG sloot zich aan bij de protesten en leverde een hoop actievoerders én financiële steun. De actiekampen werden elk jaar groter en professioneler en boden een grote verscheidenheid aan actievormen aan: van laagdrempelige tot meer gedurfde. Voor elk wat wils dus. De deelnemers werden betrokken bij het ineensteken van de acties en kregen vooraf juridische training. Hierdoor bleken deze kampen meteen ook een uitstekende leerschool.

De actiekampen in juni waren natuurlijk hoogdagen, maar ook tijdens de rest van het jaar zaten de ARK en de MWG niet stil: er kwamen acties bij de prestart van de Dakar-rally in Kortrijk in 1998 en tegen de rallysprint van de Montebert in 1999. Ondertussen ging ook de politieke actie onverminderd door, onder meer met een lijvig zwartboek, dat aan staatssecretaris Peeters werd overhandigd, en verschillende parlementaire vragen.

Na 1999 verliest de rally in Ieper, onder meer door de talrijke acties, aan uitstraling binnen de wereld van de autosport en ook het protest doofde geleidelijk aan uit. In 2001 komen actievoerders een laatste keer samen in Ieper. De 'Belgium Ypres Westhoek Rally' werd in 2008, zij het in sterk afgeslankte vorm, niettemin voor de 44ste keer gereden.

Postkaartjes werden aangepast voor de goede zaak.

Jeroen Laureyns en Viola Vandomme poseren bij één van rally-bolides (Ieper, 1996).

“Dwars door dat pareltje wilde natuur wou de overheid een verbinding voor vrachtvervoer aanleggen.”

“De gendarmes gedroegen zich net iets agressiever dan in België.”

vrachtvervoer aanleggen. Al in 1991 kwam de MAK onder stoom met betogingen voor het Franse consulaat, een petitie, briefschrijfacties en trainingen om een naderend actiekamp voor te bereiden. Het was de bedoeling om in april 1992 de werken te blokkeren in de Aspe-vallei.

Hans Lammerant was erbij: *“Het actiekamp in de Aspe is het eerste dat ik mee georganiseerd heb. Je moet je daar niet veel bij voorstellen. We regelden een bus, contacteerden de mobiele actiekeuken Rampenplan, mobiliseerden JNM'ers en pikten de fax van het bondssec mee om persberichten te versturen.”* De milieuwerkgroep reisde met een vijftigtal mensen naar de Aspe. Iedereen was doodop bij aankomst. Toch vatte Eric Petetin het plan op om al de volgende ochtend een blokkade op te werpen. Petetin was iemand uit de streek die vol overgave het verzet tegen de snelweg aanvuurde. Hans vertelt: *“We stonden om 5 uur 's morgens op. We wilden de weg langs het verlaten treinstation La goutte d'eau blokkeren, zodat een kleine groep naar de bouwwerf kon gaan om die stil te leggen. De straatblokkade moest de politie tegenhouden.”* Het draaide anders uit. De gendarmes gedroegen zich net iets agressiever dan in België. Met matrakken en traangas beukten ze in op de blokkade. Het resultaat was er naar, Hans: *“Sommigen bleven bij de blokkade, anderen liepen weg. De politie achtervolgde de activisten op de bergpaden. Het was overweldigend. We waren er echt niet goed van. Een aantal mensen werd gearresteerd en opgesloten, anderen hadden een flink pak slaag gekregen.”*

Hans en anderen schreven met de adrenaline nog in het lijf een persbericht over het gebeurde dat ze faxten naar de Belgische nieuwsredacties. De media-aandacht was enorm. Een volle pagina in De Morgen en artikels in de meeste andere kranten. De telefoon van het JNM-secretariaat stond roodgloeiend – niet alleen van journalisten, ook van bezorgde ouders. De rest van het actiekamp in de Aspe verliep rustiger, maar in België en Frankrijk was de discussie over nieuwe snelwegen gelanceerd. Uiteindelijk kwamen de autoweg en tunnel er in de Aspe. Maar wel in een afgeslankte vorm.

Het activisme tegen infrastructuurwerken bleef doorheen de jaren negentig belangrijk in de MWG. Midden de jaren '90 vond er een actiekamp plaats tegen de A24 in Limburg. Een aantal jaren later zag 'Werkgroep Wildgroei' het levenslicht. De werkgroep was een spin-off van de milieuwerkgroep. Hij stond ook open voor mensen uit de brede kraak- en actiebeweging. De naam verwijst naar de kritiek die de werkgroep uitte op de groei-economie. Omdat in het kapitalisme een groeidwang zit ingesloten, beukt het economische systeem in op de eindige draagkracht van de aarde. De werkgroep analyseerde de steeds groeiende productie en consumptie, de vrijhandel en het daarmee verbonden milieuvervuilende transport. Werkgroep Wildgroei organiseerde verschillende weekends en drie actiekampen: één tegen de Antwerpse havenuitbreiding en de verdwijning van Doel, één

tegen de uitbreiding van de luchthaven van Deurne en één tegen de grote ring om Antwerpen. Op een van deze kampen gingen de actievoerders in alle vroegte naar de Antwerpse haven voor de actie Inpakken en wegwezen: ze pakten er tientallen bulldozers in met witte plastic, in navolging van de kunstwerken van Christo.

Een aantal mensen van Wildgroei heeft zijn ervaring later ingezet in de strijd voor de bescherming van enkele bedreigde bossen, zoals het Lappersfortbos bij Brugge en het bos d'Hoppe waar afvalbaron Marcel Fort een stort uitbaatte.

“Ze pakten er tientallen bulldozers in met witte plastic.”

Affice voor een Aspe-betoging in Brussel.

VOOR DE GLOBALISERING VAN HET VERZET

JONAS HULSENS

“Voor de globalisering van het verzet!” Zo kopte het persbericht dat de MWG uitstuurde toen zo’n 25 JNM’ers op de bus naar Praag stapten. De slogan illustreert de grootse ambities waarmee we de reis aanvatten. Een jaar eerder waren 4000 actievoerders erin geslaagd door middel van geweldloze directe acties een bijeenkomst van de Wereldhandelsorganisatie in de Amerikaanse stad Seattle te blokkeren. We waren vastbesloten dat succes in Praag nog eens over te doen. Op dat moment werkte de MWG vooral rond de uitbreiding van de Antwerpse haven, de aanleg van nieuwe wegen en de verspreiding van genetisch gemanipuleerde landbouwgewassen. Niet alleen de concrete milieugevolgen van deze ontwikkelingen stootten ons voor het hoofd. Ook de politiek van voldongen feiten en het gebrek aan democratie moesten het ontgelden. De asfaltlobby beweerde dat nieuwe wegen de oplossing waren voor het fileprobleem. Volgens agrochemische bedrijven zouden GGO’s de honger uit de wereld helpen. Voor ons klonken die beweringen als klinkklare onzin. Het economische ontwikkelingsmodel zelf stond echte oplossingen in de weg.

Precies dat ontwikkelingsmodel werd door het IMF en de Wereldbank geëxporteerd naar de landen van het Zuiden en het Oosten. Met dezelfde milieuschade, sociale ellende en lokale tegenstand als gevolg. De acties tegen het IMF en de Wereldbank leken dan ook het logische verlengstuk van onze activiteiten in België. De reis naar Praag was een ideale gelegenheid om kennis te maken met gelijkgezinde actiegroepen uit andere landen. Het bleek ook een inspirerende omgeving voor vernieuwende actieconcepten. In de straten van de Tsjechische hoofdstad leerden MWG’ers voor het eerst schuchter samba-ritmes spelen. Zodra we weer thuis waren zag de samba-band van de JNM het licht.

De daarop volgende jaren doken MWG’ers op tijdens protesten tegen het Wereld Economisch Forum, de Europese Unie, de G8,... en op activistenkampen van Barcelona tot Bulgarije. Het internationale netwerk van de MWG breidde aanzienlijk uit. Het vormde een bron van informatie, ideeën en samenwerking.”

Samba ritmes
op de Biketoer in
2002.

VERPAKT IN GIF

Ook rond het afvalthema heeft de Milieuwerkgroep niet stil gezeten, al is in de activiteiten hierrond een verschuiving merkbaar. Tot begin de jaren '80 was het protest vooral gericht tegen nieuwe stortplaatsen, maar toen de overheid almaar meer afval ging verbranden, richtten de acties zich tegen nieuwe verbrandingsovens. Ook giftig verpakkingsmateriaal moest het nu ontgelden. Als alternatief werden afvalpreventie en hergebruik gepromoot.

1988 kan in verband met afvalacties een leuk jaar worden genoemd. *“Minister Lenssens van Leefmilieu verklaarde voor de verkiezingen dat hij akkoord ging met het toepassen van milieuheffingen op wegwerpverpakking. Als de nieuwe milieuminister bekend is zullen we hem persoonlijk elke dag een plastic Pet-fles opsturen zodat hij ons zeker niet vergeet. Ook de pers krijgt een fles opgestuurd met een persbericht”* schreef het blaadje van de milieuerkgroep. Vanaf dan werd inderdaad dagelijks een plastic fles verstuurd naar de minister, maar volgehouden regelmaat bleek net iets te veel gevraagd: na een tijdje zwakte de actie af. MWG'er Mich Crols stuurde wel nog een fles op met de mededeling dat ze met jaarlijkse vakantie gingen. In hetzelfde jaar organiseerde de MWG het afvalkunstweekend *‘Pollution Art’*. De afdelingen verzamelden afval en samen met kunstenaars maakten JNM'ers er eigenzinnige creaties mee. Een tentoonstelling volgde tijdens de Gentse feesten. Opnieuw kaapte de JNM veel media-aandacht weg.

Wat resultaat betreft, was de meest geslaagde campagne die tegen PVC-verpakkingen, die in 1991 startte. PVC is een plastic dat chloor bevat, veel giftiger dan andere plastics en bij verbranding kunnen er kankerverwekkende dioxines vrijkomen. Stefaan Claeys: *“We wilden de giftige pvc-verpakking weren door de gebruikers in de voedselindustrie onder druk te zetten. Ze konden gemakkelijk voor een ander verpakkingsmateriaal kiezen. We kozen voor stickeracties als drukingsmiddel. Tijdens die acties plakten we op alle producten in pvc een sticker met een doodshoofd en de tekst ‘verpakt in pvc gif.’* Voor die warenhuisacties was er nood aan zwarte lijsten van geviseerde producten. Stefaan: *“Het werk aan de zwarte en groene lijst is legendarisch. Eerst gingen we naar de supermarkt. We kochten er werkelijk alle soorten koekjes en passeerden met nokvolle karren langs de kassa. Op het bondssec werd dan uit iedere verpakking een stukje plastic geknipt. Dat lieten we in samenwerking met de BBL in een labo op de aanwezigheid van PVC testen. Al die koekjes met gaatjes in de verpakking verkochten we daarna op het congres. Telkens als de zwarte lijst geactualiseerd moest worden, deden we het werk nog eens over.”* De acties werden goed opgevolgd door de MWG en de afdelingen. Tientallen warenhuizen in heel Vlaanderen kregen een bezoekje van een plakploeg. Onder druk van de acties zijn de meeste fabrikanten overgeschakeld op meer milieuvriendelijke verpakkingen.

Begin de jaren '90 kwam de MWG in contact met Evergreen. Evergreen startte de eerste kringloopwinkels maar had ook goede contacten met lokale actiegroepen tegen verbrandingsovens. Uit de contacten groeide de organisatie VLAKAF (VLaams Actiekomité Tegen AFval). Met een reeks directe acties wilde VLAKAF *end-of-the-pipe-oplossingen*, zoals storten of afvalverbranding, onmogelijk maken. VLAKAF organiseerde kampen om vervuilende fabrieken en verbrandingsovens stil te leggen. Hans Lammerant was ook actief in VLAKAF: *“Eén kamp draaide rond Prayon Ruppel. De fabriek produceerde fosfaat*

“Als de nieuwe milieuminister bekend is zullen we hem persoonlijk elke dag een plastic Pet-fles opsturen.”

“Met een reeks directe acties wilde vlakaf end-of-the-pipe-oplossingen onmogelijk maken.”

Op weg naar een grootwarenhuis.

en stortte enorme hoeveelheden gips. Op het moment dat ze een nieuwe stortvergunning vroegen, zijn we in actie geschoten. We zochten aansluiting bij lokaal protest. Tijdens het actiekamp hebben we op een bepaald moment de fabriek stilgelegd. Met een tiental mensen klommen we over de omheining, gingen het gebouw binnen en legden de computers stil. Een andere keer zijn we gips gaan scheppen op de afvalberg, om het daarna uit te storten in de tuin van de directeur van de onderneming. De acties waren een stuk confronterender dan een doorsnee betoging maar hadden effect. Het lokale verzet werd versterkt en oversteegen. De fabriek heeft zijn vergunning voor dat nieuwe stort nooit gekregen. Ze is later moeten sluiten.” De actievoerders van VLAKAF raakten in de daaropvolgende jaren bedreven in het stilleggen van verbrandingsovens. Tijdens sommige actiekampen blokkeerden ze zelfs verschillende dagen op rij dezelfde oven. Het zette toenmalig minister van leefmilieu Kelchtermans onder druk om zijn plan voor nieuwe ovens in te trekken. In dat opzet slaagde VLAKAF gedeeltelijk. Midden de jaren '90 doofden de activiteiten van de groep uit.

TEGEN KERNENERGIE EN KERNBOMMEN

“De Florenade was een oud café, aangekocht door activisten.”

Een andere constante in de geschiedenis van de milieuwerkgroep zijn de activiteiten rond de nucleaire problematiek. Of het nu ging om de opening van nieuwe reactoren in Doel of de plaatsing van kernkoppen op militaire domeinen, JNM'ers waren altijd betrokken bij het verzet ertegen.

In de jaren '80 woedde binnen JNM de discussie of de organisatie zich wel met zulke onderwerpen kon bezighouden. Geopolitiek en nucleaire bewapening staan tamelijk ver af van natuurstudie. De toenmalige milieuwerkgroep wees op de desastreuze effecten van de kerncyclus en het gebruik van kernwapens. Kernwapens doden mensen, maar tegelijk vernielen ze een heel ecosysteem. Actie ondernemen was dus ook een zaak van 'groene jongens'. Een referentiepunt in het verzet tegen kernwapens is de Florenade. De Florenade was een oud café, aangekocht door activisten. Ze gebruikten het als coördinatiecentrum voor directe acties tegen de installatie van kruisraketten op de militaire basis van het nabijgelegen Florennes, in Wallonië. Begin de jaren '80 sloot ook de milieuwerkgroep zich aan bij de actiebeweging. Basisgroepen in Gent, Leuven en andere

Veel Jeugdbonders waren present op de talloze demonstraties tegen de geplande kerncentrales (hier JNM'ers in Zeebrugge).

steden mobiliseerden JNM'ers en organiseerden mee de actiekampen. Peter Dellaert maakte de acties tegen de plaatsing van kruisraketten op Florennes van dichtbij mee: *"Elke vakantie was er een kamp. Ze waren de moeite. Niet alleen omwille van de honderden mensen die er op afkwamen. Ook de actie- en vergadertechnieken die we gebruikten werden later overgedragen naar nieuwe generaties JNM'ers."* Voor Peter hadden de acties op de militaire basis een ingrijpend gevolg. *"Op een bepaald moment, zes maanden na de plaatsing van de kruisraketten, besloten we de militaire basis te betreden. Met twintig mensen klommen we over de draad, voor een picknick en een zoektocht naar de kernwapens. De situatie was toen erg gespannen omwille van de controverse rond de plaatsing van de raketten. Er was massaal politie gemobiliseerd. Meer dan 800 rijkswachters wachtten ons op. We zijn gearresteerd, en ik heb toen een maand in voorhechtenis gezeten in de gevangenis van Lantin. Vastzitten is verschrikkelijk. Ik mocht enkel bezoek ontvangen van mijn familie."*

***"Meer dan 800
rijkswachters
wachtten ons op."***

Toen JNM'ers jaren later aan de grootse 'Bomspotting'-acties deelnamen, is het nooit meer tot zo een harde repressie gekomen. Misschien zit het advies van het Internationaal gerechtshof in Den Haag daar voor iets tussen. Dat verklaarde dat het gebruik van of dreigen met kernwapens illegaal is.

LANDBOUW EN OPEN RUIMTE

Een laatste constante in de milieuwerkgroep zijn de activiteiten rond landbouw. Eind jaren '70 vond het eerste landbouwkamp plaats en was er een reeks studieweekends. De ruilverkavelingen en lintbebouwing verknoeiden de open ruimte. De acties van de milieuwerkgroep richten zich op het vrijwaren van natuurwaarden. Er was nood aan een degelijke ruimtelijke ordening. Ook besteedde de milieuwerkgroep heel wat aandacht aan de pesticidenproblematiek en de industrialisering van de landbouw. De underdogs, de kleine boeren hier en in het zuiden die het pleit verloren, konden op de steun van de MWG rekenen.

Eind jaren '90 zette de milieuwerkgroep, als een van de eerste in Vlaanderen, een campagne op tegen genetisch gemanipuleerde organismen (GGO's). Enkele MWG'ers reisden jaarlijks naar de Earth First!-zomerkampen. De radicale tak van de milieubeweging

in Engeland kwam daar samen voor trainingen, studiesessies en inhoudelijke discussies. De JNM'ers kwamen er meer te weten over genetisch gemanipuleerde landbouwgewassen. GGO's leken een zet van de agro-industrie: bij gebruik moeten de boeren immers ieder jaar opnieuw het gemanipuleerde zaaigoed en de bijhorende pesticiden kopen. Zo worden ze afhankelijk van de industriële zaadproducenten. Tegelijk betekenen GGO's volgens de critici een bedreiging voor de gezondheid en biodiversiteit.

Liesbeth Janssens over de GGO-campagne: *"We kozen voor het model van de warenhuisacties, net zoals met de PVC-campagne. De acties sloegen aan: verschillende JNM-afdelingen gingen naar de supermarkt met een zwarte lijst van producten met gemanipuleerde ingrediënten. Naast de warenhuisacties, waren er ook veeleer ludieke, directe acties bij biotech-bedrijven en in Gent tijdens een pro-GGO-tentoonstelling. De acties waren behoorlijk effectief. Toen we twee, drie jaar bezig waren begonnen almaar meer warenhuizen producten met GGO's te mijden. Het thema was gelanceerd in de publieke opinie."* In dezelfde periode vernielden onbekenden een aantal proefvelden met GGO's. Hoewel de MWG er niets mee te maken had, viel de verdenking op de families Janssens en Janssens. Die waren in die tijd goed vertegenwoordigd binnen de JNM, Liesbeth Janssens was ondertussen bondsvoorzitter. *"Ik was op mijn werk toen zich plots twee agenten meldden. Ze wilden mijn directeur spreken en namen me daarna mee voor verhoor. Op hetzelfde moment viel de politie binnen bij mijn ouders, in mijn huis in Gent en op het bondssecretariaat. Op het bondssec was de politie zelfs met tien agenten komen opdagen. Ze namen de computers van de JNM mee, maar net zo goed mijn dagboeken. Het was nogal overweldigend. Tot op de dag van vandaag vind ik het merkwaardig dat ze ons – die volledig legaal actie voerden tegen GGO's – zo hebben aangepakt en verdacht gemaakt."* Er is nooit een vervolg gekomen op de huiszoeken en ondanks de inval heeft Liesbeth overwegend positieve herinneringen: *"De ervaring van het actievoeren en de wervelende dynamiek die daardoor in een groep op gang kan komen, vond ik fantastisch."*

"Op hetzelfde moment viel de politie binnen bij mijn ouders, in mijn huis in Gent en op het bondssecretariaat."

Geert De Blust tekende deze caricatuur van het vervuilde Antwerpen. BJN-A'pen liet deze kaart drukken en verkocht ze om de afdelingskas te vullen begin jaren '70.

1.

2.

3

4

5

- 1&3. Aspe-acties aan het Frans consulaat (Gent, 1999).
2. Landbouwkamp te Betekom.
4. Actie tegen de jacht op trekvogels (De Panne).
5. Stijn De Roeck van JNM-Denderstreek op een congressactie (2000).

VEGETARISCHE JEUGDBOND

WOUTER VAN GOMPEL

In de Kampeneuglena van 1992 stond bij het stukje over de foer het volgende te lezen: *“Opgelet: in principe wordt er op kamp vegetarisch gegeten; hiervan wordt enkel op uitdrukkelijk verzoek afgeweken.”*

Vegetarische voeding heeft binnen de Jeugdbond al heel wat emoties losgeweekt – ergernis bij de ene, creativiteit bij de andere. De eerste sporen vond ik terug in een Filoe van halfweg de jaren '70. Iemand schreef een pleidooi om vegetarisch te eten. Als remedie tegen de steeds meer allesomvattende bio-industrie. Enkele jaren later werd er voor de eerste keer vegetarisch voedsel aangekocht voor een kamp. In de jaren '80 beseften steeds meer Jeugdbonders hoe belangrijk het is geen vlees te eten en verschillende foers besloten niet-dierdodend eten klaar te maken op kamp. Tenslotte werd op het congres van 1991 een motie van de toenmalige MAK goedgekeurd en werden alle JNM-activiteiten vegetarisch. Er werd daarbij gewezen op de invloed van vleesconsumptie op milieuvervuiling, het massaal verdwijnen van natuurlijk areaal omwille van de veeteelt, derdewereldproblematiek, dierenrechten... Voortaan zou er op kampen, congressen, nazofé's enzovoort geen vlees meer in de gamellen komen.

In het begin liep dat niet altijd van een leien dakje. Veel foers wisten immers niet goed hoe ze een degelijke vegetarische maaltijd moesten samenstellen; bovendien waren veel vleesvervangers nog niet op de markt of moeilijk te vinden. Het Njamnjamproject speelde daar al een tijdje op in door sojabrokken aan te bieden maar niet zelden kwam het voor dat het menu bestond uit aardappelen, bloemkool en linzen. En natuurlijk waren er ook foers die het vertikten moeite te doen.

Gelukkig kreeg de problematiek aandacht op de talrijke kampenkaderdagen en werd de foerhandleiding aangepast. Eind jaren '90 zag ook de CULWG het levenslicht. De culinaire werkgroep legde de nadruk op het gastronomisch eten met biologische en zo veel mogelijk vegetarische producten. Enkele jaren later ging deze piepjonge werkgroep alweer ten onder wegens een gebrek aan interesse. Toch zijn ondertussen heel wat Jeugdbonders in staat een verrukkelijk vegetarisch potje te maken.

Ledenfeest in het Wielewaalhuis.
Pensen, krieken en appelmoes
stonden op het menu.

Op de rooster gelegd.

Ober, er zit een haar
in mijn gamel.

Déjeuner sur
l'Herbe

VERBEELDING AAN DE MACHT

De ecocreawerkgroep was binnen de MWG een groep die een ecologische en creatieve levensstijl voorstond. Leentje Speybroek vertelt over het wedervaren van ecocrea: "In het zog van de ecokreakampen in de jaren '90 richtte ik met een handvol mensen de ecocreawerkgroep op, een werkgroep die zich voornamelijk bezighield met de praktische en ludieke kant van het actievoeren maar zich ook graag boog over het filosofische en existentiële aspect van maatschappijkritiek. In die periode organiseerden we een bewustmakende poëzieavond, een aantal kreadagen, twee fuiven, twee zomerkampen en we namen deel aan tal van acties, trainingen enzomeer... Wij waren een stel jonge mensen die jongleerden, over tralies leerden klimmen, teksten analyseerden en bediscussieerden, verbanden zochten tussen de verschillende problematieken. We trachtten een stelling in te nemen tegen wat we als wanbeleid ervoeren, zonder te vergeten alles in deze samenleving en dus ook onszelf met een serieuze korrel zout te nemen. We waren een nobel speels gezelschap dat met veel pit en zeker ook vermaak zijn kleurrijke stempel wou drukken op de MWG maar ook de JNM trachtte warm te maken voor een ruimere kijk dan enkel de natuurhistorische. Zo vielen wij ooit uitermate excentriek gekleed een Nazofé binnen om er kleurrijke flyers uit te delen. Een opvallende acte de présence! Of het wat opleverde? We waren beroemd en berucht at the same time. Maar welke baanbrekers zijn dat niet?"

HET KAN OOK ANDERS

De milieuwergroep liet het niet bij acties alleen. Even vaak kwam de wil naar boven om het anders te doen. MWG'ers wilden aantonen dat het milieu sparen mogelijk is – en leuk. Nu en dan zagen succesvolle campagnes voor concrete alternatieven het daglicht. Eén daarvan was de campagne voor kringlooppapier, gericht op het populariseren van het gebruik van gerecycleerd papier. Stefaan Claeys was een van de initiatiefnemers: *“In afdeling Gent zijn we met de campagne gestart. We kochten het kringlooppapier in bij Pandava, maakten een eigen JNM-kaf, en perforeerden de blokken op het JNM-secretariaat. Dan ging het papier naar een netwerk van JNM-dealers in de secundaire scholen. Ze verhandelden het papier op de speelplaatsen. Met de inkomsten kochten we nieuw papier. Het systeem werkte verduiveld goed. Duizenden blokken vlogen de deur uit. We zijn van de papierverkoop een tijd lang zelfs rijk geworden.”* De milieuwergroep nam de coördinatie over om het verdelingssysteem nationaal uit te breiden. 's Zomers reden MWG'ers met een bestelwagen langs zo veel mogelijk afdelingen om het papier te verdelen. Een lokale 'kringloopverantwoordelijke' beheerde de voorraad en coördineerde de verspreiding naar de scholen.

Hetzelfde verspreidingssysteem gebruikte de MWG rond de eeuwwisseling voor het project 'Viva Bio! Fruitsap'. Deze keer probeerde men bio-appelsap te slijten op scholen. Het project nam een goede start en de sapjes vlogen de deur uit. Maar na verloop van tijd verdween het appelsap op een aantal scholen opnieuw uit het drankengamma omdat de verkoop niet hoog genoeg lag.

Soms bleven de bedachte alternatieven in de ideeënfase hangen, maar het gebeurde ook dat milieuwergroepleden er pas in hun professionele loopbaan mee aan de slag gingen. Ook Kris Baert (maakt nu energie-audits op voor bedrijven) deed inspiratie op tijdens een activiteit van de milieuwergroep: *“Tijdens de beginjaren van de Zonne Arc vond er een memorabel kamp plaats. Ik denk dat het in 1987 was. We gingen erheen om mee te bouwen aan ecologische woningen. Tijdens het kamp ontwikkelden we een experimenteel zonnepaneel. Het was een thermisch paneel dat we op JNM-kampen meenamen om water op te warmen. Het thema en de uitdaging om zelf oplossingen te ontwerpen is me bijgebleven.”*

Ook intern wou men het anders doen, al vanaf het prille begin trouwens. De MWG wou een stijlbreuk teweegbrengen in de BJN en de Jeugdbond verder uitbouwen tot een ecologische jongerenbeweging, waar op een maatschappelijk verantwoorde manier aan natuurstudie zou worden gedaan, veel belang gehecht zou worden aan 'kreatieve natuurbeleving' en waarin milieubescherming een 'kollektieve en democratische strijd om een betere wereld' zou moeten zijn. Eric Torrekens, milieubeschermingssecretaris in 1979 en vanaf de eerste jaren betrokken bij de MWG: *“De milieuwergroep betrof in die periode nog een beperkte groep die er een eigen 'cultuur' op nahield. Vaak waren we nog op zoek naar de geschikte actiemethodes, en die verschilden nogal van het klassieke patroon van een Jeugdbondactiviteit: fietsen, verrekijker gebruiken, boterham opeten in een café en terugfietsen. Wij probeerden bijvoorbeeld met straattheater de mensen een geweten te schoppen. Dat was zeker niet de favoriete bezigheid van de gemiddelde Jeugdbonder op dat ogenblik. Wij gingen naar betogingen, niet alleen voor het*

“Ze verhandelden het papier op de speelplaatsen.”

*behoud van een natuurgebied, maar ook tegen kernenergie of tegen een andere vervuilen-
de industrie. We waren de mensen van de grijze sector."*

Die stijlbreuk was eveneens terug te vinden in de organisatie van de MWG zelf en in de levensstijl van zijn leden. Beide moesten een voorafspiegeling zijn van de ideale maatschappij. Dat betekende dat de milieuwerkgroep bijwijlen hevig experimenteerde met organisatievormen. Om alles zo basisdemocratisch mogelijk te laten verlopen werd de voorzittersfunctie afgeschaft en lag de verantwoordelijkheid bij de vergaderende groep. Sommige leden waren helemaal wild van het uitproberen van de laatste basisdemocratische snuffes zoals 'de visbokaal', 'het rondje' of 'de snelle beslissing'. Anderen vonden het maar niets en probeerden opnieuw 'normale' structuren in te voeren.

Hoe je de organisatorische experimenteerdrijf van de MWG ook evalueert, zeker is dat er heel wat interessante vaardigheden van generatie op generatie werden doorgegeven.

EN WAT NU... WAT GAAN WE DOEN?!

Ondertussen is ook de milieuwerkgroep de 21ste eeuw ingerold. In september 2000 reisde een bus vol activisten op initiatief van de MWG naar de andersglobalistische protesten in Praag. Ze kwamen er terecht in een van de creatiefste maar ook hevigste straatprotesten van het afgelopen decennium.

Zeven jaar later is de slinger weergekeerd: van directe actie naar het opbouwen van kennis en het verwezenlijken van alternatieven. Jasmin Lauwaert, huidig milieubeschermingssecretaris: *"We hebben ons met de huidige MWG vooral toegelegd op milieu-educatie binnen de JNM. We willen kennisopbouw aan de basis, bij de afdelingen. We geven dan ook heel wat vormingen en ondersteunen de milieuactiviteiten van de afdelingen. We zouden willen dat de basiskennis over het leefmilieu bij iedere JNM'er even groot wordt als die over natuur. Goede teksten in Euglena kunnen daarbij helpen."*

De huidige generatie MWG'ers maakte ook naam met een paar originele publicaties zoals een eco-stadsplan van Gent in samenwerking met Use-it. In de JNM-winkel ligt er ook een ecologisch kookboek voor jeugdbewegingen, getiteld 'Kampkippen en kikkererwten. Ecogids voor de jeugdbeweging'.

Met kleine spanningen tussen de activistische fracties en de hoofdstroom van JNM loopt ook de geschiedenis van de MWG als actiegroep binnen de Jeugdbond verder. Jasmin: *"Mensen die eerder actie willen voeren, zitten nu bij de 'samba-band'. Het is een goed draaiende groep die overal samba gaat spelen en ook actietrainingen organiseert. Soms is er wat spanning tussen de samba-band en de rest van JNM. De laatste zeggen dan: al dat actiedoe, houdt dat mensen niet weg van JNM? Waarop de samba laconiek antwoordt: te weinig actie schrikt ook mensen van de Jeugdbond af."*

MWG'ers in Praag.
Daags voordien waren de demonstranten bij-
zonder hard aangepakt
door de politie. Uit pro-
test gingen ze vredevol
uit de kleren.

HOOFDSTUK 4

AFDELINGEN

IMPRESSIES UIT HET LEVEN VAN ENKELE AFDELINGEN

TOON VRELUST
DAAN JANSSENS

ANTWERPEN, WAAR HET ALLEMAAL BEGON

TOON VRELUST
DAAN JANSSENS

HET VERRE OOSTEN: HASSELT EN MIDDEN-LIMBURG

TOON VRELUST
DAAN JANSSENS

THE FAR WEST: BRUGHE

EWOUT COMPERNOL
KOBE BOUSSAUW

INTERVIEW ECKHART

IRIS LAUWAERT

TURNHOUT: WAAR HET OOK BEGON

DORIEN PELCKMANS

SCHELDE-LEIE

NORBERT DESMET

IMPRESSIES UIT HET LEVEN VAN ENKELE AFDELINGEN

TOON VRELUST
DAAN JANSSENS

AFDELINGEN: DE BASIS... EN ACHILLESPEES.

Dat afdelingen een plaats in dit jubileumboek verdienen hoeft natuurlijk geen betoog: ze waren de basis van de BJN en de WJ, en ze zijn dat nog steeds in de JNM. Het begon ook in de afdelingen, voor de BJN in afdeling Antwerpen, voor de Wielewaaljongeren was Taxandria (Turnhout) de plaats waar het allemaal begon.

Afdelingen zijn voor velen – wellicht samen met de kampen – de echte Jeugdbond: intense, fantastische momenten, samen echt dingen realiseren, met een hechte groep mensen die vaak vrienden voor het leven blijven. We hebben het van vele oude sokken gehoord: *“Ik zal de Jeugdbond altijd dankbaar blijven, ik heb me er echt kunnen ontplooiën tot de mens die ik nu ben.”*

Tegelijk zijn de afdelingen ook de achillespees van de bond. Iedereen kent de typische jeugdbewegingskwalen wel: een generatie gaat studeren of wordt oude sok, of er komt ruzie of de sfeer zit niet meer snor en iedereen valt af. Zo was er in de beginjaren van de BJN een afdeling Diest, die na twee jaar definitief van het toneel verdween. Jaren later werd Diest samen met Heist-op-den-Berg en Aarschot één van de drie poten van het solide, als WJ-afdeling opgestarte Hageland-Zuiderkempen. WJ-Lommel had in 1970 195 leden, maar de laatste twintig jaar is de regio een zwarte vlek qua JNM-werking. Omgekeerd zou BJN-afdeling Ninove het na haar oprichting in 1963 amper één jaar uithouden maar veertig jaar later toch de harde kern vormen van afdeling Denderstreek, na 2000 een van de grootste en actiefste afdelingen.

Een goed voorbeeld van die kwalen lazen we in een Kattei, het tijdschrift van BJN Oostende halfweg de jaren '70: *“Iedereen is er nu wel van overtuigd dat er iets niet in de haak is met afdeling Oostende. De opkomst op de ekskursies beperkt zich meestal tot hetzelfde kleine groepje (soms is dit groepje = de ekskul himself); op de ledenvergadering zie je alles behalve leden en de sporadische ingerichte zaterdagavond activiteiten blijven onbezocht. De ‘ambiance’ van vroeger is ver te zoeken.”* In drie bladzijden analyseert de voorzitter de situatie: oudere leden hebben geen tijd, nieuwe geen interesse (*“zitten liever in de zetel dan af en toe de benen te strekken”*) en nog een prangend probleem: een tekort aan *“werkelijk interessante boeken”* in de afdeling. In BJN Poperinge kregen de

“Iedereen kent de typische jeugdbewegingskwalen wel.”

Een roodverbrand WJ-Schel-de-Leie. Charmontois 1976.

leden op 10 februari '74 een brief die als volgt begon: *“Julie hebben geruime tijd niet meer kunnen horen van afdeling Poperinge. Dit zal wel zijn redenen hebben: de public relations-dienst was archi-slecht en de werking is gestrand ... Hier kondig ik niet alleen mijn ontslag als voorzitter aan, maar terzelfdertijd ook het niet meer bestaan van bjn-afdeling Poperinge en de ontbinding van de natuurbeschermingsvereniging in zijn geheel”*.

Dit refrein in mineur slaat in zowat alle afdelingen nu en dan in de ene of andere vorm toe, o zo herkenbaar voor iedereen die ooit met de groene jeugd in aanraking is gekomen.

Het aantal ‘vaste waarden’, afdelingen die van in de beginnende jaren na jaar geolied draaiden, is schaars. Maar ze bestaan, vooral in West-Vlaanderen. Brugge is er een goed voorbeeld van, Kortrijk werd pas jaren later opgericht (WJ in 1973, BJV in 1974) maar is sindsdien een vaste waarde. BJV-Kortrijk had aan de vooravond van de fusie in 1983 80 leden en was daarmee op één na de grootste van het land. WJ-Kortrijk was nog eens goed voor 40 leden. Samen vormden ze de grootste afdeling. We lezen in de eerste Filoe van 1983: *“De afdeling is tuk op weekends en houdt oude tradities zoals hupsen en Barbertye-kwelen konsekwent in ere”*.

Of die tradities nog bestaan is niet zo zeker, wel is zeker dat Kortrijk ook vandaag nog een sterkhoudster van de JNM is. Verder behoort het eveneens West-Vlaamse Roeselare eigenlijk ook wel tot deze categorie van vaste waarden – een dipje eind jaren '70-begin jaren '80 niet te na gesproken.

Maar het is niet al West-Vlaanderen wat de klok sloeg en slaat. Afdeling Hasselt/Midden-Limburg was niet enkel gelegen in een andere uithoek van het land, het was ook een van de eerste afdelingen én heeft een interessante gemengde BJV/WJ-geschiedenis. We gaan in dit hoofdstuk op slechts enkele afdelingen in, omdat we ons nu eenmaal moesten beperken. Het is dus niet omdat er niet voldoende verhalen zijn over de andere – het Eeklo van de mutanten, of de vaste Teutenkliek van de vroege jaren '90, Gent (nu al jaren de grootste), Akerland dat die naam koos om toch minstens alfabetisch beter dan Antwerpen te scoren, het boemende Hageland-Zuiderkempen van de jaren '80, de ruwe bolsters met de o zo blanke pitten van het machtige Mechelen, trappistenpannekoeken aan het Schulensmeer met afdeling West-Limburg...

De geschiedenis schrijven van afdelingen – ook al zijn het er maar een paar – is verschrikkelijk moeilijk. Om de drie-vier jaar heeft een afdeling een nieuwe generatie

***“Maar het is niet al
West-Vlaanderen
wat de klok sloeg”***

klaar met haar hoogtepunten, crisissen, helden... en aan al die mensen vragen hoe het de afdeling verging is voor één hoofdstuk onbegonnen werk. Bovendien is de bondsgeschiedenis een komen en gaan van afdelingen. Zo had de BJN ten tijde van de fusie tien noemenswaardige afdelingen waarvan er volgens 'Ome Yannes' (in de 1ste Filoe van 1983) vijf uitermate goed draaiden, terwijl er sinds het ontstaan meer dan 20 afdelingen hadden bestaan. Dezer dagen telt de JNM om en bij de 50 afdelingen... elk met hún geschiedenis. Hieronder vind je dan ook eerder enkele 'impressies' uit het leven van een paar afdelingen. Het hoofdstuk was nooit tot stand kunnen komen zonder de medewerking van toch al gauw enkele tientallen oude sokken, die graag een woordje uitleg gaven een straffe stoot opdiepten, in hun kelder doken of op zolder kropen op zoek naar wat herinneringen... Bedankt!

AFDELINGSONDERSTEUNING

Afdelingsondersteuning is stilaan ook een verhaal op zich. Het HB heeft zich altijd om afdelingen bekommerd, het ene al meer dan het andere. Afdelingsondersteuning behoorde traditioneel tot het takenpakket van de NHS/ANS. Af en toe werden pogingen ondernomen om bijvoorbeeld provinciale ondersteuningsstructuren op te zetten, maar die was doorgaans een kort leven beschoren. Een bredere dynamiek om afdelingen te ondersteunen ontstond ook dankzij de kadervorming.

In 2000 startte het HB – onder impuls van bovo Thomas Bienstman – een systeem met peters en meters, dit wil zeggen HB'ers die één afdeling minstens één keer bezochten. Het systeem stierf na enkele jaren een stille dood, maar in die tijd was het besef dat het HB de afdelingen moest ondersteunen wel tot het hart van de jeugdbond doorgedrongen. In 2001 werd halftijds een eerste professionele afdelingsondersteuner aangeworven, die het evenwel snel voor bekeken hield. Korte tijd nadien kwamen twee halftijdse afdelingsondersteuners in dienst: Bert en Steven. Afdelingen werden gedurende jaren dé prioriteit van het HB. Met vallen en opstaan kwam stilaan een coherent en degelijk afdelingsondersteuningsbeleid tot stand. Het resultaat: na al die jaren zijn er meer dan 40 afdelingen, waarvan het grootste deel de kaap van de 50 leden heeft gehaald. En de discussie over inhoudelijk sterk staan versus veel volk, die kan intussen stilaan ook haar jubileum gaan vieren!

In een JNM-versie van Risk zou het niet misstaan...

AB-vergadering by Chris (oude + toekomstige)

Juan Mark Peter Chris Geert

Chris Rob Jan Filip Geert Yvette Mike Piet Sarah

ANTWERPEN, WAAR HET ALLEMAAL BEGON

TOON VRELUST
DAAN JANSSENS

Al in de vroege jaren '50 polste Guido Van Steenberghe bij Wielewaal-goeroe pastoor Frans Segers naar mogelijkheden om binnen de Wielewaal iets voor jongeren op te richten volgens het NJN-model. Maar jongens en meisjes in één jeugdvereniging, daar kon voor Segers geen sprake van zijn. Op 13 maart 1954 trommelde Guido dan maar zelf een twintigtal groene jongeren op en de eerste Belgische afdeling van de NJN was een feit. De piepjonge afdeling Antwerpen schoot meteen stevig uit de startblokken en ging nog dat jaar op paaskamp in Nieuwvliet.

In het zog van Antwerpen ontstonden ook de afdelingen Gent, Hasselt, Diest, Sint-Niklaas en Mechelen, die in 1959 samen de BJN vormden. Antwerpen leverde als spil meteen de eerste bondsvoorzitter: dezelfde Guido Van Steenberghe.

De afdeling groeide en bloeide. Ze leverde uitgebreid inventarisatiewerk af om de waarde van de bedreigde Welen en Ekerse Put in en om het polderdorp Wilmarsdonk aan te tonen. Wilmarsdonk verdween echter, net als tal van andere polderdorpjes.

De snelle groei was niet altijd evident. Interne conflicten deden de afdeling barsten, in 1961 ontstonden Antwerpen I en II, op een bepaald moment was er zelfs bijna een Antwerpen III. Twee jaar later bleek alles bijgelegd en ging de afdeling weer gewoon als afdeling Antwerpen door het leven. In 1963-1964 trok ze mee aan de kar om de Kalmthoutse Heide te beschermen. Net als in Wilmarsdonk gebeurde dat in samenwerking met Natuur- en Stedeschoon, wat niet evident was omdat die vereniging uit een nogal elitaire en romantische traditie stamde.

In 1965 investeerde de afdeling met succes al haar energie in 'propaganda'. Het ledenaantal verdubbelde maar afdeling Antwerpen bleef niet gespaard van de typische jeugdbewegingskwalen; ondanks een relatief hoog ledenaantal (om en bij de 50 leden) doken er op de activiteiten nauwelijks nog mensen op en het afdelingsblad verscheen almaar onregelmatiger.

Na 1970 genoot de afdeling echter mee van de scharnierperiode voor de natuurbeweging, de periode waarin de milieubeweging ontstond. BJN-Antwerpen speelde een actieve rol in die maatschappelijke ommekeer. Paul Van Dyck – later provincie- en gemeenteraadslid en schepen voor Agalev – werd in dat jaar lid. Hij vertelt: *"Het was het begin van misschien wel de boeiendste periode van mijn leven. Onze afdeling maakte werk van inventarisaties en acties ter bescherming van de laatste natuurrelicten, zoals de Oude Landen. Van 1972 tot 1974 zouden Walter Ressler en ik er via De Steenuil [het blad van afdeling Antwerpen – red.] en Filoe binnen de vereniging mee voor zorgen dat ook milieubescherming naast natuurbescherming een hoofdtaak werd. Verscheen bijvoorbeeld het eerste rapport van de Club van Rome, dan beet de BJN zich in de tekst vast en verscheen voor de leden een samenvatting. We voerden actie tegen de toen opkomende wegwerfverpakking en*

"Maar jongens en meisjes in één jeugdvereniging, daar kon geen sprake van zijn."

"...gevolgd door rijkswachtcombi én helikopter..."

richtten mee AktieKern en Verenigde Actiegroepen voor KernStop (VAKS) op. Ik herinner me nog steeds hoe we met een paar BJN'ers – gevolgd door rijkswachcombi én helikopter – met een bakfiets vol pamfletten naar Doel fietsten om de mensen ginder in te lichten over de komst van de tweede kerncentrale.

Walter en ik stonden ook mee aan de wieg van de Bond Beter Leefmilieu... Op mijn laatste congres lagen teksten voor die inzake milieubescherming voor die tijd bijna revolutionair waren. We waren tot de vaststelling gekomen dat het tijd was om niet langer louter inventariserend ' bezig' te zijn in de natuur. Steeds meer jongeren verzetten zich tegen het autosysteem, tegen de afbouw van het openbaar vervoer, tegen de totale verwaarlozing van de fietsinfrastructuur, tegen het kapotmaken van binnensteden, tegen de uitverkoop van landbouwgronden om plaats te maken voor industriewoestijnen. Greenpeace was in België nog net niet actief, maar bij de BJN werd toen duchtig vergaderd over andere manieren van actie voeren, zoals het ludiek weer dichtscheppen van de eerste putten voor het duwvaartkanaal. Natuurontdekking werd ondertussen niet verwaarloosd, de bekende Antwerpse gebieden werden met regelmaat 'aangefietst' of we bezochten gebieden waar geestesgenoten als Guido Burggraeve en Eckhart Kuijken met gloed en overtuiging hun verhaal deden... De herinneringen aan mijn BJN-tijd zijn dan ook in eerste instantie de ontdekking van de natuur, met mensen die tot de absolute specialisten behoorden. Hoe we al spoedig overstapten op actie om het bredere leefmilieu te beschermen is voor mij de aanleiding geweest naar nog jaren actief zijn in allerlei milieugroepen. Zonder die aanloop en zonder de formidabele mensen die ik via BJN leerde kennen was dit allemaal nooit kunnen gebeuren."

Ook in de jaren '90 voerde afdeling Antwerpen nog stevig actie met Spaak en Tandrad: met een bende fietsers kruispunten en wegen in de stad bezeten om meer plaats voor de fiets en het openbaar vervoer op te eisen. Een stevige vriendenkliek (met onder andere Cédric Genot, Wannes Meersmans, Saskia Crab) trok de afdeling. Het natuurhistorisch peil was niet fenomenaal maar mocht er zijn. In die dagen werd de 'afdelingstelescoop' aangekocht, die nog altijd als een soort scepter van generatie op generatie wordt doorgegeven. Het ging er allemaal wel nogal rock 'n roll aan toe, soms zelfs wat té, waardoor de afdeling in de jaren 1996-1997 ten gronde ging. Maar Bram Moeskops – pieper tijdens de 'ruige jaren '90' – nam in 2000 de draad weer op, met de steun van Ilona Plichart. Al gauw was de afdeling weer een zeer vrolijke en enthousiaste bende. Broer en zus Vandenbosche namen het roer over en inmiddels is Antwerpen weer een van de grootste en actiefste afdelingen van de JNM.

"Het ging er allemaal wel nogal rock 'n roll aan toe, soms zelfs wat té."

HET VERRE OOSTEN: HASSELT EN MIDDEN-LIMBURG

TOON VRELUST
DAAN JANSSENS

Ook BJB Hasselt was een van de afdelingen van het eerste uur. Ze werd in 1958 opgericht onder impuls van Flip Polk, die leraar biologie was aan het Hasseltse Atheneum. In 1961 nam Eric Corijn – toen 14! – het voorzitterschap op zich. De jonge afdeling had in dat jaar 26 leden, een behoorlijk aantal in de vroege BJB-dagen. Ze nam actief deel aan de kampen en er waren regelmatig excursies, trektellingen en determineeravonden maar ook nestkastacties en zelfs tentoonstellingen. Het tijdschrift kreeg in die dagen de naam Drosera (later werd dat De Gaspeldoorn). Corijn werd op het congres van november 1963 de eerste NBS aller tijden. Het Hasseltse Atheneum was ook de bakermat van Jeugd & Wetenschap, en door die concurrentie liep het BJB-ledenaantal de volgende jaren stilaan terug. In 1966 lag de afdeling quasi plat, maar in het revolutionaire jaar 1968 diende zich alweer nieuw bloed aan. “Maar een gebrek aan leidinggevende figuren,” zo staat te lezen in de thesis van Evelien d’Hanis, “maakte de heropstart er echter niet gemakkelijker op. Het ging zo moeizaam dat het HB zich begon af te vragen of Limburg als achtergesteld gebied van de Bond kon worden beschouwd.”

Begin jaren '70 belandde Peter Thoelen als prille tiener bij BJB-Hasselt: “We kwamen op kampen terecht tussen groepen Oost- en West-Vlamingen, leutige, ongestructureerde en anarchistische types, die wél veel van de natuur kenden. We waren tegelijk gecharmeerd en geschokt toen we hoorden dat sommige WJ-leden de BJB daarom ‘de varkensbende’ noemden. Vandaag ben ik bijna beschroomd om het uit te spreken, maar voor ons als jonge pubers waren die eerst kampen bijna een cultuurschok.” Peter Thoelen herinnert zich nog goed hoe zijn afdeling op Schouwen-Duiveland in 1981 de BJB-vlag ontvreemde: “Een briefje dat we zelf schreven, deed vermoeden dat enkele vermaledijde Hollanders de vlag gegijzeld hadden en ze wilden er een bak bier voor. Op een afgesproken plaats lagen verscheidene kampgangers met die bak bier te wachten op de Hollandse dieven, die uiteraard niet kwamen opdagen. ‘Die Hollanders komen toch niet,’ zei een van de onbevreesde kampgangers, ‘laten we die bak zelf leegdrinken.’ Op het daaropvolgende congres pakte we uit met de vlag, die we meegenomen hadden naar Hasselt. Sommigen vonden dat heel grappig, anderen heel flauw. Als wraak voor ons baldadig gedrag werd de Hasseltse mascotte Harry – een lief klein pluizen konijntje – in onze afwezigheid gemarteld. We hebben hem nooit meer teruggezien.”

In 1975 kon BJB-Hasselt geschrapt worden van het lijstje met probleemafdelingen. Weliswaar zou het ledenaantal in de jaren '70 nooit de 25 overstijgen, maar het adagium luidde ‘Beter 10 actieve leden dan 100 niet-actieven’. In Filoe nr. 3 van 1981 schreef de ANS dat Hasselt “de beste afdeling van de bond” was, maar al in de eerste Filoe van 1983 luidde het dat de afdeling was verworpen tot “ons zorgenkind bij uitstek”. Ze zonderde

“In 1961 nam Eric Corijn, toen 14, het voorzitterschap op zich.”

“Als wraak voor ons baldadig gedrag werd Harry gemarteld.”

zich steeds meer af, ondanks interventies vanuit het HB. En bij het ontstaan van de JNM in 1983 scheurde de afdeling zich af als JEN (Jongeren en Ecologie). Peter Thoelen was erbij in die dagen: *“Bij de fusie was afdeling Hasselt de notoire dwarsligger. We hadden allerlei argumenten die achteraf bekeken futiel waren. Op het fusiecongres kregen we uitgebreid de gelegenheid om onze argumenten uit de doeken te doen, stevig op onze kop te krijgen, pijnlijk op onze bek te gaan en vrolijk weggestemd te worden. Natuurlijk hadden we ongelijk.”* Het heeft enkele jaren, veel vergaderingen en inmenging van het HB gekost om de relatie te herstellen.

Het was dan ook de vroegere WJ-afdeling Midden-Limburg die na de fusie het voortouw nam in het kersverse JNM-Midden-Limburg. Die WJ-afdeling ging het toen voor de wind. Bart Bijmens zorgde voor een stevige ZWG-poot in de afdelingswerking en Luk Daniels trok de traditie van Maten-kampen en -weekends op gang. Midden-Limburg deed ook mee aan de wintervogeltellingen. Luk Daniels herinnert zich levendig dat het op een keer zo hard vroom dat je ogen traanden van de kou en dat de tranen die op je oculair vielen onmiddellijk bevroren.

Maar ook die generatie kon het niet eeuwig volhouden. In het afdelingsblad De Egel van oktober 1994 stond een oproep voor een vergadering: ‘niemand komen = opdoeken van de afdeling’. Rik Brys, toen 15, ging op 5 november 1994 naar de vergadering en kwam als voorzitter weer thuis. Samen met mensen als Bram Vanhoof, Bert Hoeyberghs, Sam Wodinski en Michael Gielen kon Midden-Limburg weer op gang komen. De Maten-kampen bleven doorgaan. Straffe stoten genoeg over die periode. Rik herinnert zich vuurvoetbal met nogal wat bijgewerkte kapsels en wenkbrauwen als gevolg... of de levensgrote plasticen neushoorn die van de Hasseltse-weg werd geplukt en een nieuwe thuis kreeg in de Maten.

Rond 2000 beleefde de afdeling weer een dipje, maar in samenwerking met de Groene Gaaien, de lokale Natuurpuntafdelingen en het nationale afdelingsondersteuningsproject werd de draad weer opgenomen. En inmiddels houdt een nieuwe bende enthousiastelingen Midden-Limburg toch alweer een paar jaar recht.

“De tranen die op je oculair vielen bevroren onmiddellijk.”

THE FAR WEST: BRUGHE

EWOUT COMPERNOL

KOBE BOUSSAUW

'Te midden de Vloanders', ergens in de mistige, donkere jaren '50 trokken enkele jonge leden van Wielewaal Brugge met namen als Eckhart Kuijken, Guido Burggraeve en Robert Buysse geregeld de velden in op zoek naar vogels. Al in 1959 hadden de eerste twee dankzij contacten met Leon Lippens bereikt dat lokale jagers minder zouden jagen in de Damse weiden, een belangrijke stap in de bescherming van overwinterende ganzen. Ze liepen op een goede dag ook de uit NJN-Antwerpen verdwaalde Leo Verwerft tegen het lijf. Op 9 januari 1960, een koude winterdag ongeveer een jaar na het ontstaan van de BJN, besloten ze op de terugweg van een excursie naar Zeebrugge, uitgerekend aan de brug van het Schipdonkkanaal - in de volksmond 'de Stinker' - een afdeling op te richten. BJN-Brugge was een feit.

DE ROERDOMP

Het Brugse afdelingstijdschrift De Roerdomp verscheen voor het eerst op 1 januari 1961 en was meteen het eerste West-Vlaamse natuurtijdschrift - met dank aan mijnheer pas-toors stencilmachine. Ieder nummer begon met een wat humoristische inleiding over wat er zich in de afdeling afspeelde en eindigde met een veelzeggend Whoemp! Later zou Hoys een populaire opener van verslagjes worden. Vanaf 1967 promoveerde het tijdschrift tot provinciaal districtsorgaan. Twee jaar later ging het even ten onder om financiële redenen maar halfweg dat jaar verscheen de Roerdomp opnieuw, maandelijks zelfs deze keer. In de jaren '90 kreeg het tijdschrift bovendien een kindvriendelijke versie in de vorm van een eigen piepuitgave, Het Roerdompje genaamd. Maar lang heeft dat niet geduurd...

Aankondigingen, verslagen van de afgelopen excursies en eigen onderzoeken bleven doorheen de jaren centrale thema's. In de rubriek Spetters werden spetterende waarnemingen - vooral van vogels - door leden vereeuwigd. De rubriek is nog steeds een vaste waarde: De Roerdomp is daardoor wellicht het enige blad waarin vele waarnemingen van de Noordwest-Vlaamse regio systematisch worden bijgehouden.

In de eerste jaargangen was een van de sponsors van het Brugse BJN-blad een wapenhandel uit het Brugse... natuurlijk voor de verrekijkers die ze er verkochten. Vanaf de tweede uitgave van De Roerdomp wordt Graaf Leon Lippens vermeld als ere-voorzitter van BJN-Brugge. Al tweemaal werd een jubelnummer uitgegeven: toen de afdeling tien en veertig jaar bestond.

Zoals de Jeugdbond via Antwerpen naar Brugge overwaaid, zo liet Brugge die wind lustig verder waaien naar nogal wat uithoeken van de provincie. Dankzij het enthousiasme van de Bruggelingen startten er ook afdelingen in Blankenberge, Oostende en Roeselare. De afdeling organiseerde ook activiteiten voor volk uit de verre omstreken, met succes. Bustochten richting Veerse Meer (zo'n 150 deelnemers in 1968!), Cap Griz Nez en Zeeland werden in die periode een traditie.

Het zwaartepunt in afdeling Brugge lag bij vogelkijken, maar al in 1964 werd een plaatselijke plantenwerkgroep opgericht en in 1968 breidde het interesseveld nog verder uit naar insecten, zoogdieren... En wat de (pre-)afdeling in 1959 wist te verwezenlijken voor de Damse weiden, lukte 10 jaar later ook voor de Zwinbosjes: alweer via Lippens kon het systematisch volstorten van de bosjes gestopt worden.

De jaren '70 werden krachtig ingezet. Een eerste inventarisatie van de Assebroekse Meersen vond plaats in 1970. In datzelfde natuurbeschermingsjaar schreef het bestuur naar aanleiding van het stripverhaal De Toornige Tjif-Tjaf een brief om de uitgeverij te bedanken voor de even rake als humoristische wijze waarop zaken als natuurbescherming en de strijd tegen vogeluitroeiing werden voorgesteld. Zoals afdeling Antwerpen zette de BJN-Brugge in de vroege jaren '70 ook de stap naar actie, in 1972 bijvoorbeeld tegen verkavelingsplannen in de duinen van De Panne. Ook betogingen tegen kernenergie en de uitbreiding van de achterhaven stonden op het menu.

De Brugse propagandamachine draaide toen op volle toeren. In alle scholen in en rondom Brugge werden affiches opgehangen met een uitnodiging om deel te nemen aan wandelingen in het Tillegembos. Er stond in die tijd zelfs om de twee weken een stukje over de BJN in het Brugsch Handelsblad. Resultaat kon niet uitblijven: 1974 was een topjaar met 45 excursies en een gemiddelde van 27 deelnemers. Brugge klokte in die jaren af op 140 leden.

In 1975 trachtte voorzitter Luc Allemeersch het natuurstudiepeil op te krikken aan de hand van een kortstondig experiment, een systeem waardoor de meer geïnteresseerden samen op excursie gingen in kleine groepjes. De bustocht naar Cap Griz Nez van dat jaar moest ongeveer "10 sukkelaars" weigeren – onderweg, tijdens het passeren langs een bevriende afdeling! Het was immers beter de bus te overboeken om de prijs laag te houden, dan lege plaatsen te hebben. Zo'n twintig jaar later kregen de Bruggelingen echter van hetzelfde laken een broek. Kobe Boussauw: *"Voor een bustocht naar Zeeland, een gezamenlijk initiatief van onder meer de Kortrijkse, Roeselaarse en Brugse JNM, was het boeken van de zitplaatsen niet geheel vlekkeloos verlopen, zodat de bus vol bleek te zitten bij het verlaten van Roeselare. Het organiserend comité besloot dan maar om het sympathieke Brugge links te laten liggen. Het duurde uren voor bij de Bruggelingen, die in de vrieskou stonden te wachten, een vermoeden begon te rijzen over wat er aan de hand kon zijn."*

Ook mooi om te vermelden: op 21 januari 1978 werd speciaal een excursie ingelast voor de komst van de toenmalige BRT, die de overwinterende ganzen te Damme kwam filmen, zij aan zij met onze BJN'ers – helaas beelden die het digitale tijdperk nooit zouden bereiken.

Nog steeds is Brugge een hardcore vogelafdeling. Een hoogtepunt daarin was in november 1980 het eerste Ornithologisch Jaarboek van het Brugse verscheen, dat in 1981 al werd omgedoopt tot Veldornithologisch Jaarboek Noord-West-Vlaanderen.

"Er stond in die tijd zelfs om de twee weken een stukje over de BJN in het Brugsch Handelsblad."

Ook in die periode, met name in 1983, veroverde de afdeling het lokaal in de Peterse-
liestraat, waar intussen de opgezette roerdomp staat te pronken die ergens in de jaren
'90 door een Bruggeling werd gered van het stort, na een grote schoonmaak in het
bondssec.

***“Was het de ogen-
schijnlijke on-
macht om dames
tot lidmaatschap te
bewegen?”***

Wat maakte de Brugse afdeling van de JNM zo bijzonder? Ervaringsdeskundige Kobe
Boussauw: *“Waren het de beestachtig zware fietstochten die zelfs bij een zuidwester van
twaalf beaufort niet werden afgelast? Was het de schare fanatieke soortenjagers die het met
hun jargon onmogelijk maakten om een doordeweeks gesprek aan te knopen? Was het de
ogenschijnlijke onmacht om dames tot lidmaatschap te bewegen? Was het de voorliefde
voor zware bieren? Of was het misschien het onverholen snobisme waar de Bruggelingen,
pronkend met hippe mutsen en dure verrekijkers zo prat op gingen? Ongetwijfeld lag een
combinatie van deze factoren aan de basis van de Brugse mythe. Maar misschien be-
stond het gevoel van superioriteit enkel tussen de oren van deze ongelikte beren en werd
JNM-Brugge wellicht daarom soms verguisd maar nog vaker stilzwijgend geminacht door
naburige en zelfs verder afgelegen afdelingen?”*

*Alleszins is er in de jaren negentig iets ernstig misgelopen met het imago van JNM-Brug-
ge. Eind jaren tachtig en begin jaren negentig was het voor Bruggelingen bijvoorbeeld abso-
luut ongebruikelijk zich in te schrijven voor een kamp dat door ‘nationaal’ georganiseerd
werd en omgekeerd stelden zij hun afdelingskampen niet open voor JNM’ers van elders. Een
Bruggeling op een congres of nazofe was ook al een rariteit, en een congres of nazofe op
Brugse bodem werd in die tijd al helemaal niet geduld. Nog lang na de fusie van 1983 stond
JNM-Brugge in de wandelgangen bekend als ‘de JNM’. Hupsen, thee drinken en zelfs klompen
dragen bleven bij JNM-Brugge nog lang traditie, men voelde zich nauwer verwant met de njn
dan met de (ex-)Wielewaaljongeren. Die volstrekte isolatie leidde ook tot een eigen idioom,
zoals de term postpieper voor wat elders in de Jeugdbond een ini wordt genoemd. Met die
‘gastjes’ had men weinig mededogen – “Eraf gereden, meneer? We bevonden ons helaas in
de onmogelijkheid langzamer te fietsen...”*

*In de jaren '90 negentig bereikte de genderbalans een maximale afwijking ten voordele
van de mannelijke sekse, en op de vrouwonvriendelijke leuze “He wort do vint von!” (daar
word je man van) kwam dan ook maar weinig kritiek.*

Het corvee heeft
zijn taak met 'glans'
volbracht!

Hoe heilig de Brugse identiteit wel was, wordt geïllustreerd door de hevige discussie over het opschrift op het nieuwe T-shirt van de afdeling: Bruhhe of toch maar Brugge? De meerderheid zag dat laatste als zuiver verraad en kon niet begrijpen waarom het als valabel alternatief naar voren was geschoven. Tot een letterkundig geschoold bestuurslid opmerkte dat men buiten West-Vlaanderen het woord Bruhhe wellicht niet zou verstaan. Met pijn in het hart werd een Belgisch compromis gesloten en werd het T-shirt beletterd met 'JNM-Brughe'. Misschien een eerste barst in het isolement van JNM-Brugge? Enkele Brugse studenten in Gent braken de boel verder open: eerst de zoogdierenwerkgroep en nadien de viezebeestjeswerkgroep raakten bevolkt met Bruggelingen. Van een werkgroep naar het hoofdbestuur was nog slechts een kleine stap. De kolonisatie begon een archivaris en uitgever, maar spoedig nestelde JNM-Brugge zich in alle lagen van de JNM, bondsvoorzitterschap inclusief. Begin twintigste eeuw was JNM-Brugge zo ver geëvolueerd dat alle taboes doorbroken werden en jawel, het eerste gemengde huwelijk geregistreerd kon worden."

En hoe staat het vandaag met afdeling Brugge? Eén cijfer zegt genoeg: in 2006 had de afdeling 148 leden.

INTERVIEW ECKHART

IRIS LAUWAERT

Er zijn maar weinig Jeugdbonders die Eckhart niet kennen. Is het niet van in de Jeugdbond zelf, dan misschien van de lessen natuurbehoud op de Gentse universiteit, als collega op het Instituut voor Natuurbehoud (nu INBO) of van de Gulke Putten! Hoe dan ook, weinig oude sokken van het eerste uur hebben tot vandaag nog steeds zo'n sterke band met de JNM.

Op een mooie winterdag trokken we naar de Gulke Putten. Diezelfde avond belandden we vlakbij, in Eckhart's stulp, waar kaarsjes, thee en taart ons opwachtten. De sterke verhalen bleven niet lang uit. (Zou Christine misschien een druppel in de thee gedaan hebben?)

Nog voor ik een eerste hap uit m'n stuk taart kan nemen, steekt Eckhart van wal: "Weet je, wij waren thuis vegetariërs. Stel je voor! In die tijd was dat heel uitzonderlijk. Mijn grootvader, die uit Nederland afkomstig was, was al vegetariër. We waren er ons al van bewust dat je je ook zonder vis en vlees goed in je vel kon voelen. En kijk maar eens rond je, we hebben nog steeds niet veel nodig: een kachel om ons warm te houden in de winter, muziek en een mooie omgeving volstaan al 65 jaar."

ECKHART'S GANZENBORD

Sinds Eckhart als jonge gast, tijdens een tocht in Damme, kleine rietganzen ontdekte is hij gebeten door het ganzenspel. Het speelt zich hoofdzakelijk af in de Noord-West-Vlaamse polders. 50 jaar al ondertussen inventariseert Eckhart er de ganzen. Ook tijdens zijn legerdienst, die hij begon in Turnhout. Militaire oefeningen zetten er overigens regelmatig de heidegebieden in lichterlaaie. Het antwoord van de commandant op zijn reclamaties daarover was kort maar duidelijk: "soldaat militien Kuijken, het leger bepaalt wat het doet met zijn terreinen." Maar er kwam beterschap. "Al snel werd ik overgeplaatst naar het Klein Kasteeltje en later naar Sijsele, om dichtbij de ganzen te zitten. Ik herinner mij goed kerstdag 1970. In mijn uniform en met mijn telescoop heb ik toen achter de populieren langs de Damse vaart, achter het piket, ganzen staan tellen. Ik was officieel in dienst maar ze konden het zonder mij ook doen."

PIONIERS

Eckhart was op vele vlakken een pionier. Hij was bijvoorbeeld al zeer vroeg de trotse bezitter van een telescoop, "de eerste van België." Maar hier bleef het niet bij. Reeds lang overtuigt dat het terreinwerk

en de vele inventarisaties de basis vormden voor beleidsbeïnvloeding ging hij aan de slag. “Vanuit de universiteit kregen we de opdracht van de waterdienst om onderzoek te doen naar de beekvalleien in Oost en West-Vlaanderen. Dat moet zowat de eerste wetenschappelijke inbreng geweest zijn in overheidsprocedures. In de jaren '70 was ik al bij Westhoff gaan logeren om meer te leren over milieukartering. Toen ik daarvan terugkwam, dacht ik: “Dat kunnen wij ook”. En zo heb ik dan de eerste milieukaart van Noord-Oost-Vlaanderen gemaakt die als basis voor de gewestplannen diende. Later kwam de vraag van de minister van Openbare Werken of wij er voor het hele land konden maken. We kregen twee jaar tijd, wat uiteraard onmogelijk was”.

“Toen vanuit Birdlife in Wageningen de vraag kwam om de voorbereidende kaarten voor de afbakening van de Vogelrichtlijn te maken en aan te duiden welke gebieden in aanmerking zouden komen, hebben Walter Roggeman en ikzelf de koppen even bijeen gestoken en wat lijnen op kaart gezet. Die moesten als basis dienen om 10 jaar later de gebieden effectief af te bakenen!”

STOOKPIETEN TELLEN

Ik moet een jaar of 15 geweest zijn toen Margriet Willy me meenam om in Nederland het strand af te lopen op zoek naar poliepen en andere ‘rommel’. Al snel begon ik de dode vogels mee te tellen. Slachtoffers van lozingen in de haven van Rotterdam, die er trouwens de hele sternekolonie in mekaar deden zakken. Even later begonnen we ook met de BJN gecoördineerd stookpieten te tellen. Sommigen gingen hier echt ver in. Dirk Van Collie verzamelde alle dode vogels die hij vond en nam ze mee naar huis. Hij wou in Roeselare een tentoonstelling organiseren. Op een gegeven moment heeft hij al die vogels op een kunstmatig strand op de markt van Roeselare gedropt. Dat was echt spectaculair. Dat was kunst. Maar,... dat huis van Dirk, dat stonk van onder tot boven. Zelf als ze met formol ingespoten zijn, blijven die Jan Van Genten en Noorse Stormvogels stinken. Dat was echt onvoorstelbaar.”

Een gedreven inzet voor het natuurbehoud in België en vooral veel doorzettingsvermogen tekenen Eckhart's levensloop. Op 1 juni 2007 sloot Eckhart de deuren van het INBO, dat hij zelf oprichtte, achter zich. Toch betekent dit niet dat zijn engagement stopt. Als co-conservator van de Gulke Putten maar vooral als groot natuurkenner en begadigd spreker zet hij zijn kruistocht voor een beter natuur- en milieubeleid voort!

Een 'peer' omringd door jonge BJN'ers.

TURNHOUT: WAAR HET OOK BEGON

DORIEN PELCKMANS

“In de buurt van Nurnberg vatte de bus vuur, en na een overnachting in de plaatselijke sport-hal kwamen de Taxandrianen een dag later thuis dan gepland.”

Tweede helft jaren '60. BJN Hasselt en Antwerpen lagen quasi plat, maar halverwege de twee begon er op het Kempische zand wat jong groen te bewegen. Op 5 april 1967 beraamden Frans Segers, président-fondateur van de Wielewaal met twee jonge schavuiten, Luc Matthé en Gie Luyts, in de Lage Mierde (regio Turnhout) het plan om binnen de ornithologische beweging een jongerenafdeling uit de grond te stampen. Gie werd terstond tot voorzitter gebombardeerd, Luc tot secretaris en al op 30 april kreeg de jongerengroep een officiële omkadering. De gestage groei kon beginnen.

Het eerste zomerkamp vond in 1968 plaats. Deze busreis naar Oostenrijk (!) ging niet onopgemerkt voorbij: in de buurt van Nurnberg vatte de bus vuur, en na een overnachting in de plaatselijke sporthal kwamen de Taxandrianen een dag later thuis dan gepland. Op andere vlakken waren zij hun tijd echter ver vooruit. Het protest tegen nestfotografie is bijvoorbeeld bij hen begonnen.

In de jaren zeventig en tachtig ging de afdeling volle kracht vooruit. In topjaren klokte ze gemakkelijk af op een 200-tal leden. Binnen de afdeling ontstonden er zelfs verscheidene werkgroepen. De Camargue, Schiermonnikoog en Cap Griz Nez waren in die periode de voornaamste bestemmingen voor kampen. Traditiegetrouw werd er ook steeds een kampverslag geschreven dat soms uitgroeide tot een heus boek met tekeningen, kaartjes en kilometers tekst. Zo was het kampverslag van Schiermonnikoog in 1974 maar liefst 38 pagina's lang.

“Vrouwen waren een zeldzaamheid, vrouwen die naar vogels keken werden zonder meer aanbeden.”

Aangezien de Wielewaaljongeren ontstaan waren binnen een ornithologische beweging lag de nadruk in de beginjaren vooral op vogels en mogelijk was die beperkte belangstellingssfeer er in die tijd de oorzaak van dat het bestuur een mannenbastion was. Vrouwen waren een zeldzaamheid, vrouwen die naar vogels keken werden zonder meer aanbeden. Zo getuigde een pieper uit de jaren tachtig dat de leiders wel extreem zenuwachtig waren toen een zekere Adelheid Byttebier mee op tocht kwam. De enige die toen niet uit zijn lood was geslagen, is later met haar in het huwelijksbootje gestapt! Een ander bekend koppel waren Nico en Tine, kortweg gekend als 'nicotine' - wat toen binnen de behoorlijk antirookgezinde afdeling tot de meest moordende zins- en woordspelingen leidde. Taalspelletjes en flauwe mopjes zijn trouwens nog steeds een handelsmerk van afdeling Taxandria.

Kampen in Taxandria – het Kijkverdriet, de Hoge Rielen en de Tikkebroeken - groeiden uit tot klassiekers die ook nu nog oude bekenden zijn in de kampeneuglena. Dat veel kampjes op het eigen grondgebied plaatsvonden is geen toeval. Zo is de conservator van het Kijkverdriet in Ravels een volbloed Wielewaaljongerenveteraan. Toen hij zijn

TAXANDRIA ZENDT ZIJN ZONEN UIT

Dirk Draulans met afdeling Taxandria begin jaren '70.

- Toen hij nog geen redacteur was bij Knack, nog geen oorlogsverslaggever in Centraal-Afrika, nog geen schrijver van reisverhalen en romans, en nog geen 'tv-bioloog' in De Laatste Show, was Dirk Draulans gewoon lid van de Wielewaaljongeren. Aanvankelijk bij afdeling Mol, maar die fuseerde later met Turnhout tot afdeling Taxandria. Hij was een erg actieve Jeugdbonder en onder zijn leiding kreeg afdeling Taxandria in 1973 een nieuwe impuls. Hij denkt nog met genoeg terug aan waarnemingen zoals zijn eerste zwarte specht, maar ook aan 'kwajongenstreken voor het goede doel': *"Als er in de lucht weinig te beleven viel, deden we bijvoorbeeld een wedstrijd om ter verst met een fiets in een maïsveld rijden, al dan niet met aanloop en al dan niet loodrecht op de rijen planten in. Maïs zagen we in die tijd niet graag, want die joeg kiekendieven en ortolanen van de graanvelden weg."*

Toon Van Mierlo vervoert twee bevallige deernes, Hanne en Nele.

- Ook Toon Van Mierlo, bekend als saxofoon-, doedelzak- en trekzakspeler bij folkgroepen als Fluxus, Embrun, Floes en Naragonia was actief in JNM-Taxandria. Van 1994 tot 1996 was hij afdelingsvoorzitter, en een jaar lang was hij nationaal verantwoordelijke van de Vogelwerkgroep. De JNM was volgens hem the place to be als je straffe stoten wou meemaken. *"Toen we tijdens een fietstocht een rood lint passeerden, bleken we verzeild geraakt te zijn in een lokale wielkerkers. Beladen met verrekijker, fietszakken en telescoop heb ik toen een eind meegesprint en ben als tweede het volgende dorp gepasseerd onder luid en verbaasd applaus van de menigte. Maar toen ben ik wel uit de koers gezet..."*

engagement als conservator opnam, werd al snel duidelijk dat het beheer van het gebied extra werkvolk kon gebruiken. Tot op de dag van vandaag ontvangt den Tinne de bende JNM'ers met open armen voor het jaarlijkse Kijkverdrietkamp.

Terwijl in de jaren negentig op de meeste JNM-kampen nog vlees werd gegeten, waren biologische en vegetarische maaltijden reeds de maatstaf op de Taxandriaanse kampen. Er werd niet op een cent gekeken om de smakelijkste gerechten te serveren. Geen wonder dat de nationale strijd voor vegetarische kampen vanuit Turnhout... gevoed werd: er werd een motie ingediend die een verhitte discussie en het gekende resultaat opleverde.

Ook op lokaal niveau wisten de Taxandrianen een heuse mentaliteitsverandering af te dwingen. Om de afdelingskas te spijzen begonnen ze kringlooppapier te verkopen, en wat begon als een klein onschuldig initiatief groeide al snel uit tot een groots project. In het begin van de jaren negentig was JNM-Taxandria hét verdeelcentrum van kringloop-papier in Turnhout en omgeving. Met een bakfiets schuimde de bende de markten in de ruime omgeving van Turnhout af. Zelfs kopiewinkels en scholen werden vragende partij. De actie bracht niet alleen centjes op maar ook faam en nieuwe leden.

Maar halfweg de jaren negentig sloeg ook in Taxandria het onheil toe. De trek- kers werden oude sok of gaven voorrang aan hun studies, de overblijvers hadden meer interesse voor ethanol en cannabis sativa. Op de vooravond van de 21ste eeuw zat de afdeling zo goed als aan de grond... Maar het afdelingsondersteuningsproject van JNM-nationaal zette de schouders onder Taxandria. Promocampagnes in scholen, een provinciaal iniweekend, de eerste editie van het Groot Heroïsch Werkweekend in de Liereman, samenwerking met Natuurpunt (lees: oude sokken)... en in 2002 was er weer voldoende jong bloed bij elkaar!

*“Met een bakfiets
schuimde de bende
de markten in de
ruime omgeving
van Turnhout af.”*

STOEMPKE

Sinds de beginjaren heeft afdeling Taxandria een mascotte: een pluchen pinguïn die tijdens een vogelteldag werd gevonden op een vieze sluikestortplaats. Hij kreeg de naam Stoempke, maar ook zijn onderdelen werden stuk voor stuk benoemd: zijn mutsje heette 'snoopy', zijn bek 'coco', zijn strikje 'djuuke'... Trouw ging de mascotte jarenlang mee op tocht tot ie spoorloos verdween. Hij werd voor het laatst in 1991 gesignaleerd, in de kewlders van het Wielewaalhuis. Het enige wat nog van hem rest, is de titel van het afdelingsblad dat naar de pinguïn was genoemd. Het gemis werd echter te groot en in 2007 werd in een kringloopwinkel een nieuw Stoempke gevonden.

Stoempke, voorbereid op een strenge winter.

Stoempke, doorwinterd natuurstudiefreak.

SCHELDE-LEIE

WJ-SCHELDE- LEIE

NORBERT DESMET

wj-Schelde-Leie was een afdeling met een sterke kampentraditie. De afdeling beschikte echter over geen kampmateriaal. Daardoor kwamen we vaak terecht in wat men nu weinig benijdenswaardige omstandigheden zou noemen. We logeerden tijdens onze Paaskampen op zolders waar de sneeuw tussen de pannen vloog (Opbrakel 1973) en in scoutslokalen waar we mekaar niet meer zagen zitten tussen de drogende kleren (Edelare 1972). Tijdens de zomerkampen in Harchies (1973 en 1974) vertoefden we in verdachte bouwwerken bij particulieren waar grootse huisspinnen over onze slaapzak liepen en we, zwart als 'kolenmijnders' op verkenning trokken langs de moerassen en de terrils van de... steenkoolmijnen.

wj-Schelde-Leie was de afdeling die met de bus en twintig fietsen daar bovenop de kampentraditie tot de Argonne in gang zette. Hiervan getuigen vier opeenvolgende grote kampen (tot 1975) na een eerste memorabele verkenning van een kleine delegatie per trein en fiets in 1972.

Op de wandelingen van de toen nog jonge Wielewaal Schelde-Leie (1967), werd de aanloop naar de WJA door John Rigaux voorbereid. Hij wist met zijn begeesterende kennis wat jonge gasten rond zich te verzamelen. 27 augustus 1970 was de officiële startdatum. In oktober telde WJA-Schelde-Leie 61 leden en in 1971 was er reeds het eerste geslaagde Paaskamp in de Zwalmolen.

Waar soms de samenwerking wel eens smalend op de korrel werd genomen is het toch dankzij die Wielewaalafdeling dat deze 'WJA' groot geworden is. Het was toen niet zo evident om een afdeling uit te bouwen over dit grote gebied en de Wielewaal zorgde voor het logistieke netwerk. Zeker tien jaar verschenen alle berichten van de WJA in het WA-afdelingsblad, eerst gemengd, later als zelfstandige WJ publicaties maar voor de posttarieven met eenzelfde kaft... Een groot deel van de eerste leden waren zonen en dochters van Wielewalers (families De Cuyper, De Zaeytijd, Snauwaert, Vanden Haute, Heyse, Nachtergaele, Royeaerd, Libbrecht... allemaal namen die ook in de latere generaties een vooraanstaande rol zouden spelen.)

Er waren naast de eigen activiteiten veel gemengde tochten met de WA waarbij vooral veel en vlug kennis werd opgedaan met ervaren gidsen in een toen veel rijkere natuur. En we hoefden ons geen zorgen te maken over kooktoestanden en centen...

Toch is het een wondere samenloop en een belangrijk deel van het succes dat het eerste bestuur van de afdeling zo verscheiden was: naast de vogels (Norbert Desmet en snel vele anderen) was er meteen belangstelling voor insecten (André de Kimpe, IWG 1972), planten (Cecile Vanderdonck en later Pol Cardon PWG 1973) en in de persoon van Odi Heyse hadden we een all-round organisator-technicus... Het luik milieu werd ons met de paplepel ingegeven door de acties rond de Pitch-centrale in Ruien (28 au-

"We trokken zwart als 'kolenmijnders' op verkenning."

gustus 1971), de dreiging van de A9 in de Vlaamse Ardennen en het verzet tegen de toen almachtige vogelvangst en jacht in dit deel van Vlaanderen.

Het afdelingsgebied was vrij groot: van Deinze tot Brakel, wat natuurlijk meebracht dat we in de meest diverse biotopen neerstreken. Bij het Paaskamp in Ooidonk in 1974 was reeds met Paul Cardon een nieuwe leiding actief: Rik Desmet, Johan Royaerd en Luc Claus, versterkt door een uitgebreide schare vrouwelijke deelnemers: Mieke, Ines, Heide... Eigenlijk was het element natuurbeleving lang voor het een naam had al verweven in de meeste activiteiten en anderzijds draaiden toch de werkgroepen volop, al dan niet in samenwerking met de Wielewaal. Er waren al INI-tochten, paddestoelenexcursies, pluisavonden van braakballen... Zoals elders wellicht waren klis en lisdodde ook hier favoriete planten... 1974 werd een donker jaar voor de groep met het overlijden tijdens ons Argonnekamp op 22 juli van Paul De Zaeytijd. Het beeld blijft van de verslagenheid ginds en het verdriet op het kleine kerkhof aan zijn geliefde Scheldemeersen te Melden, waar hij ons zo dikwijls had rondgeleid.

1975 gaat door met tal van kampen en activiteiten (waaronder fervent wilgen knotten). Het is een sterk jaar: Paul Cardon wordt voorzitter van een stevige ploeg met bekende maar ook nieuwe gezichten. De verweving met WJ-Waasland was van bij het begin heel sterk maar nu sluiten ook steeds meer wj'ers uit andere afdelingen aan bij de kampen. Dit komt een sterker nationaal WJ-bestuur ten goede. Het is ook het jaar van het verzet tegen de geplande autostrade door de Vlaamse Ardennen met als orgelpunt 18 oktober. Daar is waarschijnlijk een belangrijke veldslag gewonnen omdat boeren en natuurliefhebbers in een grote betoging een duidelijk front maakten tegen die A9. De tractoren waren indrukwekkend maar de fietsers waren dat ook...

1976 gaat op dat elan door met een fameus Schierkamp en de werkgroepen krijgen een nieuw impuls met Johan en later ook Helmoed Royeaerd, samen met Jan Van De Ven en Erik de Vos. Benoit Mys doet hetzelfde met de zoogdieren, waarvan de grote start komt met Robin Vanheeuverswijn in 1977. Hooien in de Scheldemeersen wordt een vaste zomerbezigheid en Lotharingen wordt verkend in een groot zomerkamp. Bejubeld of verguisd, op 28 oktober werd de piepwerking geboren. Natuurbeleving was dus voor ruime interpretatie vatbaar: het hing wel in de lucht met al die koppeltjes die mekaar op de kampen vonden en waar, weeral toeval, nogal wat onderwijzenden tussen zaten. Het feit dat die piepers het tot op heden volhielden zegt dat het goed is toch...

“Het hing wel in de lucht met al die koppeltjes...”

WJ-kamp te Zwalm (1971)

In 1978 is de afdeling 162 leden rijk. Publicaties volgen mekaar op: piepkranten, mededulingsbladen, waarnemingen en het schitterende eindwerk van Benoit Mys en Guido Minnaert over uilen in de streek. Er is een combi-kamp met Krekenland, een van de zes kampen... In Deinze vertoont een kern onder de naam Explosion een hardere lijn, de naam waardig. Even schrikken toch, maar tevens een gezonde impuls naar het milieubewustzijn toe. Robin Vanheuveerswijn neemt het voorzitterschap over en er komt een uitgebreid bestuur, met zelfs kampmateriaalverantwoordelijken. De zaken draaien goed, in 1979 zijn er wonderwel veel trouwfeesten en wordt het absolute record gehaald van 14 publicaties (WA, WJ, Piep en werkgroepen, nog steeds samen onder het groene kaftje van weleer).

We ronden af met 1980, na tien jaar wordt Viviane Lootens voorzitter. Er is een zalige regelmaat van hooikampen, werkgroepen, activiteiten en er is een lokaal. Maar bovenal er zijn meer dan 70 piepers, de toekomst is verzekerd.

Ook WJ-Schelde-Leie overleefde de fusie en wordt nu vertegenwoordigd door twee bloeiende JNM-afdelingen: JNM-VLARD (Vlaamse Ardennen) en JNM-Leievallei.

CECILE ALIAS SIEL

Is het toeval dat de fameuze dioxinecrisis van 1999 onder meer aan het rollen werd gebracht door Siel Van der Donck? Die sinds 1979 ook al het hormonendossier volgt? De voormalige VRT-radiojournaliste stond in de jaren '70 (toen nog als Cecile) mee aan de wieg van WJ-Schelde-Leie, samen met onder andere dorpsgenoot André De Kimpe, streekgenoot Norbert Desmet en vele anderen (zoals de Libbrecht-gebroeders, bekend van Kadriil). Ze begeleidde de eerste kampen en trok in die tijd ook enkele keren naar WJ-congressen in Antwerpen.

HOOFDSTUK 5

NATUURBEHEER

MET OPGESTROOPT MOUWEN

HAZEL VANDE KERCKHOVE

DE FONTEINTJES

JOHN VAN GOMPEL

DE JAREN KOMEN EN GAAN MAAR HET GULKE-PUTTEN- KAMP BLIJFT BESTAAN

HERMAN STIEPERAERE

INTERVIEW MET WIM SLABBAERT

JOACHIM DEMAESENEER

DE DOODE BEMDE: EEN STUKJE DIJLEVALLEI IN ERE GEHOUDEN

BART VERCOUTERE

FANNE VAN DER AUWERA

VAN DE JEUGDBOND EN DE SINT-PIETERSBERG

JAN VAN ORMELINGEN

KWIST EN BIEBEL

LUC VAN ASSCHE

DE ZWARTE BEEK

JOEL BURNY

WILLY VAN LOOK

MET OPGESTROOPE MOUWEN

HAZEL VANDE KERCKHOVE

HET PRE-JEUGDBONDTIJDPERK

Natuurbehoud is een relatief recent gegeven. De onuitwisbare sporen die de industriële revolutie en de eerste grootschalige landbouw achterlieten wekten bij de hogere klasse – de enige die daar tijd voor had – het verlangen om de kwetsbare natuur te beschermen. In België werd die eerste, beperkte bewustwording in de kiem gesmoord door de Eerste Wereldoorlog. Tijdens het interbellum werd de eerste grote natuurvereniging opgericht, de Wielewaal, oorspronkelijk een zuiver ornithologische vereniging. Na WO II werd het land heropgebouwd. Natuurbescherming behoorde niet tot de prioriteiten en het duurde tot 1951 vooraleer de Belgische Natuur- en Vogelreservaten (oorspronkelijk de Vereniging Belgische Vogelreservaten) opgericht werden – een kleine halve eeuw na de eerste natuurbehoudsvereniging in Nederland! Rond die tijd werden ook de eerste staatsnatuurreservaten aangewezen: de Westhoek en de Hoge Venen.

“De Westhoek en de Hoge Venen werden als eerste natuurreservaten aangewezen.”

JAREN '60: DE EERSTE NATUURBEHOUDSACTIES

De BJN was nog maar opgericht of het was al tijd voor actie. Ze zette de eerste natuurbehoudsactie ooit op in Vlaanderen. De Jeugdbond wou met die actie de ‘bescherming’ van de Kalmthoutse heide als natuurreservaat afdwingen. In die tijd was de BJN vooral actief op natuurhistorisch vlak. De eerste natuurbehoudsacties van toen moet men eigenlijk zien in de tijdsgeest. Alles werd toen in vraag gesteld. Binnen de Jeugdbond werden toen de eerste grote thematische acties opgezet. Zo waren er de tegenbetogingen op de jaarlijkse congressen van de vogelvangers, de stookolietellingen en de acties rond het Peerdsbos in Antwerpen. Dat waren acties gefocust op natuurbehoud en natuurbescherming. Het eigenlijke natuurbeheer startte pas op het einde van de jaren '60, weliswaar kleinschalig en vooral op lokaal vlak.

(John Van Gompel)

“De BJN zette de eerste natuurbehoudsactie ooit in Vlaanderen op.”

JAREN '70: DE JEUGDBOND EN DE EERSTE STAPJES IN NATUURBEHEER

“Jongeren offeren hun vakantie op voor het goede doel.”

De jaren '70 begonnen veelbelovend met het Europees Natuurbeschermingsjaar, dat van milieubewustzijn een politiek item maakte. De jaren nadien ontstonden verschillende milieuactiegroepen, zoals de BBL. Belangrijk voor de Jeugdbond was dat de Kredietbank de Stichting Leefmilieu (nu omgedoopt tot ARGUS) oprichtte, die de werkkampen subsidieerde en er nog steeds voor zorgt dat JNM'ers voor een prikje op (werk)kamp kunnen –wat eigenlijk logisch is voor jongeren die een deel van hun vakantie opofferen voor het goede doel. De oliecrisis van 1973 verlegde evenwel de politieke prioriteiten. Natuurbehoud geraakte op politiek vlak meestal niet voorbij de administratie. Gelukkig waren er de Jeugdbonders die langzaam maar zeker natuurbeheer opnamen in hun werking.

De eerste boomplantacties waren een prille uiting van het groeiend milieubewustzijn van de (lokale) overheden na het natuurbeschermingsjaar 1970. BJN-afdeling Blankenberge ging toen ook al met bescheiden middelen grasland maaien in de Fonteintjes, die nog geen reservaat waren. Daar en in de Westhoek organiseerde de Jeugdbond in de jaren '70 de eerste echte werkkampjes. Een belangrijk gevolg daarvan was dat diezelfde Jeugdbonders op het einde van de jaren '70 aan de basis lagen van een resolute omme-zwaai binnen de toen nogal paternalistische vereniging Belgische Natuur- en Vogelreservaten. Zo kreeg natuurbeheer definitief een plaats binnen het natuurbehoud, en een aantal Jeugdbonders van toen zijn er hun hele verdere beroepsleven actief in gebleven... (John Van Gompel)

JAREN '80: PROFESSIONALISERING EN RUIMTELIJKE ORDENING

In de jaren 1980 ging natuurbehoud en -beheer zich professionaliseren. Dankzij subsidies en (voorkoop)rechten konden verenigingen hun doelstellingen steeds beter verwezenlijken. Hun werking werd professioneler en de oppervlakte beheerd natuurgebied nam steeds sneller toe. De schaarse open ruimte werd door ruimtelijke bestemmingsplannen verdeeld onder de verschillende sectoren en daardoor – in theorie – beter beschermd. Jammer genoeg gingen natuurbehoud en landbouw niet hand in hand en versnipperde het wegennet de Vlaamse natuur verder. Gelukkig bracht het Europees jaar voor het Leefmilieu (1987) een kleine kentering en de Europese Unie kreeg steeds meer invloed.

“Natuurbehoud en landbouw gingen niet hand in hand en het wegennet versnipperde de Vlaamse natuur verder.”

Toen de grauwe pijnpunten van de tsunami uit de jaren '60 steeds schriller gingen afsteken tegen het groene schaamlapje dat ons nog zou worden gegund, greep een aantal Jeugdbonders instinctmatig naar de wapens: zeisen werden gewet, hooirakels gekeurd en het ineenknutselen van draagberries (om hooi mee af te voeren, of wat dacht je) werd verheven tot een wetenschappelijke discipline. Dit viel, toevallig of niet, samen met een Vlaamse 'machtsgreep' bij de Belgische Natuur- en Vogelreservaten. Onder de begeessterende leiding van Hugo Abts infiltrerden nogal wat Jeugdbonders, vaak vermomd als gewetensbezwaarden, in deze ietwat vermolmd maar lovenswaardige instelling. We hadden pas in de Kortrijksepoortstraat het Bondssec opgezet en nu vielen we binnen bij de BNVR, die toentertijd huisde in de bouwvallige bijgebouwen van het Instituut voor Natuurwetenschappen in Brussel. Onder invloed van de mechanisatie en rationalisatie in de landbouw bleven eeuwenoude, halfnatuurlijke landschappen verweesd achter. Boomopslag, topzware knotwilgen, verruigende graslanden, schreeuwden om ons jonge zweet. Professioneel natuurbeheer moest nog worden uitgevonden en menige Jeugdbonder belandde in de beheerswerkgroep van een of ander natuureservaat, zoals de Gulke Putten in Wingene, de Ronde Put in Postel en het Torfbroek in Berg – tot zelfs in de moerassen van de Semois en op de Sint-Pietersberg waren we actief. (Nand Van Laer)

“Topzware knotwilgen schreeuwden om ons jonge zweet.”

Soms werd er ook eens niet gewerkt op werkkamp.

Soms verdween het werkvolk in de nog rechtstaande bosjes...

En of er gewerkt werd!

DE JAREN '90: BEZINNINGSTIJD NA WETTEN EN REGELGEVING

De wereld werd in de jaren '90, mede dankzij de televisie, wakker geschud door spectaculaire acties van Greenpeace en WWF. De exploderende bevolking en het systeem dat nodig is om haar te voeden verminken het landschap. Vlaamse besluiten, federale wetten, Europese richtlijnen en internationale verdragen (Kyoto...) werden onderhandeld en goedgekeurd. Onderwijs en educatie verweven milieu en natuur in hun lessenspakket, landbouw en recreatie beseffen dat ze hand in hand kunnen gaan met natuursorg. Ook de industrie moet het kopje buigen voor de opgelegde regels. De vraag of al die wetten en regels voldoende zijn voor het behoud van ons leefmilieu, is niet eenvoudig te beantwoorden.

Voor een kritische evaluatie daarvan wordt sinds het begin van het nieuwe millennium vooral gewerkt aan wetenschappelijke onderbouwing van het beleid: rapporten worden opgesteld en aan de beleidsverantwoordelijken afgeven en met de jarenlang verzamelde studiegegevens worden 'Rode lijsten', biologische waarderingskaarten en dergelijke opgesteld.

In Vlaanderen blijft de strijd om het inkleuren van groene gewestplannen duren, op mondiaal vlak werd de derde wereldtop in Johannesburg (2002) een flop: de term milieu werd niet besproken, duurzame ontwikkeling kwam nauwelijks aan bod.

Gelukkig zijn er ook positieve signalen. De fusie van Natuurreservaten en De Wielewaal tot Natuurpunt geeft een duidelijk teken aan de overheid. Ook jongeren zijn zich bewust van hun eigen ecologische voetafdruk. Samen streven we naar de wereldwijde invulling van de slogan 'Think globally, act locally!'

“De strijd om het inkleuren van groene gewestplannen blijft duren.”

Eind de jaren 1990 werden binnen JNM de natuurbehoudsavondjes (NB-soirees) in het leven geroepen door Leen Martens (toenmalig NBS). Op de zolder van het bondssec (en eerder ook in het Leuvense) werd een lezing gegeven door een veldbioloog, milieu-econoom, ervaren natuuractivist, ecologisch verbouwer, auteur, natuurfilosoof,... Vragen konden onmiddellijk afgevuurd worden, discussies ontspinden zich, plannen werden gesmeed en dromen gevoed. De avond werd afgesloten met een drankje en gezellige nababbel.

Even succesvol was de jaarlijkse Dag van de Natuur in november. Naast klassiekers als wilgen knotten, rietkragen maaien en bomen planten, viel vooral het slopen van illegale bouwwerkjes in de smaak... De meerdaagse werkkampen waren in die tijd eveneens een blijvend hoogtepunt. Het misschien kleinschalige maar wel cruciale arbeidsintensieve werk op de vele JNM-kampen wordt door tal van conservators geprezen. Werkstudie-kampen – werkdagen afgewisseld met excursies – waren extra inspirerend omdat je dan echt zag waarvoor je je aan het uitsloven was. Het bleef steeds afwachten of er niemand in z'n been zou hakken, een tak of boom op z'n hoofd zou krijgen of z'n bril zou zien sneuvelen. Misschien nog een geluk dat het materiaal niet steeds van de scherpste kwaliteit was... Maar het stond wel stoer te kunnen zeggen dat je op je vijftiende met zeis, plagschop, hakbijl, bosmaaier en soms kettingzaag overweg kon!

Op elk kamp raakte de hele kampvloot wel minstens één keer besmeurd tijdens hilarische moddergevechten, geweekt door regen en slijk, bedolven onder hooibergen, gedrenkt in de mest, enzoverder. En was er dan geen vijver of douche in de buurt, dan ging het gevecht gewoon door – met een waterslang op de kampplaats. Van elk kamp zijn daarnaast 'straffe stoten' bekend. Zo werd in de vallei van de Zwarte Beek op fazanten gejaagd om 's avonds in de pot te stoven. Hard werken vergt nu eenmaal wat extra calorieën... (Hannelore Vande Wiele)

“Het stond wel stoer te kunnen zeggen dat je op je vijftiende met zeis, plagschop, hakbijl, bosmaaier en soms kettingzaag overweg kon.”

21STE EEUW: VERDER PIONIEREN... MET DE WERKMACHT!

Begin de 21ste eeuw begon de interesse voor natuurbeheer binnen de Jeugdbond achteruit te gaan. Het aantal zuivere werkkampen (vijf) was nooit eerder zo laag. Alleen in een aantal sterkhoudende afdelingen bleef natuurbeheer populair. Blijkbaar was er al te lang geteerd op het succes van grote namen als Saeleghemkreek en Torfbroek, die heel wat van hun aantrekkingskracht hadden verloren sinds er van pionierswerk niet veel sprake meer was. Bovendien kwam er in 2002 een eind aan de betoelaging van werkkampen door de Stichting Leefmilieu.

Een geslaagde poging om de traditie niet te laten uitdoven was het eerste Groot Werkweekend in de Liereman (2002), met meer dan 100 JNM'ers. De jaren nadien organiseerde JNM het in samenwerking met Natuurpunt. Omgedoopt tot Groot Heroisch Werkweekend passeerde het in de Blankaart, het Buitengoor (Mol), het Heidebos (Mechelen), Baarbeekmonding (Kortenaken), het Heidebos in Moerbeke-Wachtebeke en Averbode Bos en Hei. Om natuurbeheer echt weer op de voorgrond te krijgen, stak een slechts vierkoppige doch hardnekkige club harde werkers de handen uit de mouwen om in augustus 2004 de 'werkwerkgroep' oftewel de Werkmacht op te richten. De werkmacht houdt zich sindsdien bezig met alles rond natuurbeheer, theorie en praktijk, van

“Werken met machines vraagt extra kennis en de veiligheid wordt nog belangrijker.”

beheerplan over bosmaaien en kettingzagen tot tractor rijden. Natuurbeheer mocht ook eindelijk nog eens hoofdzaak zijn op een congres. Bovendien was intussen Argus opgericht als opvolger van Stichting Leefmilieu. Dankzij de Werkmacht kon JNM negen van de twintig dossiers binnenrijven!

Sinds de eeuwwisseling wordt almaar meer gewerkt met professionele machines: bijl en zeis van weleer wijken voor de kettingzaag. Werken met machines vraagt extra kennis en de veiligheid wordt (nog) belangrijker. Bij het oprichten van de Werkmacht werd veiligheid dan ook een kerntaak. En weer doet JNM aan pionierswerk, want tot dan toe kon je wel makkelijk hier en daar aan werkmateriaal geraken maar veiligheidsmateriaal was een stuk moeilijker te bemachtigen. Bij de Werkmacht kun je veiligheidsuitrustingen lenen en op elke cursus wordt het belang van veiligheid benadrukt. Nu al is duidelijk dat JNM'ers bij grote werkzaamheden meer aandacht hebben voor veiligheid en erop staan dat iedereen veilig met en in de buurt van machines kan werken. Daar staat tegenover dat het aantal werkkampen het jongste jaar nog amper vier bedroeg (naast zeven werkstudiekampen), wat doet vermoeden dat de multi-tasking JNM'er de brede massa vormt. Er vormde zich echter ook weer een meute beheerspecialisten, wat zeker de kwaliteit van het beheer door JNM ten goede is gekomen. (Manten Van Gils)

Het is onmogelijk alle plaatsen te vernoemen waar Jeugdbonders gewroet hebben. Enkele gebieden laten we in de schijnwerpers zetten door oude sokken die een speciale band opgebouwd hebben met wat ze 'hun' gebied noemen.

Boomstammen heffen met één arm...
Sterke jongens die Jeugdbonders.

DE FONTEINTJES

JOHN VAN GOMPEL

De Fonteintjes (20 ha) bestaan uit een langgerekte reeks vijvers en duinmoerassen tussen Blankenberge en Zeebrugge, juist achter de zeereepduinen (tussen die duinen en de Koninklijke Baan). Als gevolg van de aanwezige dwarsdijkjes ontwikkelden er zich verschillende biotopen, van open water over rietmoeras en wilgenbosjes tot vochtige hooilanden. Die laatste herbergen unieke vegetaties met duizenden orchideeën en tal van andere zeldzaamheden, die al in het begin van de 20ste eeuw beschreven werden in een verslag van de Société Royal Botanique de Belgique. Daarna geraakte het gebied bij natuurliefhebbers in de vergetelheid, tot het in de jaren '60 herontdekt werd door de kleine BJN-kern van Blankenberge. Het gebied was toen nog niet beschermd als natuurreservaat. Vooral in de zomermaanden werd er gevist, gewandeld, gezwommen en gespeeld. De orchisfontein, het deel met het botanisch rijke hooiland dat tot in de jaren '60 nog werd gemaaid door een landbouwer, deed in de zomer dienst als kampeerterrein – orchideeën werden er zomaar geplukt en vervolgens weer weggegooid. Ook in de jaren '60 werd de meest westelijke depressie opgevuld voor de bouw van café Nordic met de speeltuin en parking erbij. De BJN-afdeling protesteerde vruchteloos bij het Blankenbergse stadsbestuur, van natuurbehoud had men daar toen nog niet gehoord. De strijd om het behoud van De Fonteintjes zou nadien nog een jarenlange leerschool worden voor een generatie natuurbeschermers die nu, veertig jaar later, nog steeds actief is.

Vanaf het begin van de jaren '70 organiseerde BJN-Blankenberge een jaarlijkse werkdag in de orchisfontein, mede onder impuls van de Brugse Jeugdbonder Leo Van Hecke, die ondertussen professioneel plantkundige was geworden. Die eerste werkdagen vielen nogal tegen: met het beperkte materiaal (een paar zeisen en hooivorken, en een groot visnet om hooi te verslepen) kon je een hele dag zweten en toch niet meer opschieten dan een twintigtal meter. Plezant was het wel. Met de jaren steeg de ervaring in het hanteren van de zeis, én het aantal visnetten! Er werd geëxperimenteerd met kruiwagens, steekkarren en draagberries, maar het zou duren tot 1979 eer het beheer professioneler kon worden aangepakt. De koude winters van toen boden de gelegenheid om te maaien in de rietvelden. Alleen als het ijs voldoende dik was kon je erop. Riet maaien bleek voor de Jeugdbonders een even hard karwei als hooiland maaien: ondanks de kou stond je na een uur al te baden in het zweet. Maar er waren prachtige momenten: de speciale winterse sfeer, het verontrustend kraken van het ijs, de waarnemingen van waterrallen en één keer ook een roerdomp die achter een rietkraag stond te loeren... En de warme choc achteraf.

In 1978 begon men in de orchisfontein plots baggerslib uit de haven van Zeebrugge te storten. Nu waren we er wel op tijd bij: de werken werden stilgelegd maar het slib werd niet weggehaald. Gelukkig was nog maar een klein deel van de vallei opgevuld.

“Ondanks de kou stond je na een uur al te baden in het zweet.”

*“Regelmatig doken
nieuwe bedreigingen op.”*

Eind 1979 kwam het centraal deel van het gebied als natuurreserveaat in beheer van de Belgische Natuur- en Vogelreservaten. Het werd een van de eerste erkende natuurreserveaten in Vlaanderen. De vroegere kern van Jeugdbonders – de meesten intussen oude sok – leverde de conservators en de beheerswerkgroep. Het beheer werd professioneler: bosmaaiers en maaibalk deden hun intrede, later de professionele terreinploegen van de vereniging. Ook het onderhoud van de afsluitingen werd een vaste taak. De beheerswerkgroep groeide uit tot een afdeling van Natuurpunt met 330 leden, die ook instaat voor het beheer van de Uitkerkse Polder.

Regelmatig doken nieuwe bedreigingen op, zoals plannen voor een watersportproject, een nieuwe gasleiding van Distrigaz, de afbraak van bunkers, strubbelingen met een sportvissersvereniging... Maar er kon telkens alert op worden gereageerd. Een deel van het oude baggerslib in een deel van de orchisfontein werd alsnog manueel verwijderd, waarbij een niet ontplofte obus te voorschijn kwam. De ontmijningsdienst wilde ze niet ter plaatse laten ontploffen, anders was onze poel veel vlugger uitgegraven geweest! In die periode werd de meest oostelijke recreatieplas nog bij het reserveaat ingelijfd.

De jaarlijkse werkdag in de orchisfontein bestaat nog steeds; traditioneel de eerste zondag van september. De meeste deelnemers, nog altijd dezelfde oud-Jeugdbonders, zijn stilaan een beetje ouder en grijzer aan het worden. Tijdens een van die werkdagen werd de terziele gegane afdeling Blankenberge heropgericht. In 2007, na 40 jaar juridisch en politiek getouwtrek, werd eindelijk de Nordic weer afgebroken.

1 & 3. 'Hooien in de Fonteintjes, al meer dan 30 jaar op afspraak.'

2. Heiligen en Duivels, John Van Gompel en Phillipe (Fluppe) Moraux in de Uitkerkse Polders.

DE JAREN KOMEN EN GAAN MAAR HET GULKE-PUTTENKAMP BLIJFT BESTAAN

HERMAN STIEPERAERE

DE PREHISTORIE: HET BEGON MET DE BJN

Tot mijn verbazing zag ik op 13 september 1969 een bruingroen schraallandperceel tussen de hoge zendmasten het RTT-domein Radio-Ruiselede (merkwaardig genoeg volledig in de gemeente Wingene gelegen!). Ik geraakte op het perceel en vond er dopheide, ronde en kleine zonnedauw, manshoge stengels van tweenervige zegge, beenbreek, klein glidkruid – in West-Vlaanderen! De pachter had mij gezien, maar... hij bleek het perceel wel in pacht te willen doorgeven aan het natuurbehoud. Opgewonden fietste ik terug naar huis: ik had voorgoed mijn hart verloren.

Met Johny Jadem, toen voorzitter van de PWG, maakten we tijdens een excursie van BJN-Brugge enkele opnamen en ik schreef een rapportje. Rudi Verheyen, secretaris van de Belgische Natuur- en Vogelreservaten, kon al vlug een contract afsluiten: perceel nr. 157, 1,5 ha groot, was eind december 1969 reservaat. Enkele rapporten later waren een groot stuk hakhout en een klein deel van de schapenboer toegevoegd – goed voor in totaal 16 ha niet ontgonnen stukken van het gebied. We bleken maar net op tijd te zijn gekomen: de RTT had in 1965 het grootste stuk van het domein, bijna een vierkante kilometer mozaïek van sparrenbos, laag hakhout, heide en ruig grasland, aan enkele boeren in ontginning gegeven en perceel 157 was die ontginningsdans slechts ontsprongen... omdat de ploeg het had begeven.

Het beheer was aanvankelijk 100% vrijwilligerswerk. In de nazomer van 1970, het jaar waarin ik oude sok werd, vond een eerste weekend van BJN-West-Vlaanderen plaats om een deel van perceel 157 te hooien (oh! Gevlekte orchis!). Voor Paul Goetgebeur (nu Prof aan de U-Gent) was dit de kiem van zijn enthousiasme voor planten. We waren daarna nog twee jaar te gast op de boerderij van boswachter Mannens. Hij ergerde zich aan die anarchistische bende die 's morgens te lang op zijn erf bleef rondhangen en niet eens goedemorgen zegde. En toen enkele Brugse BJN'ers op een nacht aan zijn vaten rabarberwijn zaten, was de maat vol: wij moesten nooit meer terug komen.

De werkkampen in de Gulke Putten werden al van in het begin gesubsidieerd door de Stichting Leefmilieu van de Kredietbank. Heel uitzonderlijk konden wij bijna 20 jaar op hun steun rekenen. De volgende BJN kampen, met Paul Durinck en vele anderen, vonden eerst aan de boskapel bij Blauwhuis plaats, later bij Noël Allaert vlakbij het reservaat. Het belangrijkste deel van het beheer in 'perceel 157' werd tijdens die kampen uitgevoerd: vooral maaien, keren en afvoeren. Het 'hooiland' was eerst kniehoog gras, nu is het een lage, schrale, natte heide. De heide en de bermen ontsnapten evenmin aan de

*“Ik had voorgoed
mijn hart verloren.”*

*“Enkele Brugse
BJN'ers hadden
op een nacht aan
de rabarberwijn
gezetten.”*

zeis en de bosmaaier. Er werd geplagd, tot 250 m² op één kamp – daar konden de jongens hun spieren tonen! Enkele jaren later stonden de plagplekken dan vol met kleine en ronde zonnedaauw, soms ook met moeraswolfsklaus. Er werden greppels opengemaakt, poelen geschoond en in de zeer droge zomer van 1976 werd een poel gegraven die 's anderendaags al vol kwelwater stond en sindsdien nooit is droog gevallen. Op het einde van het kamp, als het hooi was binnengehaald, gingen de taarten en het bier rond.

's Middags werden de boterhammen gegeten bij Blanche in de Ponderosa. Er werd gebiljart, op regendagen soms erg lang. Er werd gekaart, dikwijls met een tweede stel kaarten onder tafel. Blanche, eerst vreselijk geërgerd bij zoveel vals spel, deed uiteindelijk lustig mee. Een enkele keer klommen ze zelfs in de radiotorens om te kaarten: we raakten ei zo na ons beheerscontract kwijt...

In 1976 werd vanuit het college van Tiel De Torenvalk opgericht. Al vlug kwamen enkele jonge leden naar de BJN-kampen. Omdat ik in 1981 naar de Plantentuin in Meise verkaste, werd ik bijgestaan door Dirk Gernaey die na enkele jaren conservator werd (voor de Jeugdbonders 'mijnheer de conservator'). Hij begon met gemengde BJN-Torenvalkkampen. De laatste Torenvalkkampen met nog enkele Jeugdbonders (1987 en 1988) waren erg strak georganiseerd. De BJN haakte af, maar ook aan de pure Torenvalkkampen heb ik zeer goede herinneringen. Pas vele jaren later zouden er in de Gulke Putten opnieuw Jeugdbondskampen ingericht worden. Ondanks mijn kribbige opmerkingen werd er hard gewerkt en de blijde gezichten op de dia's en foto's getuigen van de unieke sfeer op die lange reeks kampen.

DE MODERNE GESCHIEDENIS: DE JNM IN DE GULKE PUTTEN ECKHART KUIJKEN EN CHRISTINE VERSCHEUREN

Vanaf 1994 werd het jaarlijks kamp in de Gulke Putten bevolkt door de prille JNM-afdeling Aalter, met Leen en Griet Martens als trekkers. Franky Bonne was altijd in de buurt als stuwende kracht in de educatieve aanpak: natuurstudie en beheerswerk gingen harmonisch samen. Zijn overlijden was een zware slag.

Kampdeelnemers kwamen in die tijd uit alle hoeken van Vlaanderen. De Gentse studenten biologie, geografie en landbouw die bij Eckhart Kuijken de lessen Natuurbehoud en Landschapsecologie volgden, kregen in de Gulke Putten een verplicht bad in deze 'hotspot' van biodiversiteit, en sommigen kwamen graag in de zomer terug. Eén van hen was Lieven Callewier, die nog kampvoorzitter werd. We herinneren ons ook de muizenvangende vuurspuwer (Thierry, nu ernstig werkzaam op het INBO) en even weerklonk er zowaar weer wat volksdans!

“Een enkele keer klommen ze zelfs in de radiotorens om te kaarten.”

“De muizenvangende vuurspuwer.”

Vrouwen gaven hun ogen de kost.

De Gulke putten stonden in brand, maar de Jeugdbonders hadden wel iets beter te doen.

Overdag werd in het reservaat hard gewerkt en dat was bijzonder nodig voor de licht-minnende heidevegetaties. Dat bij het plaggen geregeld een hagedis zijn staart verloor, wees alleen maar op de vele exemplaren in het reservaat (ook vandaag nog). Bij het hooien werd ooit een dode hazelworm gevonden.

En het gaat maar door, steeds nieuwe gezichten. Het kamp in 2001 was weer volzet. Onder leiding van de jonge bioloog Filip Waumans werd heel wat werk verzet. 100 m² plaggen op een dag, de handen 's avonds pijnlijk gezwollen, maar jezelf overtroffen. Even deugddoend waren de volgende kampen met onder andere Karel Dewagter en vele reeds half vergeten namen.

Ondertussen waren we er in geslaagd het gebied uit te breiden tot 69 ha. De bossen die Natuurpunt in 2002 – dank zij een Life-project – kon kopen, maakten daar 99 ha van. Kleinschalig beheer bleef echter levensnoodzakelijk voor de kwetsbare venige en heischrale vegetaties en dankzij de JNM werd en blijft de continuïteit verzekerd. In die tijd vond het kamp stevast begin augustus plaats, de ideale maaiperiode voor voedselarme percelen – maar minder ideaal voor de toenemende aantallen studenten, die een tweede zit aan hun been hadden of na geslaagde examens kozen voor een vakantiereis of een studentenjob. Daarom werd het kamp verplaatst naar begin juli, net na de examens.

Zomer 2005: twee kampen! Een superkampje van de piepjonge afdeling Moervallei, en een heerlijk kamp in een samenwerking van JNM-Middenkust en JNM-Brugge. Nauwkeurig plagwerk werd verricht in het schapenstuk en in de nieuwe delen van het gebied. De resultaten lieten niet lang op zich wachten: volop kieming van twee soorten zonnedaauw en zelfs moeraswolfsklauw, met zandloopkevers en zandbijtjes erbovenop. Als je zo'n succes het volgende jaar terugziet, kom je vanzelf opnieuw meewerken!

Het valt ons op hoe de nieuwe generatie JNM'ers ongecomplexiseerd geniet en werkt. Van sommigen kwamen hun ouders hier ook al op kamp, goede wijn behoeft geen krans. We zien meiden volop bezig met de plagspade of in de modder, we zien jongens aardappelen schillen en opruimen. Emancipatie in de praktijk. Het respect voor natuur en milieu (en voor elkaar) is evident, geen oeverloos gediscussieer, maar gewoon DOEN! De openheid voor verwondering is groot en de beleving heel fijn. En waar het steeds op aankomt? Het samen buiten bezig zijn overdag, de dampende sokken 's avonds bij het kampvuur, de vallende sterren, de uilen en glimwormen, de blijvende vriendschappen... Als conservator team zo'n groep enthousiaste jonge mensen aan het werk zien, jaar na jaar, geeft enorme voldoening: dank aan allen die ooit in dit gebied bijgedragen hebben aan het beheer en het in stand houden van de grote biodiversiteit!

“Bij het plaggen verloor geregeld een hagedis zijn staart.”

“Het valt ons op hoe de nieuwe generatie JNM'ers ongecomplexiseerd geniet en werkt.”

INTERVIEW MET WIM SLABBAERT

JOACHIM DE MAESENEER

Waarom gaan JNM'ers, nog steeds door weer en wind op pad? Waarom doen ze zotte kuren in zotte ochtenduren? En waarom met verkleumde vingers de waarnemingen van deze soms halsbrekende toeren neerpennen? Een bezoekje aan oude sok Wim Slabbaert leerde ons dat dat nog zo zot niet is!

ZOMER 2007, TEN HUIZE WIM SLABBAERT

'Die groenen met zin puppe.'

'De conservator die je ruikt voor je hem ziet.'

Een man die de televisie ruilde voor een groots archief met een zwak voor ambachtelijk bier, schaapkuddes en ongekochte perceeltjes.

Wim merkt op dat de groene bestemming van de gewestplannen (in jaren '60-'70 opgemaakt) sterke gelijkenissen toont met de excursiegebieden van de BJN. De naastliggende gewestplannen vertonen minder groene bestemming. Niet dat er minder groen was, maar die groene plaatsen waren minder gekend. Het blijkt dat vele BJN'ers na hun jeugdbondscarrière terechtkomen in bij studiebureaus, wetenschappelijke instellingen, administraties, natuurverenigingen... En dat ze daar bewust of onbewust de door hen goed gekende gebieden verdedigen. Het is opvallend dat het vooral voor vogels interessante gebieden waren die afgebakend

werden omdat dat het natuurstudieonderwerp was in de beginjaren van de Jeugdbond.

De waarnemingen die Jeugdbonders in die jaren verzamelden zijn nu een schat van informatie voor beleidsmensen. Wim verzamelt natuurtijdschriften om hem te helpen met zijn werk. Vele van de tijdschriften in zijn reusachtige bibliotheek zijn (afdelings)tijdschriftjes van de Jeugdbonden. Wim illustreert zijn verhaal met De Meetkerkse Moeren. Dat is een uniek West-Vlaams polderlandschap van 470 hectare.

De tijdschriftjes van afdeling Brugge beschrijven De Meetkerkse Moeren al eind jaren 1950. Zo

"Tuut, tuut, I'm Slabbi de krekman,
I'm Slabbi de krekman.
I'm Slabbi, I'm Slabbi, I'm Slabbi, I'm Slabbi,
I'm Slabbi de krekman, tuut, tuut"

schreef Leo Van Hecke dat de Moeren vol stond met Lidsteng. Omdat we weten dat Lidsteng niet tegen de vorst kan, moet de Moeren dan langdurig onder water hebben gestaan. Het lezen van plantenlijstjes kan helpen om het oorspronkelijke vegetatietype te reconstrueren. Omdat dat er ooit geweest is, kan de zaadbank er nog aanwezig zijn en is dat een realistisch streefbeeld.

Niet enkel de soortenwaarnemingen zijn interessant, zo geeft Wim het voorbeeld van een verslagje van een zwerfuielopruimactie in de Assebroekse Meersen. Tussen al de gebruikelijke zwans staat er dat “de Moeren nu al twee weken onder water staan”. Hetzelfde met de JNM’ers die in een excursieverslag beschreven dat ze op weg naar het ringstation van Lippens aan de eendenkooi moesten omlopen omdat de normale toegangsweg onder water stond. “We ploeterden door de kreken met het excursiemateriaal en fototoestel in kookpot en maar ploeteren...” Dan krijg je hierbij vaak ook zeer interessante foto’s.

Interessant is dat de Jeugdbonders ook algemene soorten opschreven en niet enkel de zeldzaamheden. Sommige banale dingen zijn nu namelijk interessant geworden. Soorten of aantallen die toen normaal waren, zijn dit nu 40-50 jaar later niet meer. Zo kan je opmaken als je leest dat er 80 Grutto’s op een weiland zaten, dat er ook koeien stonden.

Hoewel de Jeugdbonders vooral naar vogels keken waren ze als enige ook geïnteresseerd in andere fauna en flora. Als Grote ratelaar in de excursieverslagjes stond, weet je dat daar vroeger een dotterbloemgrasland was. Via de vogels kan hij een vegetatiestructuur afleiden, een Kwartelkoning duidt bijvoorbeeld op een weinig gemaaid gebied...

Als Wim een beheersplan moet maken stelt hij zich verschillende vragen; kan dit type grasland hier? Wat was er hier vroeger? Wat wil ik en wat kan er? Welk beheer kan ik laten toepassen? Om op die vragen antwoorden te zoeken duikt hij de tijdschriften in.

En zo zijn die waarnemingen, zoveel jaar na datum, een zeer belangrijke bron van informatie voor de huidige natuurbescherming.

DE DOODE BEMDE: EEN STUKJE DIJLEVALLEI IN ERE GEHOUDEN

BART VERCOUTERE

FANNE VAN DER AUWERA

*“Naar de vroegere
vegetaties kunnen
we slechts gissen.”*

De Doodse Bemde is een natuurgebied in de vallei van de Dijle. Het strekt zich uit ten zuiden van Leuven, tussen de gemeenten Korbeek-Dijle, Oud-Heverlee, Sint-Joris-Weert en Neerijse. Het omvat een relatief voedselrijk en nat ecosysteem. Rijke leembodems wisselen in natte en droge omstandigheden elkaar af. Uniek zijn de omvang en de grote verscheidenheid aan milieus ondanks de grote voedselrijkdom. Het gebied ligt bovendien tussen andere grote natuurgebieden zoals Meerdaalwoud, de Laanvallei en de leemplateaus van Brabant en dat maakt de biodiversiteit extra groot.

De naam Doodse Bemde is een kadastraal toponiem. Dit stukje vallei kende een venige bodem en was in feite, op landbouwkundig vlak, ‘dood’: veel te nat, te voedselarm (venige bodems) en dus met lage productie. Naar de vroegere vegetaties kunnen we slechts gissen, maar kleine zeggevegetaties (of een mengvorm daarvan met dottergraslanden) zullen vermoedelijk aanwezig geweest zijn. Gezien de voedselrijkdom van nu zal dit streefbeeld nog voor een tijdje een utopie blijven. De Doodse Bemde als reservaat zag het licht in 1980. Sinds die tijd is er een natuurgebied van ca. 250 ha uitgebouwd. Sinds het historische pre-industriële gebruik heeft het landschap van de Dijlevallei vele gedaanten gekend (van open grazig, naar bebossing met populier en gebruik als visvijver). Het natuurbeheer streeft ernaar die zoveel mogelijk in ere te herstellen en daarom niet onmiddellijk terug te keren naar het pre-industriële landschap (open weilanden). Bossen, ruigten, vijvers en overstromingsvlakten krijgen ook een plaats naast de historische graslanden.

Het beheer wordt uitgevoerd door de Vrienden van Heverleebos en Meerdaalwoud (VHM) en Natuurpunt. Sinds het ontstaan van het reservaat worden de beheerders echter bijgestaan door anderen, onder andere ook door de JNM. Tijdens zomerkampen werd er gezwogen om het hooi dat landbouwers niet wilden hebben (te natte percelen, te ruige graslanden) toch af te maaien, te drogen en af te voeren. In het begin van de jaren '90 gebeurde dat nog allemaal manueel maar tegen de eeuwwisseling deden ook in de Doodse Bemde machinale hooikeerders en andere machines hun intrede. Tijdens JNM-kampen werd er jaarlijks gekampeerd nabij een weekendhuisje ('t JNM-kot). In de winter kon schuilplaats gevonden worden in scoutslokalen in de omgeving. 's Winters werd er ofwel riet gemaaid ofwel populierenhout afgevoerd om graslanden nieuwe kansen te geven of om de ontwikkeling van ruigten en natuurlijkere bostypen mogelijk te maken.

Eén, twee, hop,...!

'de Fanne'

EEN ANEKDOTISCHE STUDIE VAN DE DOODE BEMDE - EEN VERSLAG ANNO 2001 - STEFAN VAN DER AUWERA (AKA 'DE FANNE')

26 september 2001. Het is zover, prinselijk bezoek in de Doodde Bemde, de beloning voor jaren vrijwilligerswerk. Van de schooldirecteur mag ik enkele lessen laten vallen als ik zorg voor vervanging en taken. Om de leerlingen rustig te houden tijdens mijn afwezigheid, laat ik hen een stuk lezen uit het voortreffelijke boekje *De blaaskopvliegen en roofvliegen van het Dijleland*.

Piet de conservator kan niet komen en ik vat het plan op van als nep-Piet te gaan. Ik schaf me een rosbruine baard aan, stop wat vulling onder m'n houthakkershemd en krab geregeld brommend in mijn baard. Perfect, zo zal ik dicht bij prins Laurent kunnen komen. Nog maar tien jaar geleden werd aandacht hebben voor de natuur als naïef beschouwd en werden er zelfs jeeprally's gehouden doorheen de Doodde Bemde!

Nog eerder, in 1984, mocht mijn goede vriend Bart meedoen aan een VHM-quiz. Onze leerkracht biologie zou in de jury zitten. Ik maakte een spandoek met *"hup Bart, winnen!!!"* maar aangekomen in het lokaal werd ik zelf ingeschreven voor de natuurquiz. Bart won een vogelgids en ik een aquariumvissengids... Nog diezelfde avond werden we aangesproken over de JNM: onze natuurcarrière was begonnen, een reeks legendarische kampen kon aanvatten.

In het begin waren de 'Doodde Bemde'-kampen gehuisvest in het buitenverblijfkot van paters in het Meerdaalwoud. Het eerste kamp was meteen raak. Binnenshuis watersnood, op de ruiten in tandpasta het 'Z-teken' van een ijverige 'Zorro', vliegende brandende takken als nepvuurwerk. Maar er werd even heftig naar natuur gezocht. Alles werd bekeken. Bloedzuigers, zweefvliegen, libellen, vogels, sprinkhanen, faeces, zoogdieren... Ik leerde dat je sommige waarnemingen 'straf' moest vinden, zoals de waterspitsmuis aan het huidige materiaalkot van de Doodde Bemde. Of dat je moest prullen wanneer je een visarend had gemist.

"Ik maakte een spandoek met 'hup Bart, winnen!!!"

"Ik leerde dat je sommige waarnemingen 'straf' moest vinden."

“Verbazing. ‘Allee, wie zenne zeun es da na, kennek dienen tractor ni?’”

De boeren die ‘produceerden’ in de Doode Bemde, wat ben ik blij dat ik hén niet heb gemist. Bij boer Vanderveeken met de tractor water halen was een topmoment voor een jongen die zijn mannelijkheid wilde bewijzen. Of bij een oranje ondergaande zon het plateau oprijden en ondertussen wuiven naar de boeren langs de kant. Verbazing. *“Allee, wie zenne zeun es da na, kennek dienen tractor ni?”* Toen we zelf geen watervat hadden, kwam de oude Vanderveeken zijn vat zelf brengen, geamuseerd kijkend naar de jongeren die vrijwillig in het broek kwamen logeren én werken! Luisterend naar zijn verhalen wachtte iedereen op het moment dat de boer het zelf zo straf vond dat hij een langgerekt ‘iiiiiiii’ uitstootte. Het was dan moeilijk om van het lachen niet op de grond te liggen en serieus te blijven luisteren. *“Iiiiiiii hebde gellen giene schrik hier. Pas moa oep da de uilen ni op ulle kop komme kakken”.*

Het zal niet verbazen dat er af en toe inderdaad ongelukjes gebeurden. Vele werkers zwoegen vooral met romantische gedachten in hun hart in plaats van gezond boerenverstand in hun bovenkamer. Hoeveel keer reed de tractor niet vast, hoe vaak werd niet een bocht te scherp genomen? De kar raakt dan de achterwielen en de tractor kan voor- noch achteruit zonder de achterwielen te beschadigen. De conservator bleef er kalm bij, ontkoppelde de kar zodat de tractor bevrijd kon worden. De vrijwilliger overtuigde de conservator dat hij best wel een goed bestuurder was maar dat er een vlieg in zijn oog zat en hij daardoor even niet goed oplette... Reed dezelfde vrijwilliger een week later een weidepaal omver, was daar weer een andere reden voor. Ik reed er zelf ook omver, toen ik gehaast met de tractor naar het ziekenhuis reed met een kampdeelneemster die na het werk enthousiast op een riek in de kar was gesprongen. Tja, in die tijd deden we wel wat ruigere dingen dan een lip-of neuspiercing! Gelukkig leerden we door ‘kleine ongelukjes’ heel wat bij. Wist u bijvoorbeeld dat een motocultuur niet kan drijven? Dat modder gedurende vijf dagen in de gehoorgang kan blijven?

Eén keer heb ik Piet toch enigszins angstig gezien. Vlakbij de Waversesteenweg werden populieren neergelegd. Met een aantal mensen trokken we hard aan een kabel om de bomen naar de juiste kant te doen vallen. Een enorme populier begon niettemin gevaarlijk over te hellen richting voorbijrijdend verkeer. Ik moest het verkeer tegenhouden maar beschikte toen nog niet over mijn dwingende leerkrachtenblik en de auto's reden langs me heen. Tot de populier dwars over de steenweg viel: een efficiëntere wegversper-ring was niet mogelijk. Een omgetrokken elektriciteitsleiding nam twee palen met zich mee. Gelukkig liep het nog goed af: de boom werd snel in stukken gezaagd en aan de kant geschoven. De bewoner van een aanpalend huis kwam zelfs nog vragen of we de bomen bij zijn huis ook nog wilden doen! Al zag hij wel wat bleekjes...

“Terwijl ik in de kruin zat, stortte ik ter aarde.”

‘Beter’ dan de vele uitglijpartijen was deze duik van mij: in het kletsnatte rietveld stonden wat mensen in een halve cirkel te praten en in mijn sprong naar het middelpunt van de belangstelling verdween ik plots in een diep gat waar onlangs nog een boom had gestaan maar dat onzichtbaar was door het water. Gelukkig kon Piet mijn leven redden door mij op het nippertje bij mijn haren te pakken. Zo’n redding compenseerde hij dan wel door een volgende keer de boom om te zagen waarin je zat! Terwijl ik in de kruin zat, stortte ik ter aarde met de gedachte: shit, hij durft het wél...

Helemaal hilarisch wordt het als iemand zich tweemaal aan dezelfde steen stoot. De ezel in dit geval maakte het wel erg bont. Hij onderschatte de scherpte van de ma-

chete die hij afkuiste aan zijn broek. Gevolg: een coole jeansbroek met scheur en een diepe snee in de dij. Net terug van de dokter deed de verstrooide man weer hetzelfde... maar dan aan het andere been. Deze keer hinkelde hij stil en gegeneerd in zijn eentje naar de dokter. Te schoon materiaal willen is ook niet goed. Van schoon gesproken: de wasmachine raakte talloze keren verstopt wanneer werkkleding werd gewassen. En hoe herkende je in de jaren '80 een snob die van de school in de Doode Bemde moest komen werken? Zijn Millet-jas zat vol ingebrande gaatjes van de gloeiende gensters bij houtverbranding! Scholen durfden inderdaad wel eens met onaangepaste kleding aan beheerwerk komen doen...

Wie in Leuven woont, weet dat in een ver verleden Vikings op de Dijle hebben gevaren. Niettemin schrokken we op een mooie JNM-kampdag hard toen er inderdaad Vikings langsheen onze tenten kwamen gevaren. TEN AANVAL! Deze keer zouden de lage landen zich niet laten doen. Met modder en plantgoed trachtten we de indringers te verdrijven. Het bleken echter legermakkers te zijn die samen eens de Dijle afvoeren... met een vikinghempje op. We wilden hen nog uitleggen dat ze zo goed vermomd waren dat we dachten dat het échte waren, maar ze bleven boos en wilden één onzer jonkvrouwen en wat bierbakken schaken. Gelukkig konden de meest onverschrokken kampgangers dat beletten en de 'Vikings' dropen af zonder al te veel schade aan te richten. Minder historisch verantwoord handelden de scouts die ook op de Dijle wilden varen, met de deur van het materiaal kot als vlot! Piet bracht hen gauw op andere gedachten. Hij wordt niet vlug kwaad maar één keer heb ik hem toch in een (communautaire) woede zien uitbarsten, toen een boer mestkorrels op een weide aan het uitstrooien was. Piets razernij beantwoordde hij met de legendarische woorden: *"maar allez Piet, das toch giene mest, da's engrais"*.

***"maar allez Piet,
das toch giene
mest, da's engrais."***

De Doode Bemde is in onze druk bebouwde en soortenarme leefomgeving een vallei van leven. In deze halfnatuur hebben veel mensen onvergetelijke momenten meegemaakt. De ene vond er de zeggekorfslak (Vertigo moulinsiana), de andere een vrouw/man. We speelden er boer, observeerden er de wonderen der natuur, ademden diep in en uit en zagen dat het goed was... Maar zoals in een sprookje zijn er ook boze wezens zoals betonboeren, egoïstische politici, gifgooiers, vandalen, burgers met het NIMBY-syndroom, nihilisten, consumenten... Zal men er ook in de toekomst in slagen een stuk natuur te behouden of maakt men er een levenloos betonbiotoop van? Aan u en uw soortgenoten de keuze. De leden van de VHM hebben de hunne reeds lang gemaakt...

Een brugdag op het Doode Bemde-kamp. (JNM 1991)

VAN DE JEUGDBOND EN DE SINT-PIETERSBERG

JAN VAN ORMELINGEN

“De Sint-Pietersberg is een lange vinger waarvan de vingertop is afgesneden.”

Het kampleven op de Sint-Pietersberg is een traditie die binnenkort haar dertigste verjaardag viert. Hoe het komt dat jongeren zo lang geboeid kunnen blijven door één streek, valt misschien te verklaren met een kort overzicht van het engagement en de activiteiten van de Jeugdbond op de Sint-Pietersberg.

Aan nieuwkomers op kamp wordt verteld dat de Sint-Pietersberg een lange vinger is waarvan de vingertop is afgesneden. Hij wijst naar het noorden (Maastricht), hangt in het zuiden vast aan het Haspengouws plateau en zit geprangd tussen de Jeker en de Maas. Bij de aanleg van het Albertkanaal werd de ‘vingertop’ doorsneden. Een klein stukje Sint-Pietersberg ligt op Vlaams grondgebied, een groter stuk is Nederlands en het overgrote deel ligt in Wallonië. Bij natuurliefhebbers geniet het gebied een grote bekendheid omwille van zijn opmerkelijk gevarieerde graslandfauna en -flora. Twee factoren zijn hiervoor verantwoordelijk: de abiotische elementen (het contrasteren van kalkrijke en zure bodemsoorten en de verschillen in microklimaat als gevolg van hellingsgraad en expositie) en het beheer dat de mens hier duizenden jaren heeft gevoerd. De hellingsgraslanden van de Sint-Pietersberg bestaan al heel lang en waren gemeenschapsbezit; de schapen die er graasden werden 's middags en 's avonds naar de schaapskooi gebracht om daar hun mest te verzamelen. Het gevolg was dat de graslanden een schraal karakter vertoonden. In de loop der eeuwen hebben dieren en planten zich geschikt naar de voedselarme en warme omstandigheden op de Sint-Pietersberg.

Vanaf de 18de eeuw worden er studies gewijd aan de fauna en flora van de Sint-Pietersberg. Sommige van de beschreven soorten zijn verdwenen door de evolutie van de laatste honderd jaar: aanleg en verbreding van het Albertkanaal, wegeaanleg, ruilverkavelingen en openluchtgroeves (vooral ten behoeve van de cementindustrie) veranderden het landschap brutaal. De opkomst van de moderne landbouw liet zich geleidelijk maar daarom niet minder drastisch voelen. Stap voor stap werden de kalkgraslanden en heischrale graslanden omgeploegd, geïntensiveerd, omgezet in een motocrossterrein of gewoon overgelaten aan verruiging, verstruweling en verbossing. Begin de jaren 1970 zag de toekomst van de natuur op de Sint-Pietersberg er dan ook niet rooskleurig uit...

Toen de BJN in de zomer van 1979 zijn eerste kamp op de Waalse Sint-Pietersberg organiseerde, was daar wel een stevige traditie van natuurstudie, maar het echte natuurbehoud stond nog in zijn kinderschoenen. Conservator Charles Tihon had toen al een aantal gebieden veiliggesteld. Het beheer was een klus die hij niet alleen aankon maar hij geloofde rotsvast dat jeugdige vrijwilligers die hopeloze situatie konden keren. Jaar na jaar werden er werkkampen georganiseerd, stevast omkaderd door studiewerk van de bovenste plank. Op die manier werden jonge leken binnen de kortst mogelijke tijd deskundige beheerders van dat soort graslanden. Nadat de eerste generatie Sint-Pietersbergers in 1989 van het toneel was verdwenen, verschoof de kampperiode van

september naar begin augustus. Intussen zijn meer dan 50 werk- en natuurstudiekampen georganiseerd (piep- en afdelingskampen niet meegerekend), goed voor meer dan 60.000 werkuren van hardwerkende Jeugdbonders. Uit sfeerverslagen, fotoreportages en diareksen blijkt een goed gevuld programma: veel werken, veel natuurstudie, veel plezier maken en vaak wat te weinig slapen. Die intense momenten, gecombineerd met de soms spectaculaire resultaten van het werk, zijn erg motiverend.

Er waren ook spannende momenten. Tijdens het zomerkamp van 1997 liep de temperatuur op tot een stuk boven de dertig graden. De hellingen zijn dan nog een stuk warmer en onder een verhakselaar vatte droog hakselmateriaal plots vuur. Er was paniek, want de brandstoftank was juist gevuld en het was een heel eind lopen om water te halen. Enkelen schepten koelbloedig het hakselhout van onder de verhakselaar weg. Wat later kon het vuur gedoofd worden en bleek de schade aan de verhakselaar verwaarloosbaar. In 2005 kwam een kampdeelnemer op Heyoule onder een grote boomstam terecht, maar als bij wonder kwam hij er met een dagje ziekenhuis van af. Pas later ontdekten we dat het terrein waar we toen aan het kappen waren door de Waalse natuurbeheerders *‘Terrain du rescapé’* (Perceel van de ontsnapte of overlevende) wordt genoemd.

Tot 1987 (het jaar waarin een heuse Sint-Pietersberg-Euglena verscheen) werd er alleen gewerkt in Waalse natuurgebieden, daarna kwam de Tiendeberg in Kanne erbij en sinds 2002 ook De Hei-Brouhire d’Emael, net over de taalgrens maar naadloos aansluitend op de Tiendeberg. Inmiddels ligt het zwaartepunt van de werken opnieuw in Wallonië. Daar is immers nog heel wat werk aan de winkel.

Op de Sint-Pietersberg worden mergellandschappen gebruikt, een bijna uitgestorven ras dat aangepast is aan het terrein. De JNM beheerde nooit zelf schaapskuddes, maar plaatste wel heel wat omheiningen.

“Droog hakselmateriaal vatte plots vuur.”

Op de Sint-Pietersberg worden Mergellandschappen gebruikt.

Blijven rijden, jongheer!

JNM-herfstkamp op de Sint-Pietersberg. (2005)

DE TIENDEBERG

“De JNM ontdekte een gebied dat later bekend zou worden als de Tiendeberg.”

Tijdens een excursie in 1984 ontdekte de JNM een gebied dat later bekend zou worden als de Tiendeberg. Omdat er leuke soorten waren gevonden, werd dit Vlaamse stukje Sint-Pietersberg een vaste waarde op de excursielijst. Natuurbeheer op een verlaten stuk van de hellingen bleek mogelijk omdat het gemeentelijke eigendom was. In 1988 werd het natuurreservaat plechtig geopend en organiseerde de JNM maar liefst drie werkkampen. Dat was nodig, want van de schrale graslanden schoot er niet veel meer over. In twee jaar tijd werd het gebied grotendeels omheind om er zeven jaar lang met (vooral) geiten aan herstelbegrazing te doen. De volgende zeven jaar werden met kettingzagen, hakselaars en containers grote stukken struweel opengemaakt, zodat het open karakter de bovenhand nam. En sinds 2003 zorgt Econet Limburg met de steun van de gemeente Riemst voor stootbegrazing.

Wie de eerste twaalf Jeugdbonders in 1979 met zeisen, bijltjes, handzagen en één bosmaaier op de Sint-Pietersberg zag verschijnen, moet waarschijnlijk vreemd hebben opgekeken. Ondanks het enthousiasme kwam de Jeugdbond te laat voor de laatste populatie harlekijn, maar voor andere soorten, zoals groene nachtorchis, waren ze net op tijd. In enkele jaren tijd werd op verschillende plaatsen de achteruitgang van de waardevolste vegetaties gestopt of was er zelfs weer een verbetering waar te nemen. Met de beperkte middelen die de Jeugdbond had, was het zeker de beste beslissing op zoveel mogelijk plaatsen (relatief) kleine stukken te beheren. Vanaf halfweg de jaren 1990 ging het vlotter: met een grote hakselaar kon men in minder dan twee weken tijd tot een halve hectare struweel opruimen! Alle uitgevoerde werken gingen gepaard met studiewerk om te zien wat de impact ervan was op de natuur.

Door het natuurbeheer is er veel te zien en als dat te danken is aan generaties Jeugdbonders die er met hart en ziel hebben gewerkt, dan is hun blijvende verkleefdheid aan de Sint-Pietersberg te begrijpen. Alsof ze deel uitmaken van een ‘Beschermmcomité Sint-Pietersberg’ aarzelen veel oude sokken dan ook niet om hun invloed en kennis aan te wenden voor de goede zaak.

KWIST EN BIEBEL

LUC VAN ASSCHE

In 1989 waren plaatselijke Jeugdbonders al jaren betrokken bij het beheer van De Pont, een stukje natuur dat deel uitmaakt van het gemeentepark van Schilde. Een aanzienlijk deel bestaat uit moeras waarin flink gemaaid en gekapt werd om verlanding tegen te gaan en de diversiteit aan moerasplanten- en dieren te behouden. De drogere delen, ooit bloemrijke graslanden, werden daarbij wat verwaarloosd en dreigden ten onder te gaan aan verruiging en verbossing.

Grote grazers inzetten bij het natuurbeheer was in die jaren volop in opmars. In reservaten verschenen de eerste Koniks, Shetlanders en Galloways. Ook in de JNM-afdeling Voorkempen leefde toen de idee om in De Pont met begrazing te beginnen. Omdat de verruiging vooral uit akkerdistelruigtes bestond en we tegelijk op zoek waren naar originele en hanteerbare grote grazers die sympathie konden opwekken voor dit project, kwamen we al snel uit bij... ezels. Dat zijn niet alleen leuk ogende beesten die tevreden zijn met erg schraal voedsel (zodat ze makkelijk zonder bijvoeding inzetbaar zijn voor jaarrondbegrazing). Bovendien vragen ze op het kappen van de hoeven na weinig zorg. En ze zijn verzot op distels! Het kostte dan ook niet veel moeite het gemeentebestuur te overtuigen en ook de plaatselijke Natuurwerkgroep De Pont, beheerder van het natuurgebied, zwichtte na enig aarzelen voor onze argumenten.

Er moest een schuilhok komen, vier ha terrein moest omheind worden én uiteraard moesten we ezels kopen. De eerste becommernis was bijgevolg: centen! Na enig brainstormen met behulp van het lokale trappistenbier kreeg het Kwistenbiebel-project vorm. Niet alleen past dit synoniem voor een rare snuiter goed bij zo'n Jeugdbondsinitiatief, we wilden aanvankelijk ook maar twee ezels inzetten, die dus respectievelijk Kwist en Biebel genoemd zouden worden. Vervolgens lieten we een voorraad stickers en t-shirts bedrukken met "Life is prickly" en "Born to eat". In JNM-kringen werden ze een gegeerd object. Daarnaast konden particulieren of verenigingen voor een beperkte financiële bijdrage peter of meter worden van een ezel.

Begin 1990 bakenden we het graasterrein af en trokken we een houten schuilhokje op. In maart arriveerde Biebel, een zes maanden oud bruin ezelmertietje, enkele weken later de al wat oudere grijze merrie Kwist. Ze kregen gauw het gezelschap van een derde merrie (Doedel) omdat het te begrazen terrein te groot bleek voor slechts twee ezels. Maar de beesten presteerden prima! Ruigtes werden teruggedrongen ten voordele van bloemrijkere graslanden, wat insecten en zangvogels wisten te waarderen. De eerste winter zetten de ezels hun tanden massaal in de schors van bomen en struiken, wat niet naar de zin was van regelmatige wandelaars in het gemeentepark. We konden echter aantonen dat het drietal enkel iepen, essen en wilgen zwaar viseerde, zetten een info-campagne op en wisten de gemoederen te sussen. Dankzij de ezelbegrazing ontstond een boeiende mozaïek van ruigtes, bloemrijk grasland, struweel en bos.

“Er verscheen een mannelijke Kwist op het toneel.”

De ezels, aanvankelijk ingezet als ‘experiment’, werden een vaste waarde binnen het reservaat en promoveerden zelfs tot ‘ambassadeurs voor het natuurbeheer’. In de loop der jaren evolueerde de bezetting. Kwist stierf aan darmkolieken (na ongewenste bijvoeding met brood) en er verscheen een mannelijke Kwist op het toneel. Zijn veulens werden elders in begrazingsprojecten ingezet – van Limburg tot de middenkust – tot we halverwege de jaren 1990 besloten hem te castreren omdat we steeds moeilijker een goeie thuis konden vinden voor de veulens.

Het JNM-project werd geleidelijk overgedragen aan Natuurbeheerwerkgroep De Pont, die opging in Natuurland Schijndal. In 2006 stelde men een beheerplan op met het oog op erkenning als natuurreervaat. Daarin was geen plaats meer voor de ezels omdat ze de verbossing niet konden tegenhouden ondanks hun winterse voorliefde voor boomschors. Ze bleken namelijk te kieskeurig en lieten de massaal opschietende zwarte elzen en esdoorns ongemoeid. Er kwam seizoenbegrazing met Galloways en Shetlanders. Onze ezels werden overgeplaatst naar het natuurdomein De Merel in Brecht en slijten daar hun laatste levensjaren. Een rustig einde voor een uniek jeugdbondsinitiatief...

DE ZWARTE BEEK

JOEL BURNY

WILLY VAN LOOK

Joel Burny, die er van den beginne bij was:

“In de lente van 1977 nodigde Rudy Nijs, een van de toen zeldzame Limburgse BJN’ers, enkele leden van het toenmalige HB uit voor een weekendje in de vallei van de Zwarte Beek. De Zwarte Beek was toen voor de BJN onontgonnen excursiegebied. Na een hartelijke ontvangst in Kuringen bracht de pa van Luc Driesen ons de volgende morgen naar Koersel Fontein, voor een druk programma. We trokken van de Hoeverheide op het militair domein naar de vallei zelf en van Spiekelspade volgden we de Zwarte Beek stroomafwaarts tot aan het Hogeboos. We waren enorm onder de indruk. In de heide broedden toen nog grutto’s! Veel landbouwgrond in de vallei bleek verlaten te worden, wat onze gedachten op hol liet slaan. Helaas werd de vallei toen al ontsierd door enkele afgrijselijke bungalows...

We besloten dat het gebied een zomerkamp waard was, maar op het eerste natuurstudie- en werkkamp (zomer 1978) kwam niet zo heel veel volk af. Zonder natuurhistorische topmensen probeerde ik als excursieleider het niveau hoog te houden. Met succes! We vonden onder meer de hoogveenlibel (*Somatochlora arctica*) en de heikikker (*Rana arvalis*) in het militair domein, plus de vierde groeiplaats voor drijvende egelskop (*Sparganium angustifolium*) in de vijvers van De Teut in Zonhoven.

*“Onze gedachten
sloegen op hol.”*

Stefaan Claeys als
muilezel (1991).

1

2

1. Steven De Rijck op Katerskamp in de kookpot.
2. Hooi laden.
3. De eenhoorn of de narwal.
4. Gewonden werden meteen afgevoerd.
- 5 & 6. Excursie in de Zwarte Beek.
7. Het militair domein heeft ook zijn voordelen.

3

4

5

6

7

Hetzelfde jaar al voerde de BJN de eerste beheerswerken uit op het militair domein (Kamp Beverlo): het BJN rescue-team stelde een aantal jeneverbesstruiken vrij van de omringende houtopslag. We bouwden stuwtjes op een drainagesloot die nieuwe hoogveengroei in natte heide bedreigde en maaiden een vochtige heide met pijpenstrootje. Onze scepsis over de langetermijneffecten van ons werk bleek onterecht in de vochtige heide, maar de jeneverbessen kwijnden helaas weg. De Zwarte Beek en de daar actieve mensen zijn mij blijven boeien. Ik heb er beroepshalve gewerkt en heb er enkele publicaties aan gewijd.”

Niet-Jeugdbonder Willy Van Look over Jeugdbonders en de Zwarte beek:

“Ik leerde de BJN kennen tijdens hun eerste kamp in de vallei van de Zwarte beek. Als prille vrijwilliger moest ik hen meer info geven over het gebied, maar ze bleken meer te weten dan mij... Ze vonden meteen een hoogveenlibel, die zelfs nog geen Nederlandse naam bleek te hebben! De BJN'ers overnachtten toen in een schooltje aan de noordrand van de vallei. Dat het niet meteen Chiro-jongeren waren, was ook de plaatselijke pastoor – die het schooltje verhuurde – ter ore gekomen. Hij vroeg me of ik wel goed wist wie dat allemaal waren. Voor de volgende kampen zijn we maar op zoek gegaan naar een andere locatie...

Lokale vrijwilligers hadden intussen de milieuactiegroep Bero opgericht, die al snel ging samenwerken met wat nu Natuurpunt is. Heel wat mensen uit de ruime omgeving werden actief, en ook hun kinderen. Die besloten in 1985 een nieuwe JNM-afdeling te vormen: Lage Kempen.

Geleidelijk werd de vallei, voornamelijk op militair domein gelegen, een van de grootste en belangrijkste natuureservaten in Vlaanderen. Het werd voor vele studenten en wetenschappers uit de hele Benelux een interessant onderzoeksgebied. Dankzij de goede samenwerking tussen Bero en de militaire overheid konden er allerlei beheersinitiatieven en talrijke activiteiten plaatsvinden. In 1987 kochten we in de vallei de paardenstalling ‘de Kluut’, die door lokale vrijwilligers tot een vaste kampplaats werd omgebouwd. Enkele plaatselijke jongeren groeiden door in de JNM-werking en organiseerden er zelf meerdere kampen. De conservator – aanvankelijk ikzelf, later Edmond Snijers – trekt op de laatste avond van z'n kamp altijd naar de kampplaats om met dia's

“Ze vonden meteen een hoogveenlibel, die zelfs nog geen Nederlandse naam bleek te hebben!”

“Hoe die jong mannen het durven om met pijl en boog op onze fazanten te komen schieten!”

wat informatie te geven en de kampdeelnemers te trakteren op echte (Limburgse) vlaai. Waren deze jongeren echt zo braaf of trachtte men de zwaarste verhalen een beetje te verbergen voor mij? Toen jachtwachters bij mij kwamen klagen – “Hoe die jong mannen het durven om met pijl en boog op onze fazanten te komen schieten!” – vertelden de Jeugdbonders mij vergoelijkend dat het een paar Russische gasten waren die deel uitmaakten van het kamp en uiteraard niets verstonden. Of dat echt zo was, weet ik nog steeds niet...

Over de werkkampen schreef een journalist van Het Nieuwsblad in 1988: *“Zij genieten er van de vrije natuur, steken heel wat op over de rijke flora en fauna, maar knappen vooral ook karweitjes op in het waardevolle gebied. En dat is in de blakende zon vaak keihard werken.”* Dat was het inderdaad. Tientallen hectaren moeilijk toegankelijk terrein moesten jaarlijks tussen juli en oktober gemaaid worden, massa’s maaisel dienden afgevoerd te worden. De lokale vrijwilligers gebruikten niet alleen draagberies, stootkarretjes of sleepnetten, maar ontwikkelden zelfs een heus kabelspoor van enkele honderden meters om op de moeilijkst toegankelijke plaatsen in te zetten. Maar de inbreng van jeugdgroepen en schoolklassen bleef onontbeerlijk. De JNM werd daarbij steeds belangrijker: tientallen jonge krachten die de miserie van een schooljaar konden verwerken, dat leverde heel veel beheerresultaten op! Zij brachten ons bovendien geregeld op de hoogte van bijzondere terreinvondsten.

De Jeugdbond aanvaarde het peterschap van een uiterst waardevolle maar kwijnende kleine zeggengemeenschap, waar onder meer de watersnip als broedvogel was verdwenen. De JNM kapte er enkele jaren na elkaar duchtig op los, met bijzonder resultaat: de kleine zeggengemeenschappen konden weer uitbreiden. En de JNM ging nóg verder, door de lokale beheerwerkgroep in 1991 te sponsoren als dank voor het jaarlijkse goede onthaal in de Kluut. Met dat geld werd een dekhengst gekocht maar ook een Angusstier, die Janim werd gedoopt (naar de hoofdfiguur in het kinderboek dat JNM had uitgegeven). De Kluut werd trouwens verder ingericht door enkele JNM’ers en hun papa’s. De ‘vergroeiing’ tussen Jeugdbond en Zwarte Beek lijkt daarmee ook voor de toekomst verzekerd!”

“Moet er nog prei zijn voor de soep?”

HOOFDSTUK 6

SFEER & TRADITIE

**OVER FOSSIELEN,
COCA-COLAZWEEFVLIEGEN,
HUPSEN, AB'S, BB'S, HB'S EN
HET HEERLIJKE GEBRUIK VAN
TRADITIES EN AFK.**

MARTINE VAN AUDENHOVE

INTERVIEW CARINETAFFEIN
MAARTEN VERBANCK

**50 JAAR SWINGEN
EN ZINGEN**

MARIE VANDECAVEYE
TINA GOETHALS

ODE (AAN DE) JEUGDBOND
TINE VAN LANDEGEM

OVER FOSSIELEN, COCA-COLAZWEEFVLIEGEN, HUPSEN, AB'S, BB'S, HB'S EN HET HEERLIJKE GEBRUIK VAN TRADITIES EN AFK.

MARTINE VAN AUDENHOVE

Buitenstaanders geraken er vaak niet wijs uit, insiders daarentegen gebruiken het continu: een eigen taaltje. Binnen de Jeugdbond is dat van oudsher in gebruik geweest. Het heeft voornamelijk een rol gespeeld in het versterken van het groepsgevoel, het onderscheiden van 'ons' (de Jeugdbonders dus) en 'de rest', maar het heeft ook als functie om eenduidig met elkaar te kunnen converseren. Afkortingen gebruiken voor woorden waar nog geen afkorting voor bestaat of nieuwe woorden bedenken (neologismen) is immers veel efficiënter in de omgang. Het vakjargon en de afkortingen die in onze Jeugdbond gebruikelijk zijn, vond zijn oorsprong veelal in de veel oudere BJN, die zijn termen dan weer geplukt heeft uit de NJN. Bij de WJ was het vakjargon veel minder uitgebreid, maar in sommige afdelingen waar de WJ en de BJN naast elkaar actief waren (vooral de West-Vlaamse afdelingen), was het jargon (of alleszins flarden daarvan) wel meer in gebruik dan elders.

Het vakjargon kan opgedeeld worden in twee categorieën: de typische Jeugdbonds-terminologie enerzijds en het gangbare gebruik van afkortingen anderzijds.

JEUGDBONDSTERMINOLOGIE IN ALLE GEUREN EN KLEUREN (EN DEUNTJES)

Heel wat termen uit het oude tijdperk worden in het hedendaagse JNM-taaltje nog steeds gebruikt. Zo heeft de traditie van de beerput, het schriftje waarin na het officieel 'inberen' allerlei herinneringen worden opgeschreven, geplakt, gekribbeld, enzovoort, nog steeds niets aan oorspronkelijke betekenis ingeboet. Andere termen als hupsen, preu en sjoc, die vroeger algemeen in gebruik waren, zijn door de tijd uit de mode geraakt en vervangen door de woorden volksdansen, stampot en chocolademelk. En terwijl men vroeger naar de tijger ging en er dus ook gesproken werd over tijgerpapier, gaan we nu naar een HUDO en vegen we ons gat gewoon met wc-papier af.

Nog een mooi voorbeeld van een neologisme is het woord pieten voor vogels. Bij de BJN werden roofvogels roofpieten genoemd en de slachtoffers van olierampen stookpieten (dat woord wordt nu in JNM ook nog wel gebruikt). Er zijn en waren ook zelf verzonnen namen voor specifieke dieren. Zo was tijgerlibel bij de BJN de gangbare naam voor

*De ultieme
vorm van
groepsgevoel!*

de gewone bronlibel (*Cordulegaster boltonii*) – dat had niets te maken met de HUDO- en de pyamazweefvlieg (*Episyrphus balteatus*) heet bij JNM'ers... Coca-Colazweefvlieg. Natuurhistorisch onderlegde en ervaren mensen werden in de BJN ook wel eens peren gedoopt. Daartegenover stond dan een kluns, een groentje in de Jeugdbond, iemand die nog niets en niemand kende. En fossiel had alles te maken met de huidige archivaris.

In de huidige JNM-afdelingen wordt eveneens zeer creatief omgesprongen met bestuursfuncties en andere typeringen: stickersecretaris (om fietsstickers te verkopen), zolderverantwoordelijken, inktpot (journalist van Kortrijk die roddels moet verzamelen voor in het afdelingstijdschriftje), schoorstenen (JNM'ers die roken en die er dringend vanaf moeten worden geholpen), afdelingsbomma en -bompa en bakfietsverantwoordelijken.

Wat bij de JNM nooit echt gangbaar is geweest, was het gebruik van een authentiek eigen fluittoontje. Vooral bij de NJN maakte men daarvan gebruik in openbare plaatsen zoals een station. Jeugdbonders en oude sokken wisten daardoor dat je een Jeugdbonder was en stapten prompt op je toe om een babbeltje te slaan. De ultieme vorm van groepsgevoel!

AL DAN NIET BEKENDE JEUGDBONDSTERMEN

B

BARBERTJE: zangbundel, uitgegeven door de Jeugdbond (oorspronkelijke term van BJN)

BEERPUT: een soort kampendagboek dat door de meeste Jeugdbonders wordt bijgehouden, en waarin allerlei herinneringen worden opgeschreven, geplakt en gekribbeld, enz. Ook: digitaal forum op de nationale JNM-site en op veel afdelingssites waarop elke Jeugdbonder zinloos gezever, moppen en allerhande roddels kan neertypen (oorspronkelijke term van NJN)

BELEIDSNOTA: nota die elke jeugdvereniging moet opstellen om subsidies te krijgen

BONDSSECRETARIAAT: plaats voor meer informatie, waar de winkel, het secretariaat en het archief zich bevinden, waar vrijwilligers vergaderen, computers en gebruiken

BUREAUCRAAT: contactblad van de BJN.

C

CACTUS: kalender op de website, waarin de geplande vergaderingen van de verschillende HB-kringen staan (JNM)

CHOCLURKEN: warme chocolademelk drinken (BJN)

COCA-COLAZWEEFVLIEG: alias de pyamazweefvlieg (*Episyrphus balteatus*), een gangbare term binnen de JNM

CONGRES: vijfdaagse bijeenkomst waarop de algemene vergadering plaatsvindt, het beleid geëvalueerd wordt en op de laatste avond de oude sokken worden afgedankt. Vroeger in de kerstvakantie, maar sinds 2007 in de zomervakantie

CORVEE: Huishoudelijke taken die men probeert te ontduiken (oorspronkelijke term van NJN)

D

DE WIELEWAAL: maandelijks blad van de moedervereniging De Wielewaal

EPIBRIST: iemand die epibreert (WJ)

E

EPIBREREN: het verrichten van niet nader gespecificeerd werk dat heel voornaam lijkt, maar desondanks helemaal niets voorstelt (wj; oorspronkelijk bedacht door een anonieme Nederlandse ambtenaar en bekend geworden dankzij Simon Carmiggelt)

EUGLENA: nationaal tijdschrift van de JNM, eenmalig uitgegeven in 1973-1974, maar vanaf 1983 het vaste tijdschrift

F

FOER: persoon die de kampkeuken organiseert (oorspronkelijke term van NJN)

FOEREN: eten maken (oorspronkelijke term van NJN)

FOSSIEL: archivaris

H

HB-WEEKEND: wordt elk jaar georganiseerd voor de nieuwe HB'ers om de structuur van het HB en elkaar beter te leren kennen (JNM)

HUDO: kampwvc, oorspronkelijk een scoutsterm; afgeleid van het Urdu-woord hawda (door kamelen of olifanten gedragen stoel) maar ook wel verklaard als afk. ('houd uw darmen open')

HUPSEN: volksdansen (oorspronkelijke term van NJN)

I

INBEREN: een beerput officieel

verklaren door er een onvergetelijke herinnering in te schrijven/plakken/schijten (oorspronkelijke term van NJN)

INI: jongeren van 13 tot en met 15 jaar in de JNM (komt van initiatie). De INIWG organiseert voor deze groep nationale activiteiten zoals de nationale inidag

INKTPOT: journalist van Kortrijk, die roddels verzamelt voor in het afdelingstijdschrift (JNM)

KAAS & ZWIJNAVOND: wordt op de laatste donderdag van het jaar in het BS gehouden voor iedereen die regelmatig op maandagavonden komt. Er is ook een aparte kaas & zwijnavond voor de organisatoren van het Trollenfeest, maar die valt in oktober of november (JNM)

KAMPKAARTJE: bierkaartjes die op de bonte avond doorgegeven worden aan het kampvuur. Iedereen kan er anoniem een boodschap achterlaten voor zijn medekampgenoten

KIKKERTJE: driemaandelijks tijdschrift van de JNM voor de piepers, ondertussen volledig in kleur (JNM).

KLUNS: nieuwe Jeugdbonder, een groentje, kent niets, weet van niets en kent niemand uit de bond (oorspronkelijke term van NJN)

KOLONISTEN: de naam van de beleidsnotawerkgroep voor 2007-2009 (JNM)

K

Een vast BJN-ritueel: beerputten schrijven op kamp. (begin 1970)

L

KWELEN: zingen (JNM)

LIMBURG KOEPEL: aparte vzw (JNM Limburg) die de Limburgse afdelingen ondersteunt. Historisch zo gegroeid omwille van de grote afstand tussen de Limburgse JNM-afdelingen en het BS in Gent. Deze vzw werd opgedoekt in 2008

LID ZONDER FUNCTIE: HB functie zonder functie

M

MAK: Milieuactiviteitencoördinatie

MAANDAGAVOND: tijdens het schooljaar wordt er elke maandagavond met de JNM'ers op het BS samengekomen om samen te koken, te eten en klusjes op te knappen (JNM)

O

OPKIKKERWEEKEND: in elke provincie wordt er jaarlijks een weekend georganiseerd voor de afdelingen van die provincie waarbij men kan leren promo te voeren, een duurzaam ledenbestand op te bouwen, pers aan te schrijven en waar men andere afdelingen beter leert kennen. Ontstaan in de Limburgse JNM-koepel (JNM)

OUDE SOKKEN OF OUWE SOKKEN: benaming voor ex-leden die de kaap van 25 jaar overschreden hebben en dus uit de Jeugdbond gezet worden (oorspronkelijk NJN).

P

PATAT: een geïnteresseerd lid/papieren lid van JNM. Variaties op dit thema: patat met een scheut (een geïnteresseerd lid/papieren lid dat nooit op een activiteit geraakt, dat nooit echt proeft van JNM) en een verloren patat (een geïnteresseerde die na drie maanden zonder boe of ba in het niets verdwijnt en wegwijnt in de 'normale' wereld)

PARLASANTEN: palaveren of rondhangen (JNM; Volgens Van Dale: zwetsen, vloeken; afgeleid van het Spaans por los santos, bij de heiligen (vloeken))

PEER: een oudere, ervaren, natuurhistorisch onderlegde BJN'er

PIEPER: kind tussen 8 en 12 jaar in JNM (maar ook al in de wj). De PIEPWG organiseert voor deze groep nationale activiteiten zoals de nationale piepdag

PIETEN: vogels (BJN, oorspronkelijk een NJN-term)

PING: penningmeester, is met JNM-centjes bezig.

PITTEN: slapen (BJN)

PITZAK: slaapzak (BJN)

PREU: stampot (BJN, oorspronkelijk een NJN-term waarmee andijvie stampot bedoeld werd).

ROOFPIETEN: roofvogels (BJN, oorspronkelijke term van NJN)

SCHOORSTENEN: JNM'ers die roken en die daar dringend vanaf moeten worden geholpen

SEMTEXPLAN: plan voor de vernieuwing van het bondssecretariaatsplafond dat na hevige sneeuwval naar beneden stortte in 2005 (JNM)

SJOC: chocolademelk (BJN), maar ook de Plantensociologische werkgroep bij de huidige NJN ("Sjoc mee met de sjoc; niet mokken, lekker sjoccen...")

STARTDAGEN: in 2005 voor het eerst ingevoerd. Reden hiervoor was interne promo (start van een nieuw jaar, niet actieve mensen in de afdeling betrekken, mensen die mee op kamp waren niet verliezen...) en externe promo. Gegroeid uit de PATATWG (JNM)

S

NO
PATAT TO
WASTE

SOEPEEND: benaming van een tamme witte eend die afstamt van de wilde eend.

STENTOR: contactblad van BJN en de afdelingen.

STICKERSECRETARIS: iemand die fietsstickers verkoopt in de afdeling (JNM)

STOFZUIGER: dit is iemand die bij het begin van het jaar rondgaat om alle mensen die eerder al lid waren opnieuw lid te maken, of om mensen die pas lid zijn aan te sporen om een eerste keer mee te gaan. De stofzuiger was een van de plannen van de PATATWG en is nu in een aantal afdelingen een vaste functie (JNM)

STOOKPIETEN: gevederde slachtoffers van olierampen (BJN, JNM)

TANTE ANS: gewoon de ANS in het HB (BJN)

TIJGER: HUDO (BJN, oorspronkelijke term van NJN)

TIJGERLIBEL: gewone bronlibel (Cordulegaster boltonii) (BJN)

TIJGERPAPIER: wc-papier (BJN, oorspronkelijke term van NJN)

TIKKEN: zeldzame soorten waarnemen (die meestal worden bijgehouden op een tiklijst)

TROLLENFEEST: nationaal weekend in het najaar waarop alle piepers van Vlaanderen worden uitge-

nodigd, steeds rond een bepaald thema (JNM)

UITGEVER: verantwoordelijk voor de Communicatieploeg en volgt de winkel op

VIEZE BEESTEN: verzamelnaam voor alle ongewervelde diertjes

WEEJEERKE: eigen hoekje voor piepers in het tijdschrift van WJ

WERKMIERENLIJST: de lijst met alle contactgegevens van actieve vrijwilligers van de jeudgbond (meestal bestuursleden en HB-leden) (BJN, JNM)

WIELEWAALTJE: driemaandelijks contactblad van de WJ

WIELTJE: opvolger van 't Wielewaaltje vanaf 1977 omdat het voor de post te verwarrend was dat 't Wielewaaltje voor jongeren was, en de Wielewaal voor volwassenen

WIPPEN: oneervol uit een functie onthef-fen (BJN en WJ)

ZANGPIET: zangvogeltje (oorspronkelijke term uit NJN)

ZEETREKTELWERKGROEP: tijdelijke werkgroep van de VWG (BJN)

ZOKA KLAPPERS: zomerkamp klappers, met allerhande info over de leuke natuurgebieden en kampplaatsen (JNM, oorspronkelijke term uit NJN)

T

U

V

W

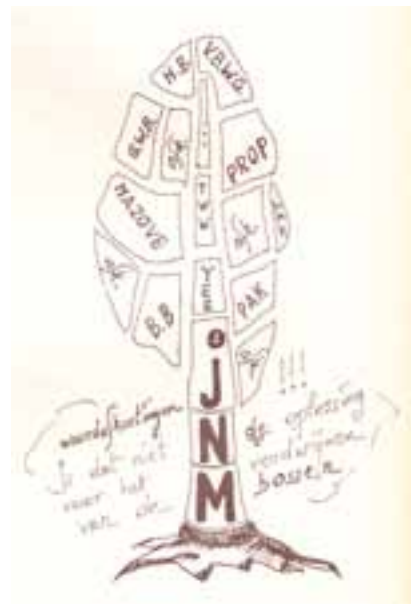
Z

Uiteindelijk werd Piet Desmet toch nog teruggevonden.

"Een opvallend fenomeen in de JNM is het overvloedig gebruik van afkortingen. Ik werd er tot mijn grote verwarring al dadelijk mee geconfronteerd in een van de eerste brieven die ik vanuit Gent ontving. Het bleek te gaan om een uitnodiging voor een HB-vergadering (Haastige belangrijke? Hoofzaak bijzaak? Hup met de beentjes? Of misschien hulpbehoevenden???) verder bleken er ook GWB's uitgenodigd en zelfs een TWW. Deze wezens zouden samen aan tafel zitten met de PROP mensen, VBWG'ers, MWG'ers en PAK's enz... Een zekere BOVO ondertekende de brief.

Zelf ontsnapte ik ook niet aan het verschijnsel – ik werd prompt tot GL gedoopt. Na enkele weken grondige studie begin ik stilaan wegwijs te geraken in deze doolhof, erger nog, ik betrap me er steeds meer op dat ik, hetzij op het bondssec, hetzij thuis in SKW kwistige afk. begin rond te strooien. M.a.w. ik spreek van nazofe, KC, YEE bijdragen, PWG en JNM-BB's alsof het niets is. De besm. is echter niet te stoppen. Ik ga er hoe l. hoe m. in op. I.p.v. gewoon te pr. ben ik a.h.w. een afk. freak gew. Voorl. is er geen hoop o.b. dus zal ik m.e.m.b.n.t.h.v.w.o. v.g.!! uw gl – fh"
'GL-FH: Gedetacheerde leerkracht - Frank Hadermann.'

AFK.

Zoals bekend wordt er over vele functies in afkortingen gepraat. Onze jeugdvereniging wordt geleid door een BOVO, die samen vergadert met de PING. Er is zelfs een MATRAS die het materiaal beheert, en in de huidige HB-structuur bestaat er zelfs een EVER en een VOVER. En zoals uit bovenstaand tekstje (uit een Euglena van 1988) mag blijken, is dat eigen taaltje voor buitenstaanders niet altijd gemakkelijk te begrijpen.

Niet alle afkortingen worden nu nog in de mond genomen: PROSPEC (Propagandasecretaris) bijvoorbeeld of TTW (TeWerkgesteldeWerkloze) zijn hopeloos verouderd.

Ook wat de kampenperiode betreft, zijn er heel wat afkortingen verdwenen. ZOKA's (zomerkampen) zijn uiteraard nog gekend, maar hebben jullie enig idee wanneer je precies op kamp gaat als je van HEKA's, KAKA's, PAKA's, PIKA's, WIKa's en NAZOKA's spreekt? Juist, in de Herfstvakantie, de Paasvakantie, (κ)Carnavalsvakantie, met Pinksteren, in de winter en in de nazomer.

Werkgroepen hebben ook een aardig afkortingstaaltje opgeleverd. De PWG, MWG, NWG, KWG, VBWG, ZWG, en de VWG zijn natuurlijk bekend, maar er bestond vroeger in de

BJN ook een SWG (strandwerkgroep) en een CULWG (Culinaire werkgroep die zich bezig hield met vegetarisch/biologisch eten, koken op BS, recepten verspreidde en foers begeleidde bij hun zware taak op kamp). In de JNM heeft er zelfs een tijdje een hete HOLEBIWG bestaan en een PATATWG. Laatstgenoemde werd in 2005 opgericht om al de patatjes (= geïnteresseerde leden/papieren leden) te behouden en geen enkel potentieel lid verloren te laten gaan; hij gaf aan de afdelingen massa's ideeën om hun leden te houden en zelfs te vermeerderen. Uit de PATATWG vloeiden de startdagen, de afdelingsflash en de stofzuigerfunctie voort. Sommige afdelingen hadden of hebben eigen werkgroepen, zoals de PAWG (paddestoelenwerkgroep in Kortrijk, JNM), de EWG (ecologische werkgroep) en de BWG (braakballenwerkgroep, WJ).

AL DAN NIET BEKENDE AFKORTINGEN

A

- AB:** AfdelingsBestuur
- AHR:** Algemeen Huishoudelijk Reglement
- AK:** ActiviteitenKring, een deel van het HoofdBestuur van JNM dat vergadert en beslissingen neemt over nationale activiteiten, de kampen coördineert
- ANS:** Algemeen Natuurhistorisch Secretaris
- AOK:** AfdelingsOndersteunende Kring, onder leiding van de Nationale AfdelingsCoördinator. In deze werkgroep zetelen alle Provinciale AfdelingsCoördinatoren, de AfdelingsOndersteunende Personeelsleden en de personeelssecretaris
- AOP:** AfdelingsOndersteunend Personeelslid. Zo heeft JNM er drie in dienst sinds 2006
- ARWG:** Amfibieën & Reptielen Werkgroep
- AV:** Algemene Vergadering. Wordt minstens één keer per jaar gehouden. De afkorting wordt ook vaak gebruikt voor afdelingsvergadering

B

- BB:** BestuursBerichten, een intern mededelingenblad dat gratis wordt verspreid onder de actieve leden (bestuursleden) van JNM en WJ. Oorspronkelijke term van WJ
- BBL:** Bond Beter Leefmilieu, de koepelvereniging van alle Vlaamse natuurbeschermingsverenigingen, waarbij ook JNM is aangesloten
- BIB:** bibliothecaris (JNM, 1984)
- BJN:** Belgische Jeugdbond voor Natuurstudie, ontstaan uit de Belgische afdelingen van de Nederlandse Jeugdbond voor Natuurstudie. Maar het is ironisch genoeg ook even de afkorting geweest van de Brabantse Jacht & Natuurvrienden. De naam van deze jachtvereniging werd na een kwade brief van de BJN echter snel aangepast
- BK:** BeleidsKring, een deel van het HB dat vergadert en beslissingen neemt voor het beleid van de JNM
- BONDSSEC:** dit staat zowel voor het

bondssecretariaat (vroeger gevestigd in de Kortrijkse-poortstraat 140 in Gent, nu in diezelfde straat op het nummer 192 als voor de functie Bondssecretaris binnen de JNM)

BOVO: Bondsvoorzitter (soms ook wel HOVO wat Hoofdbestuursvoorzitter betekent, soms ook BOBO) (oorspronkelijk van NJN afkomstig)

BTK: Bijzonder Tijdelijk Kader (jaren '80)

BWG: BraakballenWerkGroep. Verschillende wj-afdelingen hadden in de jaren '70 zo'n werkgroep

CP: CommunicatiePloeg, het deel van het neo-HB van JNM dat vergadert en beslissingen neemt over allerhande publicaties (vanaf 2007).

CULWG: Culinaire werkgroep (JNM). Hield zich bezig met vegetarisch/biologisch eten, koken opBS, verspreidde recepten en begeleidde foers op kamp

DPB: Dagelijks PersoneelsBestuur. Onderdeel van de Raad Van Bestuur dat zich bezighoudt met de opvolging van het personeel (sinds 2007)

EP: EvenementenPloeg, het deel van het neo-HB van JNM dat instaat voor de organisatie van alle mogelijke nationale activiteiten zoals kampen, nazofés, trollenfeesten...

EVER: Evenementenverantwoordelijke. Voorzitter van de EP (JNM)

EWG: Ecologische WerkGroep

EXCUL, EKSKUL: EXCURSIELeider

GESCO: GESubsidieerde Contractuelen

GL: Gedetacheerde Leerkracht

GWB: GeWetensBezwaarde

HB: HoofdBestuur. Dit zijn de mensen die op nationaal niveau het boeltje coördineren (NJN)

HEKA: Herfstkamp (oorspronkelijke term van NJN)

HK: HerfstKamp (NJN)

HOLEBIWG: HolebiWerkGroep. maar in feite de Hete Holebi werkgroep (Hete stond voor hetero). Werd opgericht op het congres in Mechelen, in 2001 en heeft ongeveer een jaar bestaan (JNM)

HYBI-KADER: Hydrobiologische werkgroep. Deze werkgroep werd kader genoemd omdat ze te klein was om een volwaardige werkgroep te zijn

INIWG: InitiatiewerkGroep. Nationale JNM-werkgroep die activiteiten organiseert voor de initiatieleden (13-15 jaar), zoals de nationale inidag

INS: Internationaal Secretaris. Verzorgt de contacten met de buitenlandse Jeugdbonden

IWG: InsectenWerkGroep uit de BJN en wj (oorspronkelijke term van NJN)

JNM: Jeugdbond voor Natuur & Milieu. In 1983 ontstaan uit de fusie van de wj en de BJN. Vóór januari 2005 heette de JNM nog Jeugdbond voor Natuurstudie en Milieubescherming

KAKA: Karnavalskamp (NJN)

KAMP(EN)SEC: KAMPENSEcretaris (ook wel KASEK of KASEC genoemd)

KAWE: Kaderweekend (wj, oorspronkelijke NJN)

KC: KampCommissie. Groep van ervaren Jeugdbonders die instaan voor de organisatie van een kamp (oorspronkelijke term van NJN)

KKK: KnotKaterKamp

KNS: Kampen Natuurhistorisch Secretaris

KONVO, CONVO: het kampaankondigingsblad, komt van CONVOCare (Lat.): 'samenroepen'.

C

D

E

G

H

I

J

K

L

KWG: KustWerkGroep

LEDENSEC: Ledensecretaris (JNM, '83)

LP: Logistieke Ploeg, het deel van het neo-HB van JNM dat vergadert en beslissingen neemt over alles wat met bondssecretariaat en het nationale materiaal te maken heeft (JNM)

LSL: Landelijk Secretariaat Leuven

MATRAS: Materiaal assistent. Zorgt voor het materiaal op het bondssecretariaat zoals de tenten, het kookgerief enz. (oorspronkelijke term van NJN)

MBS: Milieubeschermingssecretaris. Onderhoudt contacten tussen HB en milieu (BJN&JNM)

MWG: MilieuWerkGroep

NAC: Nationaal AfdelingsCoördinator. Verzorgt de contacten tussen het HB, het bondssecretariaat en de afdelingen (JNM)

NAZOFE: Nazomerfeest

NAZOKA: Nazomerkamp (oorspronkelijke term van NJN)

NBS: Nu NatuurBeschermingsSecretaris. Vroeger in de BJN ook wel NBHS, wat zoveel betekende als NatuurBeHoudSecretaris (oorspronkelijke term van NJN)

NWG: NatuurstudieWerkgroep

NFWG: NatuurFotografieWerkgroep, een nieuwe werkgroep in de JNM

NJN: Nederlandse Jeugdbond voor Natuurstudie, onze Nederlandse zuster- maar ook moedervereniging.

PAC (vroeger PAK): Provinciaal AfdelingsCoördinator

PAKA: Paaskamp (oorspronkelijke term van NJN)

PATATWG: PATATWerkGroep. Voorloper van de AOK, ontstaan uit het idee om alle 'piepers' - jonge aardappeltjes - die net

lid waren geworden, te laten schieten en er dus voor te zorgen dat ze niet weer vertrokken. Het was dus een werkgroep om ledenuitval tegen te gaan, en om ervoor te zorgen dat er in de afdelingen voldoende ondersteuning was om die nieuwe mensen op te vangen. De werkgroep bestond 1 jaar, als een AK project (JNM)

PAWG: PaddestoelenWerkGroep van Kortrijk (JNM)

PERS: Persverantwoordelijke in het HB van JNM

PIEPWG: nationale werkgroep van JNM die activiteiten organiseert voor de 8- tot 12-jarigen binnen de JNM, zoals de nationale piepdag en het Trollefeest.

PIKA Pinksterkamp (oorspronkelijke term van NJN)

PK: Publicatie Kring, deel van het HB van JNM dat vergadert en beslissingen neemt over allerhande publicaties en promo enz. Recent omgevormd tot Communicatieploeg. Het betekende ook Plaatselijke Kern van een afdeling van de WJ.

PP: Pedagogisch Personeelslid. Ook de afkorting voor de PiepPloeg in het neo-HB, en de afkorting voor Pers en Promo.

PROMO: Promotieverantwoordelijke in het HB van JNM

PROPSEC, PROPSEK: PROPagandaSEcretaris (nu PROMO)

PSL: Provinciaal Secretariaat Limburg, dat als doel had de ondersteuning en promotie uit te voeren voor de zwakkere Limburgse afdelingen.

PSV: Plaatselijke StreekVerantwoordelijke. Zat in de jaren '80 in de structuur van de ZWG.

N

P

PV: PersoneelsVergadering, waarop het personeel zijn taken verdeelt en problemen bespreekt.

PVC: Promo Video Club. Werkgroep die de nieuwe JNM-promofilm heeft gemaakt in 2006-2007.

PWG: PlantenWerkGroep. Deze werkgroep is de laatste jaren ook bezig met paddestoelenprojecten.

RVB: Raad Van Beheer/Bestuur. Hierin worden persoonlijke en delicate zaken besproken, die op andere kringen van het HB niet passen. In het neo-HB is de RVB de opvolger van de BK.

SK: SecretariatsKring, een deel van het HB dat vergadert en beslissingen neemt over het bondssecretariaat. Recent omgevormd tot LP.

SKW: Sociaal K(c)ulturele Werker

SWG: StrandWerkGroep van de BJN en WJ

SYSOP: SysteemOperator. Regelt de goede werking van de computers op het bondssecretariaat.

TWW: TeWerkgestelde Werklozen. Zijn *“helaas niet altijd evident om ze te houden, vermits ze meteen vertrekken als ze elders werk vinden.”*

VBWG: Vieze Beestjes WerkGroep

VIP: Verantwoordelijke In Provincie. Een functie binnen de structuur van de ZWG in de jaren '80.

VOVER: Vormingsverantwoordelijke. Voorzitter van de VormingsPloeg en verantwoordelijk voor het beleid rond vorming (JNM)

VP: VormingsPloeg. Deel van het neo-HB dat zich bezighoudt met de vorming binnen JNM. Organiseert ook de verschillende JNM-cursussen (JNM)

VWG: VogelWerkGroep

WKA: Winterkamp

WJ: Wielewaal Jongeren, ontstaan na de splitsing van WJA en WJ

WJA: Wielewaal Jeugd Afdeling

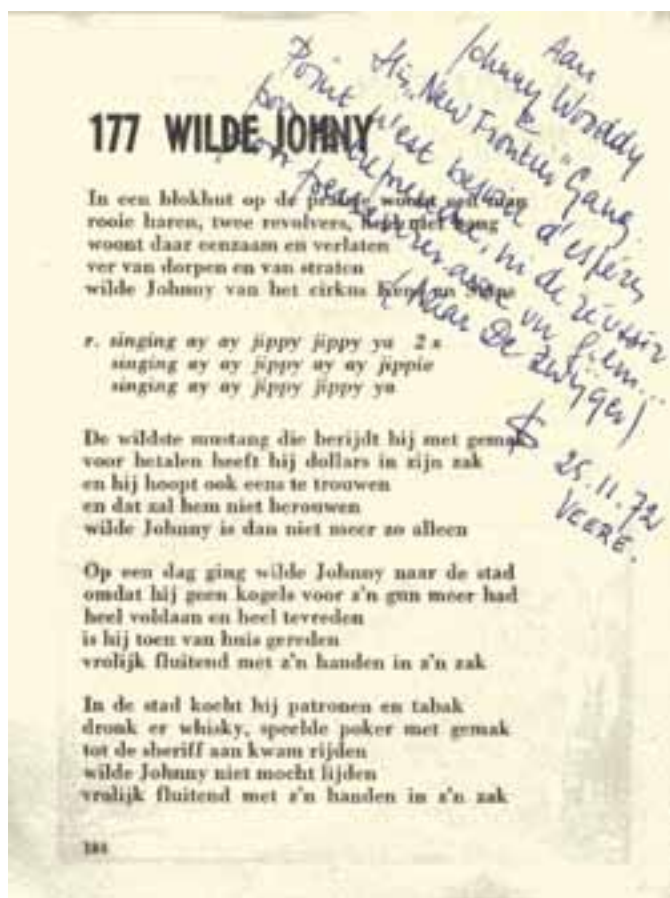
WWT: WaterWildTelling, een project van de VogelWerkGroep van de BJN.

ZOKA: ZomerKamp (oorspronkelijke term uit NJN)

ZOOGKA: ZOOGdierenKamp (oorspronkelijke term uit NJN)

ZTWG: ZeetrekTelwerkgroep in BJN

ZWG: ZoogdierenWerkGroep (oorspronkelijke term uit NJN)

INTERVIEW MET CARINE TAFFEIN

MAARTEN VERBANCK

Jeugdbonders zijn altijd onvervalste romantici geweest. Hun lief (of lieven) vonden ze vaak in de Jeugdbond. Romantiek leidt Jeugdbonders ook naar wilde, afgelegen gebieden. Of beter: gebiedjes die de doorsnee Belg wild en afgelegen vindt. Sommigen in de Jeugdbond zijn zo romantisch dat ze dan maar blijven hangen. In de Ardennen bijvoorbeeld. Met hun lief.

TWEELING EN BEVERS IN DE VALLEI

Carine Taffein woont al een kwarteeuw in het zuidoosten van de provincie Luik. De oude BJN-sok verbouwde samen met haar man een schoolgebouwtje op een zonnige valleikant aan de Amblève. Overdag leidt Carine de educatieve cel van het nationale park Hoge Venen. In haar vrije tijd voedde Carine een tweetalige twee-eiige tweeling op, schreef ze een succesvol natuurboek en zag ze hoe er meer en meer bevers (en Hollanders) in de vallei kwamen wonen.

SLAPEN IN EEN SCHOOLTJE

De bevers, wilde natuur en PlopsaCoo trokken ook familie, vrienden en andere toeristen naar de wilde, afgelegen streek. Daarom werd een gastenverblijf nodig. In het sfeervol verbouwde schooltje van Chêneu/Stoumont zijn Jeugdbonders en oude sokken welkom. Zeker Jeugdbonders die langskomen voor een gesprek over 25 jaar wonen 'in de Walen'.

HOE ZOU KORTRIJKSE CARINE EIGENLIJK IN DE ARDENNEN TERECHT GEKOMEN ZIJN?

Carine Taffein: "Toen ik afstudeerde als zoöloge heb ik een jaar op het Ministerie van Landbouw gewerkt over de gevolgen van de afschaffing van de vinkenvangst. Ik keek of je vinken kon kweken zonder wild gevangen exemplaren. Ik zat dus een jaar tussen de konijnen, kiekens en vinkenkwekers in de Universiteit Gent, campus Merelbeke. De gemiddelde leeftijd was er twintig jaar ouder, dus kneep ik er snel tussenuit om bosklassen in de Ardennen te organiseren. Ik nam de chauffeur mee (de enige die geen twintig jaar ouder was). In de provincie Luik kon ik na een tijdje aan de slag om de biologische

waarderingskaart op te stellen. Via de contacten aan de universiteit mocht ik midden jaren '80 meehelpen om een natuurcentrum op de zetten op de Botrange.

NATUUR IN VIER TALEN

In Luik schaafde ik mijn Duits bij. Het was wel aanpassen tussen al die Franstalige universiteitsproffen, die niet veel moesten weten van een Nederlandstalige biologie/bemoeial'. In de BJN (afdeling Roeselare kern Kortrijk) had ik de basisdemocratie en het hevige debatteren té goed in mijn jonge oren geknoopt. "Iedereen is gelijk", heb ik van mijn Nederlandse moeder geleerd. Ze was lerares, en wist heel veel over biologie. Haar rechtvaardigheidsgevoel had ze in Nederland opgepikt bij de CJN, de "Christelijke Jeugdbond voor Natuurstudie". In Nederland waren ze duidelijk een paar jaar voor (lacht).

DA'S DE JEUGDBOND!

In de BJN kreeg ik ook de smaak voor het avontuur te pakken. Ik fietste vaak alleen door het land. Zo kwam ik op een verre tocht naar de Hoge Venen (in 1971) eens langs Leuven, waar ik mijn verschrikte nicht toevallig tegenkwam. "Onverantwoord!" We sliepen na het helpen van stookolieslachtoffers ook in een krakkemikkige stal, staken nachtjes door op congressen en maakten dan nachtelijke krantjes met de avonturen van de voorbije dag in. Op congres leerde ik ook koken voor grote groepen, en crisismanagement als er plots dubbel zo veel volk kwam opdagen om te eten. Maar ja, da's de Jeugdbond!

Afdeling Kortrijk op excursie in de Hoge Venen. (1986)

50 JAAR SWINGEN EN ZINGEN

MARIE VANDECAVEYE

TINA GOETHALS

Een congresavond anno 1974 ergens in Vlaanderen. Aan de deur ligt een hoop bemoderde laarzen en bij het binnengaan moet even een onaangename geur worden overwonnen. Krakend en ruisend galmt een bourree uit de cassetterecorder, maar niemand schijnt de miserabele geluidskwaliteit op te merken. Er wordt gedanst en het is een mooi gezicht. Af en toe nemen uitgeputte jongens en meisjes even een pauze om van hun hete choc te lurken, iets stouts in iemands beerput neer te schrijven of gewoon om in hun pitzak te gaan pitten.

Volksdansen of hupsen was jarenlang de meest geliefde afsluiter van de dag. Of het nu op kamp was of na een bestuurswissel in de afdeling. Een echte hups-scene was er niet, iedereen deed het en iedereen kon het. Zoals Polle Ranson (BJN-Kortrijk) het zo mooi zegt: *“Hupsen was een feest en perfectie was geen streefdoel.”*

“Hupsen was een feest en perfectie was geen streefdoel.”

BERUCHTE CASSETTES EN GRIJSGEDRAaide PLAATJES

De cassettes van de BJN waren waarschijnlijk wel een erfenis van de Nederlandse Jeugdbond voor Natuurstudie (NjN) en bevatten voornamelijk live-uitvoeringen met plaatselijke volksinstrumenten uit het land van oorsprong. Dat gaf een aparte dimensie aan de muziek. Zelfs het geruis, eigen aan de bandjes die door het vele kopiëren sterk aan klankzuiverheid hadden ingeboet, droeg bij tot sfeer. Balkandansen, Israëlische, Russische dansen, Franse bourrees, Italiaanse tarantella's, hier en daar een tovercirkel...

Aan de andere kant waren er de superpopulaire plaatjes van de VolksdansCentrale voor Vlaanderen (VDCV). Volksdansen was lange tijd hot stuff bij de jeugd. De Chiro, de KJ... zij deden het ook en gebruikten daarvoor de VDCV-singeltjes. Er waren honderden plaatjes in omloop. Het ging van Bal in de straat, Kimberleise trein of Scheepje varen tot Oost-Europese dansen. Ook de Wielewaaljongeren (WJ) waren erop verkikkerd. Volgens

Hupsende BJN'ers
begin jaren '70.

“Je omkleden voor een feestje was totally not done.”

Juul Appels en Peter Delvaux (WJ-Taxandria) was de VDCV in de WJ dé referentie omdat ze bij de jeugd – van toen! – algemene bekendheid genoot. De Wielewaaljongeren spraken overigens over volksdansen en nauwelijks over hupsen. Ze beleefden de tijd van hun leven met de plaatjes van de VDCV.

INSTRUMENT & STEM

Eigen hupsorkestjes werden in de BJN fel aangemoedigd. Blokfluitspelers begeleidden in de eerste plaats de kwelende Jeugdbonders, maar ook de hupsers. Niet zelden maakten de hupscassetjes plaats voor heuse bands bestaande uit viool, gitaar, dwarsfluit, blokfluit, accordeon en waarom ook geen contrabas of doedelzak?

Tijdens het dansen werd af en toe zelfs een stukje tekst meegezongen. Vaak een eigen versie die fonetisch leek op de originele. *“Bij de Griekse dans Gerakina bijvoorbeeld,”* aldus Polle, *“werd een stukje tekst vervangen door de woorden: Ga uit de Wielewaal, ga uit de Wielewaal, kom bij de B-J-N!”* Die BJN’ers toch...

Nu, Wielewaal(jongeren) of BJN: gezongen werd er ook zonder dans. Op congressavonden, op kamp rond een vuurtje, tijdens het eten, op tocht, op de fiets, in de regen en in de zon: al is het woord kwelen niet meer in gebruik, er wordt nog steeds volop gezongen. De ‘kweelboekjes’ zijn een continuüm doorheen de vijftig jaar. De Beerton, het Barbertje – verschillende keren heruitgegeven – Failte o’Eire met Ierse liederen (uitgegeven buiten de Jeugdbond)... ze droegen allemaal stuk voor stuk bij tot het muzikale repertorium van de Jeugdbonders.

VOLKSDANSEN OF HUPSEN?

Terug naar het hupsen. Het gerucht doet de ronde dat BJN’ers geen hoge pet op hadden van de ‘gepolijste en gearrangeerde’ vdcv-plaatjes. Die werden immers steeds door hetzelfde ‘Vlaamse’ orkest gespeeld. In de BJN behielden de dansen hun originele (exotische) naam, dit in tegenstelling tot de singeltjes van VDCV: Troika werd daar driespan en het eveneens Russische korobushka werd korfje. Deze ‘jeugdbewegingsvolksdans’ à la chiro en WJ zei de BJN’ers niet veel.

“Hé, niet op mijn tenen!”

“Pas op de luster!” (WJ-Turnhout in het Wielewaalhuis)

Wielewaaljongeren
dansend op de
Lieremandijk.(eind 1970)

Tokkelend de avond in...

De buxten wor vat sa in dat kalde domein en
kvelen te hart en goed te nija.
De stikken, alse stinkt : de kleren, de nialen,
de paddetjer, de wai, de pitenkken, alse,
maar het is een hêrlijke stank.

“Je omkleden voor een feestje was totally not done.”

Volgens Polle wilden de Jeugdbonders niet geweten hebben dat ze eigenlijk volksdansen. Deed hen dat te veel denken aan ‘boerkes en boerinnekes met bollekeszakdoeken in het Vlaamse Land’? Er werd gehupst en niet gevolsdanst en daarmee werd elk mogelijk nationalistische element wandelen gestuurd.

Trouwens, tegen de volksdanschichés in werd er binnen de Jeugdbond niet gedanst met aangepaste kledij. De parka met het schildje op de mouw, de laarzen/sandalen, de verrekijker en af en toe een Petersons vogelgids werden even vaak naast als op de dansvloer gesignaleerd. *“Je omkleden voor een feestje was totally not done.”*

(I CAN'T GET NO) SATISFACTION

Waren er dan geen mensen die een hekel hadden aan al dat gehups en die ook wel eens iets anders wilden? Zulke zeldzame zielen waren er inderdaad en ze leefden op gespannen voet met de hupsers. Uit een kampverslag in het tijdschrift Filoe blijkt bijvoorbeeld dat het niet abnormaal was deze enkelingen te verbannen naar een plaatselijk café.

Na verloop van tijd, zo tegen het einde van de jaren '70, gingen er echter steeds meer stemmen op om ook andere muziek een kans te geven. Dat was het begin van the battle. Juul heeft het zelfs over twee groepen (aanhangers van fuifmuziek versus volksdansers) die elkaar op het congres in Gent uitdaagden om zolang mogelijk te blijven dansen. Ter info: de volksdansers wonnen. Ook wordt er melding gemaakt van *“gevechten om de versterkingsapparatuur”* en van *“verschillende zalen, voor ‘volkse’ en ‘moderne’ stijl”*.

In 1979 vond op het BJN-congres in Lokeren een Rolling-Stonesact plaats. Een groepje Jeugdbonders gaf er een performance ten beste die aanvankelijk *“fel gecontesteerd”* werd, maar uiteindelijk toch het publiek in vervoering wist te brengen. Er kwamen zelfs bisnummers aan te pas.

Langzaam maar zeker kreeg de popmuziek vastere voet aan de grond. Een schets van die evolutie vinden we in een Euglena uit het jaar 1984: *“Was het halverwege de jaren '60 nog zo dat op het congres iemand die Bob Dylan op het podium ten gehore wilde brengen eraf gesleept werd, afgelopen congres speelde er zelfs een synthesizer mee op de bonte avond.”* In 1985 werd volksdans in Euglena nog slechts beschouwd *“als inleider van het daaropvolgende wild gebras”*... en zo is het nu nog altijd. Na de fusie werd binnen de JNM ook niet meer gesproken over hupsen, maar steeds over volksdansen. Er werden toen heuse volksdanswedstrijden georganiseerd.

VOLKSDANS EN VORMING

Voor het aanleren van volksdans is op de jaarlijkse animatorcursus steeds een vrij belangrijke rol weggelegd als middel om de groepsrelatie te bevorderen en om het ijs te breken. Dit verklaart ook de hedendaagse populariteit van het Boombalfenomeen, dat door sommigen trouwens gelinkt wordt aan het hupsen binnen de BJN.

Recent heeft zich omtrent volksdansen echter een nieuw fenomeen voorgedaan op de animatorcursus. Twee schavuiten uit de vormingsploeg hebben er een nieuwe interpretatie aan gegeven: zij vonden dat er wel eens aandacht mocht besteed worden aan de nieuwe ontwikkelingen van onze tijd, zoals jumpen. Tenslotte mogen we niet ontkennen dat we tegenwoordig allemaal deel uitmaken van de You Tubegeneration...

Crazy Dave: "Fluit eens niet zo hard in mijn oor zeg."

BJN-NAZOKA te Schouwen (1971)

Foto uit beerput Edith Van den Berghe.

MUZIKALE BV'S MET EEN JEUGDBONDSVERLEDEN

- De Limburger Dirk Swartenbroekx is beter bekend onder zijn artiestennaam Buscemi, een van België's grootste DJ's met internationale bekendheid. Sinds 1996 is hij actief met zijn dansmuziek waarin je echo's hoort van bossanova, afrobeat, flamenco en jazz. In de periode 1982-1986 was hij lid van JNM afdeling Midden-Limburg. Het was de tijd van new wave en punk. Heel wat 'alternatieve' Jeugdbonders liepen in het zwart gekleed en 'no future' was een hype, deelname aan de vredesbetogingen een must. JNM stond bij Dirk niet bovenaan in zijn belangstellingsfeer, maar enkele congressen (zoals Gent) en kampen van Midden-Limburg (Schiermonnikoog...) blijven voor altijd in zijn geheugen gegrift. Hij was de man van de gitaar waarop donkere akkoorden van The Cure en Joy Division werden nage-speeld.

- De éérste keer dat Bart De Cock samen met de andere (oorspronkelijke) Kadril-muzikanten Peter & Harlind Libbrecht en Willy Aelvoet muziek maakte, was in de kelder-bar van de abdij van Averbode, in december 1976, op de laatste avond van het Wielewaaljongeren-congres. Erwin Libbrecht was toen nog 'te jong' en mocht nog niet meedoen... Later traden ze nog meer-maals op, bijvoorbeeld op de viering van 10 jaar WJ-Schelde-Leie (1978) en op het WJ-congres in 1979 met live-volksdansmuziek. Ten dans spelen doet Kadril nog steeds, onder andere op de bekende Boombals. Bart De Cock is de doedelzak- en nyckelharpaspeler. Hij was (ongeveer) van 1973 tot 1979 actief bij WJ-Waasland en in de Vogelwerkgroep. In de afdeling hielp hij tochten organiseren en schreef hij vaak ook het verslagje voor het afdelingsblad. Hij miste geen enkel regionaal kamp. Naast Bart waren nog twee Kadril-leden actief in de Jeugdbond: Peter Libbrecht (viool, stroh-viool en zang) en zijn broer Harlind (mandoline, dulcimers en zang). De drie ontmoetten elkaar voor het eerst op een Argonne-kamp, georganiseerd door afdelingen Waasland en Schelde-Leie.

O DE (AAN DE) JEUGDBOND

TINE VAN LANDEGEM

*Omvangrijk als ze is, je moet haar beminnen, of je moet er niet van hebben.
Geboren uit een vurige liefdesrelatie, gegroeid en veranderd door de jaren
heen, onze allerliefste*

JNM

*Haar ogen. Ze zien van De Panne tot in Geel. Ze lezen de lippen van de heide
en dwalen door het bladerdak van het Leen. Ze fonkelen in de sterrenhemels
en dansen met de kampvuurvlammen mee. Ze vliegen op de vleugelslag van
een ruigpootbuiserd en dwarrelen met het eerste citroentje.
Zwart als de Zwarte Beekse Modder, doordringend en oprecht als de okselgeur
van de Roze Ridder.*

*Haar oren als marmeren schelpen
Omvatten het ruisen van de Noordzee
Het geraas der jonge piepers
Het gebulder door de micro van de AV*

*Haar lippen proeven het zweet der Werkmieren
Zwoel happen ze naar de sambaritmes en laat ze rollen op haar tong
Een tong die zich laaft aan het vuur dat brandt in ieder van ons. Een tong die
houdt van de extremen. Gulzig laat ze de striemende wind op de pier gieren,
de zon branden in de Gaume, de modder rijzen in de Zwarte Beek, het bier
vloeien op het congres.*

*Tanden die bijten in de zachtheid van het bestaan
Die krassen op de karkassen van bruingebrande plaggende JNM'ers*

*De steeds geheven schouders
Waar een ijsbeer op rusten kan
Sleuren doen ze aan die vrachten kennis die we vergaren
Nimmer zullen ze neerhangen steeds zullen ze stormen trotseren en overwinnen*

*Haar vingers kriebelend in de lucht
Graaiend naar het lachen van de wind
Mooie dromen uitstrooiend op zoek naar een goeie kiemplaat
Haar haren raken verstrikt in de gespannen kruinetten, valstrikken neergelegd
bij het smeden van machtsbeluste complotten
Een ondoordringbaar woud van gouden regen,
Velen verloren de moed op zoek naar het verheven doel van JNM, velen liepen
verloren bij de beklimming naar de Top van JNM*

*Haar borsten vol verbeelding
De bron van elke JNM'er
Geweld als een geologisch verschijnsel, een gedroomde kalkhelling
Beklommen, bereden, bezongen, begeerd,
In de lente ondergaat elke JNM'er een intense lokroep naar die blanke roomsoes*

*Haar navel
De oorsprong van ons samenzijn
Diep en ondoorgrondbaar
Afdalen wordt sterk afgeraden.
In deze Donkere Kier wordt idealisme zorgvuldig vermengd met intense vriendschap,
overgoten met een wolkje ambitie, gekruid met een snuijfe durf en afgewerkt met een sausje van een kritische
blik, een hoop interesse en een gedreven enthousiasme.*

*Haar heupen zijn de aanloop naar de heetste dagen van het jaar
Waar in JNM'ers zich verzamelen voor een spetterend spektakel*

*De venusheuvel
De arena
Leeuwen maken elkaar genadeloos af wanneer ze het toneel bestijgen. De Groten der JNM
worden met gemak een maatje kleiner gemaakt.
Hier worden plannen gesmeed, zaadjes ter kiemen gelegd, vruchten uitgebreed, gezocht,
gewroet, geploegd.*

*De voeten, onze verbondenheid met die Donkere Aarde
Vastgezogen in de vochtige humus
Met diepe wortels als ondergrondse ranken, zoekend en tastend naar het binnenste
Het diepste
De ziel
Van jou
Van mij
Van JNM
En als ze u heeft
Dan laat ze u nooit meer los. Dan hang je voor eeuwig aan haar wortels vast. En soms krast ze zich in je ziel.*

*Dwalend door de schemer van het vrijwilligersbestaan
Ruisend van de rusteloosheid der Natuur
Tollend van het overgrote enthousiasme
Ik weet niet of ze dit bestaan voor ogen had, toen ze besloot ter wereld te komen.
Maar ze kan maar beter tevreden zijn,
die Oude Taart, want beter vindt ze nergens anders.*

KOMMAAR HET KONGRES HET WORDT REUS ACHTIG ZEKER ALS FIJER BENT WANT
JULLIE MAKEN DE BOND . EN DENKEENSWAT JE ER ALLEMAAL KUNT DOEN JEM
AGER MET STROP DAS RONDRENNEN MAAR LIEFST ZONDER JE KAN ER WEER EENS
GEZELLIGHUPSEN . WETEN JULLIE AL WIE JE DEZE KEBERGAAT WIPPEN ???

De hele zaal wordt gauw gevuld met inwendig...
kwelende, huppende, lullende schepsels.

Van onder naar boven: Uitgaves Barbertje 1967, 1970 en 1981.

HOOFDSTUK 7

NATIONALE WERKING

NATIONALE ACTIVITEITEN
IRIS LAUWAERT

HET HOOFDBESTUUR
THOMAS VERCAUTEREN

DE LOGO'S VAN DE JEUGBOND
HAZEL VANDE KERCKHOVE

HET BONDSSECRETARIAAT
STEVEN CLAYS

**INTERVIEW MET ANDRÉ
VERSTRAETEN**

**JNM EN PERSONEEL: EEN
DANKBAAR DOCH WOELIG
DAGBOEK**
FARAH BOUQUELLE
LIESBETH JANSSENS

JNM('ERS) IN DE LEER
JAN VAN HOVE
ROCKY ZUTTERMAN

**INTERNATIONAAL: JEUGD-
BONDERS OVER DE SCHREVE**
LIES DE BEELDE

**PUBLICATIES VAN DE
JEUGDBOND**
JOACHIM DE MAESENEER
THOMAS DE MAESENEER

NATIONALE ACTIVITEITEN

IRIS LAUWAERT

De Jeugdbond is altijd al een atypische jongerenvereniging geweest. Een sterke 'nationale' werking is daar een element van. In dit hoofdstuk passeren zowel de nationale activiteiten op landelijk niveau (zoals congres) als de lokale 'nationale' activiteiten (zoals Dag van de Natuur) de revue. Een goede mix tussen beide typeert de agenda van heel wat afdelingen, al zijn er ook periodes geweest waarin de nationale activiteiten minder succes hadden. We beperken ons in wat volgt tot de activiteiten die de tand des tijds doorstaan hebben.

DAG VAN DE NATUUR

Het idee kwam van De Torenvalk, opgericht als werkgroep voor natuurbeleving, thans een regionale natuurvereniging actief in Tielt en omstreken. Aanvankelijk deed de vereniging natuuruitstappen, maar al snel kwam het besef dat heel wat natuurschoon aan het verdwijnen was. Je kon dan twee dingen doen: ofwel naar de Ardennen, Gaume of Argonne trekken ofwel iets doen voor de natuur in eigen streek. Zo groeide het idee om een Dag van de Natuur te organiseren.

De eerste Dag van de Natuur vond plaats op 23 februari 1979. Toen later het accent verschoof naar aanplanting, verhuisde ook de jaarlijkse dag van februari naar de derde zaterdag van november. Dit bracht 250 mensen op de been, verspreid over een tiental projecten (zoals sluikstorten opruimen, wilgen knotten of nestkasten opruimen) in de regio Tielt. Spoedig wist men ook omliggende milieuverenigingen uit West-Vlaanderen mee op de kar te krijgen, zoals de JNM-afdelingen Roeselare en Kortrijk. Nog later groeide de dag uit tot een nationaal initiatief waarbij ook Natuurreservaten aansloot. Door die uitbreiding verschoof het accent van landschapszorg naar werken in en rond natuurgebieden. In veel natuurgebieden was natuurlijk heel wat werk te verzetten en de Dag van de Natuur was een ideale gelegenheid om eens de handen uit de mouwen te steken. De Dag van de Natuur ging ook internationaal: onze Waalse vrienden van Jeunes & Nature en onze Nederlandse collega's pikten het idee ook op.

DAG VAN DE AARDE

Earth Day ontstond in 1970 in de Verenigde Staten naar aanleiding van het groeiend ecologisch bewustzijn. Burgers en milieuorganisaties maakten die dag hun bezorgdheid over het milieu kenbaar. Tegenwoordig wordt elk jaar op 22 april over de hele wereld de 'Dag van de Aarde' gevierd.

Sinds 1992 groeide de dag uit tot een heuse 'opendeurdag' van de milieubeweging in Vlaanderen. De Bond Beter Leefmilieu besloot de zondag die het dichtst bij Earth Day ligt te gebruiken als actiedag. De Jeugdbond sprong in dat jaar mee op de kar: de toenmalige Werkgroep Natuurbehoud (WGNB) nam de activiteit op in het werkingsprogramma en koos zelf voor het thema: meer natuur in het Vlaamse bos. Elf afdelingen deden mee aan deze eerste editie.

Later nam de BBL het idee om rond een thema te werken over. Zo gaf de Dag van de Aarde rond het thema trage wegen zelfs aanleiding tot het oprichten van een gelijknamige vzw die dit thema behartigt. In 2004 werd geëxperimenteerd met een nationale Dag van de Aarde. In het provinciedomein De Nekker brachten de natuur- en milieuverenigingen meer dan 8000 bezoekers bijeen. De Jeugdbond verplaatste zijn nationale piep- en inidagen naar de Dag van de Aarde en meer dan 600 Jeugdbonders waren die dag aanwezig. Nog nooit bracht de JNM op één moment zoveel Jeugdbonders samen op één plaats.

Van die ene nationale Dag van de Aarde in 2004 ging het opnieuw naar provinciale dagen in 2005 en lokale dagen in 2006. De laatste jaren valt het aantal deelnemers en

“Tegenwoordig wordt elk jaar op 22 april over de hele wereld de ‘Dag van de Aarde’ gevierd.”

activiteiten sterk terug. Is er een overaanbod? Voor de JNM is de Dag van de Aarde altijd een goede gelegenheid geweest om samen met andere natuur- en milieuverenigingen activiteiten op te zetten. Afhankelijk van het thema, kende de dag bij de JNM sommige jaren veel succes, terwijl er andere jaren nauwelijks rond werd gewerkt.

NOORDZEEDAG

In 1989 organiseerde de JNM al eens een Noordzeedag (een bustocht naar Schouwen-Duiveland), die voornamelijk een activiteit van de kustwerkgroep was. In 1990 was er een Noordzeeconferentie in Den Haag, waar enkele JNM'ers naartoe gingen. Op 23 september 1995 werd een grote Noordzeedag georganiseerd in Blankenberge. Die kwam er eigenlijk op vraag van de NJN op het nazofe van 1994. Zij hadden gevraagd of we aan hun 'landelijke dag' wilden meedoen. De bedoeling was dat de Vogelwerkgroep een hele dag waarnemingen zou noteren langs de Noordzeekust. Het was een groots opgezet NJN-project, waar eigenlijk niet genoeg volk voor gevonden werd. Vermits ook de vogelwerkgroep van de JNM op sterven na dood was, leek dit idee de JNM wel wat.

De Euglena die de Noordzeedag aankondigde was een stevig nummer boordevol natuurstudie- en milieuartikels. Op de dag zelf waren er in de namiddag een hele boel natuurstudieactiviteiten georganiseerd door de verschillende werkgroepen. In de voormiddag organiseerde de milieuwerkgroep een Noordzeeactie naar aanleiding van de Noordzeeconferentie in Denemarken van 5-9 juli 1995. Een begrafenisstoet van Blankenberge tot Zeebrugge, over het Noordzeestrand, moest politici attent maken op

JNM'ers komen toe in Blankenberge. (Noordzeedag 1995)

*“Een begrafenisstoet
van Blankenberge
tot Zeebrugge.”*

het afsterven van onze grote rivieren, de Noordzee en de organismen die in zee leven. Van de Nederlandse Noordzeedag kwam uiteindelijk niet veel terecht, maar de JNM haalde het BRTN-journaal.

HET CONGRES

Het congres is een van de meest constante activiteiten binnen de Jeugdbond. Vanaf de eerste jaren tot vandaag is er jaar na jaar een congres georganiseerd en merkwaardig genoeg is dat ook de activiteit die het minst van formule is veranderd. Enkele typische en minder typische congreselementen zijn hierna opgenomen in een heus...

...ABC VAN DE JEUGDBONDSCONGRESSEN.

ALGEMENE VERGADERING

De Algemene Vergadering is zowat de democratische hoogmis van de JNM. Vier dagen vergaderen tussen Kerst en Nieuw. Wie zoiets aan een niet-Jeugdbonder vertelt, krijgt stevast verbaasde ogen te zien. De Algemene Vergaderingen bestaan meestal uit verschillende delen, waarbij zowel de verantwoording van de oude hoofdbestuurders als de beleidsintenties van de nieuwe aan bod komen, over het algemeen huishoudelijk reglement (AHR) gediscussieerd wordt, veranderingen aan het Jeugdbondsmanifest gebeuren of – in de latere jaren – beleidsplannen worden afgetoetst.

Een steeds terugkerende evolutie was het gebrek aan kritische zin bij Jeugdbonders. Meermaals werd de inspraakformule geëvalueerd, maar meer dan enkele details veranderde er meestal niet. Uit een jeugdbondsverslag: *“ge verspilt beter uw tijd op een boeiende vorm dan hem op een vervelende manier nuttig te gebruiken”*.

Een oude sok over de algemene vergaderingen:

“Een BJN-congres, dat was als regeringswerk: de AV was het kritische parlement (per definitie bijna allemaal in de oppositie), het HB de ter verantwoording geroepen regering. Er werd bijna uitsluitend gediscussieerd, over het algemeen zeer serieus en constructief. Een voordracht of filmpje of diavoorstelling was er om even het serieuze werk te breken. Bij de Wielewaaljongeren was dat net andersom: een druk programma van activiteiten/voordrachten en af en toe een discussie.”

BONTE AVOND – BAL VAN DE BOVO

Afsluiter van het jaarlijkse congres. Een stevige fuif, een plezante hupsavond,... eigenlijk niet te omschrijven. Een ding is zeker: het licht gaat altijd te vroeg weer aan!

CORVEE

Net zoals tijdens een kamp ontsnap je op een congres niet aan het corvee. Tenzij je zeer inventief bent. Zo was er in de jaren '90 een Jeudbonder die erin slaagde een perfecte kopie te maken van corvee-, zuip- en toegangskarten. Een setje gekleurd papier, een schaar en een vaste hand volstonden om vele congres- en nazofe-organisatoren te misleiden.

DEBATTEN

Een van de opmerkelijkste debatten van de laatste jaren was het debat met de medewerkers van het kabinet Peeters in 2004. De beleidsnota van de kersverse minister van Leefmilieu en Energie was opvallend zwak. Het idee om op het congres een actie te organiseren tegen zijn beleidsintenties kreeg snel vorm. We zouden een vacature uitschrijven voor een nieuwe minister voor Leefmilieu en Energie. Op 24 december werd de sollicitatie afgenomen voor het kabinet van minister Peeters. We werden niet ontvangen. Conclusie: Peeters was gebuisd. Even na de actie kregen we een telefoontje van een kabinetsmedewerker die tevens oude sok was, met de vraag of hij het beleid van de minister

mocht komen verdedigen. Zo'n aanbod konden we niet afslaan en op 29 december kwamen Jan Verheeke en Jan Winters debatteren op het congres in Herentals. De JNM'ers hadden zich goed voorbereid en de beleidsnota goed doorgenomen. Het werd een verhit debat over de kernuitstap, windenergie en biodiversiteit. De cabinetards konden helaas weinig overtuigen...

ETEN

De ene vond het eten superlekker, de andere trok liever dagelijks naar de dichtstbijzijnde frituur. Dat het een bron van ergernis was, kan alvast niet ontkend worden: te weinig, aangebrand, te laat klaar... In het begin van de jaren '90 werd het koken even uitbesteed aan professionele kok. Heerlijke stoofpotjes passeerden de congrestable. Even later werd deze kok weer vervangen door Jeugdbonders. De laatste jaren werden vooral oude sokken ingezet voor deze bijwijken zeer ondankbare taak. Degene die de contactlens van een van de koks op een congres in 2002 oppeuzelde is overigens nog steeds niet teruggevonden. In 1991 werd het 'vegetarisch eten' opgenomen in het huishoudelijk reglement. In BJN en WJ waren bloedworst en biefstuk geen uitzondering.

AV's hoeven niet altijd saai te zijn... (BJN-congres)

FIETSKARAVAN

De JNM-congressen doen zowat heel Vlaanderen aan, van Roeselare tot Bokrijk. En dat JNM'ers stevig kunnen fietsen, bewijzen de vele fietskaravanen die van overal in het land opgezet worden om op een duurzame manier de congresplaats te bereiken – met koffiekoeken, chocomelk of heerlijke massages als beloning.

GEWIPT

Neen, we hebben het hier niet over de nachtelijke avonturen van sommige JNM'ers tijdens het congres. Gewipt worden is de hel voor menig hoofdbestuurder. Tijdens het congres moet elke HB'er zijn beleid van het afgelopen jaar verdedigen. Wie geen jaarverslag indient, is al bij voorbaat gewipt – ook al was zijn of haar inzet meer dan goed. Volstaat het gevoerde beleid niet voor de werkmieren (actieve Jeugdbonders), dan word je ook gewipt. Je mag je dan niet meer kandidaat stellen voor dezelfde HB-functie.

HOOFDBESTUUR (HB)

Het hoofdbestuur is zowat de regering van de JNM. En de AV, dat zijn de parlementariërs. Elk jaar wordt tijdens het congres een nieuw Hoofdbestuur

verkozen. Eerst wordt het oude beoordeeld op zijn beleid, daarna worden alle functies vacant verklaard en kan de jacht op nieuwe HB'ers beginnen. Hoe moeilijk die zoektocht is, bewijst het herhaaldelijk uitstellen van de AV waarop de nieuwe HB'ers verkozen worden, omdat er nog enkele plaatsen ingevuld moeten worden. De leepste technieken worden gehanteerd om mensen te overtuigen, pinteren trakteren is zowat de meest gebruikte. Vroeger heette dit bestuur trouwens het Bondsbestuur.

INTERNATIONAAL

Neen, ons congres ging nooit internationaal. Maar omgekeerd wel. Regelmatig kregen de congressen van de Jeugdbond bezoek van Nederlandse of Duitse collega's.

JEUGDBONDSMANIFEST

Op het congres van 1991 werd een Jeugdbondsmanifest opgesteld, een document waarin de doelstellingen en de ideologie van de vereniging omschreven staat. De opmaak werd voorafgegaan door een manifest-enquête in de Euglena en een manifestweekend in Galmaarden, alles netjes georganiseerd door de Werkgroep Manifest. Het idee ontstond op het congres in Beerse in 1990, nadat

De oppositie legt het HB het vuur aan de schenen. (BJN-congres midden jaren '70)

gebleken was dat een aantal tegenstellingen binnen de Jeugdbond van die aard waren dat ze de goede werking van de vereniging in de weg stonden. Nieuw was het idee echter niet: de manifesten van de Wielewaaljongeren, uit 1974 en 1981, dienden als voorbeeld.

KEUVELUURTJE

“Gezellig praten over onbelangrijke dingen.” Tussen de vele spreekbeurten door is er ook tijd voor pauze en gezellig keuvelen. Koffie & koek zijn hierbij onmisbaar.

LULLEN

Meer woorden moet ik hier niet aan kwijt. Congres = 4 dagen lullen.

MOTIES

Er zijn twee soorten moties. Moties die een verandering in het AHR vragen of moties die geen verandering van het AHR vragen. Vooral in die laatste categorie werden de gekste voorstellen ingediend. Onze Nederlandse collega's bedachten er de naam pindakaasmoties voor – na een urenlange discussie over welk merk pindakaas er op de zomerkampen op de boterham moest komen. Een greep uit de vele voorbeelden: prins Laurent als ere-lid, voorbehoudsmiddelen in de EHBO-koffer (nog zo gek niet, maar deze motie lag wel al voor op het einde van de jaren '70), het verhuizen van het Bondssecretariaat naar het kasteel van Vorselaar...

Deze motie uit 1963 toont aan hoe machtig de kampcommissie kon zijn: *“De Kampcommissie heeft het recht in gevallen waar het nodig blijkt (al te duidelijk liefdesvertoon of alcoholmisbruik) strenge maatregelen te treffen, die eventueel kunnen gaan tot de onmiddellijke schorsing uit de kampdeelnemerslijst. Betrokken personen kunnen op de eerstvolgende AV verantwoording eisen.”*

Een VISBAKK'er (Voormalige Initiatiefgroep ter Stimulatie van Buitengewone Activiteiten op Kongres door Kneist'ers) over de moties: *“Is die motie om Ayatollah Khomeini destijds voor 1 dag vrij te laten en aan het hoofd van de BJN te plaatsen, op toenmalige eis van de door EI-KAK (Eenmalig Initiatief van de Kerngroep voor Acties op Kongressen) georganiseerde ontvoering van bovo Luc Allemeersch op het congres van Zottegem, toen uiteindelijk nog goedgekeurd of hebben de stootgroepen van afdeling Brugge er toen ten slotte met geweld een eind aan gemaakt? 't Was in elk geval voor velen wat onverwachte fun voor een dag.”*

NATUURSTUDIECONGRES

Sinds 2007 organiseert de JNM twee congressen per jaar. Eentje ervan gaat specifiek over natuurstudie-thema's en vindt plaats in de vroege lente, ver weg van duffe schoolgebouwen, maar midden in het groen. Sprekers die een thema uitdiepen, worden afgewisseld met excursies.

DECEMBER 1972

MARC BECUWE

“Eind december 1972 organiseerde afdeling Oostende het BJN-congres in de school vlak naast de Spuikom. Het vroor flink, waardoor de inhoud van alle toiletten op de speelplaats “versteende,” maar de hoopjes groeiden wel elke dag nog aan... De dooi hebben de congresgangers gelukkig niet meer meegemaakt.”

Eckhart Kuijken en Luc Maes, vrolijke vrienden.

De oude sokken rituelen zien er op het eerste zicht niet altijd even koosjer uit.

OUDESOKKENRITUEEL

Een oude sok over dit ritueel: *“Een tiental JNM’ers was ondertussen klaar voor hun mutatie naar oude sok: een kort en bondig ritueel van grappige dia’s en min of meer straffe stoten waarbij de manier van vertellen belangrijker is dan het verhaal zelf. Een oorverdovend applaus en een extra vuile sok voor iemand die ontieliglijk veel voor de JNM gedaan heeft.”*

Tegenwoordig krijgen oude sokken een oude sok als afscheidscadeau, maar vroeger was dit wel anders.

De eerste oude sokken (in 1965-1966) werden uit een soort vezelplaat gemaakt door de vader van een Antwerpse BJN’er, die een houthandel had. Later werden dit papieren sokken en nu gebruiken we verloren of kapotte oude sokken! Bij de wj reikten ze geen oude sokken uit, maar wel een Bronzen Braakbal voor de meest verdienstelijke ZWG’er. Wie stinkt het hardst?

PARALLELPROGRAMMA

Voor JNM’ers die in slaap vallen tijdens de Algemene Vergaderingen. Of om een gevarieerd programma te voorzien waarin ieder zijn goesting kan vinden.

QUIZAVOND

De jeugdbondsquiz is een klassieker op de congressen. Het ene jaar heel moeilijk, dan volgde er een motie om de congresquiz minder moeilijk te maken en toegankelijker voor alle leden. Toch werd de quiz meestal gewonnen door enkele freaks die de eer voor de afdeling hoog hielden. Eenmaal oude sok betekende dat voor die afdelingen meestal ook een ferme terugval in de ranking.

ROMMELMARKT

Tijdens het congres van 1994 werd voor het eerst een congresrommelmarkt georganiseerd. De bedoeling was dat iedereen ongebruikte spulletjes zou meebrengen. Je bepaalde zelf de prijs en de afdingprijs van je oude gidsen, te kleine bergschoenen of dubbele regenkledij. Een wijze oproep: *“Als iedereen denkt alleen te zullen kopen, zal er jammer genoeg niets verkocht kunnen worden.”*

STANDPUNTEN

Op het congres in 1987 werd hard gediscussieerd over het innemen van standpunten. Aanleiding was een tekst in de Euglena over de apartheidproblematiek in Zuid-Afrika. Sommigen vonden dat het hoofdbestuur geen standpunten mochten innemen, omdat die vrijwel automatisch politiek gekleurd zouden zijn. De JNM mocht niet gebonden zijn aan de ene of andere politieke partij. Jeugdbonders zijn per slot van rekening enkel gegroepeerd door hun liefde voor de natuur. Anderen vonden dat dit wel kon, zolang er een verband bestond met de doelstellingen van de JNM.

THEMACONGRESSEN

De thema’s die de JNM tijdens zijn congressen aankaartte, evolueerden met de jaren. Aanvankelijk waren het bijna altijd natuurstudiethema’s. Vanaf de jaren ’70 kregen ook beleidsthema’s meer aandacht en in de jaren ’80 kon je de eerste milieu-thema’s terugvinden op de agenda. Pas veel later kregen ook jeugdbondsthema’s aandacht. Een tijdlang experimenteerde de JNM met een afwisseling

van J-, N- en M-thema's maar die cyclus werd de laatste jaren weer verlaten.

UITSLAPEN

Zat er na het congres meestal niet in. 'Opruimen en opkrassen' was een veelgebruikte uitspraak om duidelijk te maken dat ook de congresploeg zo snel mogelijk naar huis wou.

VOETBALWEDSTRIJDEN OF VRIJ PODIUM OF VOLKSDANSEN

Moeilijke keuze, want alle drie zeer typisch voor de JNM. De voetbalwedstrijden moesten dienen om betwistingen uit te vechten: voetballen om afdelingsgrondgebied kwam veel voor. Het Vrij Podium bracht sommige jaren heel wat talent aan het licht.

Of moeten we het toch over het volksdansen hebben... Tijdens de eerste congressen was het volksdansen niet weg te denken. Van ordinair fuisen was toen nog geen sprake, de hupsmomenten waren voor veel Jeugdbonders het hoogtepunt van het congres. Rond de eeuwwisseling onstond een tegenbeweging, maar een motie om het volksdansen op het congres te verbieden haalde het niet. Toch werd het een aantal jaren lang 'verbanen' naar een parallelruimte. Het succes van de Boombal-formule bezorgde het volksdansen toch weer een waardige plaats op het zomercongres.

WERKGROEPEN

De congressen waren voor de werkgroepen het moment bij uitstek om nieuwe mensen te ronselen. Elke werkgroep kreeg wel een uurtje tijd om wat mensen bijeen te brengen. In latere jaren kregen ook de afdelingen en provincies 'vergadertijd' tijdens het congres.

EXAMENS

In de beginjaren van de Jeugdbond heerste er nog geen examenstress op de congressen: er was nog geen semestersysteem in het hoger onderwijs. De toenemende examenkoorts tijdens de eindejaarsperiode leidde enerzijds tot een verminderde opkomst op de congressen maar ook tot het invoeren van studeerkamers tijdens het congres. Of die hun resultaat ooit bereikt hebben, laat ik aan degenen die ze ooit gebruikt hebben! Aan de ambiance op de congresvloer kon je alleszins niets merken van examenkoorts.

ZWANENZANG

De Zwanenzang is de afsluiter van het ouwesokkenritueel. Op een bekend deuntje zingen de oude sokken zich de Jeugdbond uit. En de conclusie in de zwanenzang is meestal dat de Jeugdbond nooit meer hetzelfde zal zijn... zonder hen.

De AV in actie.

TWEE OPVALLENDE CONGRESMOMENTEN

- In 1987 werd voor het eerst sinds de fusie weer aandacht besteed aan de zorgwekkende toestand van de meeste afdelingen. Regelmatige post voor afdelingen, de functie van nationale afdelingscoördinator en de ruime aandacht voor de afdelingswerking in het beleid van het Hoofdbestuur dateren van dat jaar. Voortaan zouden de afdelingen als de 'beste klanten' beschouwd worden en hadden ze recht op de 'best mogelijke service'.
- In 2007 werd voor de eerste keer een zomercongres georganiseerd als gevolg van de veranderingen in de leskalenders van universiteiten en hogescholen, die tot een verminderde opkomst op de wintercongressen leidde. Het zomercongres paste binnen 'de jaarommekeer', een plan om het werkjaar van de JNM te verschuiven naar een schooljaar in plaats van een kalenderjaar. De eerste editie was een belangrijke test, vooral om de critici de mond te snoeren. Memorabel was het alvast. Omdat het in de vakantiemaanden niet gemakkelijk is om een vaste datum te pinnen op het zomercongres, werd de datum gekoppeld aan een andere belangrijk moment in de vakantiemaanden: het zomercongres start de woensdag na het einde van de Gentse feesten en eindigt vier dagen later op zondagmorgen...

Het congres gaat tegenwoordig door in de zomer en bijgevolg in tenten.

Onvergetelijk. Keigoed. Te gek.—(Natuurlijk kom ik volgend jaar terug!)

HET NAZOMERFEEST

Eén van de bijzonderheden aan de JNM-kampen is dat de deelnemers uit alle hoeken van Vlaanderen komen. Niet een beperkt (bekrompen ?) gezelschap uit eigen streek, nee hoor, een bonte verzameling oorspronkelijk onbekenden, later stuk voor stuk goeie vrienden. Maar het kamp loopt ten einde, het gezelschap spat uiteen, en... wanneer zien we elkaar nog eens terug ?

Op het NAZOMERFEEST natuurlijk !!!!!!! Het hoogtepunt van een geslaagd kampseizoen, waar de honderden deelnemers aan de voorbije zomerkampen weer massaal samenstromen om elkaars dia's te bekijken, de herinneringen op te rakelen, nog eens op tocht te gaan, en niet te vergeten : een grootse fuif te houden !

Het NAZOMERFEEST ? Een must. (Spreek nu op kamp reeds af vanaf wanneer je er allemaal naartoe zal gaan !)

28 & 29 SEPTEMBER 1985

TE KORTRIJK - MARKE

ONTMOETINGSCENTRUM MARKE, HELLESTRAAT 6, B510 KORTRIJK-MARKE

PROGRAMMA

- Ekskursie of stedswandeling
- Soep (zelf lunch voorzien)
- Werkgroepvergaderingen
- Natuurfilmpjes
- Kampenbespreking
- Dia's
- Warm avondmaal (vegetarisch of gewoon, zie ook links)
- Nazomerfuif (boordevol verrassingen)

DOORLOPEND :

- JNM propstand (tevens start van de propagandamaand van de JNM : ook zal de nieuwe propaffiche ter beschikking zijn van de afdelingen !)
- Uitgeverijstand (waar je allerhande publikaties kan verkrijgen)

1

2

3

4

1. Eckhart probeert 'patat' (Daniel Huisseune) te fotograferen... maar wordt zelf gekiekt!
2-4. WJ in Schouwen-Duiveland.

JUBILEA

Bij de BJN vierde men jubilea tijdens een congres. Zo vond de viering van het 10-jarig jubileum plaats op het congres van Kalmthout in 1969. Op het programma: ouwesokkenreünie, een infostand over de geschiedenis en een natuurbeschermingsdag met tentoonstelling. Het lustrumcongres van 1973, opnieuw te Kalmthout, was ook meteen het congres waarop alle nodige formaliteiten werden klaargestoomd om de BJN als vzw te laten erkennen. De toenmalige HB'ers gaan officieel door als de stichters van de vzw BJN, maar na het lezen van dit boek weet je wel beter!

Ook de JNM maakt zich sinds zijn ontstaan elke 5 jaar op voor een groot feest. En iedere keer, met uitzondering van deze 50-jarige jubileumeditie, is men te laat begonnen aan de voorbereidingen omdat de verjaardag in april valt – voor het hoofdbestuur van het voorafgaande jaar nog te ver, voor het nieuwe in januari meteen een reden voor paniek: *“Oei, in april is het jubileum en we staan nog nergens.”* Ondanks de haastige voorbereiding bleven de ambities hoog, maar de resultaten waren mager tot bijna rampzalig. Bij het 20-jarig jubileum in Diksmuide, bleken de slaapzalen door een vergissing driedubbel geboekt, zodat de organisatoren naast de slaapzalen een aantal tenten moest opzetten... Qua programma zagen de meeste jubilea eruit zoals een nazomerfeest: een namiddagactiviteit, gevolgd door eten, quiz, vrij podium, eventueel nog dia's en dan fuiven tot in de late uurtjes.

Het 5-jarig JNM jubileum werd opgevat als een dag waarop de vereniging zich beter wilde voorstellen. Een tentoonstelling en een panelgesprek over jongeren en milieuproblemen waren de publiekstrekkingen. Ook piepers waren welkom! Voor het 10-jarig jubileum in 1993 organiseerde de JNM een foto/diawedstrijd, iets wat vandaag ook nog steeds georganiseerd wordt bij de JNM. In 2003 werd een actie opgezet, het thema was energie. Een 100-tal JNM'ers deden mee aan de kleurrijke optocht in De Panne.

Kijk alvast uit naar het volgende boek... om te weten hoe het 50-jarig jubileum afliep.

“Oei, in april is het jubileum en we staan nog nergens.”

NAZOFÉ

De BJN vierde zijn najaarssamenkomst traditioneel met een NAZOKA (een nazomerkamp). Deze NAZOKA's vonden meestal eind augustus plaats. Het ene jaar duurde dit 5 dagen, het andere jaar 10 en nog een ander moment waren er 3 nazoka's tegelijk. Deze kampen trokken meestal behoorlijk veel volk: meer dan 60 deelnemers was geen uitzondering.

Het Nazofé of NAZOKA (Nazomerfeest of Nazomerkamp) is voor velen de plezantste activiteit van het jaar (getuige de enquête die in 1997 gehouden werd). De reden daarvoor is niet ver te zoeken. Het nazomerfeest is het ontmoetingsmoment om je vele vrienden van de kampenzomer opnieuw te ontmoeten. De formule van vandaag dateert al van 1978. Vanaf de jaren '90 werd er geëxperimenteerd met namiddagactiviteiten om het Nazofé iets meer inhoud te geven. Acties of werkdagen kenden het ene jaar een succesvolle opkomst, het andere bleven alleen de die-hards komen. Blijkbaar zit er weinig sleet op de formule, getuige de succesvolle opkomsten, ook de laatste jaren. In het begin van de jaren 2000 werd om financiële redenen ook een voorjaarsfuif georganiseerd. Dat

“Blijkbaar zit er weinig sleet op de formule.”

viel zo in de smaak dat Filmt&Fuijt (een combinatie van een filmvoorstelling met een fuif) ook bleef doorgaan nadat de financiële noodzaak was weggefallen. Het wegval-
len van het congres in de winter werd in 2007 voor het eerst gecompenseerd met een
kerstfuif!

ANDERE LANDELIJKE DAGEN

Er passeerden ongeveer evenveel landelijke dagen de revue als jubileumjaren. Heel
wat landelijke dagen kaderden in één of ander natuurstudieproject. Zo hadden we de
Vlinderdagen of Poelendag of werd het Zwaluwenproject in de kijker gezet. Maar ook de
stookpietentellingen pasten in dit rijtje. Dagen werden soms ook weekends. De Nacht
van het Zoogdier is daar een goed voorbeeld van. Naar aanleiding van het Europees
Leefmilieubeschermingsjaar 1970 volgden daarop een heleboel natuurbeschermingsda-
gen waar de Jeugdbond soms actief maar soms in de marge aan meedeed. De landelijke
themadagen kenden meestal een behoorlijk succes en waren een ideaal recept om
projecten in de kijker te zetten, niet alleen in de Jeugdbond trouwens, zoals blijkt uit
de vlinder- en vogeltelweekends van Natuurpunt of de Nacht van de Duisternis of de
Wereldwaterdag van de Bond Beter Leefmilieu. In de jaren '90 kreeg je ook de J-gerichte
dagen. Nationale piep- en inidagen brachten ook ini's en piepers op nationaal niveau
samen. Niet altijd met evenveel succes: ze zijn helaas een stille dood aan het sterven.

*“Dagen werden
soms ook week-
ends.”*

HET HOOFDBESTUUR

THOMAS VERCAUTEREN

Het hoofdbestuur is sinds het ontstaan van de Jeugdbond de drijvende kracht achter de nationale werking, zowel bij de Wielewaaljongeren als bij de BJN. Er was dus geen reden om het bij de JNM anders te doen...

IN DE BJN

Reeds in het officiële oprichtingsjaar 1959 kreeg de BJN een nationaal bestuur, dat net zoals nu werd samengesteld op het jaarlijks congres. Tijdens het congres vergaderde de algemene vergadering, waarop het hoofdbestuur moest verkozen worden en waarop het ook jaarlijks werd geëvalueerd. Die vergaderingen konden rustig verlopen maar ook erg geanimeerd – met erwtenbombardementen op de koop toe. Niets nieuws onder de zon dus, op dat vlak.

“Die vergaderingen konden rustig verlopen maar ook erg geanimeerd – met erwtenbombardementen op de koop toe.”

Een – wellicht grappig bedoelde – oppositiehandleiding voor tijdens het BJN-congres (uit 1971):

Gulden regels voor het oppositie voeren (in een lijstje boven je pitzak hangen)

1. Je moet beter kunnen ouwehoeren dan Arie
2. Zorg dat je de statuten beter kent dan het HB en leer het Huishoudelijk Reglement uit je hoofd
3. Zoek in iedere zin van een verslag iets om aanmerkingen te maken; opmerkingen maak je niet!
4. Maak over allerlei onbenullige dingen moties en haal zoveel mogelijk mensen over hun handtekening eronder te zetten!
5. Zorg dat je elke motie goed kunt toelichten en dat je voor iedereen goed verstaanbaar bent!
6. Geef het HB noooooiiiiit gelijk en !!!!... laat je daarbij niet sjanteren!
7. Als je je er niet meer uit kunt lullen, begin dan te zeuren dat het tijd is om te eten: in het uiterste geval kun je nog om een schorsing vragen.
8. Antwoord altijd dat je al betaald hebt en schiet vooral niet mis (op de pianist)!
9. Stel bij de verkiezing van het HB zoveel mogelijk tegenkandidaten!!!
10. Laat nooit je stem verloren gaan door afwezigheid!

Die bestuurlijke gang van zaken was een van de dingen die men overnam van de NJN, de Nederlandse zuster- en vooral moederjeugdbond. Gezien die geschiedenis is het niet verwonderlijk dat de vroege BJN-structuur bijna een kloon was van de NJN-structuur.

Raad van Bestuur () Bondsvoorzitter (BOVO) Bondssecretaris (BONDSSEC) Penningmeester (PING) Algemeen Natuurhistorisch Secretaris (ANS) Natuurbehoudssecretaris (NBS) Milieubeschermings Secretaris (MBS) Nationaal/Afdelingscoördinator (NAC) Evenementen Verantw. (EVER) Vormingsverantw. (VOVER) Uitgever Werfleider	R V B	Dagelijks Personeelsbeleid () Bondsvoorzitter (BOVO) Bondssecretaris (BONDSSEC) Penningmeester (PING) Nationaal Afdelingscoördinator (NAC) Vormingsverantw. (VOVER) Uitgever Werfleider		Communicatieploeg (cp) Uitgever Archivaris D P B Euglenaredacteur Intern communicatieverantw. (INKOM) Kikkerredacteur Persverantw. Webmaster	Logistieke ploeg (lp) Werfleider Huismeester Materiaalassistent Sysop
		Natuurwerking (nwg) Algemeen Natuurhistorisch Secretaris (ANS) Secretaris Penningmeester (PING) Redacteur Materiaalassistent (MATRAS) Werkgroepvoorzitters van ARWG, KWG, NFWG, VBWG en ZWG Natuurpiepverantw. Natuuriniverantw.	Werkmacht Natuurbehoudssecretaris (nbs) Secretaris Penningmeester (ping) Materiaalassistent (matras)	Milieuwerking (mwg) Milieubeschermingssecretaris (mbs) Secretaris Penningmeester Redacteur Materiaalassistent (matras) Projectverantwoordelijken (klimaat, landbouw, rjanjanjam...)	Inwerking Opperini Natuuriniverantw. Natuurbeheeriniverantw. Milieu-iniverantw. Afdelingsondersteunendeiniverantw. Evenementeniniverantw. Vormingsiniverantw.
		Natuurafdelingsverantw.	Werkmachtafdelingenverantw.	Milieu-afdelingsverantw.	Afdelingsondersteunende Ploeg (aop) Nationaal afdelingscoördinator (NAC) Provinciale afdelingscoördinator (PAC's) van Antwerpen, Limburg, Oost-Vlaanderen, Vlaams-Brabant en West-Vlaanderen Afdelingspiepverantw. en afdelingsiniverantw. Afdelingsondersteunende personeelsleden (AOP'ers)
Natuurevenementenverantw.	Werkmachteenementenverantw.	Milieu-evenementenverantw.	Evenementenploeg (ep) Evenementenverantw. (EVER) Kampensecretaris (KAMPENSEC) Congresverantw. Evenementenpiepverantw. en evenementenpiepverantw.		
Natuurvormingsverantw.	Werkmachtvormingverantw.	Milieu-vormingsverantw.	Vormingsploeg (vp) Vormingsverantw. (VOVER) Cursusverantw. (AC, BC, HAC, IC) Vormingsverantw. Vormingsiniverantw. Vormingspersoneelslid		

De jaarlijkse hervverkiezing van het hoofdbestuur was hoofdzakelijk bedoeld om veroudering van het bestuur en de daaruit voortvloeiende verstarring te voorkomen. Het is een maatregel die naadloos aansluit bij de strikte leeftijdsgrens die binnen de Jeugdbond wordt gehanteerd. In De NJN, een gemeenschap van individualisten (Marga Coesèl) lezen we op pagina 33: *“Door de leeftijdsgrens wisselen de besturen snel van samenstelling. Dit heeft [...] grote voordelen. Het voorkomt dat enkelen te veel macht krijgen. De bond blijft, dankzij steeds weer nieuwe leiders, dynamisch en veerkrachtig. Ook de oudere, ervaren leden verdwijnen zo regelmatig, waardoor de jongeren aangemoedigd worden zelf deskundig te worden. De kloof tussen de jonge, onervaren leden en de ouderen, die bij de andere vrije Jeugdbonden mede oorzaak werd van hun ondergang, is bij de NJN nooit te groot geworden.”*

De BJN-HB's uit de jaren '60 waren klein. In 1960 slechts vijf mensen, tegen het einde van het decennium was er een tiental functies. Het HB van 1960 telde een bovo, een secretaris, een penningmeester, een kampensecretaris en een ANS. Dat weerspiegelt goed de werking van de prille BJN: aan natuurstudie doen en op kamp gaan. Al gauw kwam daar een uitgever bij, een promotiesecretaris en een redacteur verantwoordelijk voor het bondsblad Stentor (dat in 1963 voor het eerst verscheen).

Een belangrijke functie kwam erbij vanaf 1968: de Filoe redacteur, die in stond voor het nieuwe tijdschrift 't Filoutje. Stentor werd vanaf dan eerder een 'wetenschappelijk' blad, en 't Filoutje het echte verenigingsblad – met onder meer informatie vanuit het hoofdbestuur, een soort Bestuursberichten avant la lettre dus.

Andere interessante nieuwkomers in het HB waren een bondsbibliothecaris (vanaf 1971), een archivaris, een matras (1973) en een verantwoordelijke ledenadministratie (1974). In 1976 verscheen een onderbovo op het toneel, voorwaar een unicum in de jeugdbondsgeschiedenis.

Het aantal HB-leden groeide overigens gestaag verder aan en schommelde tegen het begin van de jaren '80 rond de 20 – 1979 piekte met 26 HB'ers. In al die jaren waren er ook aanzienlijk meer mannelijke HB-leden, maar stevast hebben ook vrouwen zich in het hoofdbestuur geëngageerd.

Het stijgend aantal HB-leden gaf het al aan: de BJN was in de jaren '60 en '70 een bloeiende en groeiende vereniging, halfweg de jaren '70 zelfs groter dan de NJN. De verantwoordelikheden van de HB-leden namen dan ook toe. Toch zou de vereniging pas in 1974 omgevormd worden tot een vzw. Tot dan had de BJN geen officieel juridisch statuut, wat een erg grote persoonlijke aansprakelijkheid impliceerde voor de HB-leden. De omvorming tot vzw had geen belangrijke consequenties inzake HB-samenstelling of -werking.

Begin de jaren '80 werd de BJN geconfronteerd met financiële moeilijkheden en met een dalend ledenaantal. Het zou één van de concrete aanleidingen vormen tot de fusie in 1983.

BIJ DE WIELEWAALJONGEREN

“De groep floreerde vele jaren binnen de bestaande structureren van De Wielewaal.”

Het verhaal van de wj, ontstaan in het rustige vaarwater van De Wielewaal, oogt helemaal anders. De groep floreerde vele jaren binnen de bestaande structureren van De Wielewaal. Niet alleen een belangrijke troef op het vlak van ledenwerving, maar bovendien kon men voor allerhande administratieve zaken beroep doen op het Wielewaal-secretariaat in Turnhout. Een eigen stek hadden de wj niet. Het gevolg daarvan was een zwakke nationale werking. De wj waren in de eerste plaats de vele lokale afdelingen die intensief samenwerkten met de ‘volwassen’ Wielewaalafdelingen. Het hoofdbestuur – bij de wj kernbestuur genoemd – was dan ook een klein groepje van een vijftal mensen. Dat bleef zo tot de jaren '80.

In de beginjaren werd wel Bestuursberichten uitgegeven, tot 1973 – een intern bestuurlijk mededelingenblad (naast het nationaal verenigingsblad Wielewaaltje). Vanaf 1981 werd het blad heropgestart.

NA DE FUSIE

Een nieuwe Jeugdbond, een nieuwe structuur... In beide Jeugdbonden werd secuur gewerkt en gediscussieerd rond de structuur na 1983. In Bestuursberichten van de Wielewaaljongeren (jg. 6, nr.7, december 1982) lezen we als titel op blz. 13: *“Voorstel van de structuur en taakomschrijving van het nationaal bestuur van de nieuwe Jeugdbond”*. En daaronder krijgen we min of meer een overzicht van de HB-samenstelling voor de komende jaren.

Toen al werd gestipuleerd dat de secretaris aan het hoofd staat van het secretariaat: de gewetensbezwaarde, de vrijgestelden, BTK'ers of vrijwilligers die op het secretariaat

werken controleren (sic) en opdrachten geven (sic). Ook postverspreiding en bevoegdheid over de bibliothecaris (vrijwilliger of werkkraacht). *“Een erg belangrijke taak dus!”*

De WJ wilde het nationaal bestuur oorspronkelijk Bondsbestuur (BB) noemen (de term hoofdbestuur was wellicht nog te geladen, vermits het een BJN-woord is). Pas begin april 1983, twee weken voor het fusiecongres, kwam er een akkoord over de benaming *‘Hoofdbestuur’*. De propagandasecretaris werd overigens, gelukkig maar, omgedoopt tot promotiesecretaris.

De samenstelling van het eerste JNM-HB had ook best wat voeten in de aarde. De betrokken partijen bij de fusie moesten allemaal aan hun trekken komen. Zo lezen we in een verslag voorafgaand aan de fusie: *“Voorzitterschap. Dirk Geysels: ondervoorzitter en secretaris. Peter Delvaux: voorzitter. Peter is aannemelijker als bovo aangezien de fusie nog steeds afhankelijk is van de Wielewaal. Peter zit dus de vergaderingen voor, Dirk heeft vooral Kortrijksepoortstraat in handen. In feite dezelfde verantwoordelijkheid.”* Dirk Geysels was de laatste BJN-bovo, Peter Delvaux de laatste WJ-voorzitter... de koek verdelen, daar kwam het hier op neer!

In de congresmap van het fusiecongres lezen we in het ontwerp-huishoudelijk reglement hoe het nieuwe hoofdbestuur uiteindelijk zal samengesteld zijn. *“Het hoofdbestuur bestaat minstens uit: bondsvoorzitter, bondssecretaris, penningmeester, uitgever, notulist, ledensecretaris, promotiesecretaris, verantwoordelijken van elke werkgroep, redactie, internationaal secretaris, piepverantwoordelijke, afdelingenkoördinator, provinciale verantwoordelijken. De gedetacheerde leerkracht, de boekhouder en personeelsleden kunnen als raadgevers zitting hebben in het HB, evenwel zonder stemrecht.”*

De functies werden verderop nader omschreven. De secretaris mag zich bijvoorbeeld ook ondervoorzitter van de JNM noemen. De kampensecretaris heeft een secretariaat onder zich: een materiaalassistent, een kampadministrator en de diverse kampleidingen. De redactie bestaat uit een groep van redacteurs waarvan er één een echte bestuursfunctie opneemt.

Het HB zou maandelijks vergaderen. Minimaal 5 HB-leden (bij voorkeur bovo, bondssec, ping, kampensec en uitgever), vormen de Raad van Bestuur van de nieuwe vzw. Tot in de jaren '90 bestond die RVB voornamelijk op papier.

De uitdagingen voor het nieuwe hoofdbestuur waren niet min. Toch is de JNM op korte tijd uitgegroeid tot een goed georganiseerde en financieel gezonde vereniging. Ook de ledencijfers kenden vanaf 1985 een gestage groei. De structuur van het HB bleef een tijd lang onveranderd, maar de verantwoordelijkheden en het werkvolume namen steeds toe. Meer middelen, meer kampen, meer leden... Het opnemen van een HB-functie woog zwaar door op onder andere studie-activiteiten (getuige de vele bissende HB'ers). De democratische beginselen van de BJN werden al die tijd ook netjes in ere gehouden, met enkele felle discussies op congressen als hoogtepunt. Vermeldenswaard is de verkiezingsstrijd op het congres in Kortrijk (1992), waar voor verschillende functies meerdere kandidaten waren en waar de uiteindelijke samenstelling van het HB pas laat op de avond een feit was – het bal van de bovo werd dan ook met heel wat uurtjes vertraging in gang gezet. Op het congres in Diksmuide (1995) kostte het dan weer bloed, zweet en tranen om voldoende kandidaten te vinden.

“Dirk Geysels was de laatste BJN-bovo, Peter Delvaux de laatste WJ-voorzitter... de koek verdelen, daar kwam het hier op neer!”

“Het opnemen van een HB-functie woog zwaar door op onder andere studie-activiteiten (getuige de vele bissende HB'ers).”

Een eerste belangrijke wijziging aan de structuur na de fusie was het verdwijnen van de provinciale verantwoordelijken en de werkgroepen uit het HB, vanaf 1989. Ingrijpend was echter de herstructurering op het congres in Deinze (1993): het HB werd afgeslankt tot 13 leden, waarrond taakgroepen actief waren. De HB-vergaderingen verliepen daardoor alleszins efficiënter, de participatie- en aanwezigheidsgraad lag hoger en de drempel voor nieuwe HB'ers werd verlaagd: zij konden warmlopen in een taakgroep. Die structuur werd op het congres in Mechelen (1997) verder verfijnd.

Halfweg de jaren '90 kreeg ook de Raad van Bestuur een concrete functie, namelijk motor van het personeelsbeleid. Het groeiend aantal personeelsleden en het belang dat werd gehecht aan een degelijk personeelsbeleid vergrootte de nood aan een discreet en efficiënt bestuursorgaan. De stap naar een activering van de RVB was dan ook snel gezet.

Naarmate de Jeugdbond groeide, werd ook de rol van het bondssecretariaat in Gent belangrijker. Steeds sterker werd het bondssec de spil van de nationale werking, waarbij heel wat HB-functies werden ingevuld door Gentse studenten. De sluiting van het secretariaat in Leuven (1993) werkte die tendens verder in de hand.

Begin deze eeuw werd de structuur opnieuw grondig herzien, met de invoering van de kringwerking. De werking van het Hoofdbestuur werd voortaan opgehangen rond vier beslissingsorganen, de zogeheten kringen: een beleidskring, een secretariaatskring, een publicatiekring en een activiteitenkring. Het was een complexe structuur die, zeker voor buitenstaanders, niet meteen bevattelijk is uit te leggen – zelfs het huishoudelijk reglement had maar liefst vier pagina's nodig om de nieuwe structuur te omschrijven! De verschillende kringen vergaderden maandelijks, afzonderlijk van elkaar. Het voltallige HB kwam slechts drie keer per jaar samen. De overvloed aan vergaderingen werd overzichtelijk gehouden in de zogeheten Cactus, een vergaderoverzicht.

In 2007, gekoppeld aan de omschakeling naar een zomercongres, werd alweer een nieuwe HB-structuur gelanceerd, het zogeheten Neo-hoofdbestuur, opgebouwd rond de drie inhoudelijke pijlers van de Jeugdbond: natuurstudie, natuurbeheer en milieu. De structuur is wellicht het best te begrijpen aan de hand van een visuele voorstelling:

*“In 2007 werd
alweer een nieuwe
hb-structuur gelan-
ceerd, het zogeheten
Neo-hoofdbestuur.”*

HET CONTRAST MET DAT PRILLE BJN-HB UIT 1960 KAN WELLICHT NIET GROTER ZIJN...

“De ogenschijnlijk ingewikkelde structuur leidt evenwel niet tot recruiteringsproblemen”, aldus Bart De Smet, evenementenverantwoordelijke in het huidige werd alweer een nieuwe HB-structuur gelanceerd, het zogeheten Neo-hoofdbestuur. Er zijn niet meer vrijwilligers nodig dan vroeger, alleen de term HB'er is verruimd. Met ander woorden, de nationale jeugdbondswerking blijkt ook in 2008 nog springlevend te zijn. Na 25 jaar JNM en ruim 50 jaar Jeugdbond in België zit er dus geen sleet op de formule, ingewikkeld of niet!

Het HB (en afgeleiden) is alleszins de drijvende kracht te noemen achter de jeugdbondswerking, maar er is meer... Het Hoofdbestuur blijkt ook bij uitstek een kweekvijver te zijn voor de Vlaamse natuur- en milieubeweging: maatschappelijk geëngageerde jongeren, die blijkbaar erg vlot de weg vinden naar deze of gene volwassenbeweging, als vrijwilliger of als professioneel medewerker. Zij hebben immers zowel inhoudelijk als organisatorisch al volop ervaring kunnen opdoen met de verschillende facetten van een natuur- of milieuvereniging. Het HB is dus niet alleen nuttig en belangrijk voor de Jeugdbond zelf, maar zeker en vast ook voor de brede natuur- en milieusector in Vlaanderen.

COMMUNICATIE IS BELANGRIJK...

In 1995 werd een nieuwe rubriek gelanceerd in Euglena, HB-kort, waarin het reilen en zeilen binnen het Hoofdbestuur beknopt op een rijtje wordt gezet. HB-kort verscheen verschillende jaren en ook na de eeuwwisseling werd veel belang gehecht aan goede communicatie vanuit het HB naar de Jeugdbond, ook via Euglena.

Bovendien werd ook de interne communicatie binnen het HB sinds de jaren '90 geoptimaliseerd. Het begon met een voorzichtig algemeen 'testament', waarin de overdracht van het ene HB naar het andere werd geregeld. Maar al gauw kwamen daar individuele testamenten bij, waarin gefocust werd op de functie zelf. En in 1996 verscheen voor het eerst een HB-handleiding, waarin de HB-werking en -structuur tot in de puntjes wordt uiteengezet. De continuïteit tussen de verschillende werkingsjaren kon hierdoor aanzienlijk verbeteren!

Van communicatie gesproken... om de HB-leden herkenbaar te maken bij het grote publiek, werd in de jaren '90 tot driemaal toe een HB-tabel samengesteld. Een echte determinatiesleutel, culminerend in een individuele, geïllustreerde beschrijving van het HB-lid in kwestie.

Koen Lock, toenmalig
archivaris, eventjes
afgeleid...

DE LOGO'S VAN DE JEUGBOND

HAZEL VANDE KERCKHOVE

Waar men gaat langs Vlaamse wegen komt men ze tegen, geplakt op stalen rossen en genaaid op versleten excursietassen.

HET ALLEREERSTE LOGO OF HOE DE STEENUIL VAN ANTWERPEN OPEENS EEN NATIONALE TROTS WERD

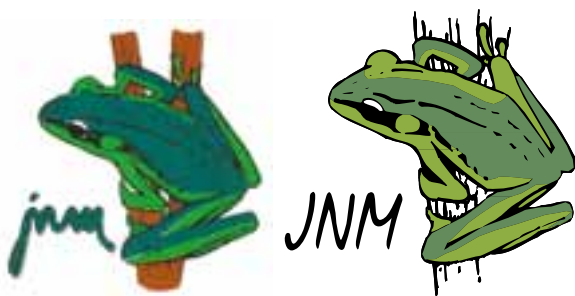
1959. Daar stond de nagelnieuwe Jeugdbond, weliswaar onafhankelijk van de Nederlandse maar voorts niet meer dan een naakt drieletterwoord. Zonder logo. Gelukkig was er de steenuil, het logo van de voormalige NJN-afdeling Antwerpen. Zonder veel discussie werd die steenuil met zijn ietwat strenge blik het nationale BJN-logo. Het beest was in 1958 getekend door Hugo Van Swinderen en werd in 1964 wat bijgewerkt door Jacques Borloo, zodat het er ook in de jaren '60 nog fris gevederd uitzag. Guido Van Steenbergen legt uit waarom het precies een steenuil was: *"Ik was een jaar of vijftien, zestien en we hadden onze eerste NJN-kamp in Nieuwvliet, ergens in Zeeuws-Vlaanderen tegen de kust aan. We waren er vanuit Antwerpen met de fiets naartoe gereden. 's Avonds gingen we wat hupsen in Nieuwvliet zelf, maar er moesten nog twee mensen komen, al*

zou dat pas 's avonds zijn, misschien zelfs tegen middernacht." Ik zei: *"ik wacht hen wel op en dan breng ik die mensen naar de boerderij"*. En ze doken inderdaad pas op na 12 uur. We liepen door de polder, fantastisch mooi weer, en overal waren steenuiltjes aan het roepen. Ik was te voet, die twee met de fiets. En altijd was ik maar aan het wijzen van: luister eens, een steenuiltje, en daar nog eentje. Maar ondertussen was ik de weg kwijtgeraakt. We kwamen zelfs aan het strand uit. Een uur heb ik nog met die mensen in de polder rondgelopen. Doodop waren ze, want ze hadden tegen de wind in moeten rijden en zo. Net toen ze in een gracht wilden gaan liggen om te slapen, zag ik eindelijk de boerderij. De volgende ochtend hebben ze dat verhaal natuurlijk verteld aan Jan en alleman. Iemand zei: *"gij zijt nen echte steenuil, en dat wordt de naam van het afdelingsblad."* En nog steeds is die steenuil het logo van JNM- Antwerpen.

EEN BOOMVALK OP EEN MOUW GESTIKT? DAT ZAL WEL EEN WJ'ER ZIJN.

Het zal niemand verbazen dat ook de Wielewaal-jongeren hun logo in de ornithologie gingen zoeken. Een duikende boomvalk, waarin een gestileerde w te herkennen is, werd hun symbool. Het was een schepping van Rudi Nachtergaele van WJ-Schelde-Leie en zijn vader Marcel (een van de oprichters van de piep). Ook de boomvalk onderging na enkele jaren een plastische ingreep. Rudi had al vroeg de smaak van het tekenen te pakken. Hij beet zich in het papier en liet het potlood niet meer los. Na een opleiding aan het Sint-Lucas en Landuyt te Gent werd hij dan ook officieel kunstschilder. Hij overleed, veel te vroeg, op 3 september 2003.

HET RAADSEL VAN DE GROENE BOOMKIKKER

Toen in 1983 de WJ en de BJN de handen in elkaar sloegen en zich voor eeuwig verbonden in de JNM, vroeg dat uiteraard om een nieuw logo. Blijkbaar werd zonder veel boe of ba voor die grijnzende groene kikker gekozen. Oude Bestuursberichten laten geen letter vallen over de reden voor de keuze en over de ontwerper. De oude sokken spreken elkaar tegen, waardoor de man/vrouw in kwestie nog steeds niet geïdentificeerd is. Wil de echte

ontwerper nu rechtstaan? In elk geval moest ook de puit mee met zijn tijd. Als ware hij geen kikker maar een kameleon, veranderde hij nu en dan van kleur en vorm, keek hij behalve scheel ook eens naar links of rechts en werd het bijbehorende lettertype aangepast. Zelfs het takje waarop zijn rechterpootje steunt, werd gedurende enkele jaren afgeschaft. Maar een kikker zonder tak is geen boomkikker meer en gelukkig heeft hij dat voetsteuntje inmiddels teruggekregen!

ACTIE 'RED DE BOOMKIKKER'

Ok, we weten wel dat hij niet altijd even vriendelijk kijkt, maar in 2004 gebeurde het bijna ondenkbare met onze groene boomkikker: hij werd van de troon gestoten door een onnozel jong springding. Wannes Van Giel en Maarten Verbanck hadden het groenpaarse wezen ontworpen. Ze wilden toen in samenspraak met het HB een nieuw logo dat dynamiek en jeugdigheid uitstraalt. Lang duurde de putsch evenwel niet, want na één week werd de oude kikker onder druk van de afdelingen in ere gesteld. Zij stuurden middels het vergaren van voldoende handtekeningen aan op een Bijzondere Algemene Vergadering over de kwestie. Het HB voelde zich in het nauw gedreven en besloot meteen een referendum te organiseren waarin alle afdelingen per post mochten kiezen welk logo ze wilden. De uitslag laat zich raden, zodat onze kikker nog steeds onze kikker is en zich nu ook wimpelend met onze fiets verbindt.

HET BONDSSECRETARIAAT

STEVEN CLAYS

“Het echte kloppende hart van de Jeugdbond verhuisde in feite jaarlijks met de bondssecretaris mee, van studentenkot naar studentenkot.”

Bovenaan de statuten van de BJN prijkte sinds begin 1967 als maatschappelijke zetel het adres van het ‘laboratorium voor Oekologie’ in de K.L. Ledeganckstraat 35 te Gent. Niet toevallig, aangezien Eckhart Kuijken, een van die illustere BJN’ers, na zijn universitaire studies assistent werd bij professor Hublé aan de Rijksuniversiteit Gent. Maar een echt secretariaat is daar wellicht nooit geweest.

Vanaf 1969 stond op de briefhoofden van de BJN de Ommeganckstraat 26 in Antwerpen als secretariaat vermeld. Daar huisde het Centrum voor Natuurbeschermingseducatie (CVN), waarmee de BJN een band had via Guido Van Steenberghe, zowel oprichter van BJN-Antwerpen als medestichter van het CVN. De BJN genoot het recht om een ‘gedetacheerde leerkracht’ (zie hoofdstukje over personeel) aan te vragen. De allereerste gedetacheerde leerkrachten werkten op het CNV-secretariaat; de Ommeganckstraat was dus nog altijd geen echt BJN-secretariaat.

Het echte kloppende hart van de Jeugdbond verhuisde in feite jaarlijks met de bondssecretaris mee, van studentenkot naar studentenkot. Het was een boekenrek met voornamelijk archiefmateriaal, afdrukken van ledenlijsten, een schrijfmachine... Midden de jaren ’70 kende de BJN een generatie HB’ers die jaar na jaar op hetzelfde studentenkot bleven. Gemakkelijk genoeg om op het BJN-briefhoofd ook een ‘correspondentieadres’ te vermelden. En wellicht leek de voorkamer van dat huis nog het meeste op wat we vandaag kennen als het ‘bondssec.’

Op het congres van 1974 besliste de AV dat er een heuse ‘onderzoekscommissie’ moest komen naar subsidiestromen van de BJN, want wie weet kon daarmee een secretariaat gehuurd worden. In 1975 adviseerde de commissie een eigen bondssec in Gent op te richten, dichtbij het station. Op één velletje werd uitgemaakt wie er zou gaan werken en wat er allemaal moest gedaan worden.

Drijvende kracht achter veel van wat er toen gebeurde was bondsvoorzitter Rudy Van den Berghe, zo’n Jeugdbonder die dag en nacht voor de BJN werkte. De onafhankelijkheidsdrang werd nog gestuwd door Marleen Van Nieuwenhuyse, die zelf de boekhouding wilde doen zodat de nieuwe gedetacheerde leerkracht zich bij zijn aantreden volledig ten dienste van de bond zou kunnen stellen. Norbert Demeester zou op 1 januari 1977 starten, maar haakte plots af om familiale redenen. De secretariaatsplannen leken in het water te vallen, maar oude sok André Verstraeten uit Lokeren werd bereid gevonden om bij de BJN te beginnen.

Eerste taak: het vinden van een geschikt secretariaat. Na veel zoeken vond men een huis dat eigendom was van het Brusselse echtpaar Lagae. Het was in slechte staat maar de eigenaars beseften dat verhuren nog geen slechte zaak zou zijn: zij zouden enkele herstelingswerken betalen en voor de huur konden ze rekenen op een Jeugdbond die subsidies kreeg van de staat. Op 1 juni 1977 werd het huurcontract getekend, de maandelijkse huur-

prijs bedroeg 7000 Belgische frank (nog geen 200 euro). Mijnheer Lagae moest wel even slikken toen hij na een dagje Engeland een factuur van 100.876 BEF (2500 euro) van de door hem aangestelde aannemer in zijn bus kreeg. Hij hoopte dus dat de huurders het huis in goede staat zouden bewaren.

Vanaf het begin hoorde er bij het secretariaat ook al een winkel, waar BJN'ers goedkoop determinatietabellen en veldgidsen konden kopen. Hoe de winkel draaide, hing echter af van de verantwoordelijke HB'er. Bedoeling was met de opbrengst de huur rond te krijgen, want de subsidies dekten amper de helft. Wellicht verloor de BJN echter meer geld aan die winkel, zodat de bovenste verdiepingen al vrij snel – zonder medeweten van het echtpaar Lagae – als studentenkot werden onderverhuurd. Er woonden permanent 2 à 3 studenten in het bondssecretariaat, BJN'ers of mensen met BJN-affiniteit. Maar de BJN was een zeer humane huisbaas, zoals blijkt uit contracten van die tijd. Gebuisde studenten moesten bijvoorbeeld tussen de 1ste en 2de zittijd geen huur betalen, alleen de kosten.

Het secretariaat zelf nam de kelder, het gelijkvloers en de eerste verdieping in beslag. In de kelder lag het kampenmateriaal, op het gelijkvloers bevonden zich de winkel en een hok om de tijdschriften te stencillen. De eerste verdieping had een vergader- en secretariatsruimte en een kleine keuken. Verschillende malen zijn er pogingen ondernomen om ook van de tuin iets te maken, maar veel meer dan brandnetels en vlinderstruiken werd dat de eerste jaren niet.

Het fusiejaar 1983 werd een overgangsjaar. De Wielewaaljongeren hadden geen eigen lokalen, hun administratief werk werd gedaan op het secretariaat van de Wielewaal in Turnhout. De nieuwe Jeugdbond koos tijdelijk voor twee secretariaten. In Gent was dat een 'bondssecretariaat' met winkel, archiefruimte, een kelder voor alle kampmateriaal, de bibliotheek en natuurlijk permanentie. Daarnaast bleef het 'ledensecretariaat' van de nieuwe bond gevestigd in de Graatakker in Turnhout, de stek van de Wielewaal. Er waren afspraken met de Wielewaal rond het beheer van de ledenadministratie en het verzenden van tijdschriften. Maar al snel werd alles samengevoegd. Of toch niet helemaal: een ledensecretaris (HB-functie), die in het beste geval over een Commodore 64 beschikte, hield de gegevens bij en zorgde voor afdrukken die dan in Gent terecht kwamen.

JNM werkte stevig in het bondssec van de jaren '80. Werkkampjes waren een jaarlijks weerkerend ritueel, niet zelden tijdens de Gentse Feesten. Er was dan ook veel te doen: lekkende daken, verzakkingen in de keldervloer, huiszwammen in gevorderde staat, loskomende plafonds... Financiële afrekeningen en gedetailleerde werkverslagen laten niks aan de fantasie over, een generatie Jeugdbonders heeft er enkele jaren gezweet. Ook de zolder werd in gebruik genomen als archiefruimte en als lokaal voor afdeling Gent.

“Er woonden permanent 2 à 3 studenten in het bondssecretariaat.”

“Gebuisde studenten moesten bijvoorbeeld tussen de 1ste en 2de zittijd geen huur betalen, alleen de kosten.”

Op ontdekkingstocht in de kelder van de Kortrijksepoortstraat 140.

Bondssec in Hasselt.

Luidop wordt gedroomd van een JNM-secretariaat dat ook de ecologische waarden van JNM uitdraagt.

De financiële situatie maakte onderverhuur van een deel van de Kortrijksepoortstraat 140 nog steeds noodzakelijk. Ondanks meerdere gebreken waren de studentenkoten in het bondssec gewilde optrekjes. Eén van de huurders herinnerde zelfs bovo Jos De Laender – per extreem duidelijke brief uit Taipei – aan een eerder gemaakte afspraak om de gehele tweede verdieping te kunnen huren: *“doe dus je best en zie dat je van ‘zwartjans’ afgeraakt (...) zorg dat hij de huur betaald heeft en de kasten niet steelt (...) nu zou ik graag enige vorm van zekerheid (...) ik zou graag hebben dat je mij een antwoord stuurt (...) ik hoop dat het een beetje positief zal zijn en dat je niet al te lang wacht om me te schrijven, of dicteer aan één van je ijverig typende hulpjes als je zelf niet de pen of machine ter hand wil nemen”*. Met succes, het volgende HB ging op deze eisen in. Nog tot 1989 verhuurde de Jeugdbond een deel van het secretariaat als studentenkamers.

“Het personeel dient zich niet ongevraagd te bemoeien met het werk van de JNM’ers.”

Men vergat er zowaar de eigen huurverplichtingen bij! In 1987 moest het huurcontract met het intussen bejaarde echtpaar Lagae verlengd worden, maar dat werd vergeten. Dat de Jeugdbond de eigenaars wilde laten delen in gemaakte en nog te maken onkosten voor in totaal 3000 euro, maakte het onderhandelen er niet eenvoudiger op. Een goed gesprek van gedetacheerde leerkracht Daniël Huisseune met het eigenaarspaar deed wonderen en een nieuw huurcontract werd bezegeld – mét akkoord voor de financiële regeling, zodat de elektriciteit heraangelegd kon worden. Een professionele aannemer kwam de huiszwam uitroeien en met het herbepresteren van de trappenhal naderde het bondssecretariaat een zekere staat van voltooiing, na twee jaar lang een permanente bouwwerf te zijn geweest.

Netheid op het secretariaat is altijd een aandachtspunt geweest, maar pas in 1988 zag een ‘secretariaatsreglement’ het daglicht: een opsomming van afspraken in verband met sleutels, afval maar ook een luikje ‘relatie personeel – JNM’ers’ (puntje 4: *“Het personeel dient zich niet ongevraagd te bemoeien met het werk van de JNM’ers”*). Het reglement moest al snel worden aangepast met clausules over “slapen op het secretariaat”, want nog geen maand later werd het secretariaat opgeschrikt door zatte punkvrienden van een HB’er. Resultaat: twee ingetrapte deuren en een serieuze rel op het volgende Hoofdbestuur.

De JNM had begin jaren '90 een tijd lang ook een secretariaat in de Geraetstraat in Hasselt. De Wielwaaljongeren Limburg, een vzw die ook na de fusie alle voormalige WJ-afdelingen was blijven overkoepelen, werd door de provincie betoelaagd en op die manier konden de huur en een deel van het loon van het personeel op het zogeheten 'provinciaal secretariaat Limburg' (PSL in de volksmond) betaald worden. Het PSL-personeel stond in voor de nationale kampenadministratie en voor promotie en ondersteuning van de Limburgse afdelingen. Midden 1992, na amper anderhalf jaar, werden de deuren van de Geraetstraat echter alweer gesloten omdat niet kon worden aangetoond dat het PSL tot meer Limburgse leden leidde. Maar misschien zou het in Leuven wel lukken? Daar kwam een echt 'landelijk' secretariaat om de werking van de Leuvense JNM-studenten te stimuleren; er stonden computers, men kon er materiaal ontlene en vergaderruimte gebruiken. Het LSL (Landelijk Secretariaat Leuven) was een feit, maar bleek al in 1993 eveneens een flop: er kwamen amper studenten over de vloer. Het huurcontract in de Zevenlappersstraat werd verbroken.

Datzelfde jaar liet mevrouw Lagae, intussen weduwe, haar zakenbelangen behartigen door het rentmeesterkantoor Machtelinckx, wat de onderhandelingen voor een nieuw huurcontract vanaf 1995 niet gemakkelijker maakte. Bovendien kon de gevel wel een likje verf gebruiken. Dat werd uiteindelijk het doorslaggevend element voor een nieuw (en tevens allerlaatste) huurcontract: JNM zou de schilderwerken betalen, de eigenares enkele kleine herstellingswerken.

In de loop van 1994 kreeg afdeling Akerland van de legerleiding een loods ter beschikking op het militair domein in Brasschaat, voor gebruik als afdelingslokaal. De loods, midden in de Kempense bossen, was groot genoeg en daarom besloten enkele HB'ers er ook het kampenmateriaal van JNM-nationaal in onder te brengen, weg van de vochtige kelder in de Kortrijksepoortstraat. (En op de tramsporen in Gent-centrum parkeren om kampmateriaal in te laden hoefde daardoor ook niet langer.) Er werd niet alleen een grote JNM-boomkikker op de loods geschilderd, maar ook een Agusta-helikopter en de woorden 'Villa Agusta', wat de kampcommandant niet meteen lollij vond. De tenten mochten dan wel uit het vocht weg zijn, muizen kregen meer dan ooit vrij spel, er moesten ijzers gemonteerd worden tegen de ramen (die vaak werden ingegoooid) en al die autoloze JNM'ers bijeenkrijgen om de tenten te controleren was telkens weer een hele onderneming. Villa Agusta bleef tot in de 21ste eeuw een kwelling voor elke materiaalassistent; de vrijgekomen ruimte in Gent was immers al ingepalmd door de fors gegroeide piep- en kadervormingswerking.

Het Gentse secretariaat werd echt het kloppend hart van de nationale bondswerking: nationale redacties van Euglena en Kikkertje puzzelden er hun tijdschrift in elkaar, vrijwilligers plakten tonnen postzegels en de vele avondactiviteiten/vergaderingen van werkgroepen zorgden voor een vrijwel permanente bezetting van het secretariaat. Het personeel kreeg er een aangename werkplek door het eerste échte personeelsbeleid dat eind jaren '90 vorm kreeg. Jaarlijks terugkerende werkweekends zorgen ervoor dat de winkel een fraaier uitzicht kreeg en de archief ruimte werd uitgebreid. De keuken kreeg een likje verf en nieuwe kasten. Enkele mistoestanden met studenten die het secretariaat als een wekelijks vertierplekje beschouwden op maandagavond, vormden haast de enige smet op het blazoen... De mooie financiële reserve die de Jeugdbond in enkele jaren tijd wist op te bouwen, wilde het hoofdbestuur investeren in enkele grotere (en noodzakelijke) herstellingswerken aan het secretariaat. De eigenares wilde die echter onder geen beding toelaten omdat ze het

“Resultaat: twee ingetrapte deuren en een serieuze rel.”

“Muizen kregen meer dan ooit vrij spel.”

“Villa Agusta bleef tot in de 21ste eeuw een kwelling voor elke materiaalassistent”

pand als 'woonhuis' wilde behouden, terwijl JNM er een volledig functioneel secretariaat (handelspand) in zag. Kopen was ook al geen optie: mevrouw Lagae dacht aan een koppelverkoop met de belendende woningen in haar eigendom, maar zó groot waren de financiële reserves nu ook weer niet.

Een eigen huis bleef evenwel een droom. In 2000 werd een groot deel van de financiële reserve na hevige discussies en een heuse 'inspraakvergadering' ondergebracht in de cvba Kortrijksepoort: een vennootschap, volledig gecontroleerd door de Jeugdbond, om een eigen pand te kopen. Het oog viel op pizzeria La Ficodindia, enkele tientallen meters verder in de Kortrijksepoortstraat. Er werden – naar jeugdbondsnormen – ongekende handelingen verricht, zelfs de notaris moest even fronsen toen zes jonge mensen de oprichtingsakte van de vennootschap ondertekenden en kort daarna overgingen tot de aankoop van wat het huidige bondssecretariaat zou worden.

Eén detail werd over het hoofd gezien: het huurcontract voor het 'oude' secretariaat liep nog door tot 2004! Men besloot geen slapende honden wakker te maken en het oude secretariaat opnieuw onder te verhuren als studentenkamers. Ook enkele delen van het nieuwe secretariaatsgebouw worden trouwens verhuurd om de kosten van de verbouwingen te drukken. Na anderhalf jaar onderdompeling in het stof was het nieuwe bondssec eind 2001 klaar voor gebruik. Het kampenmateriaal kon uit de problematische Villa Agusta terugkeren: het nieuwe secretariaat heeft een grote kelderruimte, waar alles netjes in past. Het verbouwingswerk werd echter uitgevoerd met de goedkoopste materialen en enkele zaken werden bewust niet aangepakt. Toenmalig bovo Kobe Boussauw: *"De verbouwing liet haar sporen na en dat kwam niet enkel tot uiting in de wallen onder de ogen van de leden van de raad van beheer."*

Al snel kwam de kritiek dat de aankoop de JNM een serieuze hak had gezet: *"een Jeugdbond moet zich niet met vastgoed en verbouwingswerken bezig houden"*, werd vaak opgemerkt. Er zou de komende jaren nog hard gewerkt moeten worden en de boekhouding van een vennootschap bleek toch een ander paar mouwen. Maar de voordelen wogen duidelijk op tegen de nadelen: in 2003 volgde een trotse, plechtige opening van het secretariaat. Maar de sporen van het verleden werden pas uitgewist toen een stevige afscheidsfluif in 2004 het einde van het huurcontract van het oude bondssecretariaat bezegelde.

Het hoge doe-het-zelfgehalte van de verbouwingen in het nieuwe bondssec werd pijnlijk duidelijk toen bij sneeuwval in februari 2005 een dakkoepel instortte. Intussen prijkt er overal dubbel glas, maar lekkende dakgoten tonen dat de renovatie in 2001 zeker niet volledig afgerond was. JNM zou zichzelf niet zijn, mochten deze problemen niet met de nodige ironie benaderd worden. Voor de gerenoveerde grote zaal werd een 'semtexplan' bedacht: breek alles af en begin opnieuw. De kwaliteit van het isolatiewerk is zeer zeker van een veel hoger niveau, maar de afwerking laat nog steeds op zich wachten. Luidop wordt gedroomd van een JNM-secretariaat dat ook de ecologische waarden van JNM uitdraagt. Maar dan zal er nog wel wat getimmerd moeten worden...

"Een eigen huis bleef evenwel een droom."

"Het oog viel op pizzeria La Ficodindia."

"De verbouwing liet haar sporen na en dat kwam niet enkel tot uiting in de wallen onder de ogen van de leden van de raad van beheer."

INTERVIEW MET ANDRÉ VERSTRAETEN,

GEDETACHEERDE LEERKRACHT BJN 1977-1982

HOE VERLIEP JOUW EERSTE KENNISMAKING MET DE BJN?

“Toen ik aan de slag ging bij de BJN was dat gelukkig niet mijn eerste kennismaking. Mijn jeugdbondsverleden bij afdeling Sint-Niklaas (later afdeling Durme) zorgde ervoor dat het geen al te grote schok werd. Vanaf de eerste dag was het immers duidelijk dat geen gewone job zou worden. Mijn ‘baas’, bovo Rudy Van den Berghe, had lang haar en een baard, toen de gangbare haartooi voor BJN’ers. Hij maakte me snel duidelijk dat prioriteit nummer één het vinden en uitbouwen van een eigen bondssecretariaat was. Er was dus geen kantoor, zodat ik in het begin van bij mij thuis werkte.”

EEN SECRETARIAAT OPBOUWEN VANUIT HET NIKS MET ‘LANGHARIG WERKSCHUW TUIG’, NIET METEEN EEN DROOMJOB?

“Ik ben nog altijd blij dat ik de kans met beide handen heb gegrepen. Het toenmalige HB was een sterke, gemotiveerde generatie jeugdbonders. Samen slaagden we erin op drie maanden tijd een geschikte stek te vinden in de Gentse Kortrijksepoortstraat. Dat ik wat ouder was, had soms ook voordelen. Om met de huisbazen te gaan spreken bijvoorbeeld. Zij waren eigenaar van meer dan 30 panden in het Gentse en woonden zelf in een ‘chique’ buurt. Ik trok samen met bondssec Ann Colle naar Brussel voor een afspraak. Je zag ze zó twifelen aan het verhuren van hun huis aan een zootje ongeregeld als secretariaat. “Wat een geluk dat Rudy met zijn lang haar hier nu niet bij is,” dacht ik toen. Maar uiteindelijk lukte het.”

HOE ZAG JE BUREAU ERUIT?

“Het huis was niet bepaald in goede staat en het was niet gemeubeld. De kampenzomer van het HB in 1977 werd opgeofferd aan het werkklare maken van het bondssecretariaat. We schooiden onze meubels letterlijk bijeen uit een soort prehistorische kringloopwinkel voor mensen met een laag inkomen. Mijn tante Maria wou de BJN ook nog wat oude meubels geven. Het HB schuimde de openbare verkopen af van de Brusselse ministeries die bureaus voor een prikke van de hand deden nabij de Sainctelettesquaire in Brussel. Samen met mijn broer brachten we alles per bestelwagentje naar Gent. Eén van de weinige dingen die we nieuw kochten was een schrijfmachine en zo geraakte mijn bureau toch geïnstalleerd.”

WAT DEED JE ZO ALLEMAAL ZODRA HET SECRETARIAAT DRAAIDE?

“Ik hield me vooral bezig met de educatieve werking en ook wel met het opvolgen van het subsidiedossier voor de BJN. Maar de facto was ik ook wel een beetje ‘syndicus’ op het bondssec. Sommige onderhuurders veroorzaakten immers problemen. Ik herinner me dat de BJN op een dag in de legerstockverkoop een halve bestelwagen vol oude machetes voor beheerswerkkampen had gekocht. Een jaar of twee later bleken ze allemaal uit de ‘kampenkelder’ verdwenen. Eén van de huurders, ‘den Tsjiep’, verkocht ze blijkbaar stelselmatig om aan geld te geraken voor zijn kot of om zijn drank te betalen. Maar de BJN was er de jeugdbond niet naar om zwaar op te treden tegen jonge gasten die in de problemen zaten...”

JNM EN PERSONEEL: EEN DANKBAAR DOCH WOELIG DAGBOEK

FARAH BOUQUELLE EN LIESBETH JANSSENS

Het JNM-personeelsverhaal begon in 1970, toen de BJN met Magda De Graeve als gedetacheerde leerkracht zijn eerste personeelslid kreeg. Een leraar of lerares kon volgens dat systeem telkens voor een periode van 2 jaar en met een maximum van 6 jaar het lesgeven onderbreken om 'gedetacheerd' te worden naar een vereniging. Magda (thans voorzitter van WWF) werd opgevolgd door Roeland Dierckx (†), de latere algemeen secretaris van de Bond Beter Leefmilieu. Hij werkte eigenlijk op het secretariaat van het Centrum voor Natuurbeschermingseducatie (CVN). De afspraak bestond erin dat Roeland de educatieve activiteiten van het CVN ondersteunde en voor de BJN de boekhouding, ledenadministratie en een aantal administratieve verplichtingen op zich nam. Begin 1977 kreeg de BJN een gedetacheerde leerkracht voor zich alleen: oude sok André Verstraeten uit Lokeren.

In 1978 doken in de winkel op het bondssec de eerste permanentieproblemen op doordat de vrijwilligers dit niet meer konden bolwerken. Toen werd begonnen met een tweede soort personeelsleden, namelijk gewetensbezwaarden. Het idee kwam van André Verstraeten, die toen ook voorzitter was van vzw Durme. In samenwerking met vzw Durme kon de BJN een beroep doen op zo'n dienstweigeraar. De eerste was Ward Vervoort, die wekelijks 1 dag in Gent werkte en 4 dagen in het Lokerse natuurreserveaat Molsbroek. De ervaringen met het systeem vielen zo goed mee dat de BJN na verloop van tijd zelf een dossier indiende om een eigen gewetensbezwaarde te versieren. De

Jong geleerd. Steven Van Hemelrijck nog steeds aan de slag in het bondsec.

Ignace Ledegen. De laatste der gedetacheerden.

dankbaarheid waarmee van dit systeem gebruik werd gemaakt, mag blijken uit volgende overweging uit de HB-annalen: *“Nu de dienstplicht wordt teruggebracht naar 18 maanden, is een gewetensbezwaarde misschien minder interessant. Tegen dat ze in de BJN zijn ingewerkt, mogen ze alweer vertrekken!”*

Ten tijde van de BJN ontstond het spanningsveld tussen wat ‘het personeel’ (toen enkel gedetacheerde leerkrachten en gewetensbezwaarden) mocht doen en wat het HB als taak op zich moest nemen. Het gebeurde wel eens dat de gedetacheerde leerkracht werd teruggefloten door bovo en bondssec, die vonden dat het werk dat door vrijwilligers moest gedaan worden teveel uit handen werd gegeven aan het personeel.

In de jaren '80 bleef de JNM draaien op gedetacheerde leerkrachten en gewetensbezwaarden. Gewetensbezwaarden uit die tijd waren mannen als Frank De Raeve (+), Marc ‘Mazoet’ Plaetinck, Harry Spiessens en Jeroen ‘de punker’. Daniel Huisseune passeerde in 1987 als gedetacheerde leerkracht.

Begin de jaren '90 bestond het JNM-personeelsbestand uit een secretariaatsverantwoordelijke, een gedetacheerde leerkracht en een gewetensbezwaarde. Op het secretariaat werkten toen eerst Sonja Rens en kort daarna Veerle Morez, gedetacheerde leerkracht Frank Hadermann en gewetensbezwaarde Koen Himpe.

Toen Koen Himpe overgeplaatst werd naar De Torenvalk (wat voor hem minder ver was), kreeg Stefaan Claeys – nu een van de hoge pieten bij de Bond Beter Leefmilieu – het begeerde plaatsje van gewetensbezwaarde op het bondssecretariaat. Hij had het geluk zijn dienstplicht te kunnen vervullen met hetgeen hij de jaren daarvoor als gepassioneerde vrijwilliger deed: kringlooppapier verkopen, de winkel openhouden, klussen van kelder tot zolder, het eerste ‘Ronde van Vlaanderen’-kamp organiseren, en zoveel meer. Hij was meteen ook de laatste gewetensbezwaarde bij de JNM: toen de legerdienst in 1992 werd afgeschaft, kwam voor de JNM een einde aan deze bron van personeelsleden.

“Nu de dienstplicht wordt teruggebracht naar 18 maanden, is een gewetensbezwaarde misschien minder interessant. Tegen dat ze in de BJN zijn ingewerkt, mogen ze alweer vertrekken!”

“In samenwerking met vzw Durme kon de BJN een beroep doen op zo’n dienstweigeraar.”

Tim Audenaerts, zeer jong al pépé.

Een van de gewetensbezwaarden blikt bijzonder scherp terug op zijn tijd bij JNM: *“De HB-vergaderingen waren eerlijk gezegd gruwelijk om volgen. De machtsspelletjes tussen sommige bestuurders waren echt niet mooi meer. Bij momenten leek het wel een proeftuin voor toekomstige politici...”*

“Bleek dat niet enkel de nootjes en de chocolade, maar ook de cd-bonnen zelf quasi integraal verorberd waren door de weelderige muizenpopulatie.”

Nadien maakte de Jeugdbond gretig gebruik van een hele resem andere personeelskrachten met een zogeheten ‘nepstatuut’: mensen met contracten als BTK’er (bijzonder tijdelijk kader), als TWW (tewerkgestelde werkloze) of gesco (gesubsidieerde contractuele). Dit werd echter wat onoverzichtelijk en vooral duur voor een Jeugdbond die maar net uit de rode cijfers was.

Rationalisering drong zich op en men hield in de eerste helft van de jaren ’90 twee bedienden over. Van die twee bedienden ging er op een bepaald ogenblik eentje werken in het PSL (zie hoofdstukje over bondssecretariaat).

Tijdens de tweede helft van de jaren ’90 werd de JNM gerund door een kleine maar hoogst efficiënte ploeg van drie personeelsleden: Heleen Vercauteren als winkelverantwoordelijke, Veerle Morez als administratieve kracht en de gedetacheerde leerkracht Ignace Ledegen. In deze periode werd hard werk gemaakt van het vormingsaanbod.

“In 1998 verliet de laatste gedetacheerde leerkracht de JNM.”

In 1998 verliet de laatste gedetacheerde leerkracht het JNM-personeelsbestand. Het vertrek van Ignace Ledegen noopte tot het aanboren van de één of andere nieuwe financiële vetpot en luidde bijgevolg het tijdperk van het ‘pedagogisch personeelslid’ in. Eind de jaren ’90 kreeg hiermee het eerste ‘echte’ personeelsbeleid van de JNM vorm. Het eerste pp of ‘pépé’ was Tim Audenaert. Vooral de invulling van de pedagogische taken was opnieuw voer voor felle discussies binnen het HB. De vraag of het pedagogisch personeelslid een prominente rol mocht krijgen bij kadervormingscursussen werd een emotionele twistappel waarop menig HB’er zich de tanden stuk beet.

Peter Claus en Roel Verlot spelen winkeltje in het bondsec.

De telefoon stond zelden stil op het bondsec. Hier Anouk Devriese, ledensec 1997, aan de lijn.

Een carrière bij de JNM zit vol verrassingen, daarvan kan Tim Audenaert getuigen. Zo bleek hij bij terugkomst van een vakantie in de Spaanse Pyreneeën plots... geen collega's meer te hebben. Zelfs een vaste waarde zoals de eeuwig jeugdige Christine Loobuyck, was niet langer het gezicht van het infocentrum. Geen nood, want haar opvolger Steven Van Hemelrijk zou later nog alle blijfrecords breken. Een aantal tijdelijke passanten in het personeels-gild ten spijt werd de millenniumbug toch vlotjes vermeden. Wel was 2001 een woelig jaar in de annalen van het Bondssecretariaat. De rimpels in het gladde verloop van de secretariatskronieken werden aangekondigd door een onbetekenend voorvalletje in januari. De nieuwjaarsgeschenkjes voor het personeel, die bestonden uit een cd-bon en een assortiment versnaperingen uit de Wereldwinkel, waren zoek. Toen de kleinoden na een groot-schalige opsporingsactie bovenin een archiefkast teruggevonden werden, bleek dat niet enkel de nootjes en de chocolade, maar ook de cd-bonnen zelf quasi integraal verorberd waren door de weelderige muizenpopulatie die in de Kortrijksepoortstraat 140 gevestigd was. In 2002 was het personeelsverloop opnieuw aanzienlijk, maar minder onvoorzien dan het jaar tevoren. Steven De Rijck en Bert Dhondt spanden zich gedurende ruim een jaar in voor het afdelingsondersteuningsproject. Afdelingsondersteuners bevonden zich per definitie op de scheidingslijn tussen actieve JNM'er en professionele ondersteuner, waardoor de grens tussen personeel en hoofdbestuur opnieuw wat dunner werd. Voor een van de twee afdelingsondersteuners was slechts een tijdelijke financiering voorzien, waardoor de raad van beheer al in de loop van 2002 met spijt in het hart afscheid moest nemen van Bert. Op administratief vlak werkte het toenmalige HB goed samen met krachten als Leo Dillen en Kathelijne Vangheluwe.

De voltallige JNM-personeelsploeg kon in de 21ste eeuw aan de slag in een nieuw gebouw, aangezien het bondssec inmiddels verhuisd was. De volgende omwenteling werd veroorzaakt door cultuurminister Anciaux, die het jeugdwerkdecreet bijstuurde en besloot verenigingen te betoelagen voor geleverde prestaties in plaats van ze te laten teren

“Voor het eerst moest de jnm een heuse beleidsnota voor drie jaar opstellen.”

“Er werd per afdeling een minimum-aantal leden van 50 vooropgesteld om nog voor subsidiëring in aanmerking te komen.”

“Tussen pot en pint rees bij het HB opnieuw de vraag of de voortschrijdende professionalisering wel zo’n goede zaak is.”

op een historisch verworven geldbeugel. Voor het eerst moest de JNM een heuse beleidsnota voor drie jaar opstellen – geen eenvoudige klus voor 25-jarigen. De Beleidskring (BK) nam het heft stevig in handen en personeelscoördinator Steven Van Hemelrijk hielp ons een stevig handje bij het opstellen van de nota. Toenmalig bovo Toon Vrelust coördineerde het proces. Ieder BK-lid en ook Steven kregen elke vergadering steevast een pak huiswerk mee. Swot analyses, de 7 K’s van Mc Kensey, missievorming, indicatoren bepalen, het passeerde allemaal de revue. Maar wat voor een deel van de jeugdverenigingen een financiële nachtmerrie betekende, bleek voor de JNM een financiële zegen: we mochten op korte termijn een forse groei van het personeelsbestand verwachten.

Intussen werden bij Aminal, de instantie die de JNM-afdelingen subsidieert, de eisen strenger. Er werd bijvoorbeeld per afdeling een minimumaantal leden van 50 vooropgesteld om nog voor subsidiëring in aanmerking te komen. Wij met de handen in het haar! Onze inhoudelijke werking moest worden bijgestuurd naar deze 50-leden-per-afdeling-doelstelling toe. De situatie was zo urgent dat professionele begeleiding van de afdelingen om dat doel te bereiken geen luxe was, zodat het accent op professionele afdelingsondersteuning groter werd. Wim Bollen en Liesbeth Van Meir waren de nieuwe AOP’ers. Gewapend met halfjaarlijkse ledenstatistieken en wedstrijden bonden we de strijd aan, daarin ondersteund door de Bond Beter Leefmilieu.

Tussen pot en pint, na de vergaderingen, rees bij het HB opnieuw de vraag of de voortschrijdende professionalisering wel zo’n goede zaak is voor een vrijwilligersvereniging voor en door jongeren met idealen? Hoe meer personeelsleden, des te kleiner de invloed van vrijwilligers? Is het dan niet fantastisch dat jongeren leren een vereniging zelf vorm te geven? Daar waren beslist verschillende meningen over, maar in die tijd hanteerden we wel de beleidslijn dat zowel het JNM-beleid als de uitvoering ervan door vrijwilligers moet gebeuren. Personeel had bij de JNM een ondersteunende functie op enkele cruciale actiepunten zoals de afdelingen en de beleidsnota.

Willens nillens moest de raad van beheer beseffen dat er een bovengrens is aan het personeelsbestand. Een ploeg van 8 à 10 werknemers, zo werd beslist, is een plafond. Alles daarboven is moeilijk te beheren voor een jong bestuur van veelal studerende vrijwilligers. De taken van de personeelscoördinator werden uitgebreid op een manier die 10 jaar voordien volstrekt onbespreekbaar zou geweest zijn: voortaan zou de personeelscoördinator de vergaderingen van de raad van beheer volledig bijwonen, om te vermijden dat de beheerders beslissingen nemen die op de werkvloer onuitvoerbaar blijken, wrevel opwekken en nadien toch moeten worden herroepen. Sinds eind 2006 worden de evaluatie- en functioneringsgesprekken afgenomen door een beheerder in het bijzijn van de personeelscoördinator, die wat meer feeling heeft met de werkvloer.

De JNM-lonen waren van bij het begin altijd de minimumlonen geweest, maar toen de bond er in 2006 min of meer warmpjes bij bleek te zitten, kreeg het personeel een soort collectieve opslag doordat aan iedereen die reeds langer dan 2 jaar bij JNM werkte, 2 jaar extra anciënniteit gegeven werd. Toen Kathelijne besliste de JNM voor een tijdje te verlaten om zich op het moederschap te concentreren, werd voor het eerst het systeem van tijdskrediet uitgedokterd en in de praktijk omgezet. Na een herschikking van de taken werd de personeelscrew uitgebreid met een nieuw administratief personeelslid en met een nieuwe afdelingsondersteuner: Leo en Eva.

Aan de creativiteit van de bestuursploeg kwam geen einde, want in de zomer 2006 ging de eerste JNM-jobstudent aan de slag: de ideale stand-in om tijdens de vakantieperiode – die samenvalt met het drukke kampenseizoen – In het najaar van 2006 werd ten slotte voor altijd komaf gemaakt met de kwestie boekhouding; na niet altijd even vlotte samenwerkingen met externe boekhouders, besloot de JNM een deel van zijn middelen te besteden voor het aanwerven van een eigen boekhouder. Enkele maanden later trad de eerste gediplomeerde boekhouder-JNM'er in dienst. Ook in de cruciale afdelingsondersteuning werd verder geïnvesteerd door twee nieuwe AOP'ers aan te trekken: Jelle en Katleen.

Eind 2007 werd besloten alsnog een tiende man/vrouw aan te werven, vooral omdat de JNM die zowat in de schoot geworpen kreeg door een nieuw Sociaal Maribel-project van de federale overheid, bedoeld om de tewerkstelling in de non-profitsector te bevorderen. Dit project geeft recht op 61 dagen personeelstijd ofte 3 maanden 'voltijds equivalent'. Daarvan werd dankbaar gebruik gemaakt om... dit jubileumboek af te werken en de overige jubileumfestiviteiten in goede banen te leiden.

Van één gedetacheerde leerkracht of gewetensbezwaarde in 1970 naar een tienkoppig personeelsbestand in 2008, aangevoerd door een heuse personeelscoördinator, is een enorme evolutie, een metamorfose die niet zonder slag of stoot is gegaan. De uiterst jonge vrijwilligers van het JNM-bestuur hadden zelf meestal geen enkele werkervaring en gaven het personeelsbeleid vorm door trial and error. De vraag naar een gezonde verhouding tussen personeelondersteuning en vrijwilligerswerking door en voor 25-jarigen is in die geschiedenis een constante evenwichtsoefening geweest. JNM dankt al zijn personeelsleden die daartoe bijgedragen hebben.

“Van één gedetacheerde leerkracht of gewetensbezwaarde in 1970 naar een tienkoppig personeelsbestand in 2008.”

“JNM dankt al zijn personeelsleden die daartoe bijgedragen hebben.”

“Hallo mè Wim, je weet wel die groenen met zin puppe.”

JNM('ERS) IN DE LEER

JAN VAN HOVE

ROCKY ZUTTERMAN

Door de jaren heen heeft vorming en meer specifiek kadervorming een bewogen rol gespeeld in het jeugdbondsplaatje. Deze bijdrage gaat over een brok jeugdwerkgeschiedenis, verweven met enkele evoluties in de kadervorming en met de rol van de overheid – een bescheiden poging om aan te tonen waarom vorming en JNM samengaan.

De Vlaamse overheid heeft jeugdorganisaties altijd heel sterk in hun kadervorming gestuurd door weekends en cursussen via decreten en uitvoeringsbesluiten te controleren en te subsidiëren. Vooral dat laatste geeft uiteraard een grote impact en ook de Jeugdbond kon de decretale dansen niet ontspringen. Al die welgekomen werkingssubsidies, personeelssubsidies en subsidies voor het organiseren van kadervorming gaan terug op het decreet op het landelijk jeugdwerk van 1975. In 1984 schreef de Vlaamse executieve vervolgens het decreet dat verenigingen voor jeugdvakanties (dus ook de JNM-kampen) betoelaagde; daarin werden bekwaamheidsvereisten voor begeleiders (*“gekwalficeerde spelbegeleiders”*) vastgelegd. Voortaan werd het voor de JNM belangrijk over voldoende mensen te beschikken die een ‘attest basisvorming jeugdverantwoordelijke’ op zak hadden en mensen die vervolmakingsvormingen volgden.

In de jaren '80 en '90 hanteerde de JNM een vrij ruime interpretatie van het begrip kadervorming. Zo werd bijvoorbeeld een... vlinderinventarisatieweekend in 1992 ingediend als cursus voor het ‘attest basisvorming’. Soms liep de JNM daarbij tegen de lamp, omdat het vaak weekends betrof die de Jeugdbond sowieso organiseerde, voor zijn leden, en dus niet specifiek voor bestuursleden of kamporganisatoren. De JNM pro-

Verkleedpartijtjes op de Animator Cursus: Diederik Willems als Miss Piggy.

beerde dan te argumenteren dat de Jeugdbond niet echt met ‘monitoren’ werkte, maar moest desalniettemin het onderspit delven in de discussie met de Dienst Jeugdwerk... In 1994 goot de Afdeling Jeugdwerk erkende vormingen in een strakker keurslijf: de JNM kon daardoor minder vrij interpreteren hoe vorming ingevuld werd. Kadervorming dan maar links laten liggen was evenmin een optie aangezien de werkingsgelden en bestaansvoorwaarden eraan verbonden werden. Er kwamen cursuscriteria, stages en attesten en dat leidt ons naar het verhaal van AC, HAC en IC: cursussen voor animatoren (begeleiders en animatoren van jongeren), hoofdanimatoren (extra cursus na animator-brevet) en instructeurs (helpers bij de opleiding tot animator).

Hier start voor de Jeugdbond een nieuw hoofdstuk in de kadervorming. Waar vroeger werkgroepsactiviteiten opgewaardeerd werden tot cursussen om subsidies te krijgen, organiseert de JNM nu heuse cursussen binnen een al even heuse vormingsstrategie. Toch is de Jeugdbond creatief blijven omspringen met het evenwicht tussen verplichtingen van hogerhand (overheid) en de specifieke vormingsnoden van de vereniging zelf, zoals de noodzakelijke ondersteuning van kamporganisatoren en afdelingsmensen, al was het maar om klachten tot een minimum te beperken. Men zorgde voor een geruststellende mix van informeel leren (het spontane leren dat niet echt procesmatig gepland is, zoals leren koken door de foer op kamp te helpen of simpelweg een tent leren opzetten), non-formeel leren (geplande en gestructureerde vormingen, maar op een niet-schoolse manier, zoals de animatorcursussen) en aspecten van formeel leren (systematische kennisoverdracht, bijvoorbeeld voordrachten op het congres). Alle betrokkenen paaien – het was en is een moeilijke evenwichtsoefening.

Dat de bond in de loop der jaren ook – via de kadervorming – geleerd heeft ‘vloetter’ te communiceren met de overheid, mag blijken door bijgaande voorbeelden van briefwisseling te vergelijken met het huidige beleidsplan van de JNM...

In 1994 organiseerde de JNM voor het eerst, in samenwerking met Kinderboerderij Dig-gie, een animatorcursus te Brakel. Een volle week werkte men er rond jeugdwerkmetho-dieken in een jeugdbondsausje. De deelnemers organiseerden na afloop een piepkamp en begeleidden mee het Trollefeest om het begeerde attest animator in het jeugdwerk te bemachtigen. Daarna is de JNM de animatorcursus in eigen beheer gaan organiseren, zodat de Jeugdbond nu zelf attesten aflevert.

Naast de AC organiseert de JNM sinds 2000 ook de Basiscursus, kortweg BC. Dit is een samenvoegsel van afdelings-, kampen- & piepkaderweekends, de inikaderdag... waarbij men geïntroduceerd wordt in de vele aspecten van het begeleiderschap binnen de JNM. Men krijgt een zeer ruim overzicht van wat leeft en beweegt in de JNM, naast een algemene vorming.

Het non-formele aspect van vorming – de cursussen – is naarmate de jaren vorder-den steeds belangrijker geworden, en een paar jaar na de introductie van de cursussen had zowat 80% van het hoofdbestuur een basiscursus en/of animatorcursus gevolgd.

Toch kwam na 2000 op HB-vergaderingen zo nu en dan een woordje over de vorming bovendrijven. HB-ers vonden het niet kunnen dat er ‘daar’ zoveel gefeest en gedronken werd. Er ging ook geen congres voorbij zonder de vraag naar meer duidelijkheid over wat er allemaal gedaan werd op zo’n cursus. Sommige Jeugdbonders vonden dat er te veel energie gestoken werd in spelletjes, natuurbeleving, het jeugdaspect, en dat het inhoudelijke aspect, de ‘kennis’ verloren gaat.

“Dat leidt ons naar het verhaal van AC, HAC en IC.”

***“Zo werd bij-
voorbeeld een...
vlinderinventarisa-
tieweekend in 1992
ingediend als cur-
sus voor het ‘attest
basisvorming’.”***

Men vroeg zich na verloop van tijd zelfs af of vorming niet volledig los kwam te staan van JNM. Een deel van de instructeurs was binnen de JNM immers enkel actief in de vorming, en niet in een afdeling, werkgroep of nationaal.

Dat aan die wrijving een einde kwam heeft ondermeer te maken met de Instructeur-cursus van 2005 in Ieper, waaraan een hele delegatie van het toenmalig HB vier dagen lang deelnam. Beide 'partijen' kwamen tot de leuke vaststelling dat ze mekaar meer mochten dan aanvankelijk gedacht. De toenadering was er, nu kwam het erop aan de relatie uit te bouwen. Kadervorming – op dat ogenblik vrijwel uitsluitend cursussen – begon het vormingsplaatje binnen JNM ruimer te zien.

Vorming is er immers voor de JNM! Ze wil een inhoudelijk sterkere JNM realiseren en samenwerken met afdelingsondersteuning, natuur(beheer)- en milieuwerking... om een antwoord te bieden op de last die alle JNM'ers delen: de afvlakkingsdiscussie die tot vandaag blijft opwaaien.

Met zijn animatorcursus, basiscursus, hoofdanimatoropleiding, instructeursvorming en talrijke inhoudelijke kadervormingsweekends zoals de (ini)natuurvierdaagsen, milieu-weekendjes, vormingsbeheerweekendjes, natuurfotografiecursus, hoofdbestuurweekend... beschikt de JNM duidelijk over een ontzettend rijk, divers en sterk uitgebouwd aanbod aan vormingen. Of dit alles geleid heeft tot een betere Jeugdbond blijft een cruciale vraag. Kadervorming was en is een belangrijke ondersteuning voor de JNM-werking, heeft het bewustzijn van verantwoordelijkheden aanzienlijk vergroot en helpt mensen motiveren om engagementen aan te gaan of verantwoordelijkheden op te nemen.

Animatorcursus (2000): De begeleidingsploeg.

INTERNATIONAAL, WAAR ALLES KAN EN NIETS MOET

LIES DE BEELDE

DE JAREN VÓÓR JNM...

Aangezien de BJN met hulp, of zelfs onder zachte dwang, van de Nederlandse Jeugdbond voor Natuurstudie is ontstaan, heeft de Jeugdbond al van bij het prilsten begin een internationaal kantje. De andere pijler van de JNM had geen wortels in het buitenland, maar geheel wereldvreemd waren de Wielewaaljongeren ook weer niet.

JNM IN EEN INTERNATIONALE WERELD

In 1985 organiseert JNM op vraag van YEE, de Europese dochter van IYF, de Annual Meeting in Deinze. Er worden onder meer met de NJN en de ACJN afspraken gemaakt in verband met het schrijven van een eerste Zoogdierengids en met de JBU worden ook afspraken gemaakt over de verkooprechten van samen uitgebrachte werken. Nog in 1985 legt Philippe Marmenhout contacten voor de Forest Campaign, een EYFA-actie rond de bedreiging van de Europese bossen. Het vele overleg resulteert in 1986 in een bustour doorheen bijna héél Europa en een actie bij de opening van het Europees Jaar van het Leefmilieu te Brussel.

De toenemende zin in internationaal engagement leidt in 1987 tot de oprichting van een werkgroep 'Internationaal', die vooral informatie over buitenlandse activiteiten verspreidt en internationale contacten onderhoudt. Daarnaast probeert men de rol van JNM binnen YEE te vergroten om meer gebruik te kunnen maken van de faciliteiten die YEE biedt.

Af en toe trekt JNM naast (vooral) Nederlanders en Walen meer exotische mensen aan. Zo zorgt VIA vzw ervoor dat vanaf 1988 jaarlijks een 10-tal jongeren van over de hele wereld mee kunnen op twee JNM-werkkampen. De Internationale werkgroep brengt promomateriaal uit, zoals een voorstellingstekstje over wat JNM is (in 15 talen) en een reeks van 30 dia's om België en de JNM voor te stellen bij internationale gelegenheden. In de zomer van 1988 worden maar liefst twee JNM'ers verkozen in het 7-koppige YEE-bestuur: Adelheid Byttebier wordt meteen voorzitter en Thierry Dumortier neemt public relations voor zijn rekening.

Uit een enquête in 1988 blijkt dat heel wat JNM'ers ook wel zelf willen meewerken aan buitenlandse projecten. Op andere niveaus rijzen evenwel vragen: het internationale werk zou té veel geld en energie kosten terwijl het te weinig zou opleveren voor de JNM. De JNM'ers die naar het buitenland trekken, blijven eendagsvliegen die even van het buitenland proeven, maar een volwaardig uitgestippeld internationaal beleid is er niet.

De WJ op bezoek bij Heidi in Tirol (1974).

JNM'ers steken de grens over in Sommethonne (2002).

INS Philip Dumortier schrijft voor het congres een discussietekst over het nut van internationale werking en over de relatie JNM-YEE. Na die discussie erkent de AV het nut van de internationale werking, maar ze wenst ook dat de internationale werkgroep zaken met direct nut voor de JNM laat primeren. Het jaar nadien haalt Dumortier de banden met Jeunes et Nature aan (er komt een combikampje in de Ourthevallei) en leren maar liefst 28 Europese en zes niet-Europese landen de JNM op verschillende manieren kennen.

Michael 'Mieg' Crols houdt het in 1990 als INS een stuk beperkter. Naar aanleiding van de Noordzee-ministerconferentie in Den Haag trekt een uitgebreide delegatie JNM'ers richting Nederland om samen met o.m. de NJN meer aandacht te vragen voor het leefmilieu in de Noordzee. Na deze succesvolle actie volgt in het najaar een gemeenschappelijke natuurbeheerdag in alle afdelingen. Ook Jeunes et Nature doet mee en haalt

POLITICA VAN JNM-SNIT

Adelheid Byttebier werd in 1999 verkozen als Brussels parlamentslid en leidde er de rood-groene fractie. Het laatste jaar van die legislatuur (2003-2004) volgde ze Mieke Vogels op als Vlaams minister van welzijn, gezondheid en gelijke kansen, om na de verkiezingen van 2004 opnieuw in het Brussels parlement te zetelen voor Groen! Adelheid was lid van BJN-Kortrijk en werkte zelf nog mee aan de voorbereiding van de fusie. Pas na haar studie bleef ze in Brussel hangen.

Adelheid was binnen de JNM zeer actief, bijvoorbeeld in de MWG en als vormgeefster van de slakkengids. Ze was binnen het HB internationaal secretaris (in 1983) en bondssecretaris (1984), en bekleedde verschillende functies in IYF/YEE.

Tijdens een BJN-WJ combi-kamp op Schiermonnikoog ontmoette ze Jan Pelckmans van de WJ, die nu niet alleen fietsmanager van het Vlaams geweest is maar ook 'meneer Byttebier'. Adelheid: *"De Jeugdbond blijft een sterke referentie, een tweede opvoeding voor mij. Als ik vandaag het belang van het groen langs de spoorwegbermen verdedig, zie ik zo weer de debatten over het wegbermbeheer voor me (in mijn tijd was er juist dat decreet over het maaitijdstip). Anekdoten die me bijblijven zijn op internationaal vlak bijvoorbeeld het congres in Malta. Maltese vrienden kochten op de markt een zeeschildpad, niet om er soep van te koken maar om de haak uit de tong te trekken en het dier weer vrij te laten."*

de banden aan met enkele Brabantse afdelingen. Begin november vindt in Het Leen in Eeklo de Internationaal Secretarissen-Meeting plaats rond het thema 'Natuurstudie, de weg naar natuurbehoud'.

In 1991 nemen al zeven landen deel aan de Natuurbeheerday die amper een jaar ervoor startte binnen de JNM. Ook het combi-nummer van Euglena en het NJN-blad Amoeba op het einde van dat jaar is er een uitloper van. De internationale Natuurbeheerday blijft de jaren daarna in andere landen bestaan maar verwatert ironisch genoeg binnen de JNM: de afdelingen ervaren de druk om die dag een beheersactiviteit te organiseren als een sleur.

Wel besluit de JNM in 1992 deel te nemen aan het internationale actiekamp tegen de aanleg van een autosnelweg die doorheen de Pyrenese Aspevallei het Iberisch schiereiland beter bereikbaar moet maken. De werken gaan echter door en de JNM voert actie bij het kabinet van Karel Van Miert, Europees commissaris voor verkeersbeleid. De werken aan de tunnel worden op gerechtelijk bevel stilgelegd, maar al in november 1992 zet de Franse regering het licht opnieuw op groen.

In 1993 verdeelt de internationale werkgroep het internationale werk gewoon onder zijn leden, zonder INS dus. Doordat niemand het voortouw neemt, gebeurt er heel wat minder dan de jaren voordien. Het overleg met NJN levert echter een nieuw combi-nummer van Euglena en Amoeba op en concrete afspraken over combi-lidmaatschap, zodat JNM'ers vanaf 1994 lid kunnen worden van JNM én NJN.

Langzaam maar zeker verdwijnt de Internationale Werkgroep van het toneel en in 1994 staat INS Tom Brichau er alleen voor. Hij doet wat hij kan. Zo komt er na enkele jaren stilte opnieuw een uitwisseling met het Portugese Quercus en wordt doorheen Nederland, Duitsland en België een BIKE TOUR '94 GRENZENLOOS georganiseerd om de asfaltering en de onzinnige groei van transport aan te kaarten bij de verschillende overheden.

In 1995 besteedt Ine Nachtergaele vooral aandacht aan de contacten binnen de Benelux. Zo steunt Vlaanderen de oprichting van een NJN-afdeling Zeeuws-Vlaanderen en worden de banden met de JBU weer strakker aangehaald. In het najaar beginnen de

WJ-kamp in Tirol (1974).

YEE IN HET BONDSSEC?

In 1990 verhuisde de YEE van Denemarken naar Utrecht, waar het secretariaat echter niet ruim genoeg was om alle YEE-meetings onderdak te geven. Dus werd gezocht naar regionale secretariaten en vroeg men ook aan de JNM een ruimte in het bondssec te verhuren aan YEE. De JNM denkt echter niet alleen onvoldoende ruimte te hebben, maar vreest ook voor een nieuwe discussie tussen pro- en contra-YEE binnen de JNM.

voorbereidingen voor een Training Course rond Environmental Education (waarop leden van YEE-lidorganisaties uitgenodigd worden) en een succesvol symposium rond de Sint-Pietersberg, onder meer met volwaardige medewerking van Jeunes et Nature.

Niettemin blijken sommigen het jaar nadien de functie en het nut van het YEE-lidmaatschap weer in vraag te stellen. Het HB besluit evenwel opnieuw lid te worden van de koepelvereniging. Op die manier kunnen JNM-leden kiezen uit een heel ruim internationaal aanbod. In eigen land neemt een aantal Filippijnen deel aan een uniek PWG-MWG-weekendje en in het najaar is de Training Course in Eeklo helemaal volzet.

De functie van INS blijft echter ter discussie staan. In 1997 worden de internationale taken op een rijtje gezet en ziet men dat nogal wat taken ook bij andere HB'ers terecht kunnen komen. Toch blijft de INS-functie na een stevige discussie behouden, vooral omdat het werk van andere HB'ers te veel zou lijden onder de extra taken.

De internationale werking draait minder om verplichtingen dan om mogelijkheden. Zo worden in 2001 de verschillende internationale subsidiemogelijkheden onderzocht en maken drie kampen gebruik van deze net ontdekte mogelijkheden.

De VN-top in Johannesburg (2002) gaat niet zonder actie voorbij. In samenwerking met verschillende buitenlandse verenigingen vindt in de zomer het internationale actiefietskamp Bike+10 plaats. Via verschillende fietskaravanen die in Duitsland samenkomen, probeert men nog meer ruchtbaarheid te geven aan het belang van de internationale top Rio+10. In datzelfde jaar wordt de INS – na de grote HB-hervorming – lid van de activiteitenkring en dus opnieuw volwaardig HB-lid. Na enkele jaren waarin er amper contact was met YEE, worden de banden opnieuw aangehaald en wordt Koen De Rijck de Regional Coordinator voor België en Frankrijk. Een deel van de JNM-website wordt vertaald naar de meest courante talen.

In 2005 mag de nieuwe INS alle internationale contacten op de hoogte brengen van de nieuwe naam van JNM: Jeugdbond voor Natuur en Milieu. Dat is meteen een aanleiding om heel wat contacten te hernieuwen. JNM'ers reizen ook steeds meer naar het buitenland, wat de AK doet besluiten dat er nood is aan een handleiding voor internationale kampen.

Doordat de taak van INS verschuift van zelf contacten zoeken met zoveel mogelijk organisaties naar louter voldoen aan de eisen die opgesteld zijn in de beleidsnota, raakt de functie opnieuw onder druk. Bij de HB-hervorming tijdens het zomercongres van 2007 verdwijnt de INS-functie in het niets. Dit betekent niet het einde van het internationale leven binnen de JNM: de internationale contacten worden in de toekomst verdeeld onder verschillende andere HB'ers.

WJ-kamp in de Camargue (1972).

WJ-kamp in Tirol (1974).

ACTIE 'MONIQUE THONÉ'

Terwijl in oktober 1987 in Portugal een TrainingsCourse van YEE liep, werd in Leuven Monique Thoné als voetganger het slachtoffer van het agressieve verkeer. JNM stond even stil, want zij was een, ook internationaal, actieve Jeugdbondster. Een jaar na haar overlijden werd de actie 'Monique Thoné' voorgesteld om haar internationale inzet te bestendigen: JNM-afdelingen zamelden geld in voor de Portugese milieuvereniging Quercus, die er natuurgebieden mee kocht in de grensstreek waar gretig grond werd opgekocht door papierfabrikanten (om eucalyptus te planten) en rijke Arabieren (om toeristenverblijven neer te poten).

JNM TWEETALIG

In het allereerste AHR van de Jeugdbond staat te lezen: *"De Jeugdbond zal tweetalig zijn. Het Nederlands zal gebruikt worden in het Vlaamse landsgedeelte en het Frans in het Waalse landsgedeelte. Het taalgebruik in betwiste gevallen zal geregeld worden door het Hoofdbestuur, dat zijn bepalingen terzake aanpast aan de noodzaak. De administratie in de Jeugdbond zal in het Nederlands gevoerd worden."* In 1986 verdween deze regel bij de stemming voor een nieuw AHR. Echt tweetalig is de Jeugdbond nooit geweest.

AFDELINGEN IN HET BUITENLAND

De Jeugdbond heeft zelfs buitenlandse afdelingen gehad! In 1971 had de WJA een afdeling in Zuid-Frankrijk, die bestond uit de persoon van Mark Crombé. In 2001 mislukte de oprichting van een afdeling in Wageningen - wegens geen zes leden, het minimumaantal dat vereist is door het AHR - maar op het congres van dat jaar werd toch de motie goedgekeurd. Afdeling Wageningen zou uiteindelijk vier jaar bestaan voor ze opnieuw werd opgedoekt wegens te weinig leden.

Xaver en Johan (BJN-Roeselare)

NJN

De Nederlandse Jeugdbond voor Natuurstudie bestaat sinds 1925. Ze focust niet op milieu en kent geen piepwerking maar werkt voorts zoals de JNM: afdelingen over het hele land, nationale werkgroepen, een nazofé, een congres... Teruggevallen van zo'n 30.000 leden naar een goeie 500.

JNM-NL (VOORHEEN ACJN)

Nog wat kleiner dan de NJN. Houdt zich vooral bezig met studie: in vergelijking met de JNM zal men er minder snel aan natuurbeheer doen of met een actie op straat komen. Verder is de organisatie vergelijkbaar met het JNM-systeem.

JEUNES ET NATURE

Waalse tegenhanger van de JNM, al is het milieu-aspect veel minder aanwezig. J&N is voor jongeren van 8 tot 27 jaar en telt slechts acht (grote) afdelingen. Activiteiten worden nationaal aangekondigd, waarvoor het afdelingsgevoel veel minder sterk leeft.

YEE

Paraplu-organisatie van alle Europese Jeugdbonden voor natuurstudie en/of milieubescherming. Vooral handig voor contacten met buitenlandse groepen (bijvoorbeeld om een mede-organisator te vinden voor een internationaal kamp).

DJN

Duitse Jeugdbond voor natuurstudie, zonder piepwerking. Werkt jaarlijks rond een bepaald thema, vooral via de plaatselijke afdelingen. Geen echte werkgroepen; activiteiten en kampen zijn de basis. Twee congressen: op het lentecongres wordt het nieuwe hoofdbestuur gekozen, op het wintercongres is er vooral ruimte voor natuurstudie, wandelingen en plezier.

JBu

Jeugdbondsuitgeverij. Oorspronkelijk opgericht tussen JNM en NJN om samen (goedkoper) eigen tabellen en publicaties onder de leden te kunnen verspreiden.

JINT

Organisatie die jongeren steunt in hun buitenlandse plannen.

EVS

Programma dat jongeren de mogelijkheid biedt om in het buitenland vrijwilligerswerk te doen. JNM fungeert hierbij als zendorganisatie, wat betekent dat we jongeren kunnen helpen wanneer zij in het buitenland in een project willen meedraaien.

VIA

Brengt mensen die internationale ervaring willen opdoen samen binnen internationaal vrijwilligerswerk. JNM komt vooral met VIA in contact door enkele kampen open te stellen voor vrijwilligers uit het buitenland.

FÄLTBIOLOGERNA

Zweedse Jeugdbond, een kleine 50 jaar oud. Naast de vele natuurstudie-activiteiten worden ondertussen ook milieu-acties gevoerd. Fältbiologerna heeft min of meer dezelfde werkingsstructuur als andere Jeugdbonden: afdelingen, kampen, activiteiten, 12-tot 25-jarigen...

1. Er waren verschillende hutten opgesteld langs de vloedlijn. Deze waadhut werd de Moederhut genoemd. Ze was gemonteerd op een meetpaal van de Rijkswaterstaat.

2. NJN'ers speuren de kustlijn af bij laagwater. De man met de telescoop noemde men Piet Paaltjes want hij sloeg de paaltjes in bij onderzoeken.

3. Enkele BJN'ers (waaronder Marc Becuwe) gingen dat jaar (1967) mee op NJN-kamp Schier 3. Dit was een gespecialiseerd waadvogelkamp.

De „Moederhut“ ten O v/d N.P.
op het wad, een paar uur
na H.W.

Op de Westpunt bij L.W.

PUBLICATIES VAN DE JEUGDBOND

JOACHIM DE MAESENEER

THOMAS DE MAESENEER

AMOEBA

De kersverse BJN had niet de ambitie om onmiddellijk met een eigen tijdschrift te beginnen. In het eerste jaar bleef Amoeba – het nationale NJN-tijdschrift – dan ook het contactblad voor de BJN'ers. Zij konden zich toen ook abonneren op de Steenuil, het blad van afdeling Antwerpen (die al een jaar vóór de oprichting van de nationale BJN bestond).

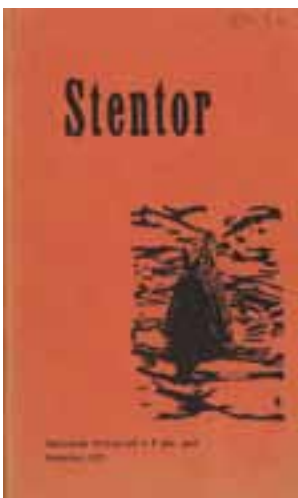
TIJDSCHRIFT VERENIGING VOOR NATUUR EN STEDENSCHOOON

In 1960 was er nog steeds geen nationaal tijdschrift. De BJN kreeg wel een rubiek in het blad van de Koninklijke Vereniging voor Natuur- en Stedenschoon dat BJN-nieuws heette. Voor een basislidmaatschap kreeg een BJN'er nu het gestencild tijdschrift Steenuil, voor 20 BEF. meer kreeg men er het KVNS-blad bonvenop. Deze samenwerking duurde slechts een jaar, want vanaf 1961 was er Hamster.

HAMSTER

Hamster was eveneens een extern tijdschrift. Een degelijk blad vol natuurhistorische artikels en foto's, uitgegeven door de Vrienden van het Schoolmuseum. BJN werkte er effectief aan mee door artikels aan te leveren. In een soort middenkatern kon de BJN zijn ei kwijt. We vinden er bijvoorbeeld het congresverslag van 1962 terug. Verwarrend was het soms wel, getuige een oproep in het middenkatern om vragen over de BJN niet naar de Hamsterredactie te sturen aangezien het twee onafhankelijke organisaties waren.

STENTOR

In 1963, na twee jaarboeken, bracht de BJN eindelijk een eigen nationaal contactblad uit. Stentor werd een louter natuurhistorisch tijdschrift met lange natuurstudieartikels en korte natuurhistorische berichten, de 'Spetters'. Eerst werden er ook activiteiten in aangekondigd, maar die functie werd in 1968 overgenomen door 't Filoetje. Na de fusie op 16 april 1983 bleef Stentor net als Het Wieltje nog tot het einde van het jaar verschijnen wegens verplichtingen tegenover De Post.

'T FILOETJE - FILOE

Stentor bevatte ook aankondigingen maar kwam haast systematisch te laat uit... Daarom begon men in 1968 met 't Filoetje. In 1970 ging het van 't Filoetje over Filoetje naar Filoe. Aanvankelijk kwam in 't Filoetje de snelinfo die moest verspreid worden tussen het hoofdbestuur en de afdelingen. Later verschenen in Stentor enkel nog natuurhistorische artikels, terwijl alle info over de activiteiten en milieuartikels in Filoe verscheen. De redactie zorgde niet alleen voor de samenstelling van het blad, ook het stencilen en vooral de voorbereiding hiervan zorgde voor heel wat werk.

BUROKRAAT

In 1978 verscheen naast Filou ook Burokraat, het BJN-tijdschrift 'voor de leden die denken'. Het diende om de verslagen van de HB-vergaderingen te publiceren, de rol die de BB in de Wielewaaljongeren en nadien in de JNM vervulde. Burokraat was op aanvraag door iedereen te verkrijgen, maar werd afgeschaft op het congres van 1981. De verslagen van de vergaderingen verschenen van dan af ook in Filoe.

WIELEWAALTJE - HET WIELTJE

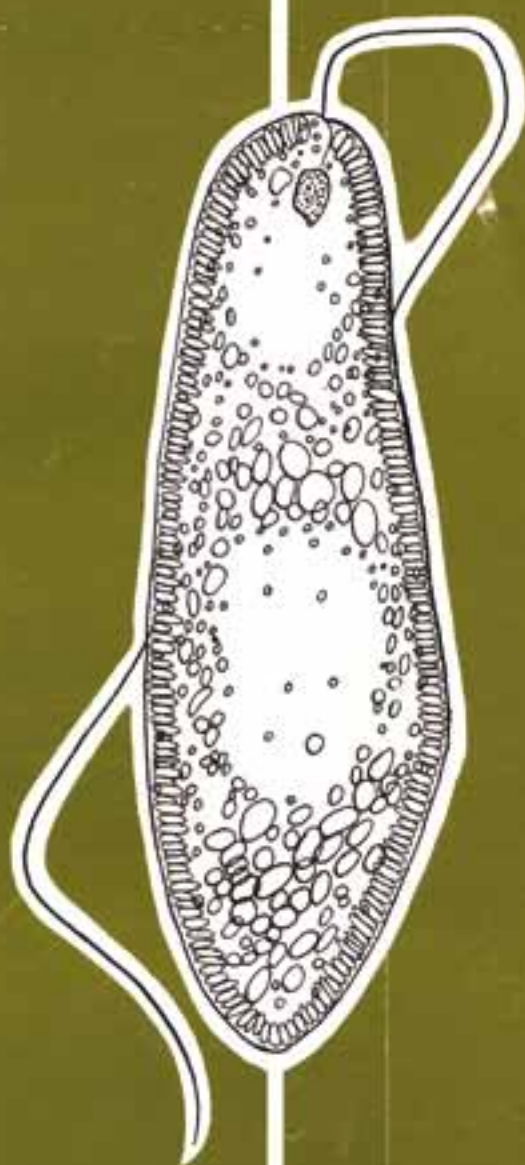
In 1969 kwam 't Wielewaaltje voor het eerst uit als nationaal contacttijdschrift van de Wielewaaljeugdafdeling (WJA) en later de Wielwaaljongeren. Het blad trachtte de Jeugdbond in al zijn facetten te weerspiegelen. In 1977 werd het omgedoopt tot Wieltje omdat de posterijen de verwarring met het boekje Wielewaal te groot vonden.

BESTUURSBERICHTEN OF BB

In 1970 kwam in de Wielewaaljeugdafdeling de eerste BB of Bestuursberichten uit, een periodiek tijdschrift voor kernleden en afdelingsbesturen. In 1973 stopte het om onduidelijke redenen. Pas in 1981 gingen de Wielewaaljongeren Bestuursberichten weer uitgeven omdat er meer nood was aan contact tussen enerzijds het kernbestuur en de werkgroepen en anderzijds de afdelingen. De nummering liep gewoon door en in 1981 werd dus de 5de jaargang. BB overleefde ook de fusie en werd het JNM-tijdschrift voor contact tussen nationaal en de afdelingen. In 2007 werden BB en Afdelingspost samengevoegd tot Bestuurspost: (papieren) communicatie tussen HB en het volledige afdelingsbestuur zou voortaan helemaal via dit tijdschriftje verlopen. De Werkmierenlijst kwam in de JNM steeds uit als een extra BB. Leuk detail: de BB komt vanuit de Wielewaaljongeren, de Werkmierenlijst is een BJN-erfenis.

AZTACT

1ste jaargang – Nr. 1

april 1973

EUGLENA

Euglena is als contactblad van de JNM de opvolger van Wieltje en Stentor. Het ging een jaar na de fusie van start. Opnieuw eigenlijk, want in 1973 en 1974 waren er al eens 5 nummers van Euglena verschenen als gezamenlijke uitgave van WJ, Natuur2000 en BJN. Euglena zag er toen heel professioneel uit, maar het was louter een natuurtijdschrift. De nationale contactbladen van de respectieve Jeugdbonden bleven ook bestaan.

Van Euglena verschenen meermaals combinummers met andere bladen zoals Amoeba (NJN) en Beenbreek (N2000). De combinummers met Amoeba waren echte natuurstudienummers. In 1999 deed kleur haar intrede.

HET KIKKERTJE

Het Kikkertje is het blad voor de piepers in de JNM en zag het licht net na de fusie in 1984. (Sinds 1980 was er in het Wieltje al een rubriekje voor de piepers, WeeJeerke genaamd.) Aanvankelijk was het Kikkertje slechts een slordig blaadje. In 2003 kwam het kampennummer in kleur uit, maar pas in 2004 kreeg Het Kikkertje definitief een kleurenomslag. Omdat piepers meer nood hebben aan een kleurig boekje, wordt hun blad vanaf 2007 volledig in kleur gedrukt.

VLUGGERTJES

In de BJN kende men vanaf 1975 ook al zo iets als afdelingspost: men gaf werkgroepsinformatie zo grondig mogelijk aan de afdelingsvoorzitters door in de vorm van omzendbrieven die 'vluggertjes' werden genoemd. De doorstroming van de voorzitter naar de andere afdelingsgenoten liep echter – net als bij de JNM – niet altijd overal even goed.

kikkertje

Tijdschrift J.N.M.-Piepwerking

6de jaargang nr. 1
maart 1988

V.U. Dirk Maes, Kortrijksepoortstraat 140, 9000 Gent

ANDERE UITGAVEN

Naast tijdschriften heeft de Jeugdbond nog veel meer uitgegeven zoals tabellen en boeken maar ook promospullen zoals T-shirts, stickers, mouwschildjes, kalenders... De BJN kende vanaf 1979 de HB-functie 'publicator', toegevoegd aan de uitgever. Hij zorgde voor de verschijning van nieuwe publicaties zoals kalenders, tabellen, zangbundels en briefpapier, verzamelde daarvoor teksten en tekeningen bij de leden en verzorgde de lay-out.

In 1978 gaf BJN samen met de Nederlandse jeugdbonden opnieuw de Jeugdbondskalender uit, met tekeningen over natuur. Later gaf de JNM ook enkele verjaardagskalenders uit.

EEN PUBLICERENDE BV

Luc Zeebroek, beter bekend als Kamagurka, is cartoonist, bracht strips uit zoals Cowboy Henk, maakte TV-series, doet stand-up comedy en nog veel meer. In het begin van de jaren '70 was hij actief in de BJN-afdeling Oostende, in die tijd een bonte verzameling van figuren in groene parka's met een sociaal bewogen, anarchistische, musicerende en op vele vlakken experimenterende inslag. Kama keek vooral naar vogels of *"probeerde dat toch te doen,"* bijvoorbeeld bij zeetrekellingen. Hij droeg daarbij steeds een soort legerpet met oorkleppen. Tijdens 'vergaderingen' in een groezelige bouwval in de Witte Nonnenstraat bestond zijn bijdrage uit cynische grappen en grollen en gebruikte hij papier vooral om schetsjes op te maken. Ook de muren van het lokaal waren verfraaid met enkele grote fallusachtige schepsels van zijn hand, waarover zijn afdelingsgenoot Jan Verboven meedeelde dat hij *"als beschroomde tiener vreesde dat buitenstaanders (inclusief mijn ouders) ze te zien kregen."* Met zijn spitsbroeder Frank Nuyts tekende Kama cartoons onder de naam 'fraluc', sommige ervan stonden in de Katteie, het toenmalig blad van afdeling Oostende.

HET DIGITALE TIJDPERK

JNM begon in augustus 1996 aan het digitale avontuur, nog voor er sprake was van Google, iPhones en WiFi. Toen konden studenten al gratis webruimte krijgen op hun universiteit en zo maakte Thierry Onkelinx de eerste JNM-site op Eén pagina html, meer moest dat niet zijn in die tijd. een jaartje later kwam er behalve email op het bonsec (met inbelmodum) onder impuls van Jan Van Hove een iets grotere site.

Vanaf april 1998 gaven Steven Clays Johan Van de Wauw de website een volledig nieuwe look en kunnen we spreken van een echte website. Van web 2.0 of enige interactiviteit was nog geen sprake: alles was nog steeds in html 'geschreven'. In september van datzelfde jaar werd de domeinnaam JNM was altijd mee met de laatste trends. In 2002 maakten Johan Van de Wauw en Sander Van de Moortel een volledig nieuwe website in (de programmeertaal) php en (de databasetaal) mysql, wat interactiviteit mogelijk maakten. Een digitale beerput (gastenboek), forum, login en registratie, zelf foto's posten...

Maar ook die website kreunde onder de overvloed van informatie die we de buitenwereld wilden geven. En de lay-out had ook een beurt nodig... Toen in 2005 geopend werd de website en het netwerk op het bondssecretariaat professioneel te laten ondersteunen, stelde Stef Bastiaansen – zwaar gekant tegen verdere professionalisering binnen JNM – prompt voor er zelf eentje te maken. Het duurde uiteindelijk langer dan gepland, maar de eisen werden ook steeds hoger. In april 2007 was het zover en stond de vernieuwde website online. Nog steeds in php&mysql, hier en daar een javascriptje, maar voor de gebruiker vooral belangrijker: een eigen cms-systeem (BRAAS: Bastiaansen's Remote Access Administration System) waarmee afdelingen hun eigen website in 1,2,3 konden maken zonder ook maar een woord van php of html te moeten begrijpen. Het mocht dan volledig door één vrijwilliger gemaakt zijn, het oogde heel professioneel.

Via www.archive.org kan je trouwens de sfeer van toen opsnuiven en alle oude websites herbeleven.

JNM-FLASH EN BESTUURSFLASH

In 2005 begon JNM met z'n eigen digitale nieuwsbrief, de JNM-flash. Met de nieuwe website en de verandering van BB en AP in BP kreeg ook deze e-nieuwsbrief een nieuwe look en naam: de Bestuursflash. Het is een verzameling van de laatste prikbordberichtjes op de JNM-site die naar alle werkmieren wordt verstuurd. De discussie papieren Bestuursberichten/BestuursPost (democratisch principe) versus digitale versie (ecologisch principe) werd begin 2008 beslecht door iedereen de mogelijkheid aan te bieden BP niet meer op papier te ontvangen, maar digitaal.

HOOFDSTUK 8

KAMPEN

JEUGDBONDSKAMPEN
FRANKA DE RYCKE

JEUGDBONDSKAMPEN

FRANKA DE RYCKE

Een troep fietsers, rechtstaand op de pedalen om de komende heuvel te overwinnen. Gestaag aan 't klimmen om dan plots de remmen dicht te gooien voor de roep van een gracieus rondcirkelende buizerd; verrekijkers worden in de hand genomen, iedere beweging volgend.

Een dag later, de regen valt met bakken uit de lucht, na wikken en wegen toch uit de tenten spurten met de meest regenbestendige kledij, om dan na een half uur op de fiets te beseffen dat het compleet nutteloos is je er zorgen over te maken. Och ja, maaïen en afvoeren op trilveen is sowieso een zaak van nat worden. Vertier en natuurbeheer, onafscheidelijk verbonden.

Een bende kleine schreeuwers proberen in te tomen en daarbij de moeite doen om kennis door te geven. Spelenderwijs aan natuurstudie doen.

Taferelen uit de kampenwereld... Hoe meer mensen ik aanspreek, hoe meer ik ervan overtuigd raak dat er enorme verschillen zijn tussen het vroeger en nu op kamp, maar een ding blijft overeind, en dat is de sfeer. Het typische gevoel van onze Jeugdbond, BJN, wj of JNM, het maakt niet uit, het is iets speciaals en onmisbaar voor ieder die het te pakken krijgt... natuurkriebels in de vakantie.

“Rond de jaren '70 betaalde iedereen ongeveer 30 BEF per nacht.”

KAMPVOORBEREIDING

Aangezien de BJN is voortgekomen uit de NJN, is het niet meer dan logisch dat niet alleen zaken als HB-structuur maar ook kamprituëlen, benamingen en dergelijke naar het Nederlandse voorbeeld ingang vonden. Termen als knuppel (= terreinchef) of tijger (= toilet) werden veelvuldig in de mond genomen, afkortingen PAKA (paaskamp) en ZOKA (zomerkamp) maar ook onbegrijpelijke dingen als SEMIVUZOKA (semi-voorzomerkamp) en NAPIKA (napinksterkamp) werden van onze noorderburen overgeërfd.

In de jaren '60 ging de kampensecretaris (kampensec) van de BJN, die eigenlijk de afgevaardigde was van het HB, op zoek naar een kampplaats die geschikt was voor de geplande activiteiten. Vanuit BJNnationaal werd een kampvoorzitter en een kampcommissie (KC) samengesteld. Die bestond uit een foer, een ping, een terreinchef (die ook de EHBO op zich nam) en een excul. De kampaankondiging verscheen in de kampensten-

Roodkapje en de WJ op stap in de Ardennen.

WJ-kamp in Cap Gris Nez te Wissant.

tor en vanaf dan konden de inschrijvingen binnenlopen via kampkaartjes die per post werden opgestuurd naar het bondssec. In de jaren '60 en '70 organiseerde de BJN een twaalfstal kampen per jaar, waarop gemiddeld 40 deelnemers afkwamen. Rond de jaren '70 betaalde iedereen ongeveer 30 BEF per nacht.

In de JNM blijken intussen binnen het organiseren van kampen enkele verschuivingen te hebben plaatsgevonden. De kampensecretaris moest steeds meer overzicht bewaren over de kampen en JNM nationaal nam meer taken over. Het uitleensysteem, dat ook bij de BJN al bestond, werd almaar uitgebreider als gevolg van de groeiende Jeugdbond. Er werd geïnvesteerd in kookmateriaal, curverboxen, waterbidons, gasbranders... Oude, tot op de draad versleten tenten werden vervangen door niet altijd de beste, maar wel nieuwe tenten.

Intussen – binnen de JNM dus – is het de gewoonte geworden dat de kampensec ervoor zorgt dat er voldoende aanbod is aan kampen; vooral bij piepkampen is dat van groot belang. Hij of zij moet er ook op toezien dat de kampaankondigingen in de Kampeneuglena terecht komen, dat de KC-plaatsen opgevuld geraken en de materiaal- en njamnjamfiches bij de terreinchef en de foer van het kamp terechtkomen. KC's ontstaan tegenwoordig op een nogal organische wijze – vier vrienden zitten een avondje samen (maar al te vaak in de eerste examenperiode in januari) en besluiten de komende zomer een kamp te organiseren. De kampvoorzitter bepaalt nu zelf welk gebied onder de loep genomen wordt of waar beheerswerken worden uitgevoerd. Hij of zij legt de contacten met Natuurpunt, houdt het KC van z'n kamp op de hoogte en ziet erop toe dat zij al hun functies naar behoren voorbereiden. Het is ook de kampvoorzitter die bepaalt hoeveel deelnemers er mee kunnen; in de BJN stond er lange tijd geen limiet op het aantal kampdeelnemers. De deelnemers betalen hun inschrijvingsgeld op voorhand, meestal met een overschrijving. Een kamp kost in 2008 gemiddeld €7 per nacht.

BONDSMATERIAAL

De (on)zorgvuldigheid waarmee binnen de BJN werd omgesprongen met zaken als tenten en kookmateriaal, blijkt uit wat matras Paul Durinck in december 1979 na een

ongetwijfeld vermoeiend kampjaar schreef: “BJN’ers zijn slordig, BJN’ers zijn zeer nalatig en BJN’ers denken enkel aan zichzelf.” Het secretariaat was herschapen tot een ‘materiaal-puinhoop’, de grond lag bezaaid met rottende tenten en schimmelcultuurkookpotten stonden omgekeerd opgestapeld. Na ettelijke werkdagen konden nog slechts drie dege-lijke tenten gevonden worden. Alle overige lappen tentzeil werden gerecycleerd tot nog eens drie tenten die de originele namen ‘Slons’, ‘Farah’ en ‘Blauwe Dame’ meekregen. Op sommige ijzeren tentkoffers staan nog steeds die namen, hoewel de tenten natuurlijk niet meer bestaan. Ook kon er nog een ‘wc-tent’ in elkaar geflanst worden. Het tekort aan tenten werd opgevangen door systematisch oude legertenten aan te kopen, maar veel respect voor het materiaal bleek de gemiddelde BJN’er niet op te brengen: in 1980 kwam er alweer een hele rommelberg van de kampen terug.
(Steven Clays)

*“Alle overige lap-
pen tentzeil werden
gerecycleerd tot
nog eens drie
tenten die de origi-
nele namen ‘Slons’,
‘Farah’ en ‘Blauwe
Dame’ meekregen.”*

Het groot aantal tenten dat in de jaren 1980 werd aangekocht, was overigens mede verantwoordelijk voor het ‘faillissement’ van de BJN. Nog elk jaar opnieuw kreunt de matras (materiaalassistent, een HB functie sinds 1969) onder het gewicht van z’n tenten, want er is eerlijk gezegd fundamenteel maar weinig veranderd aan de bondsmentaliteit. Er wordt nog steeds nonchalant omgesprongen met JNM-materiaal, het toezicht daarentegen is verbeterd. Sinds 2006 wordt voor dat werk een jobstudent aangesteld, voordien waren het de matras en het personeel zelf die een oogje in ’t zeil moesten houden.

In de zomer oogt het bondssec zelf als een legerstock. Niet alleen wordt de ingang van de grote zaal bijna versperd door een berg van twintig tenten, ook het inox kookma-

*“In de zomer oogt
het bondssec zelf
als een legerstock.”*

teriaal staat uitgestald op tafels langs de muur. In de kleine zaal staan de njamnjam curverboxen, de fruitsapbakken en het puitbier geduldig te wachten op hun kampbaasjes.

Het terugbrengen leidt ieder jaar tot tranen. Regenkampen kunnen hun tenten veelal niet drogen, met een grote modderige hoop tent als resultaat. Gelukkig is er ruimte in de kelder van het bondssec, waar toch een gedeelte van de tenten terecht kan.

Rond maart wordt een tentenweekend georganiseerd om de schade van de voorbije kampenzomer te overzien, ontbrekende stukken te vervangen en kapotte delen te repareren. Nieuwe tenten krijgen nieuwe namen, vaak gekozen door het teleurstellend kleine aantal JNM'ers dat aan het weekend deelneemt. Een sterke SK (sinds kort LP) zorgt er dikwijls voor dat de chaos geordend wordt en dat alle tenten de volgende zomer opnieuw over heel België pronken.

DE CONVO

De convo, kort voor 'convocatiemap', lijkt als heilig boek der kampen al eeuwen te bestaan. Het is een klein, soms marginaal gebundeld hoopje papier met een korte beschrijving van het gebied waar je de komende kampdagen zult rondhuppelen, met of zonder vlindernet in de hand. Niet alleen je kampcommissie staat hierin uitgekleeft en wel te vinden, ook praktische informatie zoals verblijfsadres, noodtelefoonnummer, benodigdheden, wegbeschrijving, kostprijs,... kun je erin terugvinden. Deze leidraad om een goed georganiseerd kamp tegemoet te gaan, krijg je pas na de inschrijvingsprocedure. De laatste jaren is er een tendens ontstaan om prijzen uit te reiken voor de mooiste en de snelste convo.

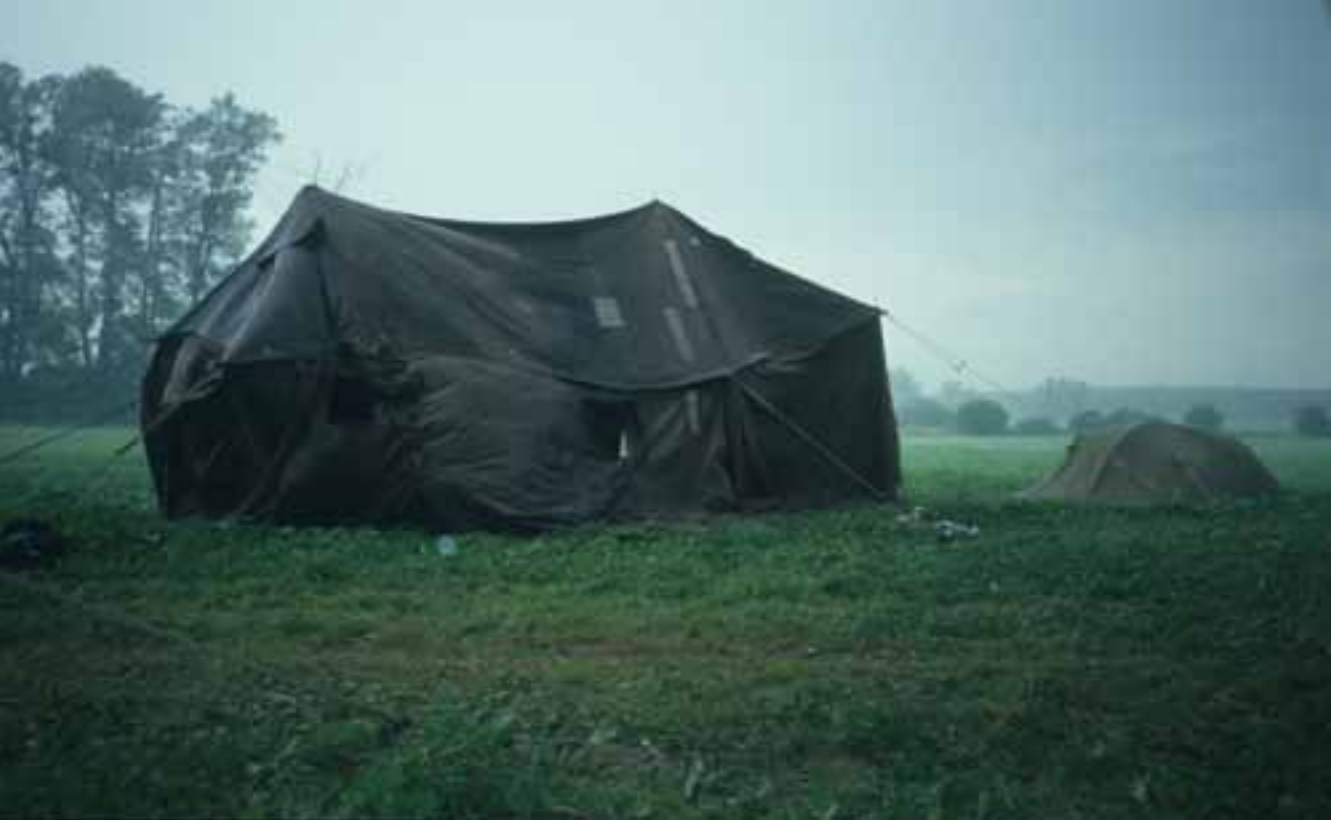
VERTREK NAAR DE KAMPPLAATS

Herinner je vooral de tijd dat je moeder vol afschuw stond te kijken naar een veel te grote of veel te kleine rugzak terwijl ze je voor de zoveelste keer op het hart drukt toch maar voorzichtig te zijn op dat natuurskamp. Het gesjouw met bagage op de fiets, overstappen en vloeken op de Belgische spoorwegen omdat er voor jouw stalen ros net geen plaats meer is op de trein die je naar de kampplaats hoort te brengen. Toch maar samen wachten op de volgende? Met een verdubbelde kennis van het spoorwegennet en na veel gezeul op trappen zonder fietsgootjes aankomen in één of ander gehucht in Wallonië, gevolgd door nog een fietstocht naar dat afgelegen gebouwtje of weijtje bij dat sprankelende riviertje – en maar hopen dat de wegbeschrijving toch op een of andere manier te volgen is!

Zowel bij de BJN als bij de JNM spelen het openbaar vervoer en de fiets een cruciale rol in de verplaatsing naar kampplaatsen. Vele uren worden op de trein doorgebracht en er zijn maar weinig Jeugdbonders die geen leuk treinverhaal kunnen vertellen. Soms wordt een bus ingelegd om de kampdeelnemers en hun fiets naar de kampplaats over te brengen, meestal wanneer de kampplaats te ver afgelegen of moeilijk te bereiken is.

Kampmateriaal gaat mee met zijn tijd. Veldbedden, eiermatten, luchtmatrassen en thermarestmatjes passeren de revue, slaapzakken worden almaar zachter en warmer. Fietstassen horen er van in de beginne bij, werden vervolgens een tijd niet meer cool bevonden maar zijn nu alweer niet meer weg te slaan.

Zelfs een Jeugdbonder heeft niet altijd de touwtjes in handen...

EEN KAMPDAG

*“Veldbedden,
eiermatten,
luchtmatrassen en
thermarest matjes
passeren de revue”*

Iedere fantastische kampdag begint met vroeg opstaan, een doel dat zowel door de BJN als door de WJ werd nagestreefd: om acht uur uit de veren om rond negen uur te kunnen vertrekken. In de vroege BJN werden verschillende groepjes gevormd: corvee, excursiegroep 1, excursiegroep 2... Dat is een groot verschil met de JNM, waar de groep kampdeelnemers over het algemeen kleiner is maar wel samenblijft. Alleen op natuurstudiekampen wordt de groep wel eens opgesplitst, meestal om de kans op leuke waarnemingen (bijvoorbeeld zoogdieren) te vergroten. Ook vroege ochtend- en late avondexcursies zijn niet altijd verplicht in de JNM.

De foer legt 's morgens het eten klaar voor de verschillende groepjes en maakt de corveeploeg wegwijs in de wondere wereld van de kookkunst. Tips en dergelijke meer worden uitgewisseld om een zo lekker mogelijk maaltje klaar te maken.

Hoe het leeuwendeel van de kampdag vervolgens wordt doorgebracht, hangt natuurlijk af van het soort kamp. Bij de terugkeer op de kampplaats – in de vroege BJN-tijd was dat rond 17-18 uur – wacht een heerlijk maal. In de BJN werd er jarenlang preu gemaakt, wat erop neerkwam dat er één of andere puree-groentebrij werd gefabriceerd die zo te horen niet te versmaden was. Het koken zelf gebeurde op primussen (een-, twee- of driepiters). Van vegetarisme was in de BJN aanvankelijk weinig sprake, maar reeds begin jaren '70 waren er foers die daarvoor ijverden en op hun kamp dus ook vegetarisch kookten.

Nadat de corvee de afwas had gedaan, werd er gehupst. Een brakkige cassette werd opgediept en zo kon alweer een volksdansavond beginnen. Hupsen is geen sinecure en

vergt harde training, hetgeen blijkbaar op kamp gebeurde: nieuwe danspasjes werden uitgeprobeerd, oude werden doorgegeven – dolle pret verzekerd! Er was ook een KK of kampkrantcomité: dat maakte de ‘kampkrant’, een instrument dat meer sfeer moest brengen tijdens de kampavonden. In de woelige jaren ‘60 verdween die krant echter uit de kampenwereld.

(Steven Clays)

Een ander onontbeerlijk gegeven op BJN-kampen was de warme choc, wat inhield dat men chocolademelk slurpte, daarbij de kruimels van de koek doorspoelend. In de vroege jaren ‘70 werd op kamp geen alcohol getolereerd, maar daarin kwam wel verandering in de beginjaren van de JNM. Uitgehupst en uitgeslurpt zocht men vervolgens de slaapzak op. Jongens en meisjes sliepen apart binnen de BJN.

Later stierf het hupsen samen met het fanatiek zingen uit, wat niet wil zeggen dat het Barbertje samen met de gitaar en fluit volledig uit de kampenwereld verdwenen zijn. Er wordt nog regelmatig gezongen op kamp bij het kampvuur en zolang mensen kunnen zingen, zal dit wel blijven voortbestaan. Uitgeteld en opgedronken kruipt iedereen in de JNM op z’n matje, jongens en meisjes mogen tesamen.

NATUURSTUDIEKAMP

Natuurstudiekampen vinden al sinds jaar en dag plaats waar fauna en flora de moeite waard zijn om bekeken te worden of waar dringend wat inventarisatiewerk verricht moet worden, dit zowel in binnen- als buitenland. De Gulke Putten, de Vlaamse Ardennen, de Brenne, d’Argonne, de Lorraine, de Deux Caps, Schouwen-Duiveland, het Veerse Meer, de Gaume, St. Pietersberg, de Viroin en de vallei van de Zwarte beek zijn maar een greep uit de gebieden die iedere kampenzomer terug te vinden zijn in de kampeneuglena. Ook de BJN en de WJ waren niet weg te slaan uit die onvergetelijke streken.

Gewapend met vlindernetten, verrekijkers, gidsen en tabellen, loupes en loupepotjes schuimt de Jeugdbond al jaren iedere vierkante meter af. Of het nu gaat over een kalkgrasland, een poeltje, een karrenspoor, een meer, de zee, het strand, de lucht; niets wordt ontzien en iedere plant of dier wordt met evenveel respect op het waarnemingslijstje geschreven.

Ochtend-, dag-, avond- en nachtexcursies zijn onmisbaar op deze kampen, wil niets aan de aandacht ontsnappen. Ook wordt vaak door de excursieleider van het kamp bepaald waar de accenten zullen liggen: vogels, planten, insecten, zoogdieren...

Hieronder de kampaankondiging uit Filoe-mei 1973 (6de jaargang): PWG-kamp Oudenaarde van 8-12 juli: *“De streek van Oudenaarde is botanisch geweldig goed. Het landschap is er gevarieerd, met veel holle wegen, bosjes en bossen, heggen en (jammer genoeg meestal zeer vuile) beekjes en beken, zoals de Zwalm. Tijdens dit kampje zullen de oude Scheldearmen geïnventariseerd worden, zal er naar muur- en holle wegenvegetatie gekeken worden. De mooiste plantjes groeien er her en der in de kronkelende beekvalleities, in de bossen op de heuvelruggen en tenslotte in de machtige Scheldemeersen. Bovendien krioelt het er van de grotere en kleinere vogeltjes en ander gedierte.”*

“Er was ook een KK of kampkrantcomité.”

“Een ander onontbeerlijk gegeven op BJN-kampen was de warme choc”

WERKSTUDIEKAMP

Het spreekt vanzelf dat dit type kamp een combinatie is van natuurstudie met beheerswerken. Vaak wordt er in de voormiddag gewerkt en is er in de namiddag een excursie gegaan. Het is de ideale formule voor Jeugdbonders die van beide soorten wel pap lusten.

Hieronder de kampenaankondiging uit Euglena nr.2 – maart-april 1999 (18de jaargang): Kalkense Meersen van 11-21 juli : *“Het is 30°C, je hebt zopas ettelijke kilo’s maaisel op het vuur gegooid, je hebt dorst en er is geen boom om onder te schuilen. Ja, het is hard labeur, maar het geeft een enorme voldoening wanneer je één hectare van de overige 999 hectare Kalkanse Meersen ontdaan hebt van de overvloedige biomassa... In de tientallen knotwilgen zijn steenuiltjes en roodstaarten te vinden. In het riet zingen de vele blauwborstjes, rietzangers en rietgorzen. Uit het hoge gras klinkt de ‘kwik-me-dit-kwik-me-dat’tende kwartel. De boomvalk jaagt de zwaluwen na en de bruine kiekendief maakt de muizen het leven zuur... Je hebt dus zin in het echte buitenwerk, de kick van een zeldzame libel... Aarzel dan niet en haast je voor het te laat is.”*

“Het is 30°C en je hebt zopas ettelijke kilo’s maaisel op het vuur gegooid”

Eventjes uitblazen...

WERKKAMP

Afval opruimen, bomen knotten, maaien en afvoeren, ontbossen om stukken trilveen te doen oprukken zijn enkele mogelijkheden om een dag op te vullen op werkkampen waar, meestal in Belgische gebiedjes, ervoor gezorgd wordt dat een beheersplan tot een goed einde gebracht wordt. Vaak wordt er samengewerkt met andere natuurverenigingen en wordt er gedeeld in materiaal en drankverbruik. Deze kampen gaan vaker dan natuurstudiekampen door in gebouwen, die laatste vaak in bezit van bijvoorbeeld Natuurpunt.

Hieronder de kampenaankondiging uit Euglena nr. 2 – april 1985 (4de jaargang): Doode Bemde van 8-15 juli : “... Hier bloeit waterdrieblad, grote egelskop en pijptorkruid. Hier hoor je de waterral en rietzanger, hier zie je de wintertaling en rietgors. Hier rent de hermelijn door het hooi en schuilen reeën tussen de elzen... Werken in de Doode Bemde is lekker geurig hooi keren en plots een klein veldmuisje aan je voeten ontdekken, is leren zeisen terwijl de blauwe reigers boven je hoofd voorbij wieken. Maar ook een fietstochtje naar het Grootbroek om ijsvogeltjes over het water te zien flitsen of jonge boomvalken te zien uitvliegen... Het werkkamp in de Doode Bemde wordt langzaam een traditie, help jij ook mee om die in ere te houden?”

MILIEUKAMP

Veel Jeugdbonders hebben zich het hoofd gebroken op milieuaangelegenheden. Altijd gaat er wel iets fout met bossen, gebieden, fauna, flora, voeding, industrie...

De problematiek rond afval, recyclage, kringloopwinkels van de jaren '80 zorgde in 1985 bijvoorbeeld voor het bestaan van een milieukamp. In 2007 werd anderzijds al voor de zesde maal 'het duurzaam landbouwkamp' georganiseerd, waar discussies over het biologische en ecologische aspect van de landbouw hoogtij vierden. Verder kunnen we zeker nog actietrainingen en het participeren aan acties, stookolieslachtoffertellingen, uitbreiden van het wegennet, uitstoot CO², ontbossing, waterproblematiek en nog zoveel meer als geldige redenen opsommen om een milieukamp te realiseren.

De BJN heeft zijn tent opgeslagen in Bolderbergen.

JNM-Kortrijk vertrok in de jaren '80-'90 niet op kamp zonder tipi.

*“Met een plumeau,
een stoffer en een
vuilblik de boel
gaan opblinken...”*

Hieronder de kampenaankondiging uit Euglena nr.2 – maart-april 2007 (26ste jaargang):
Het Bos van Actie van 1-9 september : *“Zemst zaterdag 24 februari 2007 – Ik sta te kijken naar een prachtig gebied, een en al pure natuur. Ik liet de macadambaantjes achter mij, kroop over en onder een paar afrasteringen en sta nu te genieten... Toch is dit prachtig en door de overheden beschermde natuurgebied in gevaar. De oude zandgroeve wordt volgestort met verontreinigde grond en de ontwikkeling van kleine landschapselementen wordt vergeten. Juist daarom sta ik aan een overwinning. Aan mijn voeten ontrolt zich niet alleen een natuurgebied in verval, maar ook een strijd in zijn kiemfase en, wanneer de wind goed zit, een overwinning. Alles wat dit gebied nodig heeft om beschermd te worden, staat reeds op papier en al die papieren zijn nog steeds geldig. Het enige wat moet gebeuren, is deze papieren vanonder het stof halen...In de eerste weken van september zal JNM, samen met lokale actiegroepen, met een plumeau, een stoffer en een vuilblik de boel gaan opblinken...”*

PIEPKAMPEN

*“Er bestaat vaak
een ‘binnenpost’ op
kamp.”*

In de jaren '70 waren er al verschillende wj-afdelingen die kampen organiseerden voor 8- tot 12-jarigen. Na de fusie bleven piepwerking en piepkampen ook binnen de JNM bestaan, maar na enkele jaren bleek het noodzakelijk eigen JNM-animatoren te vormen, voornamelijk om de erkenning van de piepkampen door de overheid te vrijwaren. Op een animatorcursus worden JNM'ers als het ware opgeleid om met kinderen om te gaan, maar wat de cursussen zo speciaal maakt, is de aandacht voor natuurstudie en milieubescherming: JNM is de enige jeugdbeweging in Vlaanderen die animatoren op die manier vormt. Tegenwoordig is het een stunt om elk jaar genoeg piepkampen te organiseren, want vanaf de eerste dag van de inschrijvingen wordt het een wedloop om iedere pieper op kamp te krijgen.

Piepkampen zijn echte JNM-kampen, maar dan voor kleintjes. Er wordt zoveel mogelijk geprobeerd om natuurkennis op een gemakkelijke manier door te geven. Piepers blijken eveneens een handige hulp bij beheerswerken, zolang het allemaal niet te lang duurt. Piepers vinden het enorm tof om bijna alles te doen wat de 'grote' JNM doet, maar dan aangepast aan hun leeftijd (zonder dat ze dat laatste doorhebben). Fantastisch toch?

*“Kampvuur op de
bonte avond, met
zang en dans, lek-
kere koekjestaart
en kampkaartjes.”*

Piepkampen vinden vaak jaar na jaar in dezelfde streken plaats, denk aan de piepkampen in Torgny, Voeren, de Vlaamse Ardennen, de Zwarte beek, de Sint-Pietersberg... Overnachten gebeurt echter vaker in gebouwen dan in tenten. Wordt er toch in tenten gekampeerd, dan steekt men de hudo in een mooi kleedje en tooit men hem met een wc-bril.

Momenten van verveling breekt men met leuke spelletjes. Er bestaat vaak een 'binnenpost' op kamp, wat erop neerkomt dat iedere pieper en begeleider een enveloppe heeft, met de eigen naam erop, waarin andere kampdeelnemers briefjes kunnen deponderen. Ook een briefmoment naar de ouders ontbreekt niet op deze kampen. Vaak is er kampvuur op de bonte avond, met zang en dans, lekkere koekjestaart en kampkaartjes.

We herkennen Tom Van Dyck aan zijn roze All Stars.

PIEPKOKEN MET ALAIN VANDAM

Acteur en theaterregisseur Tom Van Dyck – vooral bekend van succesreeksen zoals *In de Gloria*, *Het Eiland* (Alain Vandam), *Matroesjka's* en *De parelvissters* – heeft nog gekookt op piepkampen. Hij was actief in JNM-Neteland, waar zijn broer (vlinderspecialist Hans Van Dyck) piepkampen organiseerde in Herentals. Ook op werkkampen liet hij zich niet onbetuigd en samen met zijn broer weet hij nog hoe een (studie)kamp in de Argonne *“geëindigd is als een zwijnerij”*.

INIKAMP

Het initiëren van piepers is nooit een gemakkelijke opdracht geweest, ook nu breekt men er menig hoofd over. Ini's of initiatieleden zijn JNM'ers van 12 tot 15 jaar, die schipperen tussen de piep en de 'grote' JNM. De iniwerking is ondertussen uitgegroeid met alles erop en eraan. Inikampen kunnen dan ook niet ontbreken in de huidige JNM-structuur, al bestaat daarover nog steeds twijfel. (Wat niet zo vreemd is als je weet dat het begrip 'ini' nog maar dateert van de midden jaren '90.) Hieronder staat een kort stukje, geknipt uit de tweede Euglena van 1996, die het begrip initiatie 'aan de ini' probeert te brengen: *"...Als eerste zijn er de initiatiekampen in de zomer. Dit zijn kampen die speciaal voor jullie georganiseerd worden, maar zeker niet minderwaardig zijn aan andere JNM-kampen. Op de initiatiekampen bestudeer je de natuur even intens, maar je zal geen veertig kilometer per dag over steile heuvels moeten fietsen. Er zullen ook steeds mensen klaar staan om je met welk probleem dan ook onmiddellijk te helpen. En wat is er immers plezieriger dan met leeftijdgenoten op een hooiland boordevol prachtige planten achter een libel aan te cossen die na een boeiende determinatie een paardenbijter blijkt te zijn. Dus, beste initiatieleden, wat houdt je nu nog tegen om deze zomer af te zakken naar een van onze initiatiekampen?..."*

Extract uit beerput Lode Bourez: "Ach klein lief vogeltje..."

Extract uit beerput Ginette Vermeulen.

DE BONTE AVOND

De bonte avond of laatste avond van het kamp is een tijd van vreugde en verdriet. Speciale avonden en tradities wisselen elkaar alweer mooi af: zo werden plaatselijke dorpsfeesten overrompeld door bendes JNM'ers, nachtelijke tochtjes uitlopend tot de vroege uurtjes eindigden in menige straffe stoot op die bewuste bonte avond. Kampkaartjes dansten rond het kampvuur en iedereen schreef wat er op de tong of op het hart lag. Weinig scrupules op de bonte avond, dat is zeker: het zingen, hupsen, drinken... gaat wat langer door, want de volgende dag is het opkramen en wegwezen.

“Weinig scrupules op de bonte avond.”

DE BEERPUT

Een gegeven dat de laatste jaren minder en minder aanwezig is op kamp, maar toch zo'n lange geschiedenis heeft. Een dagboek, logboek, tekst-of tekenboek, verzamelalbum voor al die mooie waarnemingen, vondsten, vrienden, gebeurtenissen...in op te bergen en te stockeren voor later. De gewoonte van het inberen is al helemaal verloren gegaan. Vele JNM'ers en BJN'ers hebben er echter nog een schimmelige hoop ingebonden papier op nagelaten, waar met weemoed in gebladerd kan worden. Bedorven eten, stront, modder komen je op de pagina's van inbering tegemoet, wat was het toch een fijne tijd in de Jeugdbond.

“Bedorven eten, stront, modder.”

HET KAMPLEVEN BIJ DE WIELEWAALJONGEREN

De Wielewaaljongeren werkten meer afdelingsgericht: men ging met de eigen afdeling of samen met een bevriende afdeling op kamp. In het begin van de jaren '70 bijvoorbeeld waren afdeling Schelde-Leie en afdeling Waasland dikke maatjes en die twee organiseerden dus ook geregeld samen een kamp. Iedere afdeling had haar eigen kampstijl. Zo zou Turnhout een ietwat BJN-achtige mentaliteit gehad hebben, in tegenstelling tot Antwerpen, Schelde-Leie en Waasland, die traditioneler van aard waren. Noord-Limburg was actief bezig met natuurbehoud en voerde vaak beheerswerken uit.

“Zowel de WJ als de BJN waren schoolvoorbeelden op waarnemingsgebied!”

Aanvankelijk hadden de Wielewaaljongeren over het algemeen weinig structuur op kamp. Hoofdzaak was zoveel mogelijk aan natuurstudie te doen en een zo groot mogelijke waarnemingenlijst aan te leggen. Er was weinig tijd voor traditie, Zaken zoals hupsen, beerputten en kampkaartjes... waren niet onbekend maar zeker niet typisch voor de WJ.

Natuurstudie- en werkkampen zijn er binnen de WJ altijd geweest, maar vanaf de jaren '70 werden ook milieukampen georganiseerd. Men kon zowel in de zomer als in de paasvakantie op kamp gaan en ook bij de WJ duiken de termen ZOKA's en PAKA's geregeld op. De KC-benamingen zijn dan weer moeilijk te vinden: men sprak veeleer over de algemene leiding, de techniek...

“Het avondeten iedere kampdag werd bereid door de zogeheten kookmoeder.”

Typisch voor de WJ is wel dat er bijna altijd in gebouwen werd overnacht en dat vaak het avondeten iedere kampdag werd bereid door de zogeheten kookmoeder – deze fantastische vrouw (of man) kon een ouder zijn, een oud-WJ'er of zelfs de vrouw van de burgemeester in een of ander dorp waar het kamp plaatsvond. Uiteraard had dit het enorme voordeel dat iedere deelnemer elke dag alle excursies kon meemaken, maar

het hield wel nadelen in voor de eigen ontwikkeling. De WJ had geen kamprecepten die konden worden doorgegeven aan andere kampen... en men had zich maar neer te leggen bij het potje dat gekookt werd! Wel sprong er iemand van de WJ zelf op de fiets om 's ochtendbrood te halen.

Hieruit afleiden dat wj'ers een bende bollebozen waren die altijd en alleen in de weer waren met verrekijker, loupepotjes, tabellen en gidsen, geeft geen pas: ook bij de WJ was er een tijd van plezier, zoals een groot aantal 'straffe stoten' bewijst.

WAARNEMINGEN EN KAMPVERSLAGEN

Als we door de kampwaarnemingen en -verslagen van vroeger tot nu bladeren, valt op dat er vroeger meer tijd werd gestoken in het noteren van waarnemingen op kamp. Zaken zoals datum, vindplaats, weersgesteldheid, type bodem werden iedere keer genoteerd, terwijl in de huidige JNM vaak enkel datum en plaats terug te vinden zijn. De natuurstudiewerkgroep (NWG) stelt alles in het werk om iedereen eigen te maken met het opschrijven van waarnemingen, maar dat verloopt niet steeds zoals het hoort. Ook bij de kampverslagen merken we dezelfde tendens op. Zowel de WJ als de BJN waren schoolvoorbeelden op waarnemingsgebied!

***“Deze zomer zal
het weer gebeuren.”***

“We kunnen natuurlijk blijven schrijven over onze kampen, maar één ding staat vast. Dankzij hun unieke karakter is het mogelijk om jongeren op de meest rechtstreekse manier aan te spreken. Het ontbreken van een bemoederende kampleiding brengt natuurlijk een grote verantwoordelijkheid van de deelnemers met zich mee, maar dat is, zo blijkt nu al 50 jaar lang, het geheim van ons succes. Het vrij kunnen bewegen, in een vereniging die niet valt over godsdienst, leeftijd of ras, dat heeft onze kampen groot gemaakt. Of het nu voor keiharde natuurstudie, rechtgeaarde milieu-actie of pure natuurbeleving is: deze zomer zal het weer gebeuren. De geschiedenis herhaalt zich immers.”
(Steven Clays in Euglena 2, jg. 16, 1997)

72-5-69

WILDE
EEND

Vleugel-
toppen

WATERSNIP

NJAMNJAM

In 1992 startte de MAK (de toenmalige MWG) het Njamnjam-project op. Via njamnjam konden foers die dat wilden biologische en vegetarische voedingswaren bestellen voor hun kamp. De in het groot aangekochte producten werden dan op het bondssec afgewogen en per kamp verdeeld.

In het begin ging het vooral over droge voeding zoals spaghetti, linzen, kikkererwten en bloem. Op het congres van 1992 werd een motie goedgekeurd die met 1% van de kampgelden een mens- en milieuvriendelijkere werking van de JNM wilde promoten en mogelijk maken. Na heel wat gepalaver werd besloten dit geld aan het njamnjam-project te geven. Vanaf toen kon men ook duurdere zaken zoals broodbeleg en enkele Wereldwinkelp producten zoals koffie, rijst en thee bestellen. Ook Ecover, een natuurvriendelijk afwasmiddel, en toiletpapier behoorden al gauw tot het assortiment. En tegenwoordig kan er zelfs biologisch afbreekbare shampoo besteld worden. Shampoo!? De tijden zijn inderdaad veranderd...

Er wordt eveneens gezorgd voor adressenlijsten van bioboeren en natuurvoedingswinkels zodat er ook tijdens de kampen zelf milieuvriendelijk geshopt kan worden en de kampgangers bij de rijst of pasta van het njamnjam-project verse biologisch geteelde groenten kunnen eten.

Met Njamnjam wilde men niet enkel zoveel mogelijk Jeugdbonders kennis laten maken met biologische en vegetarische voeding; men wilde de JNM'ers ook doen nadenken over de relatie(s) tussen voeding en milieu- en derdewereldproblematiek, om de heersende mentaliteit over eten te veranderen. Voeding speelt immers een belangrijke rol in een ander omgaan met natuur en mens, zo werd gesteld. Anno 2008 is het njamnjam-project nog steeds een voltreffer en wordt er op zowat elk JNM-kamp gekookt met ingrediënten van njamnjam.

HOOFDSTUK 9

PIEP EN INI

DE 'JONKIES' VAN DE JNM:
PIEP EN INITIATIE
YANTI EHRENTAUT

DE 'JONKIES' VAN DE JNM: PIEP EN INITIATIE

YANTI EHRENTRAUT

PIEP

Een piepwerking biedt jonge kinderen de kans om natuur te beleven en dingen voor het milieu te doen zonder een schoolse aanpak. Ook oudere leden krijgen, onafhankelijk van hun natuurkennis, ruimte om zichzelf nuttig te maken door met de jongsten op stap te gaan in de natuur. De JNM-kadervorming geeft deze begeleiders het nodige zelfvertrouwen en stimuleert hun creativiteit.

WORTELS IN WIELEWAAL- EN WJ-AFDELINGEN (1970-1983)

Zowel de BJN als de Wielewaaljongeren hadden aanvankelijk enkel twaalf- tot vijftientwintig-jarige leden. De Wielewaal-afdelingen Schelde-Leie en Hageland-Zuiderkempen waren de eerste die midden de jaren 1970 een werking startten om kinderen te animeren terwijl hun ouders op stap gingen. Afdeling Schelde-Leie organiseerde toen al de eerste piepkampen en had aparte activiteiten voor kinderen onder en boven de twaalf jaar. Beide afdelingen beweren afzonderlijk van elkaar de uitvinder te zijn van de 'piepwerking'. Volgens Schelde-Leie komt het woord piep van het kwetterende piepgeluid van zangvogels waarmee het geluid van kinderen te vergelijken is, volgens Hageland-Zuiderkempen komt de naam van 'piepjonge Wielewalers'.

Later kwam er ook een kinderwerking in afdelingen Krekenland en Waasland. Vanaf 1978 werden deze kinderen (= piepers) binnen de nationale Wielewaal een 'aparte' categorie. Hoewel de werking van de Wielewaaljongeren begon vanaf twaalf jaar, werden de leeftijdsgrenzen voor piepers vastgelegd op acht tot vijftien jaar: men stelde immers vast dat veel leden tussen twaalf en vijftien afhaakten omdat ze zich nog niet thuis voelden bij de Wielewaaljongeren.

Een kinderwerking is echter heel wat anders dan een jongerenwerking. De maximumleeftijd van piepers werd dan ook al snel teruggeschroefd van vijftien naar twaalf jaar en de piepwerking verschoof van Wielewaal naar Wielewaaljongeren. Vanaf 1980 werd bij de Wielewaaljongeren (ook) op nationaal niveau aandacht besteed aan de piep. In het nationaal blad kregen de piepers artikels aangepast aan hun niveau en er kwam een nationale piepverantwoordelijke in het hoofdbestuur.

*“Kwetterende
piepgeluid van
zangvogels.”*

‘DIE-HARD NATUURSTUDIE’ VERSUS ‘GROENE LEVENSHOUDING’

*‘piepjonge Wiele-
walers’*

Tijdens de fusie-gesprekken botste de idee van een piepwerking in de eengemaakte Jeugdbond op veel tegenkantingen vanuit BJN-hoek. Volgens de BJN kostte piep enorm veel energie en maakten de meeste piepers de overstap naar de ‘echte’ Jeugdbond niet. De Wielewaaljongeren waren ervan overtuigd dat men kinderen kon vormen voor de toekomst, ook al bleven ze geen lid van de JNM.

*“Volgens de BJN
kostte de piep
enorm veel energie
en maakten de
meeste piepers de
overstap naar de
‘echte’ Jeugdbond
niet.”*

Hun visie haalde het, zodat acht- tot twaalf-jarigen ook JNM-lid konden worden als pieper. Meteen na de jeugdbondsfusie kwam er voor hen zelfs een eigen tijdschrift: het Kikkertje. De eerste piepverantwoordelijken binnen de JNM waren Gerda Achtergaele en Bryan Goethals. Vanaf 1984 werden de eerste zomerkampen voor piepers georganiseerd door de afdelingen die reeds een piepwerking hadden.

Om een zicht te krijgen op de piepwerking in de afdelingen verspreidde men in 1985 een enquête voor de piepbegeleiders. Uit sommige afdelingen kwamen zeer bemoedigende reacties. De nationale piepverantwoordelijken deden ook een poging om een kadervorming te organiseren ter ondersteuning van de lokale piepwerking: begeleiders van afdeling Schelde-Leie, Eeklo, Hageland-Zuiderkempen en Fruitstreek gingen samen op weekend.

Daarna volgde een weekend van de Nederlandse taalregio van YEE, samen met mensen van ACJN, NJN en KNNV. Inhoudelijk leverde oud NJN’ster Winnie Meyer Richard een belangrijke bijdrage, maar de Nederlandse Jeugdbonden zouden zelf nooit starten met een eigen kinderwerking. Verder internationaal overleg kwam bij gebrek aan mensen en middelen niet van de grond.

In de krokusvakantie van 1986 organiseerden Bryan Goethals, Gerda Achtergaele en Stef Boogaerts het eerste nationale weekend voor piepers, om ook de piepers van afdelingen zonder eigen piepwerking het unieke ‘piepgevoel’ te geven. Deze tweedaagse heette toen nog het Kabouterfeest. Het was bitter koud in de sparrenbossen van Langdorp, er lag veel sneeuw en de ongeveer 70 piepers werden geanimeerd door mensen van Schelde-Leie, Eeklo en Hageland-Zuiderkempen.

*“Deze tweedaag-
se heette toen
nog het Kabou-
terfeest.”*

PROFESSIONALISERING (1987-1990)

In 1986 stapte de Kikker over van handgeschreven naar gedrukte letters, een symbool voor de ‘professionaliseringstrend’ in de Jeugdbond. Ook binnen de piepwerking zelf wilde men professionaliseren en uitbreiden, geïnspireerd op de Pandaclub van WWF op dat moment. Maar volgens de toenmalige piepverantwoordelijken was de werking daar nog niet rijp voor: zeer kleinschalig, geen kadervorming, geen opgeleide begeleiding en slechts op afdelingsvlak een min of meer behoorlijk georganiseerde piepwerking. Het hoofdbestuur had echter geen oren naar die argumenten, wat midden 1986 leidde tot het collectieve ontslag van de nationale piepverantwoordelijken. Ook op het congres van 1986 werd daarover verder geen discussie gevoerd.

Uit onvrede met de situatie lieten afdelingen Eeklo en Lievallei (de afdelingen van de ontslagnemende piepverantwoordelijken) slechts een beperkt aantal piepers van andere afdelingen meegaan op hun zomerkampen en gingen de begeleiders van beide afdelingen ook maar in beperkte mate mee met andere nationale kampen. De vele piepers

Er wordt soms toch overdreven tijdens het houtzoeken.

die op de grootschalige propaganda van de ‘*professionele piepwerking*’ waren afgekomen, belandden bijgevolg bij een te kleine en onervaren begeleidersploeg. Afdelingen Schelde-Leie, Eeklo en Zottegem wendden zich daarna volledig van de nationale piepwerking af.

In december 1986 werd een tweede nationaal weekend georganiseerd voor de piepers: het Trollenfeest in plaats van het Kabouterfeest, om de breuk met het verleden te benadrukken. Deze traditie wordt nog steeds met veel glorie in ere gehouden, ook al verliep de organisatie ervan niet altijd van een leien dakje. Steven Clays getuigt in Euglena (2002) over zijn ervaringen als tienjarige pieper op het Trollenfeest tijdens de herfstvakantie van 1987: “...met een krijgsende bende op de trein richting veel modder, kou, regen en ijs. (...) *De Piepwerking van de JNM draaide toen maar op een paar mensen en niet elke afdeling had piepers.*”

Piepverantwoordelijke van 1987 tot 1990 was wijlen Marc Dries, die ondanks de tegenkanting van enkele afdelingen mooie zaken kon realiseren. Zo publiceerde de JNM in 1989 *Janim*. Het doe-, weet- en leernatuurboek vertelt de belevenissen van Janim (let op de letters JNM) en zijn vriendinnetje Pipa. Het verscheen met de hulp van zowel vrijwilligers als professionelen en is tot nu toe ongeëvenaard gebleven in het pieplandschap. Midden 1989 werd de kaap van 20 lokale piepverantwoordelijken overschreden, begin 1990 waren er dat al 25. Om ook piepactiviteiten te hebben voor piepers in afdelingen zonder piepwerking, werden in 1990 naast nationale piepkampen en Trollenfeest ook twee nationale bustours georganiseerd: één naar het Zwin en één naar de Hoge Venen. Het bleek een succesformule: het Zwin werd bestormd door 120 piepers.

De inhoud van het Kikkertje was in die periode erg gevarieerd en evenwichtig verdeeld, met aandacht voor natuur en milieu, studie en knutselen...

“Het Zwin werd bestormd door 120 piepers.”

“Zo publiceerde de JNM in 1989 Janim. Het doe-, weet-, en leernatuurboek. Het verscheen met de hulp van zowel vrijwilligers als professionelen en is tot nu toe ongeëvenaard gebleven in het pieplandschap.”

EEN NIEUWE WIND (1991-1994)

Marc Dries gaf in de jaren '90 de fakkel door aan Hans Van Dyck, die zorgde voor *“een verfrissende wind en nieuwe speelse en gewaagde ideeën”* (aldus Koert Martens later in het Kikkertje). Samen met een gemotiveerde ploeg vrijwilligers organiseerde ‘opperpiep’ Hans voor zowat 100 piepers een Trollenfeest aan de kust, dat werd afgesloten met een memorabel vuurwerk. Jo Van Gils was de volgende opperpiep, die de ploeg vrijwilligers verder uitbouwde. Afdelingsbegeleiders werden steeds meer bij de nationale werking betrokken. In 1992 konden er voor het eerst bijna 200 piepers mee naar het Trollenfeest (in Geel).

Marc Florus werkte in 1993 aan toenemende ondersteuning van de lokale piepactiviteiten. In 1994 werd daartoe de eerste animatorcursus georganiseerd, mede op vraag van de Dienst Jeugdwerk. Het Trollenfeest werd een vast onderdeel van de stage van de cursisten, zodat men zich voor de komende jaren verzekerd wist van een grondige en creatieve voorbereiding van dat feest. In augustus 1994 ging Ignace Ledegen op het bondsecretariaat aan de slag als betaalde werkkraft. Hij werkte de animatorcursus mee uit en ging op zoek naar spelideeën voor de lokale piepbegeleiders, die samen met de verslagen van de vergaderingen gebundeld werden in de ‘piep-idee’.

DE PIEPWERKGROEP GROEIT EN BLOEIT! (1995-1998)

Begin 1995 bleek het inzetten van een betaalde werkkraft zijn vruchten af te werpen: het aantal afdelingen met een piepverantwoordelijke steeg van 31 in 1994 naar 44 in 1995. Dat hoogtepunt zou hierna nooit meer geëvenaard worden.

De deelnemers van de animatorcursus zorgden voor een nieuwe impuls. Koert Martens, die in 1995 piepverantwoordelijke werd, koppelde het aangename aan het praktische. De cursisten bleven elkaar ontmoeten op piepvergaderingen en kregen tegelijk een aantal nieuwe verantwoordelijkheden toegeschoven. De bestaande pieptaakgroep (Marieke De Wever, Jo Van Gils, Hans Van Dijck, Peter Vosters...) had immers zijn handen vol met de zorg voor een animatorcursus, een piep-idee, Kikkertje... en de enthousiaste nieuwe begeleiders konden ingeschakeld worden om meer ideeën te

verwezenlijken. Deze dynamiek werd eind 1995 aan de hand van zes congresmoties in een structuur gegoten: de piepwerkgroep was geboren!

De taken werden binnen de werkgroep mooi verdeeld: uitwerking van de piepkoffers, organisatie van de nationale piepdag, ideeën voor een piepspelenboek, uitwerking van een jaarthema, piepzangboekje... Achter een aantal van die initiatieven stond Jan Van Hove, voor wie het opkrikken van de kwaliteit van de piepwerking een stokpaardje was. Toen hij in 1997 als opperpiep aantrad, drukte hij zijn stempel op de piep met de uitwerking van een aantal nieuwe piepkoffers, de ontwikkeling van een hoofdanimatorcursus, kwaliteitseisen voor de piepkampbegeleiding... En het Kikkertje werd voortaan niet alleen aan de piepers gericht maar ook “aan de stiekem meelezende ouders”.

En het Kikkertje werd voortaan niet alleen aan de piepers gericht maar ook “aan de stiekem meelezende ouders”.

OP ZOEK NAAR DE JUISTE WEG (1999-2002)

De populariteit van de piepwerkgroep trok ook mensen aan die niet bezig waren met natuurstudie, waardoor de discussie uit 1983 opflakkerde. Volgens sommigen werd in de piep meer aandacht besteed aan gewone spelletjes dan aan natuurstudie. De nieuwe opperpiep Stella Van Hofstraeten wist die kritiek met de hulp van Jan Van Hove te counteren door piepkaderweekends te organiseren. Piepbegeleiders leerden er met de verschillende piepkoffers werken en kregen tips over hoe op een speelse manier aan natuurstudie te doen en activiteiten rond milieu te organiseren.

Naarmate actieve voortrekkers als Hans Van Dyck, Jo Van Gils, Koert Martens en Peter Vosters afzwaaiden, verdween ook een stuk van de schwing en de inspiratie waarmee de piepwerkgroep in 1995 was opgericht. Moeilijke jaren braken aan: de piep moest voortdurend op zoek naar mensen om de uitgetekende structuur in te vullen. Midden 1999 verliet Peter Claus zijn post als co-iniëntverantwoordelijke om de piep te trekken. In 2000 gooide Gwendolyn Goubin al haar charmes in de strijd om al wie ook maar iets met piep deed of gedaan had te overtuigen om deel te nemen aan werkdagen, de nationale piepdag op poten te zetten, een piepkamp te organiseren... ze vond de piepwerkgroep opnieuw uit en verdeelde de taken netjes onder een klein groepje overgebleven piepaddicten.

DE PIEP(WERKGROEP) HERSCHRIJFT ZICHZELF (2001-2004)

Na het Trollenfeest van 2001 besloot de piepwerkgroep dat het feest in de toekomst inhoudelijk niet meer door de onervaren cursisten van de animatorcursus zou worden ineengestoken, maar door gemotiveerde piepbegeleiders. Een juiste keuze, zo bleek achteraf: de vele mensen die op het voorbereidingsweekend afkwamen, bleken naast een Trollenfeest nog andere taken in de piepwerkgroep te willen opnemen. Naast een geslaagd Trollenfeest in 2002 lanceerden Maarten Verbanck en Stef Bastiaansen een cool imago voor de pieper, onder meer met behulp van een dynamische website (piepXL).

In 2003 werd Evelien D'Hanis nationaal piepverantwoordelijke. Ze kon rekenen op een groeiende ploeg helpende handen, maar de continue stroom van activiteiten liet weinig ruimte voor extra's: het veldboek speciaal voor piepers, het vervolg op Janim waarover jarenlang werd gesproken, is er ondertussen nog altijd niet... Het Trollenfeest van 2003 (in Oostende) stond in het teken van de gestrande olietanker Tricolor en het bezoek van oliesjeiks (met harem).

Eind 2003 zonderde de piepwerkgroep zich een heel weekend af te Roeselare om met nieuwe plannen voor de ondersteuning van de piep in de afdelingen en Leni als nieuwe opperpiep 2004 verder te gaan. Memorabel was in 2004 alleszins de organisatie van de kindertent en het spel voor 200 piepers tijdens de Dag van de Aarde in Mechelen.

*“Een cool imago
voor de pieper.”*

EVEN VANZELFSPREKEND ALS JNM ZELF (2005-...)

De piepwerking is vanzelfsprekend geworden in iedere afdeling die zichzelf respecteert en de kwaliteit van de piepbegeleiding wordt ondersteund door de jaarlijkse weerkerende animatorcursus.

De piepwerkgroep spitst zich toe op het onderhoud van de piepkoffers, de uitgave van piepidee (intussen verbasterd tot pipidee) en vooral op de organisatie van het Trolenfeest. Dat is uitgegroeid tot de jaarlijkse hoogmis van de piepwerking: een spektakel waarbij 200 piepers op weekend gaan en ondergedompeld worden in een sfeer van fantasie en natuurverkenning.

De HB-motie van het eerste zomercongres (2007) betekent het voorlopig einde van de piepwerkgroep. Onder de motto ‘iedereen HB-lid’ vinden we nu in de verschillende verticale pijlers een verantwoordelijke voor de piep terug.

INITIATIE

De afzonderlijke werking voor twaalf- tot vijftienjarige leden is in de geschiedenis van de JNM een werk van zeer lange adem geweest. Reeds voor de fusie beseften men dat twaalf- tot vijftienjarigen zich soms moeilijk thuis voelden in de gewone werking. De BJN-traditie wilde echter dat de jongere leden zich aan de oudere aanpasten. Daardoor vielen diegenen die niet stoer, cool en rijp genoeg waren om mee te kunnen met de oudere JNM'ers jarenlang uit de boot. Voorheen waren er al initiatiekampen maar pas in 1995 begon men – vanuit de piepwerkgroep – na te denken over de overgang van piep naar 'echte JNM'. Het duurde echter nog tot 2000 voor er echt sprake was van een 'initiatiewerking' met afzonderlijke activiteiten voor de twaalf- tot vijftien-jarige leden.

“Er is leven na de piep, het is zelfs nog leuker!”

GROTE BROER VAN DE PIEP (1995-1997)

In 1995 ging men beseffen dat een goed draaiende piepwerking met veel kinderen geen zin heeft als de 'piepers-af' daarna hun draai niet vinden in de gewone JNM. Koert Martens besteedde er in zijn voorwoord van het eerste Kikkertje in 1995 aandacht aan: *“Er is leven na de piep, het is zelfs nog leuker! (...)”*

Drie vrijwilligers namen de rol van 'initiatie'-verantwoordelijken op zich: Wouter Silverans, Dries Van Giel en Rik Brys. Onder hun vleugels werden in 1996 de eerste initiatiekampen georganiseerd om 12-jarigen te laten kennismaken met de kampen van de 'oudere' Jeugdbonders en hen te initiëren in determinatietechnieken, milieuproblematiek, *“...De kersverse ini-verantwoordelijken organiseerden ook de eerste nationale initiatiedag om “alle overgaande leden warm te maken voor de N in de naam”*. Het laatste

Er worden steeds kindervriendelijke en pedagogische principes gebruikt.

Kikkertje van 1996 trok vier bladzijden uit voor de twaalfjarigen die als pieper zouden afzwaaien: een voorstelling van de werkgroepen, kadervorming, zomerkampen...

Tot midden 1999 was het niet zo duidelijk wie tot de categorie 'initiatielid' behoorde. Koert Martens hield het begin 1996 beperkt tot *"de twaalfjarigen die van de piep naar de 'grote' JNM overgaan ..."* Initiatie werd niet vermeld in de colofon van de nationale publicaties, maar omschreven als "overgaand lid (twaalf jaar)". Toch waren de initiatiekampen voor "leden van twaalf tot en met veertien jaar".

EEN OPEN OF GESLOTEN VAKJE? (1997-2000)

Hoewel een aantal afdelingen probleemloos en als vanzelfsprekend een initiatiewerking uitbouwde voor de categorie van twaalf tot vijftien jaar, bleef het nationale niveau terughoudend. Wel was iedereen het erover eens dat speciale zorg nodig was voor deze leeftijdscategorie die veel uitval kende. Men discussieerde uiteindelijk niet meer over de zin van aparte activiteiten maar over het al dan niet beperkend karakter ervan: initiatie als 'open' of 'gesloten' categorie, 'verplicht' of 'optioneel', van welke leeftijd tot welke leeftijd...

Dat remde de veelbelovende initiatiewerking op nationaal vlak voortdurend af. In 1997 herhaalde men wat men het jaar ervoor deed, maar dan in iets mindere mate; er werden bijvoorbeeld slechts twee initiatiekampen georganiseerd. De doelgroep voor de initiatiekampen werd verruimd: alle twaalfjarige piepers, maar ook alle 13- en 14-jarige JNM'ers, én alle nieuwkomers in de 'grote' JNM. Deze doelgroep werd ook uitgenodigd voor de tweede nationale initiatiedag, begin september 1997 in het Mechels Broek.

In 1998 waren enkel nog in de colofon van het Kikkertje sporen van initiatie te vinden: leden die twaalf jaar zijn (en dus Kikkertje én Euglena ontvangen) zijn geen overgaande leden meer, maar 'initiatieleiden'. Eind 1999 kwam er (schijnbare) duidelijkheid: *"de initiatiewerking is een speciale werking voor twaalf- tot vijftienjarigen. Je mag nu mee op alle gewone tochten en kampen, maar je kan ook kiezen voor speciale initiatiekampen... nationale initiatiedagen... In een aantal afdelingen zijn er ook initiatietochten... Zo kan je, als je wil, toch nog gezellig met je leeftijdsgenoten op tocht/kamp."* (Kikkertje 4, 1999). Ondanks die duidelijke omschrijving kon het hoofdbestuur zich er nog niet mee verzoenen en bleef de discussie bestaan. Ze werd pas afgesloten met het indienen van een HB-motie, waardoor de leeftijdsgroep van twaalf tot veertien jaar een aparte categorie JNM'ers werd.

GEBOORTE VAN DE INITATIEWERKGROEP (2001-2004)

Met die HB-motie van eind 2000 was de kogel door de kerk voor een volwaardige initiatiewerking, met meer initiatiekampen, een aantrekkelijke initiatiedag en een aparte inikatern in Euglena. In 2001 vond het eerste ininazofé plaats, een zeer goed initiatief voor de leeftijdscategorie die te oud is voor het Trollenfeest, maar te jong om alleen ergens een nachtje in Vlaanderen te gaan fuiven tussen lallende JNM'ers. Het programma van dat eerste nazofé was aantrekkelijk: excursies, kampendia's, volksdansinitiatie, limonadebal en workshops in het pastorale landschap van Bokrijk. Dit alles komt op het palmares van de eerste 'volwaardige' iniverantwoordelijken Peter Van Gossum en Piet

*"Als je jezelf rijp
genoeg vindt mag
je met de groten."*

Lozie, die naar analogie met de piepwerkgroep eind 2001 een motie indienden om ook een initiatiewerkgroep op te richten.

Met die werkgroep kwam er 'schwung' in de werking: een nationale initiatiedag in het Meerdaalwoud, een inikamp in april, 8 (!) zomerinitiatiekampen, en in iedere Euglena een aparte inikatern met eigen artikels, aankondigingen, en verslagen. De volgende jaren bleef die trend behouden en werd de werking uitgebreid met initiatieweekendjes, initiatiedagen, een eigen website...

Begin 2002 beslechtte Piet Lozie de discussie over 'open' of 'gesloten categorie': "als je jezelf rijp genoeg vindt mag je met de groten mee." (Euglena 1, 2002). En voor alle duidelijkheid: initiatiekampen waren in 2003 voor kinderen die dat jaar 13, 14 of 15 jaar werden. Het concept van de initiatiekampen is intussen nog steeds hetzelfde: het verschil tussen initiatiekampen en gewone kampen zit in de zwaarte van de excursies en de aanpak van de natuurhistorische activiteiten.

INITIATIE PUBERT? (2005-2007)

De ininazofés zijn blijven groeien en kennen telkens een groot succes. Er is wel wat aan het concept veranderd, maar elk jaar moet een grotere kampplaats gezocht worden. Verder raakt de iniwerkgroep echter niet van de grond, ondanks vele pogingen van piepverantwoordelijken zoals Steven De Rijck, Riet Janssen, Sarah Pector en Hannelies De Conninck. Filmavonden, etentjes, T-shirts, een eigen tijdschrift, vergaderingen, denktanken... hebben van de iniwerkgroep geen volwaardige groep kunnen maken zoals de piepwerkgroep. Het inifeest is zelfs een stille dood gestorven... Hoewel er veel energie gestoken wordt in de iniwerkgroep, blijft het in feite het kleine broertje van de piep.

"De ininazofés zijn telkens een groot succes."

Hierna volgt een initiatie Chinees-breien.

HB'S EN KERNGROEPEN DOORHEEN DE JEUGDBONDSGESCHIEDENIS

HB 1960 (BJN) Vz: Guido Van Steenberg, Ping: Jan Vijvermans, Sek: Erna Wouters, Kampensek: Eric Verwerft, Ans: Hugo Van Swinderen, Propsec: Eli Berben **HB 1961 (BJN)** Vz: Hugo Van Swinderen, Ping: Carl Dielen, Uitg: Claude Lagey, Sek: Guido Van Steenberg, Kampensek: Eric Verwerft, Ans: Eckhart Kuyken, Propsek: Elie Berben, Red: Yvonne van Oveloop, **HB 1962 (BJN)** Vz: Annie D'Hondt, Ping: Carl Dielen, Red: Ivonne Van Overloop, Uitg: Claude Lagey, Sek: Guido Van Steenberg, Kampensek: Lambert Vincken, Nbs: Erik Verwerft, Ans: Eckhart Kuyken, Propsek: Gaston Walder, **HB 1963 (BJN)** Vz: Claude Lagey, Ping: Suzanne Van Den Elsacker, red en uitgever: Ernest Schockaert, sek: Annie D'Hondt, kampensek: Gaston Walder, kampen NS: Niels De Pauw, ans: Eckhart Kuyken, nbs: Eric Corijn, **HB 1964 (BJN)** Bovo: Eckhart Kuyken, Ping: Suzanne Van Den Elsacker, Red: Ernest Schockaert, Uitg: Ernest Schockaert, Sek: André D'Hondt, Kns: Gaston Walder, Kampensek: Eric Corijn, Ans: Wim Desmet, Nbs: Eric **Corijn HB 1965 (BJN)** Vz: Eenest Schockaert, Ping: Viviane Helewaut, red en uitg: Freddy De parmentier, sec : Annie D'Hondt, kns: Wim Desmet, kampensek: Marc Pattyn, ans: Wim Desmet, nbs: Walter Roggeman, **HB 1966 (BJN)** Vz: Marc Pattyn, ping: Walter Decoster, red: Manu Thange, uitg en red: Herman Stieperaere, sek: Hilde Raes, kns: Jan Rammeloo, kampensek: Eric De Block, ans: Luk Maes, nbs: Walter Roggeman, **HB 1967 (BJN)** Vz: Jan Rammeloo, Ping: Emiel Vandamme, Red: Guy Voets, Uitg: Eric De Leeuw, Sek: Luc Maes, Kns: Jan Govaere, Kampensek: Eric De Block, Ans: Jan Govaere, Nbs: Walter Roggeman, **HB 1968 (BJN)** Vz: Jan Govaere, Ping: Emiel Vandamme, Red: Eric Corijn, Herman Stieperaere, Uitg: Eric De Leeuw, Sek: Bea Schoonjans, Kns: Vera Dieperinck, Kampensek: Robert Van den Brande, Ans: Guy Voets, red. Filoe: Jan Govaere nbs: Xaver Monbaliu **WJA-Hoofdbestuur 1968** Voorzitter: Julius Smeyers andere bestuursleden niet gekend **HB 1969 (BJN)** Vz: Luc Maes Ping: Ludo Neelen Red: Vera Dieperinck Uitg: Koen Desmet Sek: Annette Geirnaert Kampensek: Johnny Van Gompel Ans: Filip Moreaux Nbs: Jan Rammeloo nbs ass: Xaver Monbailliu, Dirk Van Collie en Annie Van Reyneulen red. Filoe: Jan Govaere en Guy Voets matras: Henri Rappé **WJA-Hoofdbestuur 1969** Voorzitter: Julius Smeyers andere bestuursleden niet gekend **HB 1970 (BJN)** Vz: Jan Rammeloo Ping: Fernand Van Assche Red: Karel Desmet Uitg: Albert Felsenstein Sek: Kathleen Bellefroid kampensek: Koen Desmet ans: Wim Pas nbs en red: Filoe Guy Voets red. Filoe: Roland Demey **WJA-Hoofdbestuur 1970** Voorzitter: Julius Smeyers Ondervoorzitter: Richard Vergaelen Sekretaris: Agnes Reyns Bestuurslid: Albert Mertens Provinciaal Sek. Antw.: Greta Oudermans Provinciaal Sek. Brabant: Kris Van Scharen Provinciaal Sek. Limburg: Maria Geuens Provinciaal Sek. O.VI: Agnes Reyns Provinciaal Sek. W.VI: A. Verhaeghe **HB 1971 (BJN)** Vz: Robert Vanden Brande Ping: Piet Desmet Red: Walter Ressler Uitg: Rita Callebert sek: Connie Gurdebeke kampensek: Kathleen Bellefroid ans: John Van Gompel red. Filoe: Johan Vandekerckhove nbs: Albert Felsenstein red Filoe: John Vandekerckhove Bea Verschroegen **WJA-Hoofdbestuur 1971** Voorzitter: Julius Smeyers andere bestuursleden niet gekend **HB 1972 (BJN)** Bovo: Robert Vanden Brande Ping: Yves Descamps Red: Jan Cappelle Uitg: Annie Anselin Sek: Hilde Fontier Kampensek: Peter Torrekens Ans: Johnny Jadem red. Filoe: Johan Vandekerckhove nbs: Rita Wallebert archivaris: Walter Ressler **WJA-Hoofdbestuur 1972** Voorzitter: Julius Smeyers andere bestuursleden niet gekend **HB 1973 (BJN)** Bovo: Koen Desmet Onder-bovo: Walter Ressler Sek: Anny Anselin Ping: Peter Noyen Uitgever: Grietje Vanden Berghe NBS: Edith Vanden Berghe Kassek: Peter Torrekens Redactie: Ivan Denolf Matras: Carl Van Deuren Archivaris: Walter Ressler Filoe Luc Vandecasteele, Peter Vanden Berghe ANS: Luc Vanden Berge Voorlopig Dagelijks bestuur **WJ 1973** Sekretresse: Mieke Coppens Penningmeester: Richard Vergaelen Redacteur: Norbert Desmet Werkgroepverantwoordelijke: Luc Matthé Leden van bestuur Jos De Sloover, André De Kimpe, Leo Hermans, Jeanine Poorters, Jan Dhollander, Marc Leten, **HB 1974 (BJN)** Bovo Luc Van

den Berghe, Sek Anny Anselin, ANS Daniel Huisseune, Ping Piet Desmet, Uitgever Sabine Dekeyser, NBS Paul Van Dyck, Kasek Luk Vandecasteele, Redactie Karel Desmet, Johan Ackaert, Ledenadm Grietje Vanden Berghe, Matras Carl Van Deuren, Kampensek Ben Faes, Archief & bib Alex en Chris Verlinden, Filoe Edith Vanden Berghe, Walter De Block, Sonja Fernandez, **Kernbestuur 1974 (WJA)** voorzitter en penningmeester Richard Vergaelen, ondervoorzitter Jeannine Poorters, Sekretaresse Mieke Coppens, propsec Luc Wemel, ombudsman Jan Dhollander, Bestursleden Jos De Sloover, Raymond Delaere, Rik Theuws, Marc Leten, Lisette Hermans, **HB 1975 (BJN)** Bovo Daniel Huisseune, Sek Christa Dewaegenare, ANS Rudy Van den Berghe, Ping Marleen Van Nieuwenhuyze, NBS Walter Ressler, Kassek Chris Hoorens, Uitgeefster Edith Vanden Bergen, Redactie Peter Hantson, Propsek Tom Roos, Ledenadm Luc De Meester, Matras Koen De Smet, Archief Peter Torrekens, Filoe Nestje De Langhe, TineVercruysse, **Kerngroep 1975 (WJ)** Voorzitter en penningmeester Richard Vergaelen Ondervoorzitter Luc wemel, Secretariaat Mieke Coppens , Redactie Norbert Desmet , Secretariaat NBS Jan Dhollander, Secretariaat info Marc Leten, Bestuursleden Marjo Tijtgat, Jeannine Poorters en Rik Theuws, **HB 1976 (BJN)** Bovo Daniel Huisseune, Onder-Bovo Walter Ressler, Sek Karien Taffein, ANS Rudy Vanden Berghe, Ping Marleen Van Nieuwenhuyse, Uitgever Guido Rappé, NBS Christa De Waegenaere, Kampensek Edith Vanden Berghe, Redactie Peter Hantson, Piet Desmet, Propsek Chris Hoorens, Nestje Delanghe, Johan Boutelegier, Nestje, Ledenadm Dirk Martens, Matras Carl Van Deuren, Bib Peter De Groote, Filoe Peter Coessens, Sarah Fernandez, Axel Gurdebeke, **Kerngroep 1976 (WJ)** Voorzitter Luc Wemel, Ondervoorzitter Norbert Desmet , Secretariaat Marjo Tijtgat, Penningmeester en rvb WW Richard Vergaelen, Secretariaat NBS en rvb WW Jan Dhollander „ Secretariaat propaganda Jos De Sloover, Luc wemel, Redactie Peter herman, Marc Leten, Kampenverantw en rvb WW Norbert Desmet , Bestuursleden Rik Theuws, Johan Royaerd, Johnny Ooye, Jos Lauwers, Jan Vanham, **HB 1977 (BJN)** Bovo Rudy Vanden Bergen, Sek An Collie, ANS Peter Torrekens, Ping Marleen Van Nieuwenhuyze, Uitgever Jan Van Stalle, NBS Jelle Van Belle, Kampensek Joel Burny, Redactie Peter Hantson, Propsek Chris Verlinden, Ledenadmin Karen Kersse, Matras Ward Vervoort, Bib Anny Anselin/ Frank De Raeve, Filoe Mieke D’Hooge, **Kernbestuur 1977 (WJ)** Voorzitter Luc Wemel, Secretariaat Marjo Tytgat, Ping Richard Vergaelen, Sekretariaat NBS: Mark Backaert, Robrecht Dhollander, Jos Lauwers Secretariaat propaganda: Mark Ostes Kadervormingverantw: Ward Machielsen Redaktie Wieltje: Peter Herman, Mark Leten, Regine Vandewalle, Hilde Uytterschout: Werkgroep landsschappen: Koen Grolus Bestuurslid: Christian Van Lierde Beheerraad: Wielewaal Jan Dhollander, Norbert Desmet en Rik Theuws **HB 1978 (BJN)** Bovo: Rudy Van Den Bergen Sek: Annick Van Frayenhove Ping: Felix Braat Stentor redactie: Paul Durinck ANS: Luc Allemeersch Uitgever: Nand Van Laer MBS: Jos Gijssels Kampensek: Henri Rappé Ledenadm: Mieke De Vlieger Ass. Siberie: Joel Burny Ass. Sek: Axel Gurdebeke NBHS : Martine Lejeune Bib: Yvette Vermeulen, Patrick Meire **Kernbestuur 1978 (WJ)** Voorzitter: Peter Herman Ondervoorzitter: Pol Cardon Secretaris: Jos Lauwers Penningmeester: Richard Vergaelen Natuurbescherming en prop: Mark Ostes Redactie: Mark Leten Nationale kampen: Pierre Hubeau en Wouter Lenaert Beheerraad Wielewaal: André De Kimpe, Jan Dhollander, Rik Theuws Bestuursleden: Koen Grolus en Christian Van Lierde **HB 1979 (BJN)** Bovo: Luc Allemeersch Ping: Patrick Bussche Ledenadm: Bart Claerhout MBS: Eric Torrekens MBS-extern: Bart en Katja Moons NBHS: Werner Le Compte Kampensek: Chris Marchand, Joel Burny, Eddy Everaerd Milieukampen: Dirk Geysels Matras: Paul Durinck Redactie: Chantal Blyau, Rein Berben Kampenadm : Ginette Vermeulen ANS : Guido Rappé Prop-intern: Angelina Berben Prop-extern: Walter Vandenbusche Uitgever: Kris Van beveren Publicaties: Philipe Vanderorpe Sek (BS) : Anne-Mie De Bruycker Sek (Burocraat): Mieke De Vlieger Stentor: Katja Moons, Dirk Geerts Filoe: Jan Goddefroy, Ghistelincq Philippe **Kernbestuur 1979 (WJ)** Voorzitter: Bernard Dermout Secetaresse: Sabine Delhaise Penningmeester: Richard Vergaelen Propaganda: Stefab De Smedt Redactie: Christian Van Lierde, Johan Heyvaert en Jan De Boe Nationale kampen: Pierre Hubau en Wouter Lenaert Beheerraad Wielewaal: André De Kimpe, Pol Cardon en Christian Van Lierde Afgevaardigde centrale: Koen Grolus **HB 1980 (BJN)** Bovo: Walter Verboven ANS: Walter Van Den Bussche Prop-ext: Irene Bouw/ Eddy Vandeberghe Kampensek: Nand Van Laer, Paul Durinck MWG-kampsek: Chantal Blyau Ping: Patrick Bussche MBS: Bart Moons Uitgever: Chris Vanbeveren Leden-adm: Johan Vanderheyden Kampenadm: An Verboven Matras: Dirk Geysels Foreign secretary: Axel Gurdebeke BS of PP- verant-

woordelijke: Geert Lejeune
 Publicator: Steven Mortie
 Redactie bureaucaat: Hilde Viaene
 Redactie Filoe: Muriel Burny
Kernbestuur 1980 (WJ) Voorzitter: Wouter Lenaert
 Sekretaresse: Sabine delhaise
 Ping: Daniel Acke
 Centrale: Koen Grolus
 Redactie: Jan Heyvaert
 Propaganda: Stefan De Smedt, Jan Vermeiren
 Kampen: Paul De Bruycker **HB 1981 (BJN)** Bovo: Axel Gurdebeke, ANS: Eddy Everaerd, Propsek: Rudy Proesmans, Kampensecs: Dirk Contant/ Jan Goddefroy, Ping: Eric Torrekens, MBS: Angelina Berben/ Chantal Blyau, Uitgever: Dirk Geysels, Ledenadm: Dirk Vantorre, Winkelman: Geert Stael, Publicator: Yann Feryn, Bib: Muriel Burny, Sek: Kris Decleer, Stentor: Walter Verboven/ Walter Vandenbussche, Foreign secretary: Jan Vandevelde, Filoe redactie: Ingrid Pieters, Sabine Fournier, **Kernbestuur 1981 (WJ)** Voorzitter: Johan Royeaerd, Secretaris: Peter Delvaux, Redactie: Jan Heyvaert, Kampen: Stefaan Nachtergaele, **HB 1982 (BJN)** Bovo: Axel Gurdebeke, ANS: Yann Feryn, Propsek: Rudy Proesmans, MBS: Philippe De Bodt, Ping: Patrick Bussche, Sek+ ledenadm: Walter Van den Bussche, Bib: Steven Mortier, Uitgever: Dirk Gysels, Publicator: Filiep Vadorpe, Winkelman: Geert Stael, Filoe redactie: Peter Thoelen, Stentor redactie Dries Gryffroy, Steven Hantson, Kampensek: Patrick Lust, Kampenadm: An Verboven, Matras: Polle Ranson, Foreign secretary: Ingrid Pieters, Sabine Fournier, **Kernbestuur 1982 (WJ)** Voorzitter: Johan Royeaerd, Secretaris: Peter Delvaux, Penningmeester: Daniel Acke, Redactieraad: Jan Heyvaert, Nico Michiels en Mark Van Mierlo, Piep-WJ: Viviane Lootens, nationale kampen: Stefaan Nachtergaele, afgevaardigde: centrale Koen Grolus, milieuwerggroep: Tine Heyse, Bestuursleden: Wim De Grootte en Inge Keymeulen, **HB 1983 (BJN)** Bovo: Dirk Geysels, Sek: Philip Dumortier, Ping: Frank Descheemaker, MBS: Filip De Bodt, Propsek: Luc Ribbens, Matras: Dirk Martens/ Frank Delange, Bib: Carol Vandecasteele, Foreign Secretary: Adelheid Byttebier, Uitgever: Walter Vandenbussche, Kampensek: Peter Lust, Kampenadm: Marc Questiaux, Stentor redactie: Rein Berben, Filoeredactie: Hugo Cassiers **Kernbestuur 1983 (WJ)** Voorzitter: Peter Delvaux, Penningmeester: Daniel Acke, Kampen: Stefaan Nachtergaele, Redactie Wieltje: Bart Vandergeten, Jaco Vangronsveld, Jean Castro, BB Inge: Keymeulen, MWG: Tine Heysse, Bestuursleden: Johan Royeaerd, Jos De Laender, André Verboven, Joost, Dewyspelaere, Kris Peeters, Jan Verheeke, Marc Wuyts, Mark Van Mierlo, Koen Grolus, **HB 1983 (JNM)** Bovo: Peter Delvaux, Ping: Frank De Scheemaeker, Bondsec: Dirk Geysels, Ledensec: Filip Dumortier, Notulist: Jan Verheeke, Uitgever: Walter Van Den Bussche, Redactie Stentor: Hugo Cassiers, Redactie Wieltje: Bart Vandergeten, Jean Castro, Jaco Vangronsveld, Redactie BB: Inge Keymeulen, Promo: Luc Ribbens/ Wim De Grootte, Matras: Dirk Martens, Frank Delange, Infocentrum/ BIB: Carol Vandecasteele, MBS: Tine Heyse, INS: Adelheid Byttebier, Piep: Gerda Achtergaele, Kampensec: Peter Lust/ Marc Questiaux, **HB 1984 (JNM)** Bovo: Jos De Laender, Ping: Frank De Scheemaeker, Bondsec: Adelheid Byttebier, Uitgever: Dirk Desmet/ Luc Ribbens, Redactie: Jan Heyvaert, Matras: Bert Herman, Infocentrum/ BIB: Geertrui Cootmans, NBS: Philippe Dumortier, MBS: Geert Baudoncq, Piep: Gerda Achtergaele, Kampensec: Stephan Boogaerts/ Luc Crevecoeur, LibellenWG: Nico Michiels, PAK Antwerpen: Kris Peeters, Pak Brabant: Ludwig Fortan, Pak Limburg: Luc Crevecoeur, **HB 1985 (JNM)** Bovo: Jan Heyvaert, Ping: Ludwig Fortan, Bondsec: Stef Bogaerts, Interne sek: Philippe Marmenhout, Redactie: Myriam Dumortier, Pers: Ludo Holsbeek, Promo: Guy Bonsecour, Matras: Bert Hermans, NBS: Myriam Dumortier, MBS: Kris Peeters, Piep: Bryan Goethals, Kampensec: Kris Peeters, PAK Antwerpen: Gunther Geerts, Pak Brabant: Alex Lefevre, **HB 1986 (JNM)** Bovo: Jan Heyvaert, Ping: Ludwig Fortan/ Thierry Warmoes, Bondsec: Stef Bogaerts, Interne sek: Peter Hendrickx, Redactie: Myriam Dumortier/Jan Geivaerts, Pers: Ludo Holsbeek, Promo: Philippe Marmenhout/Guy Bonsecour, Matras: Bert Hermans, MBS: Kris Peeters, Piep: Bryan Goethals/ Koenraad Reynaert, Gerda Achtergaele, Kampensec: Kris Peeters, **HB 1987 (JNM)** Bovo: Stef Bogaerts, Ping: Thierry Warmoes, Bondsec: Kris Peeters, Ledensec: Juul Appels, Interne sek: Peter Dellaert/ Beatrice Limpens, Notulist: Stefaan Claeys/ Barbara De Coninck, Redactie: Myriam Dumortier/ Koenraad Reynaert, Pers: Jan Verheeke, Promo: Marc Eeckhoudt/ Chris Coeckelbergh, Matras: Bert Hermans/ Peter Hendrix, MBS: Thierry Dumortier, Piep: Marc Dries, Ann Boogaerts, Kampensec: Jan Geivaerts, Elfriede Schotsmans, **HB 1988 (JNM)** Bovo: Myriam Dumortier, Bondssec.: Thierry Warmoes, Ping: Bart Lamberigts, Kampensec.: Jan Loos, Kampenadministrator: Ann Deleu, Redactie: Manu De Hauwere/ Luc Daniels/ Iris Dumon/ Machteld Maerien, BB/notulist: Ward Stulens, Materiaalverantw: Gert Deckx en Dirk Van Herck, Infocentrum: Eddy Alleman, Archivaris: Jan Verheeke, Promosec.: Mark Meeus, Erwin de Meyer, Persattaché: Jan Verheeke,

Gunter Geerts, Ledensec.: Juul Appels, INS: Peter Dellaert, Piepverantwoordelijke: Marc Dries, Uitgever: Geert De Knijf, PAK- Antwerpen: Gert Deckx, PAK- Brabant: Maarten Hens, PAK- Oost-Vlaanderen: Steve Bellens, PAK- West-Vlaanderen: Barbara De Coninck en Nico Vromant, PAK- Limburg: Jan Hanot, MBS: Kris Baert, **HB 1989 (JNM)** Bovo: Luk Daniëls, Bondssec.: Ward Stulens, Ping: Bart Lamberigts, Kampensec.: Jan Loos, Uitgever / infocentrum: Geert De Knijf, BB/notulist: Barbara De Coninck, Promosec./ Persattaché : Erwin De Meyer, INS : Philip Dumortier, Piepverantwoordelijke: Marc Dries, Matras: Gert Deckx, Archivaris: Stefaan Claeys, NAK: Marc Meeus, MBS: Ingrid Pauwels, NHS: Ivo Christiaens, lid zonder functie: Wim Buysse, **HB 1990 (JNM)** Bovo: Bart Lamberigts, Bondssec.: Ward Stulens, Ping: Iris Dumon, hulp ping: Pascale Lovadina, Redactie: Luk Daniëls, Kampensec.: Jan Loos, hulp kampensec: Filip Meyermans, hulp kampensec: Wim Bijmens, hulp kampensec: Nadia Ceusters, Ledensec: Marc Dries, BB/notulist: Guy Van Vlierden, Persattaché: Wim Buysse, Promosec.: Geert Kelchtermans, INS: Michaël Crols Piepverantwoordelijke: Hans Van Dijk, Matras: Gert Deckx, Archivaris: Stefaan Claeys, NAK: Sonja Rens, MBS: Kris Lesage, ANS: Johan Vandewalle, hulp ANS: Geert De Knijf, NBS: Koen Himpe, **HB 1991 (JNM)** Bovo: Jan Loos, Ping: Iris Dumon, Bondsec: Guy Van Vlierden, Ledensec: Marc Dries, Uitgever: Bart Lamberigts, Redactie: Nadia Cuesters, Redactie BB: Bart Depuydt, Pers: Wim Buysse, Promo: Dieter De Simpelaere, Archivaris: David martens, Matras: Koen Lock, Infocentrum/ BIB: Carl Vromant, ANS : Wim Buysse, Assisent ANS : Luk Daniëls, NBS: Joost Reyniers, MBS: Hans Lammerant, Piep: Hans Van Dyck, Kampensec: Wim Bijmens, NAK: Gert Cornelis, **HB 1992 (JNM)** Bovo: Luc Daniels, Ping: Filip Van Den Wyngaert, Bondsec: Jan Loos, Ledensec: Pascale Lovadina, Uitgever: Iris Dumon, Redactie: Nadia Ceusters, Redactie BB: cecile Heymans, Pers: Thierry Wernaers, Promo Yver Aerts, Archivaris: Thomas Vercauteren, Infocentrum/ BIB: Koen Lock, NHS/ ANS: Tom De Beelde, NBS: Luc van Assche, MBS: Inge Van Rompaey, INS: Wim van Den Eynde, Piep: Jo Van Gils, Kampensec: Wim Bijmens, NAK: Mieke Verstraeten, **HB 1993 (JNM)** Bovo: Iris Dumon, Ping: Filip Van Den Wyngaert, Bondsec: Nadia Ceusters, Ledensec: pascale Lovadina, Uitgever: Ilse martens, Redactie: Joris Menten/ Anne Clement/ Stefaan Van Der Auwera, Redactie BB: Koen Lock, Pers: Thierry Wernaers, Promo: jan Wouters, Archivaris: Thomas Vercauteren, Matras: Koen Lock, Infocentrum/ BIB: Thomas Vercauteren, NHS/ ANS: Hans Van Dyck, INI: Marc Sereno, Piep: Marc Florus, Kampensec: Bart Vercoutere, NAK: Mieke Verstraeten, **HB 1994 (JNM)** Bovo: Thomas Vercauteren, Ping: Anne Clement, Bondsec: Koen Lock, Ledensec: Koert Martens, Uitgever: Anja De Smet Redactie: Stefaan Van Der Auwera Redactie BB: Yves Aerts Pers en promo: Thierry Wernaers Archivaris: Adriaan Denorme Matras: peter Vosters NHS/ ANS: Stijn Vanacker NBS: Peter Van de Kerckhove INS: Tom Brichau Piep: marc Florus Kampensec: Tom Brichau **HB 1995 (JNM)** Bovo: Marc Florus Ping: Anne Clement Bondsec: Stijn Vanacker Ledensec: Koert Martens Uitgever: Dimitri Van Pelt Redactie: Thomas Vercauteren Redactie BB: Adriaan Denorme Pers en promo: Jan Van Hove Archivaris: Koen Lock Matras: peter Vosters Infocentrum/ BIB: Wim Slabbaert NHS/ ANS: Jan Schaerlaekens NBS: Tom Brichau INS: Ine Nachtergaele Piep: Koert Martens Kampensec: Bob vandendriessche **HB 1996 (JNM)** Bovo: Jan Schaerlakekens Ping: Klara Bessemans Bondsec: Ilse Martens Ledensec: hans Van Gossum Uitgever: Inge Brichau Redactie: jan Stuckens Redactie BB: Ruth Mennes Kikker: Elke Verdoodt Pers en promo: Johanna Lowist Archivaris: Koen Lock Matras: Koen Wouters Infocentrum/ BIB: Marieke De Wever NHS/ ANS : Wouter Silverans NBS: Marc Florus MBS: David De Vlaeminck INS: Steven Clays Piep: Koert Martens Kampensec: Bob Vandendriessche **HB 1997 (JNM)** Bovo: Inge Brichau Bondssec.: Jo Packet taakgroep Bondssec: Leen Degraer enGeert Van Hoydonck Ping: Klara Bessemans Uitgever: Ruth Mennes lid raad van bestuur: Ilse Martens Kampensec.: Jan Schaerlaekens BB: Wim Coucke Pers en promo: Elke Verdoodt Ledensec: Anouk Devriese Subsidieverantw: Stijn Decock en Bart Vercoutere INS: Fons Jansen Piepverantwoordelijke: Jan Van Hove Matras: Marc Florus Archivaris: Steven Clays MBS: Wouter Van Gompel ANS: Hannes Laget NBS: Stijn Vanacker Euglena: Thomas Vercauteren Kikker: Nausica Verhulst Documentatieverantw: Roel Verlot en Bob Vandendriessche **HB 1998 (JNM)** Bovo: Bart Christiaens Ping: Jan Vanhove Bondsec: Koert Martens Uitgever: Tuur Janssens Redactie: Thomas Vercauteren Redactie BB: Jan Schaerlaekens Pers en promo: Bob Vandendriessche NHS/ ANS : Peter Claus NBS: Sigri Vandeweyer MBS: Thomas Bienstman/ Wouter Silverans INI: Roel Verlot Piep: Stella Van Hofstraeten Kampensec: Heleen Hupliau Vorming: Hannes Laget NAK: Steven Clays PAK Antwerpen :Pieter Vercam-

men Pak Brabant: Maarten Hensels Pak Oostvlaanderen: Nicolas Van Rossem Pak West-Vlaanderen: Stijn Decock Pak Limburg: Klara Bessemans ARWG: Bart Vervust **HB 1999 (JNM)** Bovo: Steven Clays, Ping: Jan Vanhove, Bondsec: Thomas Vercauteren/ Ruth Mennes, Uitgever: Aaike De Wever, Redactie: Maarten Hensels/ Robin Goubin, Redactie BB: Koen Vanhalst, Pers en promo: Tineke Kongs, NHS/ ANS : Johan Vercruyce, NBS : Leen Martens, MBS: Wouter Silverans/ Thomas Bienstman, INI:Roel Verlot/ Peter Claus, Piep: Michel Stuyts, Kampensec: Sigri Wandeweyer, Vorming: Stella Vanhofstraeten, NAK: Bram Janssens, PAK Antwerpen: Cedric Genot, Pak Brabant: Koen Berwaerts, Pak Oostvlaanderen: Roel Verlot, Pak West-Vlaanderen: Stijn Decock, Pak Limburg: Noah Janssen, ARWG: Bart Vervust, **HB 2000 (JNM)** Bovo: Thomas Bienstman, Ping: Wouter Silverans, Bondsec: Koen Vanhalst, Uitgever: Peter Claus, Redactie: Kobe Boussauw, Redactie BB: Johan Van De Wauw, Kikker: Jan Van Hove, Pers: Steven Clays, Promo: Steven Clays, Archivaris: Ruth Mennes, Infocentrum/ BIB: Bob Vandendriessche, NHS/ ANS: Floris Verhaeghe, NBS: Alexander Van Braeckel/ Hannelore Van de Wiele, MBS: Katrien Depuydt, INI: Wannes/Maarten Vermout, Piep: Gwendolien Goubin, Kampensec: Robin Goubin, Vorming: Jan Van Hove, NAK: Johan Vercruyse, Pak Brabant: Johan Van de Wauw, Pak Oost-Vlaanderen: Steven Clays, Pak West-Vlaanderen: Stijn Decock, Pak Limburg: Noah Janssen, **HB 2001 (JNM)** Bovo: Kobe Boussauw, Ping: Stijn Decock, Bondsec: Ruth Mennes,, Personeel:Ellen Meurez, Uitgever: Bob Vandendriessche, Redactie: Katrien Depuydt, Redactie BB: Joachim Lambert, Kikker: Maarten Verbanck, Pers en promo: Steven Clays, Archivaris/ infocentrum: Steven Clays, NHS/ ANS: Koen Aerts, NBS: Hannelore Van De Wiele, MBS: Liesbeth Janssens/ Pieter-Jan Janssens, INI: Piet Lozie/ Peter Van Gossum, Piep: Yanti Ehrentraut, Kampensec: Johan Van de Wauw, Vorming: Peter Claus, **HB 2002 (JNM)** Bovo: Toon Vrelust, Ping: Peter Van Gossum, Bondsec: Bram Janssens , Continu beheerder: Farah Bouquell, Personeel: Kobe Boussauw, Uitgever: Aaike De Wever, Redactie: Pieter-Jan Janssens, Redactie BB: Gaea Rysselaere, Kikker: Maarten verbanck/ Stef Bastiaanssen, Pers en: promo: Dieter Cuypers/ Liesje Lozie, Archivaris: Stijn Loose, Website: Johan Van De Wauw/ Sander Van De Moortel, Huismeester: Steven Clays, Matras: Brecht Verhelst, Infocentrum/ BIB: Hannah Pector, Sysop: Filip Waumans, AS: Sigrid Verhaeghe, NHS/ ANS: Wouter Vanlerberghe, NBS: Noah janssen, MBS: Barbara Janssens, INS: Koen De Rijck, Piep: Yanti Ehrentraut, Kampensec: Joris De Keijser , Vorming: Peter Claus, NAK: Sigrid Verhaeghe, **HB 2003 (JNM)** Bovo: Liesbeth janssens, Ping: Stijn Loose, Bondsec: Filip Waumans, FNAC (Fin.afd. coördinator): Bram Moeskops, Continu beheerder:Toon Vrelust/ Peter Claus, Personeel: Kobe Boussauw, Uitgever: Gaea Rysselaere, Redactie: Lies De Beelde , Redactie BB: Rocky Zuttermann, Kikker: Maarten Verbanck/ Stef Bastiaanssens, Pers en promo: yanti Ehrentraut , Archivaris: Veerle De Bock , Website: Thomas De maeseneer/ Jasper Meyns, Huismeester: Bram Janssens , Matras: Tom De Vogelaere, Infocentrum/ BIB: Annelore Nys , Sysop: Sander Vandemoortel, AS: Iris Lauwaert, NHS/ ANS: Wouter Van Lerberghe, NBS: Floris Verhaeghe, MBS: Gwendolien Goubin, INS: Jurgen Herman, INI: Riet Janssens/ Brecht Verhelst, Piep: Evelien D'Hanis , Kampensec: Koen De Rijck, Vorming: Lize Opsomer, NAK: Daan Janssens , **HB 2004 (JNM)** Bovo: Iris Lauwaert, Ping: Stijn Loose, Bondsec: Annelore Nys, FNAC : Jelle Delanoëje , Continu beheerder: Yanti Ehrentraut, Personeel: Liesbeth Janssens, Uitgever: Veerle De Bock , Redactie: Riet Janssens, Redactie BB: Lies De Beelde, Kikker: Sara Styck/ Charlotte Nys, Pers en promo: Maarten Verbanck/ Wannes Van Giel, Archivaris: Kathleen De Roo, Website: Dries Gysels, Huismeester: Tom De Vogelaere, Matras: Ellen Cosijn, Infocentrum/ BIB: Pieter Vanormelingen, Sysop: Pieter-Jan Maenhout, AS: Evelien D'Hanis , NHS/ ANS: Tine van Landeghem, NBS: Emma Denorme, MBS: Goele Mahieu/ Gwendolien, INS: Thijs Boelens, INI: Sarah Pector/ Pieter Verhoeve, Piep: Leni Denorme, Kampensec: Jasper Meyns, Vorming: Lize Opsomer, NAK: Toon Vrelust, **HB 2005 (JNM)** Bovo: Tine Van Landeghem, Ping: Bram Moeskops, Bondsec: Dries laget, FNAC: Thomas De Maeseneer, Continu beheerder: Evelien D' Hanis, Personeel: Annelore Nys, Uitgever: Veerle De Bock , Redactie: Stef Bastiaanssen/ Evelyne Bocquet, Redactie BB: Bart Vanelslender, Kikker: Charlotte Nys, Pers: Maarten Verbanck, Promo: Klaas Van De Moortel, Archivaris: karen De Roo, Website: Nick Meeusen, Huismeester: Tom De Vogelaere, Matras: Steven De Rijck, Sysop: Bart Vanelslender, AS: Iris Lauwaert, NHS/ ANS: Brecht De Meulenaer, NBS: Gorik Verstraeten, MBS: Goele Mahieu, INS: Lies De Beelde, INI : Hanne-lies De Coninck, Piep: Bart Desmet, Kampensec:Riet Janssens, Vorming: Gwendolien Goubin, NAK: Dries Gysels, **HB 2006 (JNM)** Bovo: Thomas De Maeseneer, Bondssec.: Dries Laget, Ping:

Bart Desmet, continu beheerder: Jasper Meyns, personeelssec.: Annelore Nys, activiteitensecretaris: Goele Mahieu, uitgever: Lies De Beelde, NAC: Dries Gysels, Kampensec.: Joachim De Maeseneer, ANS: Tomas Willems, Vorming: Marjolein Hantson, MBS: Jasmin Lauwaert, NBS: Gorik Verstraeten, Persverantw: Inge De Bal, opper-ini: Ivan Vivet, opper-piep: Charlotte Nys, INS: Fons Verhelst, Kikker-red: Roeland Verbanck, Promoverantw: Martine Van Audenhove, Archivaris: Hazel Vande Kerckhove, BB: Sarah Pector en Stephanie Schelfhout, Euglena-red: Evelyne Bocquet, Webmaster: Olivier Heerwegh, PAC- Antwerpen: Leen Jansen, PAC- Limburg: Wim Sauwens, PAC- Oost-Vlaanderen: Johannes Jansen, PAC- Vlaams-Brabant: Gert Arijs, PAC- West-Vlaanderen: Rocky Zuttermann, Fnac: Wout Opdekamp, Inkom: Nick Meeusen, Huismeester: Tom De Vogelaere, Sysop: Wim Allegaert, Matras: Mathias Claeyss-Bouaert, **HB 2007 - tot 1ste zomercongres (JNM)** Bovo: Thomas De Maeseneer, Bondssec.: Bart Desmet, Ping: Jasper Meyns, personeelssec.: Annelore Nys, activiteitensecretaris: Gorik Verstraeten, uitgever: Lies De Beelde, NAC: Dries Gysels, Werfleider: Willem Laermans Kampensec.: Lien Van Tilborgh, ANS: Brecht Verhelst, Vorming: Marjolein Hantson, MBS: Jasmin Lauwaert, NBS: Klaas Hubrechts, Persverantw: Inge De Bal, Iniverantwoordelijke: Bert Van der Auwermeulen, opper-piep: Charlotte Nys, INS: Wies Willems, Promoverantw: Martine Van Audenhove, Archivaris: Hazel Vande Kerckhove, BB: Stephanie Schelfhout, Euglena-red: Lien Van den Eynde, Kikker-red: Evelyne Bocquet, Webmaster: Stef Bastiaansen, PAC- Antwerpen: Leen Jansen, PAC- Limburg: Wim Sauwens, PAC- Oost-Vlaanderen: Johannes Jansen, PAC- Vlaams-Brabant: Gert Arijs, PAC- West-Vlaanderen: Rocky Zuttermann, Fnac: Saartje De Wever, Inkom: Nick Meeusen, Huismeester: Klaas Verbank, Sysop: Wim Allegaert, Matras: Maarten De Smet, **HB 2007 - 2008 (JNM)** Bovo: Dries Gysels, Bondssec en PAC Apen: Nick Meeusen, Penningmeester: Jasper Meyns, Natuurwerking: Wout Opdekamp, Werkmacht: Els Cannaerts, Milieuwerking: Jasmin Lauwaert, Nat. Afdelingscoördinator: Aaron Brussee, Vormingsverantw en pers: Thomas De Maeseneer, Evenementenverantw: Bart Desmet, Uitgever: Stoffel Moeskops, Werfleider: Willem Laermans, Euglena redactie: Tinne Van Den Bossche, Kikkerredactie: Thomas Acke, Inkom (bestuurspost): Lies De Beelde, Webmaster: Stijn Segers, Promo: Hanne Delbecque, Archivaris: Sarah Hublou, PAC West-Vl: Klaas Debusschere, PAC Oost-Vl: Jelle Van den Berghe, PAC Vl-Bra : Katrien Quisthoudt, PAC Limburg: Esther Castermans, Kampensec: Heleentje De Brauwer, Matras: Maarten De Smet, Opperpiep: Elisabeth De Cocker, Opperini: Evelien Scheelen

WERKGROEPEN

ARWG: ARWG-WJ: 1978 Guido Tack, 1979 Guido Tack/ Henri Cuyvers, 1980 Henri Cuyvers, 1981 Henri Cuyvers, 1982 Henri Cuyvers, **RANA in JNM (contactpersoon):** 1985 Herbert Putteneers **ARWG-JNM:** 1987 Danny Venus, 1988 Danny Venus, 1996 Jo Van Gils, 1997 Wouter Silverans, 1998 Bart Vervust, 1999 Bart Vervust, 2000 Bart Vervust, 2001 Bart Vervust, 2002 Bart Vervust, 2003 Peter De Grande, 2004 Peter De Grande, 2005 Bert Willaert, 2006 Bert Willaert, 2007 (tot 31/08) Bert Willaert, 2007-2008 Tuur Verhelst, **IWG - VBWG: IWG- WJ:** 1973 André De Kimpe, 1974 André De Kimpe, 1975 André De Kimpe, 1976 André De Kimpe, 1977† André De Kimpe, 1978 Hans Barbier, 1979 Jos Lycops en André Verboven, 1980† Jos Lycops en André Verboven, 1981† Jos Lycops en André Verboven, 1982 Nico Michiels en André Verboven, 1983 Nico Michiels, **IWG - BJN:** 1975 Chris Verlinden, 1976 Anny Anselin, 1977 Jan Van Stalle/ Anny Anselin, 1978 Anny Anselin, 1979 Geert Lejeune , **VBWG-JNM:** 1984 Thierry Warmoes, 1985 Thierry Warmoes, 1986 Juul Appels, 1987 Geert De knijf, 1988 Geert De knijf, 1989 Charel Grillet, 1990 Axel Voster, 1991 Wim Slabbaert, 1992 Geert De Knijf, 1993 Koen Lock, 1994 Bart Vercoutere, 1995 Bart Vercoutere, 1996 Ward Verhaeghe, 1997 Bram Janssens, 1998 Jan Stuckens, 1999 Jorg Lambrechts, 2000 Bram Versonnen, 2001 Floris Vanderhaeghe, 2002 Floris Vanderhaeghe, 2003 Jeroen Vanden Borre, 2004 Jeroen Vanden Borre, 2005 Bart Vanelslander, 2006 Kevin Lambeets, 2007 (tot 31/08) Goele Mahieu, 2007 - 2008 Wout Opdekamp / Jens D'Haeseleer, **PWG: PWG BJN:** 1965 Leo Vanhecke en Herman Stieperaere, 1966 Leo Vanhecke en Herman Stieperaere, 1967 Herman Stieperaere, 1968 Jan Rammeloo en Vera Dieperinck, 1969 Jan Rammeloo en Vera Dieperinck, 1970 Johnny Jadem, 1971 Lode Bourez en Johnny Jadem, 1972 Johnny Jadem en Lucas Boeraeve, 1973 Johnny Jadem, 1974 Lucas Boeraeve, 1975 Koen Desmet, 1976 Alex

Verlinden, 1977 Luc Allemeersch, 1978 Alex Verlinden, 1979 Martine Lejeune, 1980 Luc Allemeersch, 1981 Luc Driesen, 1982 Luc Driesen, **PWG-WJ**: 1975 Paul Cardon, 1976 Paul Cardon, 1977 Pol Cardon en Mark Leten, 1978 Herman Dierickx, 1979 Herman Dierickx en Franky Saman, 1980 Jaco Vangronsveld, 1981 Jaco Vangronsveld, 1982 Stefaan Verreun en Willy Verbeke, **PWG-JNM**: 1983 Joost Dewyspelare, 1984 Stefaan Verreun, 1985 Koenraad Reynaert, 1986 Joris Menten, 1987 Joris Menten, 1988 Koenraad Reynaert, 1989 David Wijnants, 1990 David Wijnants, 1991 David Wijnants, 1992 Wouter Van Landuyt, 1993 Wouter Van Landuyt, 1994 Filip Bronchart, 1995 Filip Bronchart, 1996 Filip Bronchart, 1997 Kasper Moreaux, 1998 Noah Janssen, 1999 Barbara Janssens, 2000 Bram Bauwens, 2001 Bram Bauwens, 2002 Steven Clays, 2003 Heleentje De Brauwer, 2004 Heleentje De Brauwer, 2005 Esther Castermans, 2006 Esther Castermans, 2007 (tot 31/08) Esther Castermans, 2007-2008 Esther Castermans ñ Heleentje De Brauwer **SWG - KWG**: **SWG-BJN**: 1974 Redgy Simons, 1975 Redgy Simons, 1976 Guido RappÈ, 1977 Guido RappÈ, 1978 Henri RappÈ en An Verboven, 1979 Guido RappÈ, **KWG-JNM**: 1992 Klaas Maertens, 1993 Wouter Van Gompel, 1994 Johan Mares, 1995 Johan Vercruyce, 1996 Johan Vercruyce, 1997 Johan Vercruyce, 1998 Johan Vercruyce, 1999 Johan Vercruyce, 2000 Floris Verhaeghe, 2001 Sigrid Verhaeghe, 2002 Sigrid en Floris Verhaeghe, 2003 Floris Verhaeghe, 2004 Brecht Verhelst, 2006 Brecht De Meulenaer, 2007 (tot 31/08) Jonas Mortelmans, 2007 ñ 2008 Jonas Mortelmans, **VWG: VWG-BJN**: 1968 Jan Govaere, 1969 Philippe Fluppe Moreaux, 1970 Philippe Moreaux, 1971 Philippe Moreaux, 1972 Philippe Moreaux, 1973 Rudy Van den Bergen, 1974 Rudy Van den Bergen, 1975 Peter Torrekens, 1976 Joël Burny, 1977 Jan Desmet, 1978 Patrick Meire, 1979 Walter Van den Bussche, 1983 Yann Feryn en Franky Beidts, **VWG-WJA en WJ**: 1973 Luc Matthe, 1974 Koen Grolus, 1975 Paul Gootaers, 1976 Paul Grootaers en Koen Grolus, 1977 Koen Grolus, 1978 Johan Royaerd, 1979 Johan Royaerd en Eric Callebaut: 1980 Johan Royaerd, 1981 Jan De Boe, 1982 Renaat Van Rompaey en Carl Beel, **VWG-JNM**: 1984 Paul Van Daele, 1985 Paul Van Daele, 1986 Paul Van Daele en Martin Steenbrugge, 1987 Jan Loos en Chris Coeckelbergh, 1988 Jan Loos, 1990 Koen Leclercq†, 1991 Koen Leclercq†, 1993 Ewoud LÍAmiral, 1994 Tom Heylen, 1995 Tom Heylen, 1996 Hans Matheve, 1997 Peter Claus, 1998 Peter Claus, 1999 Nicolas Van Rossem, 2000 Marjan Himpe, 2002 David Billy Herman, 2003 Toon Spanhove, 2004 Nicolas Van Rossem, 2005 Nicolas Vanermen, 2006 Klaas Debusschere, 2007 (tot 31/08) Tomas Willems, 2007 - 2008 Tomas Willems, **ZWG : ZWG-BJN**: 1974 Rudi Debruyne, 1976 Luk De Meester, 1979 Jozef Van Steenkiste, 1982 Dirk Content, 1983 Danny Declercq, **ZWG-WJ 1976**: Norbert Desmet, 1977 Robin Vanheuerswyn en Lieven Caekelbeke, 1978 Robin Vanheuerswyn, 1979 Robin Vanheuerswyn, 1980 Robin Vanheuerswyn, 1981 Jos De Laender, 1982 Jos De Laender, **ZWG-JNM**: 1983 Alex Lefevre, 1984 Alex Lefevre en Ann Verschoote, 1985 Ludo Holsbeek, 1986 Ludo Holsbeek, 1987 Geert Vos, 1988 Geert Troch, 1989 Geert Troch, 1990 Bart Lamberigts, 1991 Bart Lamberigts, 1992 Stijn Vanacker, 1993 Stijn Vanacker, 1994 Filip Van den Wyn-gaert, 1995 Elke Verdoodt, 1996 Franky Bonnet†, 1997 Bart Christiaens, 1998 Thierry Onkelinx, 1999 Thierry Onkelinx, 2000 Geert Stevens, 2001 Bob Vandendriessche, 2002 Diederik Willems, 2003 Liesje Lozie, 2004 Lies De Beelde, 2005 Lies De Beelde, 2006 Lies De Beelde, 2007 (tot 31/08) Daan Dekeukeleire, 2007-2008 Daan Dekeukeleire, **NFWG**: 2006 Stephanie Schelfhout, 2007 (tot 31/08): Stephanie Schelfhout, 2007-2008 Stephanie Schelfhout,

THEMAPAGINA'S

Fotopagina: eten I

1. Archief Jan Bosman: Prosper-polder.
2. Archief Johan Bogaert. (WJ)
3. Jeugdbondsarchief.
4. Archief Albert Grimon: WJ-kamp Cap Griz Nez (Wissant), Nico Michiels.
5. Archief Albert Grimon: WJ-kamp Cap Griz Nez (Wissant).
- 6 & 7. Archief Juul Appels. (WJ)
8. Archief Albert Grimon. (WJ)
9. Archief Albert Grimon: Hoge Venen, 1982. (WJ)
10. Archief Willem Laermans: Zwart Werk in de Zwarte Beek, 2007. (JNM)

Fotopagina: eten II

1. Archief Kaat Van den Berg. (BJN)
2. Archief Jan Loos: Argonne-kamp 1991. (JNM)
3. Archief Juul Appels. (WJ)
4. Archief Edith Van den Berghe. (BJN)
5. Archief Piet Desmet. (BJN)
6. Archief Juul Appels. (WJ)
7. Archief Albert Grimon: Iedenavond WJ met pensen, appelmoes en kersen. (WJ)
8. Archief Peter Hendrickx. (JNM)
9. Archief Henri Rappé: mmm... lekker hé Dirk Vantorre. (BJN)

Fotopagina: fietsen I

1. Archief Ginette Vermeulen. (BJN)
2. Archief Jan Loos: Argonne-kamp. Roland Kums en Eva Vantomme met fiets. (JNM)
- 3 & 6. Archief Ingrid Franken. (BJN)
4. Archief Fanne: Hoge Venen kamp, 1992. (JNM)
5. Archief Edith Van den Berghe. (BJN)
7. Archief Albert Grimon: Mark Smets op fiets. (WJ)
8. Archief Albert Grimon: Veluwe. (WJ)

Fotopagina: fietsen II

1. Jeugdbondsarchief
2. Archief Luc Van Assche: Eifel-kamp, 1987. (JNM)
3. Archief Edith Van den Berghe. (BJN)
4. Archief Carlo Hens. (BJN)
- 5 & 6. Archief Juul Appels. (WJ)
7. Jeugdbondsarchief.
8. Archief Jan Bosman: Flauwersinlaag. (BJN)
9. Archief Albert Grimon: Fietstocht Prinsenveld eind '70. (WJ)
10. Archief Leo Van Hecke. (BJN)
11. Archief Jan Loos: Argonne kamp, 1991. (JNM)

Fotopagina: vogelkijkers

1. Archief Albert Grimon: Bert Grimon. (WJ)
2. Archief Albert Grimon: Toon Sansczuk. (WJ)
3. Archief Albert Grimon: Mark Van Mierlo. (WJ)
4. Archief Paul Durinck. (BJN)
5. Archief Albert Grimon
6. Archief Albert Grimon: WJ in de Liereman. (WJ)
7. Archief Albert Grimon: Mark Smets met verreijkker.
8. Archief Albert Grimon: Silhouet Peter Delvaux.
9. Archief Simon Debbaut.
10. Archief Albert Grimon: Tine Siegers en Mark Smets. (WJ)
11. Archief Jan Bosman: Prosper-polder. (WJ)
12. Archief Albert Grimon: Louis Cuy-laerts, Argonne eind jaren '70. (WJ)
14. Archief Hanne Bonte: Combinewekendje Kortrijk-Brugge in de Hoge Venen, 2007. (JNM)
15. Archief Albert Grimon
- 13 & 16. Archief Norbert Desmet. (WJ)
17. Archief Albert Grimon: Bert Grimon in de Argonne eind jaren '80. (WJ)
18. Archief Albert Grimon: Schier-

- monnikoog, 1975. (WJ)
19. Archief Marc Becuwe: Marc spot vogels in De Blankaert, juli 1965. (BJN)
20. Archief Luc Matthé: Nationaal WJ-kamp in de Camargue, 1972, de Crau-vlakte, op zoek naar griel en witbuikzandhoen. (WJ)
21. Archief Johan Staelens: Argonne, pasen 1984. (JNM-Kortrijk)
22. Archief Albert Grimon: Kamp Tirol, 1974. (WJ)
23. Archief Luc Matthé: Raymond Delaere en Luc Matthé. (WJ-Turnhout)

Fotopagina: slapende mensen

1. Archief Ginette Vermeulen. (BJN)
- 2 & 7. Jeugdbondsarchief.
3. Archief Juul Appels. (WJ)
4. Jeugdbondsarchief
5. Archief Albert Grimon: Norbert Desmet, Argonne 1976. (WJ-Schelde-Leie)
6. Archief Albert Grimon: Jef Lauwers te Falsterbo. (WJ)
7. Jeugdbondsarchief
8. Archief Albert Grimon: Jan Thijs. (WJ)
9. Archief Leo Vanhecke. (BJN)

Fotopagina: groepsfoto's

1. Archief Jan Bosman. (WJ)
- 2, 12 & 15. Archief Edith Van den Berghe. (BJN)
- 3, 4 & 6. Archief Juul Appels. (WJ)
5. Archief Johan Bogaerts. (WJ)
7. Archief Wouter Van Gompel. (JNM)
8. Archief Jan Schaerlakens. (JNM)
9. Jeugdbondsarchief
10. Archief Steven Clays. (JNM)
- 11 & 13. Archief OL: Cap Griz Nez, 1990. (JNM)
14. Archief Annette Geirnaerts. (BJN)
16. Archief David Wijnants.
17. Archief Hugo Van Swinderen.
18. Archief Stijn Yskout: piepkamp Land van Herve, 1999. (JNM)

19. Archief Albert Grimon: WJ-Schelde-Leie in Les Charmontois, 1976. (WJ)
20. Jeugdbondsarchief: Bosbeek, 1986.

Fotopagina: bootjes

1. Archief Luc Vanassche: Argonne 1988. (JNM)
2. Archief Hugo Van Swinderen. (BJN)
- 3-5 & 7-8. Archief Peter Van Gossum. (JNM)
6. Archief André Verstraeten: WJ-Land van Waas, winterwerkkamp in het Molsbroek. (WJ)
9. Archief André Verstraeten: vogelkamp in Biesnosch, 1967. (BJN)

Fotopagina: zwemmen

- 1, 2 & 11. Archief Leo Vanhecke. (BJN)
3. Archief Juul Appels. (WJ)
- 5, 8 & 13. Jeugdbondsarchief.
- 4, 9 & 10. Archief Johan Staelens: kamp in Lotharingen, 1984. (JNM)
- 6 & 7. Archief Piet Desmet. (BJN)
12. Archief Steven Clays: drie PWG'sters aan de groeves in Les-sines.
13. Jeugdbondsarchief: Hoge Venen kamp, 1992. (JNM)
14. Archief Stijn Yskout: Petitbeuherkeskamp, 2003. (JNM)

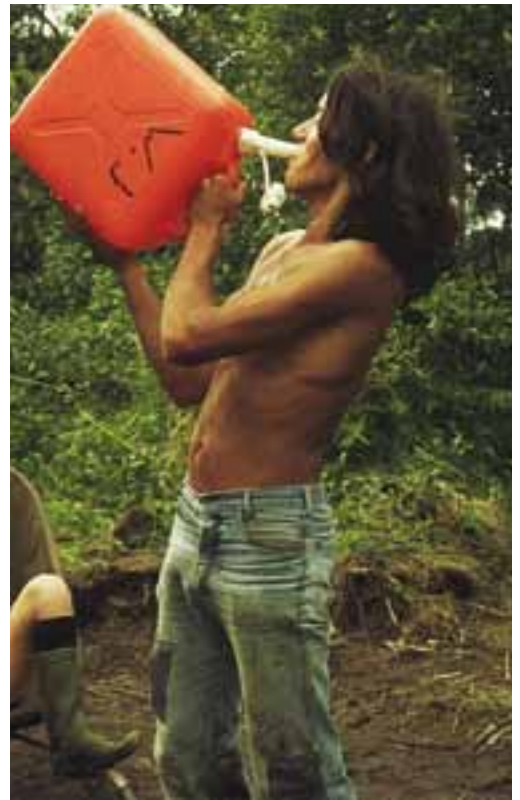
Fotopagina: korte shortjes:

1. Archief Walter Vandenbussche
2. Jeugdbondsarchief: Jos De Laender en ... ? (WJ)
3. Archief Jan Schaerlakens: Steenbeemdenkamp, 1991. (JNM)
4. Archief Johan Staelens: Djonie in zijn shortje op Argonne-kamp, Pasen. (JNM-Kortrijk)
- 5 & 7. Jeugdbondsarchief
6. Archief Luc Van Assche: Schiermonnikoog 1989. (WJ)

DANKWOORDJE

Gent, 29 juni 2008

Beste lezer,

Congres 2006, Kortrijk. Of ik geen archivaris wou worden?

Voor een pintje? Twee pintjes? ...

Twee jaar later heb ik alle hoeken van het archief gezien en ben ik een dankwoordje aan het schrijven voor het jubileumboek.

Geen flauw benul had ik van boeken schrijven, het zouden spannende tijden worden!

Telkens een nieuwe doos archiefmateriaal naar boven gesleurd werd vreesde ik dat de vloer het zou begeven. Er werden regels opgesteld: maximum twee man in het archief en niet springen ... Ook het boek moest op zijn gewicht letten. Doorheen het hele verhaal slankte het boek af van 600 naar 300 pagina's.

Ondanks alles en vooral dankzij het enthousiasme van velen is het Jubileumboek toch bij de drukker geraakt. Bij deze wil ik dan ook graag iedereen bedanken die zijn steentje bijgedragen heeft.

Een speciaal dankwoordje voor...

... de schrijvers die vele dagen zwetend doorbrachten in het archief en alle informatie verwerkten tot vlotte en boeiende teksten.

... de talloze Jeugdbonders en oude sokken waar we met vragen terecht konden en die met leuke ideeën kwamen aandraven.

... de fotografen –waarvan er heel wat anoniem bleven. De 'sfeer' die jullie foto's uitstralen geeft dit boek zijn charme.

... de verzamelaars en inscanners van het beeldmateriaal. Zonder hen stonden we nergens.

... de nalezers, jullie kritische blik doorkruiste de vele bladzijden op zoek naar fouten.

... Iris Lauwaert voor de hulp bij de opzet van dit boek.

Tenslotte wil ik de layouters bedanken, voor hun geduld en nachtelijk doorzettingsvermogen. (Evelyne en Lien, moet er nog koffie zijn?)

Kortom: duizend maal dank!!

Hazel Vande Kerckhove

Archivaris 2007

Eindredactrice

Worden uitdrukkelijk bedankt:

- Voor allerlei Jeugdbondsweetjes: Marcel Nachtergaele, Guido Van Steenberghe, Peter Delvaux, Marc Becuwe, Wim Slabbaert, John Van Gompel, Jan Rammelo, Hugo Van Swinderen...
- Voor het hoofdstuk 'Milieubescherming': Jos Gysels, Hans Roels, Jonas Hulsens, Katrien Depuydt, Mien De Graeve, Hans Lammerant en alle geïnterviewden.
- Voor het hoofdstuk 'Natuurbeheer- en behoud': Eckhart Kuijken, Noah Janssen, Karel Van Daele, Franki Saman en Gorik Verstraeten.
- Voor het hoofdstuk 'Jeugdbondsjargon': Joachim De Maeseneer, Wouter Van Gompel, Jan Thys, Laura Vosse (NJN) en Peter Delvaux (WJ).
- Voor het hoofdstuk 'Nationale werking': Guido Van Steenberghe, Stefaan Claeys, Koen Himpe, Ignace Ledegen, Tim Audenaert, Annelore Nys, Kobe Boussauw en Steven Van Hemelrijck.
- Voor het nalezen: Wouter Van Gompel, Ward Vercruysse, Lies De Beelde, Louise Issélé, Tine Lassuyt en Bart Desmet.
- Voor het verzamelen van beeldmateriaal: Sabine Huyghe en Natuurpunt (inscannen van dia-materiaal).
- Voor de meestal hilarische bijschriften: Wouter Van Gompel en Rocky Zuttermann.
- Voor het lay-outen: Lien Van den Eynde en Evelyne Bocquet.
- Voor de praktische tips en natuurlijk ook voor het drukken: "Druk in de Weer".

Bronnen:

Voor het hoofdstuk 'Natuurbeheer- en behoud':

Kuijken, E., (2004), Natuurbehoud: van emotioneel verleden naar duurzame toekomst?, in: Natuurbeheer, Hermey, M., de Blust, G., Slootmaekers, M., Davidsfonds, Leuven.

Foto-archief:

Jeugdbondsarchief, Marc Becuwe, Eckhart Kuijken, Christine Verscheuren, Juul Appels, Lode Bourez, Gerdy DeJonckhere, Albert Grimon, Johan Staelens, Ilse Devroe, Peter Hendricks, Jan Bosmans, Fanne, Ginette Vermeulen, Thomas Gyselink, Willem Laermans, Simon Debbaut, André Verstraeten, Luc Van Assche, Jan Loos, Dries Verhaeghe, Daniel Dumortier, Henri Rappé, Farah Bouquellé, Boris Basquin, Annette Geirnaert, Ginette Vermeulen, Ingrid Franken, Carlo Hens, Paul Durinck, David Wijnants, Edith Van den Berghe, Koen Derijck, Henri Rappé, Hugo Van Swinderen, Stefaan Van der Auwera, Johan Bogaert, Kaat Van den Berg, Eliane Erens, Leo Vanhecke, Hazel Vande kerckhove, Luc Matthé, Olivier Dochy, Norbert Desmet, Nand Van Laer, Paul Durinck, OL, Piet Desmet, Peter Van Gossum, Steven Clays, Stijn Yskout, Wouter Van Gompel, John Van Gompel, Herman Stieperaere, Walter Vandenbussche, Dirk Draulans en zovele anderen.

